

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การพัฒนาแบบการสอนที่เน้นบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น
กับการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

THE DEVELOPMENT OF INSTRUCTIONAL MODEL EMPHASIZING
THE INTEGRATION OF LOCAL WISDOM AND VISUAL ARTS
PEDAGOGICAL MANAGEMENT FOR THE SECONDARY EDUCATION

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พัชริน สงวนผลไพโรจน์

สนับสนุนโดย

เงินทุนเพื่อการวิจัย กองทุนคณะครุศาสตร์

ปี 2553

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2561

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การพัฒนารูปแบบการสอนที่เน้นบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น

กับการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

THE DEVELOPMENT OF INSTRUCTIONAL MODEL EMPHASIZING
THE INTEGRATION OF LOCAL WISDOM AND VISUAL ARTS
PEDAGOGICAL MANAGEMENT FOR THE SECONDARY EDUCATION

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พัชริน สงวนผลไพโรจน์

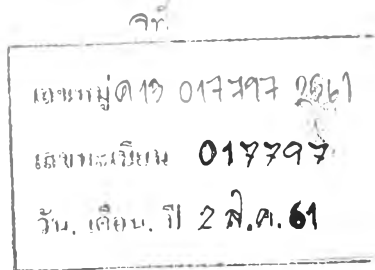
สนับสนุนโดย

เงินทุนเพื่อการวิจัย กองทุนคณะครุศาสตร์

ปี 2553

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2561

ชื่อเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนที่เน้นบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการเรียนรู้
ทัศนศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ผู้วิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์พัชริน สงวนผลไพโรจน์

งบประมาณทุนสนับสนุนโครงการวิจัยเงินกองทุนวิจัยคณะกรรมการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีงบประมาณ 2553

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญของไทยที่เกี่ยวข้องเหมาะสม
ในการนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ นำมาพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้น
บูรณาการและศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนไปใช้ในการพัฒนาจัดการเรียนรู้
ทัศนศิลป์ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยได้ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นและการจัดการเรียนการสอน
จากกลุ่มตัวอย่างครูทัศนศิลป์ในโรงเรียนสังกัด สพฐ. ทั่วประเทศ นำมาพัฒนาโดยการจัดทำ
ชุดการสอน วิชาศิลปะ สาระทัศนศิลป์ ทดลองเครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียน ม.1-3
ภาคปลาย ปีการศึกษา 2558 จำนวน 6 โรงเรียน

ผลการวิจัยพบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญของไทยด้านทัศนศิลป์ ที่เหมาะสมในการนำมาใช้
ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน ทั้ง 6 ภาค โดยภาคเหนือ ได้แก่
ร่มกระดาษสา ภาคกลาง ได้แก่ ตุ๊กตาชาววัง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ผ้าไหมมัดหมี่
ภาคตะวันออก ได้แก่ ครกหิน ภาคตะวันตก ได้แก่ เครื่องประดับจากนิล ภาคใต้ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์จาก
ผ้าบาติก และกรุงเทพฯ ได้แก่ หุ่นกระบอกไทย จากนั้นนำไปสร้างชุดการสอน และนำไปจัดการเรียน
การสอนพบว่าครูส่วนใหญ่เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$) โดยหัวข้อการให้นักเรียนได้เรียนรู้
เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น มีส่วนช่วยในการสืบทอดทางวัฒนธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.39$)
ส่วนความคิดเห็นของนักเรียนด้านการรับรู้ด้านคุณค่า และสุนทรีย์เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
พบว่า ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 ($SD = 0.81$) คือมีการรับรู้อยู่ในระดับมาก และหลังเรียน
มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 ($SD = 0.63$) คือมีการรับรู้ในระดับมากเช่นเดียวกัน ส่วนการเปรียบเทียบผล
ของการทำแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน หลังใช้ชุดการสอน พบว่ามีคะแนนหลังสอบเพิ่มขึ้นอย่างมี
นัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ข้อเสนอแนะในการวิจัยคือ ผู้สอนสามารถสร้างชุดการสอนจากการ
บูรณาการตามแกนสาระวิชาตามระดับชั้นนั้น ๆ โดยการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกับวิชาอื่น ๆ
เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีกระบวนการ ผู้เรียนสามารถทบทวนบทเรียนจากการโอนข้อมูลลงใน
อินเตอร์เน็ต ทำให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจกับเนื้อหาที่เรียนได้ตลอดเวลา

Title The Development of Instructional Model Emphasizing the Integration of Local Wisdom and Visual Arts Pedagogical Management for the secondary Education

Researcher Asst.Prof. Patcharin Sa-nguanpholpairoj

Sponsor The Faculty of Education Researching Fund, FY 2010

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the significant Thai local wisdom and use it as a mean of Visual Art knowledge management, 2) to improve instruction model by integrating Thai local wisdom into the Visual Art's classroom of middle school. The obtained data of the local wisdom and instructional method nationwide came from Visual Art instructors of the Office of the Basic Education Commission. The data was analyzed 3) to develop the Thai local wisdom instructional module for 7-9 grade visual art classroom in the second semester of academic year 2015.

The findings showed that the significant Thai local wisdom in Visual Art should be properly used in knowledge management in order to improve instruction model in 6 regions. They were the mulberry paper umbrella in the north region, the court dolls for central region, the ikat silk fabric in north-eastern region, the stone mortar for eastern region, the black sapphire jewelry for western region, the batik fabric in the southern region and the marionette or puppet in Bangkok. The most of the teachers agreed in instructional module will be created by using those local wisdom and they received high support level ($\bar{x} = 3.72$). The topic of learning about local wisdom helped carry on cultural tradition in highest level ($\bar{x} = 4.39$). The student's opinion in acknowledging value and esthetic of local wisdom before learning was in average of 3.77 (SD = 0.81) which showed the high level of acknowledgement. The average 4.03 (SD = 0.63) after learning was in the high level of acknowledgement as well. The comparison of the result of before and after implementing instruction module's questionnaires shows that the test scores increased both significantly and statistically at the level of .05. The suggestion from the research is that teachers can produce instructional module from multi-disciplines according to the core subjects in each level by doing multidisciplinary lesson plans. This will lead to learning through process. The learners can review the lessons from the uploaded information in the internet in order to understand the content anytime they are available.

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนที่เน้นบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเล่มนี้ คงไม่สำเร็จลุล่วงด้วยดี หากไม่ได้รับความอนุเคราะห์จากโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้ง 48 โรงเรียน รวมทั้งอาจารย์และโรงเรียนที่ร่วมทดสอบเครื่องมือวิจัย จำนวน 6 โรงเรียน

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำไพ ตรีธเนศวร และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชรินทร์ รุติอดิศักดิ์ อติตออาจารย์ประจำภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้คำแนะนำที่ดีในการสร้างเครื่องมือวิจัยมาโดยตลอด รวมถึงรองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ คณบดีคณะครุศาสตร์ ที่กรุณาสละเวลาให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการสร้างแบบทดสอบเครื่องมือวิจัยในครั้งนี้ นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณคณาจารย์สาระทัศนศิลป์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ที่ให้กำลังใจและให้ความอนุเคราะห์ในการทดลองเครื่องมือวิจัย อาจารย์สุจินต์ วัฒนะรัตน์ อาจารย์อนุรุทธ เปรมนิรันดร และอาจารย์อดิญา วงษ์วาท ซึ่งนอกจากทดลองเครื่องมือยังกรุณาสร้างภาพตัวอย่างแบบฝึกหัดในแผนการจัดการเรียนรู้ และอาจารย์อรทัย ชวนนิยมตระกูล ที่ช่วยค้นคว้าและช่วยดำเนินการด้านการจัดรูปเล่มวิจัยให้สำเร็จเรียบร้อยตามแบบแผน นายเจษฎา เทพบันเทิง นักเรียนเก่าสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตัดต่อสื่อบันทึกวีดิทัศน์ให้สามารถใช้งานได้ตามที่ผู้วิจัยกำหนด

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะครุศาสตร์ ในการให้ทุนสนับสนุนโครงการวิจัยเงินกองทุนวิจัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แก่งานวิจัยฉบับนี้ รวมถึงงานวิจัยและบริการวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้ความกรุณาตรวจสอบงานวิจัยเล่มนี้เป็นอย่างดี ขอขอบคุณ อาจารย์ ดร.นาถวดี นันทาภินัย และอาจารย์ ดร.ภัทรภร เจนสุทธิเวชกุล และบุคลากรในฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม ที่อำนวยความสะดวกด้านการจัดส่ง การให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาตลอด 2 ปี ที่ผ่านมา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์และสร้างกำลังใจแก่อาจารย์ในการสร้างสรรค์สื่อการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยให้ดีขึ้น มีความทันสมัยและกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียนยุคปัจจุบันได้มากยิ่งขึ้น

พัชริน สงวนผลไพโรจน์

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
บทที่ 1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
กรอบแนวคิด หรือทฤษฎีพื้นฐานทางการวิจัย.....	7
สมมติฐานของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	8
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	9
ข้อจำกัด.....	9
นิยามศัพท์.....	9
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย.....	10
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
ภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	12
ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	12
ลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	14
ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	17
ภาพรวมวิถีชีวิตของคนไทย 4 ภาค.....	19
รูปแบบของศิลปหัตถกรรมในภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย.....	22
ปัญหาการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษา	29
แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ.....	31
หลักสูตรการศึกษา.....	35

เรื่อง	หน้า
บูรณาการ.....	39
ความหมายของบูรณาการ.....	39
ความหมายของการสอนแบบบูรณาการ.....	40
รูปแบบการบูรณาการ.....	41
การแบ่งลักษณะการบูรณาการ.....	41
ลักษณะการสอนแบบบูรณาการ.....	42
ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ.....	43
ประโยชน์ที่ได้รับจากการบูรณาการ.....	43
รูปแบบการเรียนการสอน.....	44
การเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอน.....	61
ชุดการสอนรายบุคคล.....	61
ชุดการสอนสำหรับการเรียนเป็นกลุ่มย่อย.....	62
ชุดการสอนประกอบการบรรยายของครู.....	62
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	63
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	68
ประชากรและตัวอย่าง.....	68
วิธีดำเนินการวิจัย.....	69
การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	70
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	79
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	80
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	81
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	119
สรุปผลการวิจัย.....	119
อภิปรายผล.....	131
ข้อเสนอแนะ.....	139
บรรณานุกรม.....	142

เรื่อง	หน้า
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย ช่วงที่ 1 และ 2 รายชื่อ โรงเรียนและอาจารย์ร่วมทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	148
ภาคผนวก ข การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงพินิจ ตารางวิเคราะห์ค่า IOC.....	155
ภาคผนวก ค การหาค่าความยากง่ายและค่าความเชื่อมั่น.....	185
ภาคผนวก ง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	195
ภาคผนวก จ แบบสอบถาม.....	210
ภาคผนวก ฉ แผนการจัดการเรียนรู้.....	222
ภาคผนวก ช กรอบแนวคิดการวิจัย.....	258

สารบัญตาราง

เรื่อง		หน้า
ตารางที่ 1	เปรียบเทียบภูมิปัญญาไทยกับภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	14
ตารางที่ 2	แสดงการเปรียบเทียบประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	19
ตารางที่ 3	ร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	82
ตารางที่ 4	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน.....	83
ตารางที่ 5	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามจำนวนนักเรียนในชั้นเรียนวิชาศิลปะ (พื้นฐาน) โดยเฉลี่ย.....	84
ตารางที่ 6	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามภาค.....	84
ตารางที่ 7	ความถี่ของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามการรับรู้เกี่ยวกับความนิยมของ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในภาคเหนือ 9 จังหวัด.....	85
ตารางที่ 8	ความถี่ของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามการรับรู้เกี่ยวกับความนิยมของ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในภาคกลาง 21 จังหวัด.....	86
ตารางที่ 9	ความถี่ของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามการรับรู้เกี่ยวกับความนิยมของ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 20 จังหวัด.....	87
ตารางที่ 10	ความถี่ของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามการรับรู้เกี่ยวกับความนิยมของ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในภาคตะวันออก 7 จังหวัด.....	87
ตารางที่ 11	ความถี่ของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามการรับรู้เกี่ยวกับความนิยมของ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในภาคตะวันตก 5 จังหวัด.....	88
ตารางที่ 12	ความถี่ของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามการรับรู้เกี่ยวกับความนิยมของ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในภาคใต้ 14 จังหวัด.....	89
ตารางที่ 13	ความถี่ของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามการรับรู้เกี่ยวกับความนิยมของ ภูมิปัญญาไทยในกรุงเทพฯ ฯ.....	90
ตารางที่ 14	แสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลด้านการจัดการเรียนการสอน เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	91
ตารางที่ 15	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนารูปแบบการสอนโดยการ บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับวิชาศิลปะ (ทัศนศิลป์) พื้นฐาน.....	93

เรื่อง	หน้า
ตารางที่ 16 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดเด่นในการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ในโรงเรียนของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	94
ตารางที่ 17 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดด้อยในการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ในโรงเรียนของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	96
ตารางที่ 18 แสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น (ทัศนศิลป์) ในภูมิภาคของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	98
ตารางที่ 19 แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	100
ตารางที่ 20 แสดงแหล่งความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	101
ตารางที่ 21 แสดงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ตามการรับรู้ของผู้ตอบแบบสอบถาม ในเขตภาคเหนือ.....	102
ตารางที่ 22 แสดงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ตามการรับรู้ของผู้ตอบแบบสอบถาม ในเขตภาคกลาง.....	103
ตารางที่ 23 แสดงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ตามการรับรู้ของผู้ตอบแบบสอบถาม ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	104
ตารางที่ 24 แสดงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ตามการรับรู้ของผู้ตอบแบบสอบถาม ในเขตภาคตะวันตก.....	105
ตารางที่ 25 แสดงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ตามการรับรู้ของผู้ตอบแบบสอบถาม ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	106
ตารางที่ 26 แสดงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ตามการรับรู้ของผู้ตอบแบบสอบถาม ในเขตภาคใต้.....	107
ตารางที่ 27 แสดงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ตามการรับรู้ของผู้ตอบแบบสอบถามในเขตกรุงเทพมหานคร.....	108
ตารางที่ 28 แสดงข้อมูลด้านการรับรู้ด้านคุณค่าและสุนทรียะเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น	109

เรื่อง	หน้า
ตารางที่ 29 แสดงความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับ ภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	110
ตารางที่ 30 แสดงความคิดเห็นของนักเรียนชั้น ม.1 เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจก่อนเรียน และหลังเรียนตามชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นแยกเนื้อหาตาม ภูมิภาค.....	111
ตารางที่ 31 แสดงความคิดเห็นของนักเรียนชั้น ม.2 เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจก่อนเรียน และหลังเรียนตามชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นแยกเนื้อหาตาม ภูมิภาค.....	112
ตารางที่ 32 ความคิดเห็นของนักเรียนชั้น ม.2 เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจก่อนเรียนและ หลังเรียนตามชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นแยกเนื้อหาตามภูมิภาค.....	113
ตารางที่ 33 ความคิดเห็นของนักเรียนชั้น ม.3 เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจก่อนเรียนและ หลังเรียนตามชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นแยกเนื้อหาตามภูมิภาค.....	114
ตารางที่ 34 ผลการทดสอบก่อนเรียน หลังเรียนชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น ของ นักเรียนระดับชั้น ม.1-3.....	115
ตารางที่ 35 แสดงความพึงพอใจของผู้สอนที่มีต่อชุดการสอน.....	116

สารบัญภาพ

เรื่อง		หน้า
ภาพประกอบที่ 1	แผนภูมิแสดงลักษณะภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	4
ภาพประกอบที่ 2	แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างภูมิปัญญาส่วนบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาสากล.....	13
ภาพประกอบที่ 3	แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	16
ภาพประกอบที่ 4	แสดงตัวอย่างการสร้างนวัตกรรมสื่อการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	135
ภาพประกอบที่ 5	แสดงการสร้างนวัตกรรมสื่อการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น ระดับชั้น ม.1.....	136
ภาพประกอบที่ 6	แสดงการสร้างนวัตกรรมสื่อการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น ระดับชั้น ม.2.....	136
ภาพประกอบที่ 7	แสดงการสร้างนวัตกรรมสื่อการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น ระดับชั้น ม.3.....	137

บทที่ 1

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้นำแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (2545-2559) มาปรับปรุง เพื่อให้สอดคล้องกับการศึกษาในปัจจุบันมากยิ่งขึ้นและได้นำเสนอให้ที่ประชุมคณะรัฐมนตรี พิจารณาอนุมัติไปเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2553 โดยการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุงฯ นี้ ได้ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยึดทางสายกลางอยู่บนพื้นฐานของความสมดุลพอดี รู้จักพอประมาณ อย่างมีเหตุผล มีความรอบรู้เท่าทันโลก เพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย เกิดการบูรณาการแบบองค์รวม ที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีดุลยภาพ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม เป็นแผนที่บูรณาการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และกีฬากับการศึกษาทุกระดับ รวมทั้งเชื่อมโยงการพัฒนาการศึกษากับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น โดยคำนึงถึงการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551)

ดังนั้นเพื่อให้บรรลุตามปรัชญาหลักและเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุงฯ จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ของแผนที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนา 2) เพื่อสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ 3) เพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคนและสร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในวัตถุประสงค์ที่ 2 ได้กล่าวถึงการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ มีแนวนโยบาย คือ

- ส่งเสริมการจัดการศึกษา อบรม และเรียนรู้ของสถาบันศาสนา และสถาบันทางสังคม ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
- ส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายภูมิปัญญาและการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม พลศึกษา กีฬา เป็นวิถีชีวิตอย่างมีคุณภาพและตลอดชีวิต
- ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรม และทรัพย์สินทางปัญญา พัฒนาระบบบริหารจัดการความรู้ และสร้างกลไกการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ (แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559))

จากแนวนโยบายการศึกษาระดับชาติ จะเห็นได้ว่า รูปแบบการจัดการศึกษานั้น มุ่งส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้แบบบูรณาการจากสิ่งใกล้ตัวอย่างพอประมาณ แต่สามารถนำมาใช้ได้จริง ทั้งนี้ คุณภาพชีวิตคนไทยไม่อาจดีได้ หากการส่งเสริมด้านการศึกษาในประเทศไทยขาดความร่วมมือและความเอาใจใส่อย่างจริงจัง แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559) จึงนำเสนอออกมาสอดคล้องกับวิกฤติการณ์โลกในปัจจุบันนี้

การศึกษามีบทบาทและความสำคัญยิ่งต่อวิถีชีวิตของคนและสังคม โดยเฉพาะการเตรียมคนเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 เป็นภารกิจของการศึกษาโดยตรง ขณะเดียวกันความเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงของโลกก็ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องกลับมาทบทวนและออกแบบการศึกษากันใหม่ การจัดการศึกษาที่ດั้นนั้นจะต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและเทคโนโลยี แต่การจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบันยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของบุคคลสังคมและประเทศ การพัฒนาประเทศเพื่อให้ความเจริญรุ่งเรืองทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมนั้น เราให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางอุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีตลอดมา แต่ยิ่งพัฒนา ก็พบว่าประเทศไทยต้องวิ่งตามและพึ่งพาภูมิปัญญาความรู้ของต่างประเทศตลอดเวลา เป็นการพัฒนานำมาซึ่งปัญหาต่างๆ มากมาย นับตั้งแต่การเสียดุลการค้า ความไม่สมดุลระหว่างวิทยาศาสตร์กับวัฒนธรรม ความไม่สมดุลระหว่างอุตสาหกรรมกับเกษตรกรรมและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพราะเราได้พัฒนาประเทศและจัดการศึกษาโดยทอดทิ้งของดีที่ประเทศเรามีอยู่ คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน (รุ่ง แก้วแดง, 2542)

ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติและเป็นไปตามแนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาที่ได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ไว้ดังนี้

1. ภูมิปัญญาไทยเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกยุคโลกาภิวัตน์
2. ภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นสิ่งที่ควรศึกษาและพัฒนาให้เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ
3. ภูมิปัญญาไทยควรมีความเท่าเทียม เทียบเท่าวิทยาการสมัยใหม่
4. ส่งเสริมผู้นำและปราชญ์ชาวบ้านให้พัฒนาภูมิปัญญาและสร้างองค์ความรู้ใหม่
5. ควรเร่งดำเนินการส่งเสริมการเรียนรู้ในชุมชนที่อยู่บนฐานภูมิปัญญาเดิม
6. ให้สถาบันศาสนาเป็นศูนย์กลางในการสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือ ระหว่างพหุภาคี (ชุมชน สถาบันศาสนา หน่วยงานราชการ องค์กรพัฒนาเอกชน และภูมิปัญญาชาวบ้าน)

ดังนั้น บทบาทของครูในการพัฒนาการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมุ่งเน้นให้ผู้เรียน ตระหนักในคุณค่าและสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยที่ผ่านมา ยังไม่มีความชัดเจนหรือประสบความสำเร็จในการจัดการมากนัก

สอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทสาร สีสลับ และคณะ (2542) ที่กล่าวถึงปัญหาของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษาว่าเกิดจากผู้บริหารสถานศึกษา ครูและชุมชนบางส่วนยังไม่เข้าใจใน 3 เรื่องที่ถือว่าสำคัญ คือ

1. ไม่เข้าใจเนื้อหาของหลักสูตรท้องถิ่นและแนวทางในการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ในระดับที่จะได้ผลในทางปฏิบัติ
2. ไม่เข้าใจภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. ไม่เข้าใจเนื้อหาความรู้ของผู้ทรงภูมิปัญญาหรือวิทยากรท้องถิ่นหรือวิทยากรภายนอก

ภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นประสบการณ์ที่ผ่านการกลั่นกรองมาแล้วจนเป็นวิถีชีวิตของชาวบ้าน โดยมีมรดกทางวัฒนธรรมเป็นพื้นฐาน การคงอยู่ของภูมิปัญญาชาวบ้านนั้น มีการรับและถ่ายทอดกัน ต่อๆ มา จากชนรุ่นหนึ่งไปสู่ชนอีกรุ่นหนึ่ง ด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น ทั้งทางตรงและทางอ้อม (มล.สันติสุข กฤดากร, 2541)

การพัฒนาคนเพื่อให้ก้าวไปในอนาคตอย่างเหมาะสม ไม่เพียงแต่เราคนไทยจะต้องรอบรู้ วิทยาการใหม่ๆ เท่านั้น เราจำเป็นต้องรู้จักวัฒนธรรมของเราเอง เข้าใจภูมิปัญญาที่ได้สั่งสมและสืบสานมา ช้านาน แม้บัดนี้ก็ยังปรับเปลี่ยน ปรับใช้ และองงามอยู่มิรู้จบเพื่ออะไร ก็เพื่อให้เราสามารถเรียนรู้และ ปรับตัวบนแนวทางที่ผสมผสาน “ของดี” ที่เรามีอยู่เป็นทุน กับ “ของใหม่” ที่เราใช้สติปัญญาเลือกแล้วว่า เหมาะกับเรา (เอกวิทย์ ณ ถกลาง, 2544)

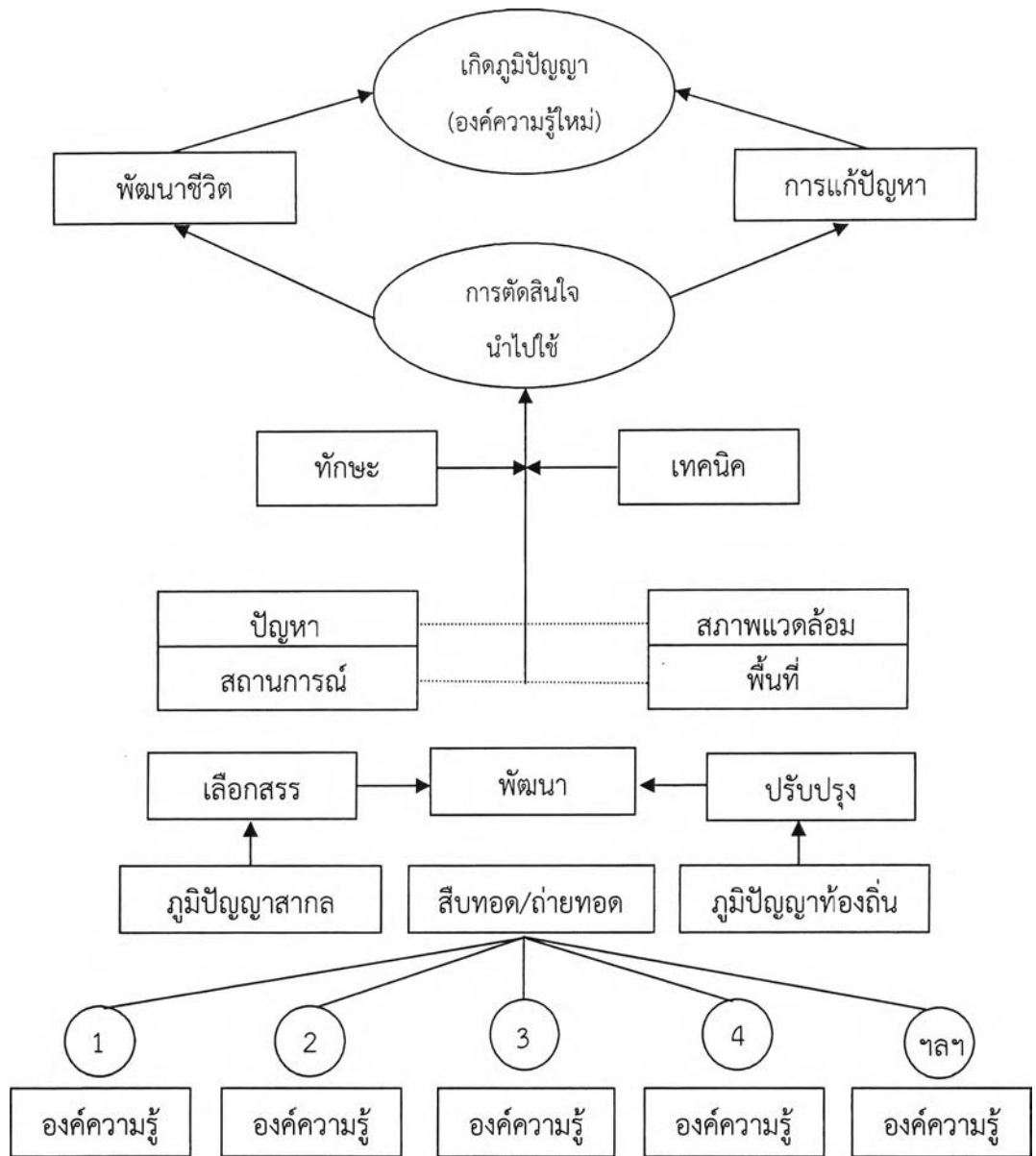
ซึ่งวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความสอดคล้องกับบริบทการสอนแบบไทย ซึ่งมี องค์ประกอบดังต่อไปนี้ 1) ความเป็นปучชนียบุคคล 2) วัตถุประสงค์การสอนมี 3 ประการ คือ 2.1) การให้ความรู้ 2.2) การให้ฝึกปฏิบัติจนชำนาญ 2.3) การปลูกฝังความงดงามด้านจิตใจ 3) วิธีการ สอนแบบไทย 4) กลอุบายในการกล่อมเกลาศิษย์ 5) คุณธรรมกับวิชาชีพเป็นสิ่งเดียวกัน 6) การประเมินผลแบบไทย (สุมน อมรวิวัฒน์ และคณะ, 2538)

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2534) ได้ตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้เสนอแนวทางที่จะดำเนินการศึกษาและเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนี้

1. การทำความเข้าใจในคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. การศึกษาค้นคว้าวิจัย เน้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)
4. การส่งเสริมเผยแพร่
5. สนับสนุนคืนภูมิปัญญาให้แก่ชาวบ้าน ส่งเสริม ยกย่อง ให้กำลังใจ ช่วยเหลือ
6. ประสานแผนเพื่อสร้างเครือข่ายการดำเนินการดำเนินงาน ประสานหน่วยงานภาครัฐ เอกชน

แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เป็นต้น

ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2541) ได้สรุปลักษณะภูมิปัญญาท้องถิ่น ไว้ว่า การเกิดภูมิปัญญามีกระบวนการที่เกิดจากการสืบทอด ถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมในชุมชน ท้องถิ่นต่างๆ แล้วพัฒนา เลือกรสรร ปรับปรุงองค์ความรู้เหล่านั้นจนเกิดทักษะและความชำนาญที่สามารถ แก้ไขปัญหา และพัฒนาชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย แล้วเกิดภูมิปัญญา (องค์ความรู้ใหม่) ที่เหมาะสม และสืบทอดพัฒนาต่อไปอย่างไม่มีสิ้นสุด ซึ่งแสดงโดยแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพประกอบที่ 1 แผนภูมิแสดงลักษณะภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดยกระทรวงศึกษาธิการมีความคาดหวังในคุณภาพของผู้เรียน ช่วงชั้นที่ 3 จึงได้กำหนดสาระ และมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระทัศนศิลป์ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ว่าเมื่อจบช่วงชั้นแล้ว ผู้เรียนจะมีความรู้ความสามารถ ดังนี้

1. สร้างและนำเสนอผลงานศิลปะโดยเลือกและประยุกต์ทัศนธาตุและทักษะพื้นฐานให้ได้ผลตามที่ต้องการ ตลอดจนสื่อสารให้คนอื่นเข้าใจผลงานของตนเองได้
2. รู้ว่าการจัดทัศนธาตุ จะช่วยให้งานศิลปะสามารถสื่อความคิดและความรู้สึก และอธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจในความสวยงามของศิลปะได้

3. บรรยายและอธิบายงานศิลปะสาขาต่างๆ ที่แสดงถึงความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม โดยอภิปรายเปรียบเทียบผลงานศิลปะจากยุคสมัย วัฒนธรรมต่างๆ และให้ความสำคัญในเรื่องบริบททางวัฒนธรรม

4. นำความรู้ทางศิลปะที่ตนถนัดและสนใจไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและการเรียนรู้กลุ่มสาระอื่น ๆ

5. เห็นความสำคัญของการสร้างสรรค์งานศิลปะ เชื่อมโยงภาคภูมิใจในการแสดงออก รับผิดชอบมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น

6. ชาวซึ่ง เห็นคุณค่าของศิลปะ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รัก ห่วงแหน มรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นภูมิปัญญาไทยและสากล

สอดคล้องกับ โจทย์พิชญ์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) กล่าวถึงแนวทางการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาว่า ควรมีการศึกษาผลกระทบต่อการจัดการศึกษา บทบาท สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาหรือจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องหรือเป็นไปตามสิ่งเหล่านี้กำหนด ซึ่งได้แก่ แผนการศึกษาชาติ นโยบายการศึกษา ปรัชญาการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการศึกษาหลักสูตรแม่บท เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของหลักสูตร เพื่อดูทิศทางหรือแนวทางการจัดการศึกษา

ที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งก็คือ ตามแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสูตร พุทธศักราช 2544 นั้น ส่วนหนึ่งนั้นมีหลักการคือเป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติมุ่งเน้นความเป็นไทย ควบคู่กับความเป็นสากลและมีจุดมุ่งหมายคือมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม ทั้งนี้ ในหมวดที่ 4 มาตรา 23 แนวทางการศึกษายังเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนที่ดี ควรที่จะเข้าใจถึงแนวคิดในการสอนที่ดี สิ่งแรกที่จะต้องทำความเข้าใจ คือ หลักสูตรที่กำลังถือปฏิบัติอยู่ การทำความเข้าใจกับหลักสูตรนั้นจำเป็นต้องศึกษาโครงสร้างของหลักสูตรทั้งหมด เป็นปฐม พิจารณาเป้าหมายหลักของหลักสูตรว่า การศึกษาควรจะมีแนวโน้มไปทางใด เช่น การเน้นถึงการพัฒนาบุคลิกภาพ พัฒนาสังคม สนองความต้องการท้องถิ่น ให้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นและริเริ่มสร้างสรรค์ (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2539)

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2544 มาตรา 30 ซึ่งกำหนดให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดการเรียนการสอนศิลปะด้านทัศนศิลป์ ก็เป็นอีกวิชาพื้นฐานวิชาหนึ่งที่สามารถนำเนื้อหาและวิธีปฏิบัติการศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนในช่วงชั้นที่ 3 ซึ่งยังอยู่ในการศึกษาภาคบังคับ

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 เป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสำรวจความสามารถ ความถนัด ความสนใจตนเอง และพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตัว พัฒนาความสามารถ ทักษะพื้นฐานด้านการเรียนรู้และทักษะในการดำเนินชีวิตให้มีความสุข ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถเสริมสร้างสุขภาพส่วนตัวและชุมชน มีความภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ (หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544)

โดยในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดไว้เบื้องต้นในการจัดการเรียนการสอน วิชาศิลปะ สาระทัศนศิลป์ 1 มาตรฐาน คือ มาตรฐาน ศ 1.1: สร้างสรรค์งาน ทัศนศิลป์ตามจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์และวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอด ความรู้สึก ความคิด ต่องานศิลปะอย่างชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และมาตรฐาน ศ 1.2: เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดก ทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่น

การเรียนรู้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จึงเป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษาภาคบังคับ เป็นการ เรียนที่มุ่งพัฒนาความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียน สถานศึกษานอกจากจะทบทวนการ เรียนรู้ในกลุ่มสาระต่างๆ ที่ได้เรียนรู้ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่กำหนดไว้แล้ว จะต้องจัดเตรียม แบบบูรณาการเป็นโครงการมากขึ้น เป็นการเริ่มทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจการศึกษาสู่โลกของการทำงานตาม ความต้องการของท้องถิ่นและสังคม นวัตกรรมด้านการสอนและประสบการณ์ในการทำงานด้านต่างๆ แม้ การเรียนภาษาที่สามารถเป็นช่องทางสู่โลกของการทำงานได้ และต้องชี้แจงให้ผู้เรียนได้ทราบว่า สังคมใน อนาคตจะต้องอยู่บนรากฐานของความรู้ สถานศึกษาจึงต้องจัดบรรยากาศให้อยู่ในสภาพแห่งการเรียนรู้ที่ สมบูรณ์ เป็นตัวอย่างแก่สังคมและควรจัดรายวิชาหรือโครงการที่สนองความถนัด ความสนใจของผู้เรียน เพิ่มขึ้นด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

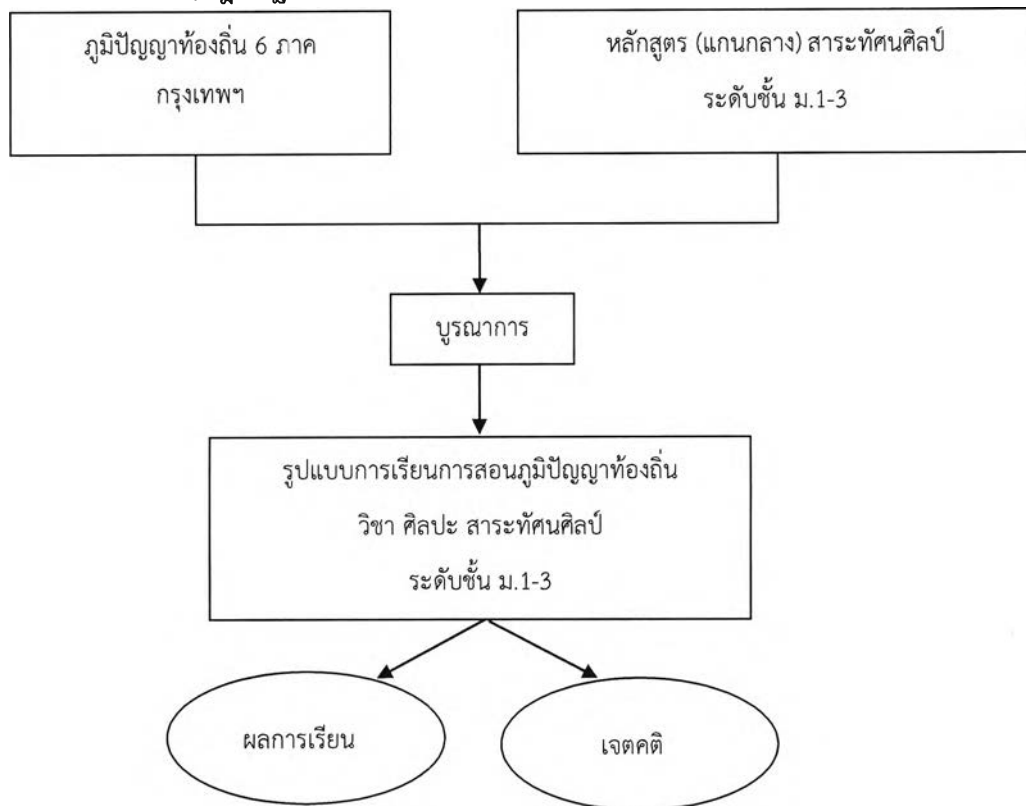
1. เพื่อศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยที่เกี่ยวข้องกับทัศนศิลป์ ที่เหมาะสมสำหรับนำมาใช้ในการ จัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการ เรียนรู้ทัศนศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการ ไปใช้ในการพัฒนา จัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ

- 3.5 ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาไทย
- 3.6 การจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะ สาระทัศนศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
- 3.7 แนวคิดและหลักการนำภูมิปัญญาไทยมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน
- 3.8 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

4. กรอบแนวคิด หรือทฤษฎีพื้นฐานทางการวิจัย

5. สมมติฐานของการวิจัย

จากงานวิจัยของ จุติพร ทองคำชู (2557) เรื่อง ผลของการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์โดยใช้ศิลปะแบบบูรณาการที่มีต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กอนุบาล พบว่า เด็กอนุบาลมีค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และได้รับประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์โดยใช้ศิลปะแบบบูรณาการ ทุกด้านสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้แบบศิลปะเป็นฐาน เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ทางการเรียนมากยิ่งขึ้น สามารถส่งเสริมภาวะความเป็นผู้นำของผู้เรียน เพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สามารถกระตุ้นให้เกิดความสนใจในการเรียนและการพัฒนาทางด้านความคิด เพิ่มศักยภาพในการปรับตัวทางอารมณ์ ความฉลาดทางจิตวิญญาณ และความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้ นอกจากการบูรณาการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์และคณิตศาสตร์ (STEM) เข้ากับการจัดการเรียนการสอนแล้ว การใช้ศิลปะบูรณาการเข้าร่วมด้วย (STEAM) จะสามารถทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และสามารถแสดงออกได้อย่างเต็มที่ตามศักยภาพของตน (อภิรักษ์ จิตรกร , 2559)

ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

นักเรียนที่ได้ใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นจะมีความรู้ความเข้าใจทางด้านทัศนศิลป์เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นมากขึ้น

6. ขอบเขตของการวิจัย

6.5 ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ภาคต้น ปีการศึกษา 2554 ซึ่งศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 จำนวน 3 โรงเรียน

6.6 การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาเฉพาะการพัฒนา รูปแบบการสอนที่เน้นบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านทัศนศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 โดยการใช้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างครูทัศนศิลป์ในโรงเรียนสังกัด สพฐ.ทั่วประเทศ และนำมาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ในวิชาศิลปะ สาระทัศนศิลป์ โดยการพัฒนาและนำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 โรงเรียน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับชั้นละ 1 หน่วยการเรียนรู้

6.7 ตัวแปร

6.7.4 ตัวแปรต้น

- รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น

6.7.5 ตัวแปรตาม

- ผลการเรียนรู้ในวิชาศิลปะจากการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น
- เจตคติของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น

6.8 ประชากร/ตัวอย่าง

กลุ่มข้อมูลในการจัดทำเครื่องมือ

ครูผู้สอนวิชาศิลปะ (ทัศนศิลป์) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัด สพฐ. ทั่วประเทศ โดยวิธีสุ่มตัวอย่าง 6 เขตภูมิภาค ภาคละ 3 โรงเรียน

กลุ่มทดลองเครื่องมือ

กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ภาคปลาย ปีการศึกษา 2558 โดยมี

- โรงเรียนสังกัด สพฐ. ในกรุงเทพฯ จำนวน 2 โรงเรียน
- โรงเรียนสังกัด สพฐ. ต่างจังหวัด จำนวน 2 โรงเรียน
- โรงเรียนสังกัดสำนักงานกองการอุดมศึกษา จำนวน 1 โรงเรียน

6.9 บริบท

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญของไทยในด้านที่เกี่ยวข้องกับทัศนศิลป์ที่เหมาะสมในการนำมาจัดการเรียนการสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

7. ข้อตกลงเบื้องต้น

9.1 ในการวิจัยครั้งนี้ คำว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และภูมิปัญญาไทย ให้ถือว่ามี ความหมายเดียวกัน

9.2 การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น วิชา ศิลปะ สาระทัศนศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

8. ข้อจำกัด

การวิจัยครั้งนี้เป็นการนำข้อมูลด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เห็นว่าเหมาะสมในการนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งไม่ได้เป็นข้อสรุปว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาใช้ในการทำวิจัย จะเป็นการเลือกจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ดีที่สุดของไทย

9. นิยามศัพท์

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (ภูมิปัญญาชาวบ้าน)

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความรู้และประสบการณ์ทั้งหลายของชาวบ้านในท้องถิ่น ที่ใช้ในการดำเนินชีวิตโดยได้รับการถ่ายทอดและกลั่นกรองเป็นเวลายาวนาน ทั้งนี้ เนื่องจากงานวิจัยเป็นการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการเรียนการสอนด้านทัศนศิลป์ จึงนำความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านศิลปหัตถกรรม อันประกอบด้วย ประดิษฐ์กรรม เครื่องมือ เครื่องใช้ ศิลปวัตถุที่มีแรงบันดาลใจจากสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมตามพื้นภูมิที่หลากหลายระหว่างภูมิภาค (เอกวิทย์ ณ ถลาง, 2544) โดยแบ่งภาคภูมิศาสตร์ออกเป็น 6 ภาค (คณะกรรมการภูมิศาสตร์แห่งชาติ, 2520)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามครูทัศนศิลป์ เพื่อให้ได้งานทัศนศิลป์ที่สามารถเป็นตัวแทนผลงานที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเฉพาะภาค ดำเนินการโดย

1. หาข้อมูลจากการสุ่มตัวอย่างโรงเรียน จาก 6 เขตภูมิภาค ภาคละ 3 โรงเรียน
2. ส่งแบบสอบถามครูทัศนศิลป์ในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง
3. ข้อมูลผลงานทัศนศิลป์ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเฉพาะภาค ทั้ง 6 ภาค

รูปแบบการสอนที่เน้นบูรณาการ

รูปแบบการสอนที่เน้นบูรณาการ หมายถึง กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชา วัดและประเมินผลการสอน การผลิตสื่อการสอน นำมาบูรณาการโดยการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ความรู้ความเข้าใจและทักษะในศาสตร์หรือวิชาต่างๆ มากกว่า 1 วิชาขึ้นไป รวมเข้า

ด้วยกันภายใต้เรื่องราว โครงการหรือกิจกรรมเดียวกัน เพื่อแก้ปัญหา หรือแสวงหาความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้รูปแบบการสอน จากการบูรณาการหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในวิชา ศิลปะ สาระทัศนศิลป์ หลังจากนั้น ดำเนินการโดย

1. สร้างแผนการสอนและจัดทำสื่อการสอน ระดับชั้นละ 1 หน่วยการเรียนรู้
2. ทดลองใช้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
3. ในการจัดการสอน กำหนดให้นักเรียนสร้างผลงานศิลปะ โดยมีแบบทดสอบ และสอบถาม ความพึงพอใจของนักเรียน
4. สรุปผล ปรับปรุงและเผยแพร่

10. ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

10.1 ประโยชน์ในเชิงวิชาการด้านครุศาสตร์ หรือศึกษาศาสตร์

10.1.1 ได้สำรวจ ศึกษา ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญของไทย ที่เกี่ยวข้องกับทัศนศิลป์ ที่เหมาะสมในการนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

10.1.2 ประโยชน์เชิงการนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหา/พัฒนาการจัดการเรียนการสอนหรือ ครุศึกษา

10.2 มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการเรียนรู้ สาระทัศนศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

10.3 นำชุดการสอนที่ได้จากผลการวิจัยไปใช้จัดการเรียนการสอนในวิชาศิลปะสำหรับครู อาจารย์ ผู้สนใจต่อไป

10.4 เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการอนุรักษ์ศิลปะไทยจากการให้นักเรียนศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญา ท้องถิ่น เพื่อสิ่งเหล่านี้ถูกสืบทอดให้คงอยู่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมแก่ชนรุ่นหลัง

10.5 มีการบูรณาการตามแนวทางการศึกษาชาติที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย และการ ประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยครอบคลุมเนื้อหาดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ภูมิปัญญาท้องถิ่น

- 1.1. ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 1.2. ลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 1.3. ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 1.4. ภาพรวมวิถีชีวิตของคนไทย 4 ภาค
- 1.5. รูปแบบของศิลปหัตถกรรมในภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย
- 1.6. ปัญหาการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษา

ตอนที่ 2 แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ

ตอนที่ 3 หลักสูตรการศึกษา

ตอนที่ 4 บูรณาการ

- 4.1 ความหมายของบูรณาการ
- 4.2 ความหมายของการสอนแบบบูรณาการ
- 4.3 รูปแบบการบูรณาการ
- 4.4 การแบ่งลักษณะการบูรณาการในหลักสูตร
- 4.5 ลักษณะการสอนแบบบูรณาการ
- 4.6 ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ
- 4.7 ประโยชน์ที่ได้รับจากการสอนแบบบูรณาการ

ตอนที่ 5 รูปแบบการเรียนการสอน

ตอนที่ 6 การเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอน

- 6.1 ชุดการสอนรายบุคคล
- 6.2 ชุดการสอนสำหรับการเรียนเป็นกลุ่มย่อย
- 6.3 ชุดการสอนประกอบการบรรยายครู

ตอนที่ 7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 ภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.1 ความหมายภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญา หมายถึง ความรู้ ความคิด ความเชื่อความสามารถ ความชัดเจน ที่กลุ่มชนได้จากประสบการณ์ที่สั่งสมไว้ใน การปรับตัวและดำรงชีพในระบบนิเวศหรือสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมที่ได้มีการสืบสานกันมา

ภูมิปัญญาเป็นผลของการใช้สติปัญญาปรับตัวกับสภาวะต่าง ๆ ในพื้นที่ที่กลุ่มชนนั้นตั้งหลักแหล่งถิ่นฐานอยู่และได้แลกเปลี่ยนสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรมกับกลุ่มชนอื่นจากพื้นที่สิ่งแวดล้อมอื่น ที่ได้มีการติดต่อสัมพันธ์กันและรับเอาหรือปรับเปลี่ยนนำมาสร้างประโยชน์หรือแก้ปัญหาได้ ในสิ่งแวดล้อมและบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชนนั้น

ภูมิปัญญาจึงมีทั้งภูมิปัญญาอันเกิดจากประสบการณ์ในพื้นที่ ภูมิปัญญาที่มาจากภายนอกและภูมิปัญญาที่ผลิตใหม่หรือผลิตซ้ำเพื่อการแก้ปัญหาและการปรับตัวให้สอดคล้องกับความจำเป็นและความเปลี่ยนแปลง (เอกวิทย์ ณ ถลาง, 2544)

ภูมิปัญญา ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Wisdom หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความเชื่อ และศักยภาพในการแก้ปัญหาของมนุษย์ที่สืบทอดกันมาจากอดีตถึงปัจจุบันอย่างไม่ขาดสายและเชื่อมโยงกันทั้งระบบทุกสาขา (นันทสาร สีสลับ, ม.ป.พ.)

ภูมิปัญญาส่วนบุคคล หมายถึง ภูมิปัญญาส่วนบุคคล หมายถึง ภูมิปัญญาที่บุคคลเป็นผู้คิด ผู้ใช้ มีผู้เป็นเจ้าของต้นตำรับ ซึ่งอาจเป็นผู้ทรงภูมิปัญญาหรือปราชญ์ชาวบ้าน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

ผู้ทรงภูมิปัญญา (Wisdom Holder) หมายถึง บุคคลผู้เป็นเจ้าของภูมิปัญญาหรือผู้สร้างสรรค์หรือผู้นำภูมิปัญญาด้านต่างๆ จนประสบความสำเร็จ มีผลงานดีเด่นที่ยอมรับ สามารถถ่ายทอดเชื่อมโยงคุณค่าภูมิปัญญานั้นให้แพร่หลายไปอย่างกว้างขวางในแต่ละสาขานั้น ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

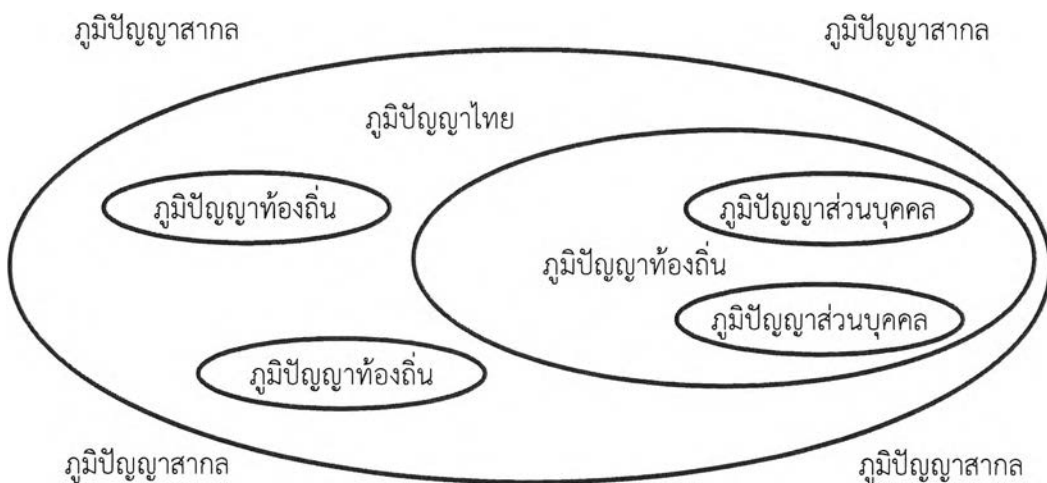
ปราชญ์ชาวบ้าน หมายถึง บุคคลผู้เป็นเจ้าของภูมิปัญญาชาวบ้าน และนำภูมิปัญญามาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตจนประสบผลสำเร็จ สามารถถ่ายทอดเชื่อมโยงคุณค่าของอดีตกับปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม (นันทสาร สีสลับ, ม.ป.พ.)

ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local wisdom) หรือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน (Popular wisdom) หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดขึ้นได้เองและนำมาใช้ในการแก้ปัญหา เป็นเทคนิควิธี เป็นองค์ความรู้ของชาวบ้าน ทั้งทางกว้างและทางลึกที่ชาวบ้านคิดเอง โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย (นันทสาร สีสลับ, ม.ป.พ.)

ภูมิปัญญาไทยหรือภูมิปัญญาชาติ

ภูมิปัญญาไทย (This wisdom) หรือภูมิปัญญาชาติ หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถและทักษะของคนไทยที่เกิดจากการสังมประสพการณ์ที่ผ่านกระบวนการเลือกสรร เรียนรู้ ปรุ้งแต่งและถ่ายทอดสืบทอดต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สมดุลกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัยและเป็นภูมิปัญญาที่คนทั้งชาติใช้และปฏิบัติร่วมกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิปัญญาส่วนบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาสากล มีลักษณะดังนี้

ภาพประกอบที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิปัญญาส่วนบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาสากล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

ทั้งนี้ มีการเปรียบเทียบภูมิปัญญาไทยกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านที่เหมือนกันและแตกต่างกันไว้
ดังนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบภูมิปัญญาไทยกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาไทย/ภูมิปัญญาชาติ	ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ภูมิปัญญาชาวบ้าน
<p>ความเหมือนกัน</p> <p>เป็นองค์ความรู้และเทคนิคที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ซึ่งได้สืบทอดและเชื่อมโยงมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน</p> <p>ความแตกต่าง</p> <p>เป็นองค์ความรู้และความสามารถโดยส่วนรวมเป็นที่ยอมรับในระดับชาติ เช่น ภาษาไทย ต้มยำกุ้ง มวยไทย เป็นภูมิปัญญาไทย เป็นต้น</p>	<p>เป็นองค์ความรู้และเทคนิคที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจซึ่งได้สืบทอดและเชื่อมโยงมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน</p> <p>เป็นองค์ความรู้และความสามารถในระดับท้องถิ่น มีขอบเขตจำกัดในแต่ละท้องถิ่น เช่น ภาษาอีสาน แกงไตปลา ส้มตำ เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น</p>

1.1. ลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

เสรี พงศ์พิศ (2529) ได้กล่าวถึงลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น มี 2 ลักษณะ คือ

1. ลักษณะที่เป็นนามธรรม เป็นโลกทัศน์ ชีวทัศน์ เป็นปรัชญาในการดำเนินชีวิตเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเกิด แก่ เจ็บ ตาย คุณค่าและความหมายของทุกสิ่งในชีวิตประจำวัน
2. ลักษณะที่เป็นรูปธรรม เป็นเรื่องเฉพาะด้าน เช่น การทำมาหากิน การเกษตร หัตถกรรม ศิลปะ ดนตรี และอื่น ๆ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเหล่านี้สะท้อนออกมาใน 3 ลักษณะที่สัมพันธ์ใกล้ชิดกัน คือ

1. สัมพันธระหว่างคนกับโลก คนกับสิ่งแวดล้อม สัตว์พืช ธรรมชาติ
 2. ความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ที่อยู่ร่วมกันในสังคม หรือชุมชน
 3. ความสัมพันธ์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สิ่งเหนือธรรมชาติ สิ่งที่ไม่สามารถสัมผัสได้ทั้งหมดทั้ง
- 3 ลักษณะ นี้ คือ ชีวิตของชาวบ้านที่สะท้อนออกมาถึงภูมิปัญญาในการดำเนินชีวิตอย่างมีเอกภาพ

ประเภท วิชา (2530) ได้สรุปลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ 4 ลักษณะ คือ

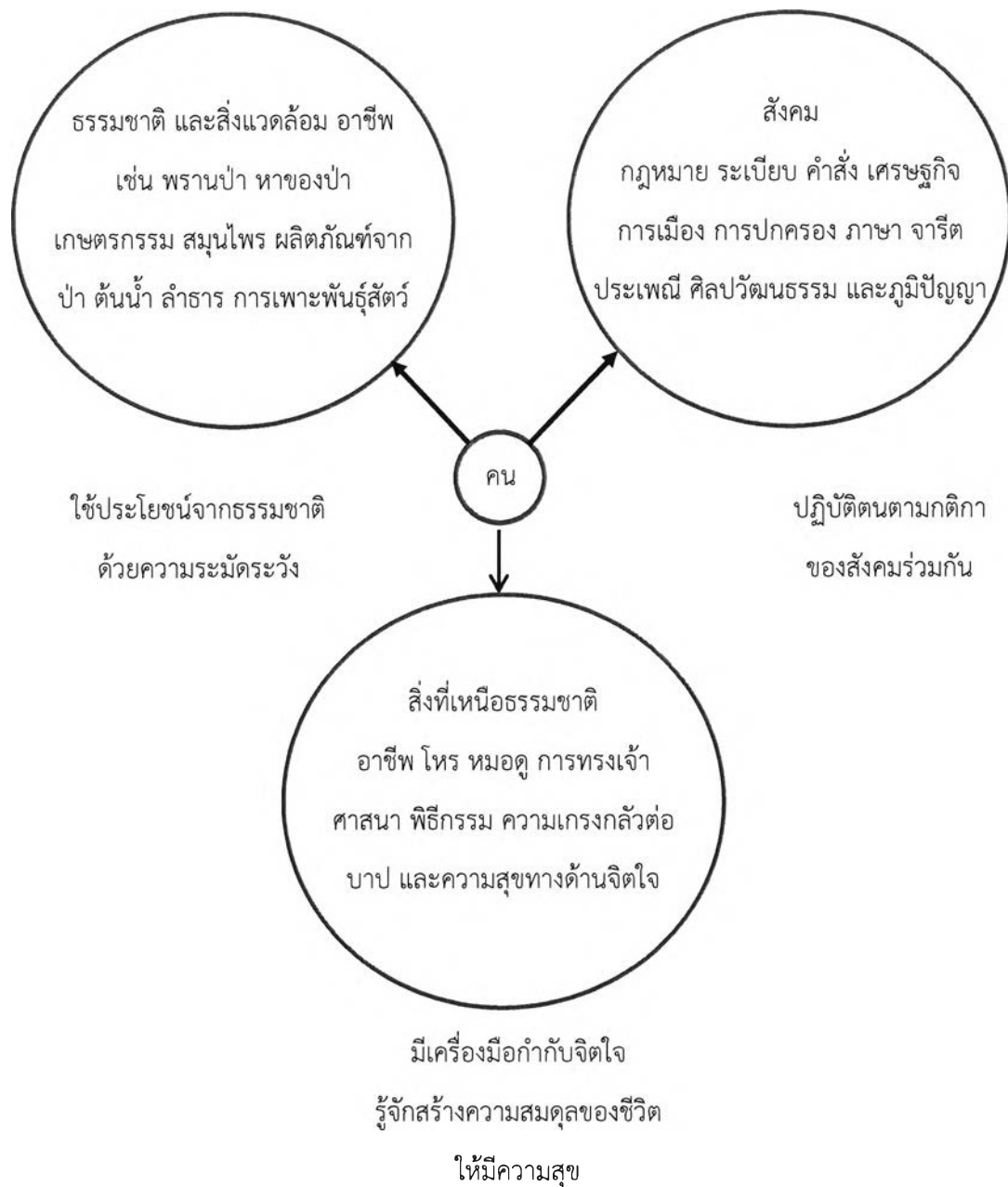
1. มีวัฒนธรรมเป็นฐาน ไม่ใช่วิทยาศาสตร์
2. มีการบูรณาการสูง ทั้งในเรื่องของกาย ใจ สังคมและสิ่งแวดล้อม
3. มีความเชื่อมโยงไปสู่นามธรรมที่ลึกซึ้งสูงส่ง
4. เน้นความสำคัญของจริยธรรมมากกว่าวัตถุธรรม

กิตติพิศ ศิริสูตร (2538) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาไว้ดังนี้

1. ภูมิปัญญา เป็นความรู้ เป็นข้อมูล เป็นเนื้อหาสาระ เช่น ความรู้เกี่ยวกับครอบครัวความรู้เกี่ยวกับมนุษย์ เกี่ยวกับผู้หญิง ผู้ชาย ประเภทครอบครัว ฯลฯ
2. ภูมิปัญญา เป็นความเชื่อของสังคมโดยอาจยังไม่มีข้อพิสูจน์ยืนยันว่าถูกต้อง เช่น เรื่องนรก สวรรค์ ตายแล้วไปไหน
3. ภูมิปัญญา คือความสามารถหรือแนวทางในการแก้ปัญหาหรือป้องกันปัญหา เช่น ความสามารถในการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นในครอบครัว
4. ภูมิปัญญาทางวัตถุ เช่น เรือขนานบ้านช่อง เครื่องใช้ไม้สอยต่าง ๆ ในครอบครัว เพื่อให้ครอบครัวมีความสะดวกสบายตามสภาพ เป็นต้น
5. ภูมิปัญญาทางพฤติกรรม เช่น การกระทำ ความประพฤติ การปฏิบัติตัวของคนต่าง ๆ ในครอบครัว จนทำให้ครอบครัวสามารถดำรงอยู่ได้ก็นับเป็นภูมิปัญญาเช่นเดียวกัน

สรุปได้ว่า ภูมิปัญญามี 2 ลักษณะ คือ

1. เป็นรูปธรรม ได้แก่ วัตถุและการกระทำทั้งหลาย
2. เป็นนามธรรม ได้แก่ ความรู้ ความเชื่อ ความสามารถ หรือแนวทางในการแก้ปัญหาและป้องกันปัญหา รวมทั้งการสร้างความสุขให้กับชีวิต

ภาพประกอบที่ 3 ความสัมพันธ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่น

จากภาพประกอบที่ 3 จะเห็นว่า ลักษณะภูมิปัญญาที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม จะแสดงออกมาในลักษณะภูมิปัญญาในการดำเนินวิถีชีวิตขั้นพื้นฐานด้านปัจจัยสี่ซึ่งประกอบด้วย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรค ตลอดทั้งการประกอบอาชีพต่าง ๆ เป็นต้น ภูมิปัญญาที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งเหนื่อธรรมชาติจะแสดงออกมาในลักษณะของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ศาสนา ความเชื่อต่าง ๆ และภูมิปัญญาที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคมมีมาแต่โบราณ เช่น การลงแขก เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลของคนในสังคม

1.2. ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น แบ่งได้หลายประเภท ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และลักษณะต่าง ๆ ที่หน่วยงานองค์กร และนักวิชาการแต่ละท่านนำมากำหนด เช่น

กรมวิชาการ (2539) ได้แบ่งประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ 4 ประเภท ดังนี้

1. คติความคิด ความเชื่อ หลักการ ที่เป็นพื้นฐานขององค์ความรู้ที่เกิดจากการสั่งสมถ่ายทอดกันมา
2. ศิลปะ วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี ที่เป็นแบบแผนการดำเนินชีวิตที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา
3. การประกอบอาชีพท้องถิ่นที่ยึดหลักการพึ่งตนเองและได้รับการพัฒนาให้เหมาะสมกับกาลสมัย
4. แนวคิด หลักปฏิบัติและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ชาวบ้านนำมาดัดแปลงใช้ในชุมชนอย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่

ภูมิปัญญาชาวบ้านทั้ง 4 ประเภทนี้ จะปรากฏให้เห็นได้ในเรื่องของการประกอบอาชีพ ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ และทางด้านการอบรมสั่งสอนถ่ายทอดให้ชนรุ่นหลัง ๆ ที่ยังปรากฏอยู่จนถึงทุกวันนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ได้กำหนดภูมิปัญญาไทยไว้จำนวน 9 ด้าน ดังนี้

1. ด้านเกษตรกรรม ได้แก่ ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะและเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาพการณ์ต่าง ๆ ได้ เช่น การทำเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหาการเกษตรด้านการตลาด การแก้ปัญหาด้านการผลิตและการรู้จักปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการเกษตร เป็นต้น
2. ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ได้แก่ การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิต เพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัดและเป็นธรรม อันเป็นขบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ ตลอดทั้งการผลิตและการจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่มโรงสี กลุ่มหัตถกรรม เป็นต้น
3. ด้านการแพทย์แผนไทย ได้แก่ ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้ เช่น ยาจากสมุนไพร อันมีอยู่หลากหลาย การนวดแผนโบราณ การดูแลสุขภาพแบบพื้นบ้าน เป็นต้น

4. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และใช้ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การบวชป่า การสืบชะตาแม่น้ำ การทำแนวปะการังเทียม การอนุรักษ์ป่าชายเลน การจัดการป่าต้นน้ำ และป่าชุมชน เป็นต้น

5. ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ได้แก่ ความสามารถในการสะสมและบริหารกองทุนและสวัสดิการชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราเป็นอยู่ของสมาชิกกลุ่ม เช่น การจัดการกองทุนของชุมชนในรูปแบบของสหกรณ์ออมทรัพย์ รวมถึงความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการรักษายาบาลชุมชนและการจัดระบบสวัสดิการบริการชุมชน

6. ด้านศิลปกรรม ได้แก่ ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ สาขาต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม นาฏศิลป์ ดนตรี ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ การละเล่นพื้นบ้านและนันทนาการ

7. ด้านภาษาและวรรณกรรม ได้แก่ ความสามารถในการอนุรักษ์และสร้างสรรค์ผลงานด้านภาษาและวรรณกรรมท้องถิ่น และการจัดการสารานุกรมภาษาถิ่น การปริวรรตหนังสือโบราณ การฟื้นฟูการเรียนการสอนภาษาถิ่นของถิ่นต่าง ๆ

8. ด้านปรัชญาศาสนาประเพณี ได้แก่ ความสามารถประยุกต์และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ปรัชญาความเชื่อ และประเพณีที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อบริบททางเศรษฐกิจ สังคม เช่น การถ่ายทอดวรรณกรรม คำสืง การบวชป่า การประยุกต์ประเพณีบุญประเพณีข้าว

9. ด้านโภชนาการ ได้แก่ ความสามารถในการเลือกสรร ประดิษฐ์และปรุงแต่งอาหารและยาได้เหมาะสมกับความต้องการของร่างกายในสภาวะการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนผลิตเป็นสินค้าและบริการส่งออกที่ได้รับความนิยมแพร่หลาย รวมถึงการขยายคุณค่าเพิ่มของทรัพยากรด้วย

เนื่องจากลักษณะเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการผสมผสานกลมกลืนและเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน จนไม่สามารถแยกออกจากกันได้โดยเด็ดขาด ดังนั้นจึงมีผู้แบ่งประเภท ซึ่งขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่หน่วยงาน องค์กร และนักวิชาการ แต่ละท่านจะนำมากำหนดเพื่อให้เกิดความเข้าใจ ดังตารางเปรียบเทียบประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนี้ (นิคม ชมภูหอง: 2548)

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น

กรมวิชาการ (2539)	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ (2544)	สำนักงานคณะกรรมการ วัฒนธรรมแห่งชาติ (2534)
1. คติความคิด ความเชื่อ	1. ด้านเกษตรกรรม	1. ด้านการเกษตร
2. ศิลปะ วัฒนธรรมและ ขนบธรรมเนียมประเพณี	2. ด้านอุตสาหกรรมและ หัตถกรรม	2. ด้านสิ่งแวดล้อม
3. การประกอบอาชีพใน ท้องถิ่น	3. ด้านการแพทย์แผนไทย	3. ด้านการจัดการสวัสดิการ และธุรกิจชุมชน
4. แนวคิด หลักปฏิบัติและ เทคโนโลยีสมัยใหม่	4. ด้านการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	4. ด้านการรักษาโรคและการ ป้องกันโรค
	5. ด้านกองทุนและธุรกิจ ชุมชน	5. การผลิตและบริโภค
	6. ด้านศิลปกรรม	
	7. ด้านภาษาและวรรณกรรม	
	8. ด้านปรัชญาศาสนาและ ประเพณี	
	9. ด้านโภชนาการ	

1.4 ภาพรวมวิถีชีวิตของคนไทย 4 ภาค

ข้อมูลจากหนังสือ วัฒนธรรม วิถี ชีวิตและภูมิปัญญา (2559) โดย กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม ได้สรุป ภาพรวมวิถีชีวิตของคนไทย 4 ภาค ไว้ว่าการดำเนินชีวิตของคนไทยมีทั้งความเหมือนและแตกต่างกันไปในแต่ละภูมิภาค ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ทั้งสภาพแวดล้อม ชาติพันธุ์ ความเชื่อ ศาสนา และประเพณีที่หลอมรวมจนก่อให้เกิดเป็นวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทย ซึ่งจะเป็นตัวบ่งบอกถึงค่านิยมและรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี

1.4.1 ภาคเหนือ

เดิมคืออาณาจักรล้านนาซึ่งมีวัฒนธรรมความเป็นอยู่ที่มีเอกลักษณ์ทั้งภาษาพูด ภาษาเขียน วัฒนธรรม และประเพณีด้วยสภาพภูมิอากาศที่หนาวเย็นกว่าทุกภาค ทำให้การดำเนินชีวิตของผู้คนในภาคเหนือเป็นไปอย่างเรียบง่ายละมุนละไม ทั้งภาษาพูดแบบคำเมืองที่ไพเราะอ่อนหวานประเพณีและการแสดงพื้นเมืองอันอ่อนช้อยสวยงาม เช่น ประเพณีปอยหลวง ยี่เป็ง ลอยโคม การแสดงฟ้อนเล็บ ฟ้อนเจ็ย ตีกลองสะบัดชัย อีกทั้งผู้คนในภูมิภาคนี้ยังมีความเลื่อมใสศรัทธาในพุทธศาสนาเป็นอย่างมากแต่ก็ยังคงนับถือผีตามความเชื่อที่มีมาแต่เดิมเห็นได้จากการทำพิธีสืบชะตาหรือการส่งแถน ในเรื่องวัฒนธรรมการกินมีความคล้ายคลึงกับชาวอีสาน คือนิยมรับประทานข้าวเหนียวและปลาร้า อาหารที่มีชื่อของชาวเหนือ ได้แก่ น้ำพริกหนุ่ม ใส่อั่ว ขนมจีนน้ำเงี้ยว เป็นต้น เนื่องจากสภาพภูมิประเทศที่เป็นภูเขาสูงซึ่งอุดมไปด้วยป่าไม้ นานาพันธุ์ชาวเหนือส่วนใหญ่จึงนิยมเลี้ยงสัตว์และทำเกษตรกรรมอยู่ตามพื้นที่ราบระหว่างหุบเขาด้วยวิถีชีวิตที่ไม่รีบเร่งทำให้ผู้คนในภาคเหนือมีอัตราคัยที่อ่อนโยนโอบอ้อมอารีและยังคงยึดมั่นในขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน จนเกิดเป็นวิถีแบบคนเมืองล้านนา

1.4.2 ภาคอีสานหรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เป็นภูมิภาคที่มีความหลากหลายทางศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่แตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น อันเนื่องมาจากการปะทะสังสรรค์ระหว่างประชากรหลากหลายเชื้อชาติผู้คนในภาคอีสานมีวิถีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย แม้สภาพแวดล้อมความเป็นอยู่จะแร้นแค้นแต่ยังคงมีน้ำใจ ขยัน อดทน และยังคงสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีเก่าแก่ตามบรรพบุรุษอย่างเคร่งครัด ทั้งในเรื่องของภาษาถิ่นที่ใช้ในการสื่อสาร ความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษ ผีนา ผีไร่ โดยจะต้องมีพิธีเช่นไหว้อยู่เป็นประจำเพราะเชื่อว่าผีมีอิทธิฤทธิ์สามารถให้คุณให้โทษได้ประเพณีและการละเล่นพื้นบ้านของภาคอีสานก็โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ เช่น ประเพณีแห่ผีตาโขน ประเพณีบุญบั้งไฟ โหลเรือไฟ การแสดงหมอลำ ตีตี่พิน เป่าแคน ล้วนแสดงออกถึงความสนุกสนานและมีชีวิตชีวาเพื่อทดแทนกับสภาพภูมิประเทศที่แห้งแล้ง อีกสิ่งหนึ่งที่มีชื่อเสียงเป็นอย่างมากของภาคอีสานก็คืออาหารโดยเฉพาะ “ส้มตำ” ซึ่งเป็นที่นิยมของผู้คนทุกภาคในประเทศไทย โดยเครื่องปรุงหลักที่ขาดไม่ได้สำหรับอาหารอีสานคือ “ปลาร้า” หรือที่ชาวอีสานเรียกว่า “ปลาแดก”

1.4.3 ภาคกลาง

วิถีชีวิตของคนในภาคกลางจะมีความเกี่ยวข้องกับน้ำบ้านเรือนส่วนใหญ่จึงเป็นแบบยกพื้นได้สูงสูงเพื่อป้องกันน้ำท่วมในฤดูน้ำหลากและนิยมใช้เรือเป็นพาหนะเพื่อความสะดวกในการคมนาคมภูมิภาคนี้ถือเป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญของประเทศ ผู้คนในภาคกลางมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับสังคมเกษตรกรรมโดยเฉพาะการทำนา ยังคงพบพิธีกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อในสังคมข้าว เช่น การบูชาแม่โพสพและการลงแขกทำนา คนในภาคกลางนิยมรับประทานข้าวเจ้าเป็นอาหารหลัก และด้วยสภาพภูมิประเทศที่สมบูรณ์ทำให้อุดมไปด้วยปลาหลากชนิด ดังนั้น อาหารสำคัญที่มีอยู่ในแทบทุกมือของชาวภาคกลางคือ “น้ำพริก” เช่น น้ำพริกกะปิน้ำพริกขี้หนือ น้ำพริกปลาทูน้ำพริกปลาร้า อีกทั้งยังมีพืชผักนานาพันธุ์ จึงทำให้สามารถรังสรรค์อาหารที่มีความหลากหลายและละเมียดละไมทั้งอาหารคาวและอาหารหวาน นอกจากนี้จะเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญแล้ว ภาคกลางยังเป็นแหล่งสังสรรค์วัฒนธรรมไทยทั้งของราชสำนักและของชาวบ้าน ดังจะเห็นได้จากการแสดงโขน ลิเก ลำตัด เพลงเกี่ยวข้าว เพลงอีแซว เพลงฉ่อย ตลอดจนงานช่างฝีมือต่างๆ ที่ถือเป็นต้นแบบงานศิลป์ของไทย อีกทั้งผู้คนในภูมิภาคนี้ยังคงผูกพันอยู่กับศาสนา เห็นได้จากประเพณีและความเชื่อ เช่น ประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ ตักบาตรดอกไม้อันประเพณีรับบัว แม้ปัจจุบันวิถีชีวิตของผู้คนในภาคกลางจะเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากความเจริญที่ถาโถมเข้ามาแต่ในอีกหลายพื้นที่ของภาคกลางยังคงรักษาวิถีชีวิตแบบเดิมไว้ได้เป็นอย่างดี

1.4.4 ภาคใต้

วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของผู้คนในภูมิภาคนี้มีความหลากหลายทั้งในด้านความเชื่อทางศาสนา มีการนับถือศาสนาทั้งพุทธและอิสลาม ในส่วนของชาติพันธุ์มีการอยู่ร่วมกันทั้งชาวไทยพุทธ ไทยมุสลิม จีน จีน-มลายู(ยะหยา) และชาวเล การแต่งกายก็แตกต่างกันตามเอกลักษณ์ที่บ่งบอกเฉพาะกลุ่มมีประเพณี “สารทเดือนสิบ” ซึ่งแสดงออกถึงความเคารพและกตัญญูต่อบรรพบุรุษ ทั้งยังมีประเพณีและเทศกาลสำคัญอย่างประเพณี ชักพระ การแห่ผ้าขึ้นพระธาตุ การแข่งเรือ เทศกาลกินเจ วันฮารีรายอ หรือวันอีฎิ้ลฟิตรี นอกจากนี้ภาคใต้เป็นแหล่งรวมศิลปะการแสดงและการเล่นพื้นบ้านที่มีความสนุกสนาน คึกคักเร้าใจ เช่น การแสดงหนังตะลุง มโนราห์ ลิเกฮูลู ร้องเงี้ยว การแข่งขันนกเขาชวา เป็นต้น ส่วนอาหารการกินพื้นถิ่นภาคใต้นั้นจะมีเอกลักษณ์ในเรื่องของรสชาติที่จัดจ้านและเผ็ดร้อน เช่น แกงเหลือง ข้าวย่ำ แกงไตปลา ผัดสะตอ การประกอบอาชีพนิยมปลูกยางพารา ปลูกปาล์ม ทำประมง ทำสวนผลไม้ เช่น เงาะ ทุเรียน มังคุด และลองกองด้วยความแตกต่างทางชาติพันธุ์ ความเชื่อ ศาสนา และวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ของภาคใต้

เสมือนเป็นการสร้างมนตร์เสน่ห์ในวิถีการดำเนินชีวิตที่เต็มไปด้วยความหลากหลายที่ผนวกเข้ากันได้เป็นอย่างดี
แบบเนียน รวมทั้งความเข้มแข็งของวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ก่อให้เกิดเป็นอัตลักษณ์ของผู้คนในภูมิภาคนี้

1.5 รูปแบบของศิลปหัตถกรรมในภูมิภาคปัญหาท้องถิ่นของไทย

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้แบ่งการสร้างงานศิลปหัตถกรรมในภูมิภาคปัญหา
ท้องถิ่นของไทยส่วนใหญ่เป็นการผลิตเครื่องใช้ไม้สอยในชีวิตประจำวัน เพื่อประโยชน์ในการใช้งานเป็น
ส่วนใหญ่ ต่อมาได้มีการดัดแปลงปรับปรุงให้เกิดความสวยงามมากขึ้น การจัดทำจึงต้องเพิ่มความพิถีพิถัน
ทั้งในด้านรูปทรงความวิจิตรบรรจง และลวดลายให้มีสีสันแปลกตา พอ ๆ กับที่ต้องใช้งานได้อย่างคงทน
แข็งแรงด้วย ทั้งนี้จากมูลเหตุดังกล่าวจึงเป็นบ่อเกิดของงาน ศิลปหัตถกรรมขึ้น ไม่เพียงแต่นำมาใช้สอยให้
เป็นประโยชน์แล้ว แต่ยังได้ธำรงไว้ซึ่งคุณค่าแห่งภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ที่ได้สร้างสรรค์งานอันเป็นเลิศ
สืบสานต่อเนื่องกันมาจนถึงปัจจุบัน ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านอันเกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย ได้
จำแนกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามวัสดุที่นำมาใช้ ได้ 10 ประเภท ได้แก่

1.5.1 เครื่องเคลือบดินเผา

เครื่องเคลือบดินเผา เป็นหัตถกรรมพื้นบ้านของไทยที่มีมาแต่โบราณ เป็นสิ่งที่ทำขึ้นด้วยดินเป็น
รูปทรงต่างๆ สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ แล้วนำมาเผาเพื่อนำมาใช้ในงานต่อไปเครื่องเคลือบดินเผาชิ้น ใน
สมัยก่อนก็เกิดจากการสังเกตและเรียนรู้จากธรรมชาติว่า เมื่อดินผสมกับน้ำ จะทำให้ดินอ่อนตัว หรือ
เหนียวเปลี่ยนแปลงรูปทรงได้ง่าย และมนุษย์สามารถนำมาปั้น หรือสร้างรูปทรงต่าง ๆ ได้ตามต้องการ ทั้ง
เมื่อปล่อยให้ดินเหนียวตากแดดก็จะแข็งตัวยิ่งขึ้น เมื่อถูกไฟเผาดินก็จะแข็งตัวมากขึ้นอีก และยังคงรูปอยู่
อย่างถาวร ไม่ละลายเมื่อถูกน้ำสิ่งเหล่านี้อาจเป็นต้นเค้าให้มนุษย์รู้จักหัตถกรรมดินเผาขึ้นอย่างง่าย ๆ
จากนั้นจึงได้เรียนรู้ถึงการเคลือบผิวเครื่องปั้นดินเผาด้วยน้ำยาเคลือบจากวัตถุดิบที่ได้จากธรรมชาติ จน
พัฒนามาเป็นเครื่องปั้นดินเผาที่มีคุณภาพสูงกรรมวิธีในการทำเครื่องปั้นดินเผาและภาชนะดินเผาด้วย
วิธีการต่าง ๆ เป็นกระบวนการในการพัฒนาหัตถกรรมของมนุษย์ในยุคแรก ๆ มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการ
สร้างเครื่องมือ เครื่องใช้ ยกระดับคุณภาพชีวิตของสังคมให้ดีขึ้น ตามสภาพแวดล้อมและองค์ประกอบทาง
สังคมแต่ละยุคสมัย ดังนั้น จะเห็นได้ว่าหัตถกรรมแทบทุกประเภท จะมุ่งผลิตเพื่อปัจจัยในการดำรงชีวิต
ของมนุษย์ทั้งสิ้น เครื่องเคลือบดินเผาที่มีชื่อเสียงได้แก่เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง เครื่องเคลือบดินเผา
ของจังหวัดเชียงใหม่ เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน อำเภอด่านเกวียน จ.นครราชสีมา การปั้นโอ่งอ่าง
กระถางเคลือบลายมังกรของจังหวัดราชบุรี เป็นต้น

1.5.2 การทอผ้าและการเย็บปักถักร้อย

การทอผ้าและการเย็บปักถักร้อย ถือเป็นงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านของไทยอีกแขนงหนึ่ง การทอผ้าเริ่มจากขั้นตอนต่าง ๆ ไปเป็นลำดับตามสภาพท้องถิ่น ตั้งแต่การปลูกจนถึงการเก็บเกี่ยว ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการปลูกฝ้ายมาก บางที่ก็ทำนาไปพร้อม ๆ กับการทำไร่ฝ้ายการทอผ้าถือเป็นงานหัตถกรรมที่สำคัญและผูกพันกับวิถีชีวิตคนไทยมาช้านาน ดังนั้น เราจะเห็นการทอผ้าไหม ทอผ้าฝ้าย และการทอผ้า จ.สุราษฎร์ธานี เป็นต้น รวมทั้งการเย็บปักถักร้อยเพื่อการตกแต่งด้วย เช่น การทอยกดอก การทอจก การทอตุ่ง ของภาคเหนือและอีสาน เพื่อใช้ในงานต่าง ๆ

1.5.3 การแกะสลัก

คนไทยในสมัยก่อนมีความสามารถนำทรัพยากร มาสร้างสรรค์ให้เกิดเป็นงานศิลปกรรมที่สวยงาม และยังสามารถนำมาใช้ประโยชน์สูงสุดและมีคุณค่ายิ่ง เช่น การแกะสลักไม้ สำหรับเครื่องเรือน เครื่องตกแต่งอาคารของภาคเหนือ เพราะภาคเหนือมีไม้สักมาก ต้นใหญ่ สามารถนำมา เป็นเครื่องเรือนได้ หรือจะเป็นครกหินที่อ่างศิลา จ.ชลบุรี ก็ถือว่าเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์เช่นกัน เนื่องจากชลบุรีเป็นพื้นที่ที่มีภูเขาสามารถนำหินมาแกะสลักทำครกหรือรูปทรงต่าง ๆ นอกจากนี้แล้วยังก่อให้เกิดเป็นอาชีพสำหรับท้องถิ่นอีกด้วย

1.5.4 หัตถกรรมโลหะ

เครื่องมือเครื่องใช้ที่ทำด้วยโลหะนั้นเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงเทคโนโลยีที่มีวัฒนธรรมมาเป็นลำดับ ของมนุษย์ ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาได้ ซึ่งจะมีความแตกต่างจากเครื่องมือหิน และเครื่องปั้นดินเผาเพราะจะมีการผลิตที่ยุ่งยากกว่า งานหัตถกรรมโลหะที่มีชื่อเสียง ได้แก่ การทำมีด อัญมณีของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา การทำบาตรที่บ้านบาตร กรุงเทพฯ การทำมีด จอบ เสียม ที่บ้านหนองบัวแดง จังหวัดร้อยเอ็ด

1.5.5 เครื่องจักสาน

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ จึงมีพืชพรรณธรรมชาติหลายชนิดที่คนไทยสมัยก่อนนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ด้านงานจักสาน เช่น ไม้ไผ่ หวาย กระจูด ย่านลิเภา เป็นต้น ซึ่งพืชพรรณเหล่านี้เมื่อมาผสมผสานกับการคิดสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดงานหัตถกรรมที่สามารถนำมาใช้สอยตามความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์เป็นเครื่องใช้ เครื่องประดับ เครื่องมือจับสัตว์น้ำ ภาชนะในครัวเรือน ซึ่งจะทำเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพเสริมก็ได้ แหล่งผลิตเครื่องจักสานมีอยู่ทั่วทุกภาค

ของประเทศ เช่น จังหวัดนครปฐม ราชบุรี เพชรบุรี อ่างทอง ชลบุรี การสานเสื่อกระจูดของจังหวัดพัทลุง เป็นต้น

1.5.6 การก่อสร้าง

วิถีชีวิตไทยผูกพันกับการสร้างที่อยู่อาศัย อาคารบ้านเรือนมาช้านาน เพราะแสดงถึง ความเป็นเอกลักษณ์ของผู้ปลูกสร้าง นอกจากนี้การสร้างบ้านเรือนสมัยก่อนก็มักจะอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกันหรือเป็นหมู่บ้าน สะท้อนให้เห็นว่าชนชาวไทยมีความเป็นปึกแผ่นเป็นมิตรกัน ยามเดือดร้อนก็สามารถช่วยเหลือกันได้ ซึ่งงานก่อสร้างของแต่ละภาคก็แตกต่างกันไป เช่น ภาคเหนือ บ้านเรือนก็มักจะประดับด้วยกาแล บริเวณจั่วของบ้านภาคใต้ การสร้างบ้านเรือนก็มักจะสร้างเสาสูง ๆ หรือการสร้างเพิง กระจูด เป็นต้น

1.5.7 ภาพเขียน

จิตรกรรมไทย เป็นวิจิตรศิลป์แขนงหนึ่งของศิลปะไทย ซึ่งส่งผลสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมอันดีงามของชาติไทย มีคุณค่าทางศิลปะและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า โดยทั่วไปมักเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับศาสนา ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมการแต่งกาย ตลอดจนการแสดงพื้นเมืองต่าง ๆ ของแต่ละยุคแต่ละสมัยและสาระอื่น ๆ ที่ประกอบกันเป็นจิตรกรรมไทย งานจิตรกรรมให้ความรู้สึกในความงามอันบริสุทธิ์ที่น่าชื่นชม เสริมสร้างสุนทรีย์ภาพขึ้นในจิตใจมวลมนุษยชาติได้โดยทั่วไป ซึ่งงานจิตรกรรมของไทยได้แก่ งานจิตรกรรมฝาผนังเรื่องรามเกียรติ์ ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม งานจิตรกรรมฝาผนัง ณ อุโบสถวัดบวรนิเวศน์วิหาร การตกแต่งเรือกอลและ ของภาคใต้ เป็นต้น

1.5.8 การปั้นรูปและลวดลายประดับ

การปั้นรูปและลวดลายประดับ จัดเป็นงานประติมากรรม ซึ่งจะต้องนำมาปั้นและแกะสลักแล้วนำมาทำการหล่ออีกทีหนึ่ง ซึ่งเป็นงานฝีมือของคนไทยที่มีมาช้านานและประกอบกับมีทรัพยากรอันอุดม เช่น ดิน หิน ทราย ที่สามารถประกอบเป็นงานประติมากรรมและลวดลายประดับได้ ซึ่งประติมากรรมส่วนใหญ่ ก็จะมีทั้งรูปคน สัตว์ หรือการปั้นลวดลายประดับอาคารต่างๆ ซึ่งงานประติมากรรมประเภทนี้ มักมีเรื่องของ พระพุทธศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องเป็นส่วนใหญ่ เช่น ลวดลายปูนปั้นที่ประดับตามโบสถ์ วิหารต่าง ๆ ด้วย

1.5.9 เครื่องกระดาศ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีป่าไม้มาก และส่วนประกอบของไม้ที่สามารถนำมาผลิตกระดาศได้ก็คือ เยื่อไม้ โดยเยื่อไม้สามารถนำมาผลิตเป็นกระดาศได้หลายประเภทตามลักษณะของเยื่อไม้นั้น เช่น

กระดาษสาของภาคเหนือ การทำกระดาษข่อยของภาคกลาง รวมถึงการนำกระดาษมาทำร่ม ทำว่าว การทำหัวโขน หรือหน้ากากต่าง ๆ ด้วย นอกจากนี้จะมีกระดาษที่ใช้ตกแต่งในงานเทศกาล หรือ งานนักขัตฤกษ์ต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่ งานเครื่องกระดาษ มักจะมีการทำตามแถวชนบท ถือได้ว่าเป็นอาชีพ เสริมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนไทยอีกแบบหนึ่งด้วย

1.5.10 งานเบ็ดเตล็ด

เป็นงานหัตถกรรมพื้นบ้านที่ไม่อาจจัดเข้าเป็นประเภทได้แน่นอน ซึ่งมีอยู่หลายประเภท เช่น การจัดดอกไม้ การแกะสลักผลไม้ การแทงหยวก การทำหุ่นกระดาษ เครื่องเงิน การทำเครื่องดนตรี การทำลูกปัด และเครื่องประดับกายอื่น ๆ นอกจากนี้ยังมียานพาหนะ เช่น เรือ เกวียน กระจัง เป็นต้น

อย่างไรก็ตามศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านแต่ละประเภทนั้น มักทำขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยของคน ในท้องถิ่นเป็นสำคัญ มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของกลุ่มคนแต่ละท้องถิ่นโดยตรง หรืออาจทำขึ้นเพื่อ ซื้อขายแลกเปลี่ยนกับปัจจัยในการดำรงชีวิตที่มาจากต่างถิ่น ซึ่งบางประเภทได้พัฒนาเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนไปก็มี ดังนั้น ประเภทของหัตถกรรมพื้นบ้านดังกล่าว มักจะผลิตด้วยฝีมือช่างในแต่ละท้องถิ่น ที่ ยังไม่ได้รับการพัฒนาเป็นงานกึ่งอุตสาหกรรม แต่บางงานก็พัฒนาเป็นงานอุตสาหกรรมเช่นกัน

ทั้งนี้ ในหนังสือสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ เล่มที่ 21 เรื่องที่ 6 การตลาดและการส่งออก ศิลปหัตถกรรมและการผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมในประเทศไทย ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการผลิต เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ซึ่งเป็นงานหัตถกรรมที่มีอยู่หลายชนิดที่ทำด้วยวัสดุ และวัตถุดิบที่สามารถหาได้ในท้องถิ่นนั้น ๆ นอกจากนี้จะมุ่งเพื่อประโยชน์ใช้สอยเป็นหลักแล้ว ยังแฝงไปด้วยศิลปะในการประดิษฐ์ลงไปในสิ่งประดิษฐ์ให้ดูสวยงาม ทำให้ชิ้นงานต่าง ๆ ดูมีคุณค่า และความงามอย่างโดดเด่น ทางศิลปวัฒนธรรมของชนชาวไทยตลอดมาไม่แพ้ชนชาติอื่น ๆ ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่ผลิตในประเทศไทย มีอยู่เป็นจำนวนมาก เกินกว่าจะนำมากล่าวได้หมดในที่นี้ หัตถกรรมของไทยแต่ละชนิดจะมีรูปแบบ แหล่งผลิต และประวัติความเป็นมาที่แตกต่างกันไป ดังจะยกมากล่าวเพียง 3 ประเภท ที่สำคัญมาก ดังนี้

1. เครื่องจักสาน

การผลิตเครื่องจักสานในประเทศไทยมีมาแต่โบราณ นับตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ เห็นได้จากหลักฐานด้านโบราณคดี คือ การขุดค้นพบเครื่องปั้นดินเผาสมัยหินใหม่ ที่มีลักษณะรูปร่างคล้ายคลึงกับเครื่องจักสาน ทำขึ้นด้วยวิธียาดินเหนียวภายในภาชนะเครื่องจักสานให้หนาพอ แล้วนำไปเผา เมื่อเผาเสร็จแล้วภาชนะเครื่องจักสานจะถูกไฟไหม้หมดไป เหลือแต่ลวดลายจักสานปรากฏอยู่บนภาชนะเครื่องปั้นดินเผานั้น นอกจากนี้ยังมีตำนานเกี่ยวกับบุญญาธิการของพระร่วงเจ้าแห่งอาณาจักรสุโขทัย ซึ่ง

เล่ากันต่อมาว่า สมัยหนึ่งอาณาจักรนี้ตกเป็นเมืองขึ้นของขอม และจะต้องส่งส่วยน้ำศักดิ์สิทธิ์ไปถวาย พระร่วงได้ให้สานกระออมครุหรือครุ เพื่อบรรจุน้ำส่งไปถวายโดยน้ำมิได้รั่วไหลแม้แต่น้อย ตัวอย่างนี้ ชี้ให้เห็นได้ว่าเครื่องจักสานอยู่คู่กับชีวิตคนไทยมาเป็นเวลาช้านาน

แม้จะมีการจัดทำเครื่องจักสานในประเทศไทยมาเป็นเวลานานแล้ว แต่จากการศึกษาของผู้ช่วย ศาสตราจารย์มานอช กงกะนันท์ ผู้ศึกษาวิจัยเรื่อง "เครื่องจักสานราชบุรี" ได้สรุปไว้ว่า กรรมวิธีในการ จัดทำเครื่องจักสานในปัจจุบันยังคงไม่แตกต่างไปจากกรรมวิธีการผลิตในอดีตมากนัก คือ จัก ถัก เย็บ สาน และทอ

เครื่องจักสานในประเทศไทยมีอยู่มากมายหลายชนิด แต่ก็สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ใหญ่ ๆ คือ

1. เครื่องจักสานสำหรับใช้สอยในชีวิตประจำวันคือ

1.1. ภาชนะต่าง ๆ เช่น กระบุง ตะกร้า กระจาด ตะแกรง กระเช้า กระติบข้าว เข่ง กระชู่ และ กระเป่า เป็นต้น

1.2. เครื่องสำหรับดักจับสัตว์น้ำ เช่น ลอบ ไซ ข้อง อีจู้ สุ่ม เป็นต้น

1.3. เครื่องสำหรับปูลาด ได้แก่ เสื่อชนิดต่าง ๆ เป็นต้น

1.4. เครื่องที่เป็นเครื่องสวมศีรษะ เช่น งอบ หมวก เป็นต้น

1.5. เครื่องที่เป็นสิ่งประดับตกแต่ง เช่น ฝาตะเพียนสานด้วยใบลาน ตัวสัตว์ต่าง ๆ ที่สานจาก ไม้ไผ่และวัสดุอื่น ๆ เป็นต้น

2. เครื่องจักสานที่เป็นส่วนประกอบของอาคารบ้านเรือน เช่น ฝาเรือนที่สานด้วยตอกไม้ไผ่ ได้แก่ เสื่อลำแพน ฝาไม้ขัดแตะ เป็นต้น

รูปแบบของเครื่องจักสานที่ผลิตในแต่ละภาคหรือท้องถิ่นต่าง ๆ จะมีรูปแบบลักษณะเด่น ที่ไม่ เหมือนกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ความนิยม วัสดุที่หาได้ในแต่ละท้องถิ่น และ จุดประสงค์ในการใช้สอยเป็นตัวกำหนด ซึ่งจะขอยกตัวอย่างให้เห็นลักษณะรูปแบบเครื่องจักสานในแต่ละ ภาค ดังนี้

ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เครื่องจักสานที่ผลิตในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ มีผลิตภัณฑ์ ก่องข้าว กระติบข้าว และโตก เป็นต้น ทั้งนี้เพราะมีวัฒนธรรมการบริโภคข้าวเหนียวเหมือนกัน แต่เครื่องจักสานที่มีลักษณะเด่นเป็นเอกลักษณ์ของภาคเหนือ คือ เครื่องจักสานที่สานอย่างละเอียดจนแทบไม่มีช่องว่าง แล้วเคลือบด้วยน้ำยางรัก และมีการวาดลวดลายสวยงามลงบนเครื่องจักสานนั้น ๆ ซึ่งเรียกว่า "เครื่องเงิน" เครื่องเงินที่นิยมทำกันมากคือ ภาชนะ กล่องต่าง ๆ เช่น กล่องเก็บเมล็ดพันธุ์พืชต่าง ๆ มีฝาครอบ และหูหิ้ว สำหรับแขวนหีบหรือกล่องสำหรับเก็บเสื้อผ้า เป็นต้น เครื่องจักสานชนิดนี้ตามแบบเดิมหาดูได้ยาก เพราะปัจจุบันไม่เป็นที่นิยมกันแล้ว

เครื่องจักสานที่มีลักษณะเด่นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ กระเป่าลายขีด ซึ่งมีการประยุกต์จากลายผ้าพื้นเมือง ขณะนี้การผลิตมีอยู่น้อยมาก เพราะไม่ค่อยนิยมกัน

ภาคกลางและภาคตะวันออก

เครื่องจักสานที่ผลิตในภาคกลาง และภาคตะวันออก ส่วนใหญ่ ได้แก่ เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน และอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ เช่น กระบุง ตะกร้า กอบ และเสื่อ เป็นต้น ลักษณะเด่นของเครื่องจักสานจากไม้ไผ่ในภาคกลาง อยู่ที่สีสนของเนื้อไม้ไผ่ ซึ่งมีสีเหลืองสุกโดยธรรมชาติ และหากมีการลงเคลือบและรมควัน ก็จะมีสีน้ำตาลไหม้สวยงามแตกต่างจากเครื่องจักสานของภาคอื่น ๆ

ภาคใต้

เครื่องจักสานของภาคใต้เป็นเครื่องจักสานที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวไม่เหมือนภาคอื่น เพราะวัสดุที่ใช้ในการผลิต นอกจากไม้ไผ่แล้วยังมีพืชอื่นๆ เช่น เถาย่านลิเภา เครื่องจักสานที่ผลิตจากย่านลิเภา ได้แก่ กระเป๋า ที่ใส่ปากกา ดินสอ และกล่องต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนี้ยังนำต้น กระจูด และใบลำเจียก หรือ ปาหนัน มาใช้สานเสื่ออีกด้วย

2. เครื่องปั้นดินเผา

การผลิตเครื่องปั้นดินเผาของไทยมีการผลิตกันมานาน จากประวัติศาสตร์สมัยสุโขทัย ทุกคนคงเคยได้ยินถึงการผลิต "เครื่องสังคโลก หรือถ้วยชามสังคโลก" ได้แก่ เครื่องปั้นดินเผา ทั้งชนิดเคลือบและไม่เคลือบ มีรูปทรงลวดลาย สีสนสวยงาม มีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และได้การพัฒนาอย่างต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน

แหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาที่สำคัญของไทยคือ ภาคเหนือ โดยเฉพาะจังหวัดลำปาง และจังหวัด
ใกล้เคียง นอกจากนี้ยังมีการผลิตในภาคกลางที่กรุงเทพมหานคร และจังหวัดใกล้เคียง เช่น สมุทรสาคร
นครปฐม ราชบุรี เป็นต้น ส่วนภาคอีสานมีมาก ที่ตำบลด่านเกวียน จังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น

3. เครื่องทองลงหิน (BRONZE WARE)

หรือมีชื่อเรียกอีกอย่างในสมัยโบราณว่า "เครื่องม้าล่อ" (จากเอกสารเก่าในประวัติศาสตร์จะพบว่า
มีการใช้คำ "ม้าล่อ" และระบุว่า ช่างทำเครื่องทองลงหิน สมัยรัชกาลที่ 4 แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ ชื่อ
ทองม้าล่อ (โลโก้แตก) จากประเทศจีน ประมาณกิโลกรัมละ 25 บาท มาล่อใหม่ ทำเป็นชั้นน้ำพานรอง
หม้อกระแต ระบายแก้ว ตลอดจนได้ล่อเป็นพระพุทธรูป และลากล่องปืนใหญ่ ต่อมานิยมทำเป็นชั้นลง
หินกันมาก จนกระทั่งนายเกลียว บุณนาค ที่กรมวิทยาศาสตร์ กระทรวงอุตสาหกรรม แยกธาตุดูทราบว่
แร่ธาตุที่ผสมอยู่ มีทองแดง ดีบุก จึงได้เริ่มผสมขึ้นใช้เองในประเทศไทย ไม่ต้องซื้อจากต่างประเทศเหมือน
แต่ก่อน ทำให้อุตสาหกรรมนี้ เจริญขึ้นมาก) เครื่องทองลงหินมีต้นกำเนิดมาจากประเทศจีน และนำเข้ามา
ในประเทศไทยตั้งแต่สมัยอยุธยา โดยการนำเอาโลหะ 2 ชนิด คือ ดีบุก และทองแดง ผสมกัน แล้วล่อ
หลอมทำเป็นเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น ชั้นลงหิน ทัพพีลงหิน มีดลงหิน เป็นต้น มีการประดิษฐ์ลวดลายต่าง ๆ
ลงไปให้ดูสวยงาม ฝีมือประณีตมีคุณภาพดี เป็นที่รู้จักและนิยมอย่างแพร่หลายในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น
แต่ต่อมาความนิยมลดลงไปมาก เนื่องจากดูแลรักษายากเพราะจะต้องคอยขัดอยู่เสมอ มิฉะนั้นจะหมอง
และประกอบกับมีผลิตภัณฑ์ชนิดอื่นที่สวยงามและง่ายต่อการดูแลรักษา รวมทั้งมีราคาถูกกว่า จึงทำให้
ความนิยมใช้เครื่องทองลงหินน้อยลง

แหล่งผลิตเครื่องทองลงหินโดยทั่วไปอยู่ในกรุงเทพฯ และธนบุรี ซึ่งปัจจุบันมีน้อยรายและมี
ลักษณะการผลิตในรูปอุตสาหกรรมครัวเรือนเพราะเป็นอาชีพที่ตกทอดกันมานาน

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นเห็นได้ว่า ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมแต่ละประเภท ล้วนแต่มีประวัติ
ความเป็นมาที่ยาวนานมาแต่สมัยโบราณ ทั้งก่อนประวัติศาสตร์และสมัยประวัติศาสตร์มาจนถึงปัจจุบัน
บางชนิดก็ได้เลิกผลิตกันไปแล้ว เพราะหมดความจำเป็นด้านการใช้สอย แต่บางชนิดแม้จะเลิกผลิตไป
แล้วแต่ก็มีการฟื้นฟูให้มีการผลิตขึ้นใหม่เพื่อจรรโลงไว้ซึ่งศิลปะทางวัฒนธรรมก็สามารถขายได้แม้จะมี
ราคาแพง เพราะบางคนต้องการเพื่อเก็บสะสมไว้ บางคนก็ซื้อเพื่อประดับบ้านเรือน หรือบางคนก็ซื้อ
เพื่อให้เป็นของขวัญของกำนัล เป็นต้น

1.6 ปัญหาการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษา

การส่งเสริมภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษา มีลักษณะต่างคนต่างทำ จึงทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับภูมิปัญญานานัปการ ซึ่งพอประมวลได้ ดังนี้ (นิคม ชมพูหลง, 2545)

1. ขาดการยอมรับภูมิปัญญาไทย ชาวบ้านในส่วนภูมิภาคได้รับอิทธิพลหลายรูปแบบโดยเฉพาะทางการศึกษาและสื่อมวลชน ก่อให้สูญเสียความภาคภูมิใจในพื้นที่วัฒนธรรมของตนเองหมดความภูมิใจในถิ่นกำเนิดและรกรากวัฒนธรรมของตน อีกทั้งดูถูกว่าเป็นของโบราณเป็นของเก่าคร่ำครึ ซึ่งเท่ากับได้สูญเสียจิตวิญญาณบนพื้นฐานที่บรรพบุรุษสั่งสมไว้ให้เป็นมรดกวัฒนธรรม

2. การละเลยละทิ้งภูมิปัญญาไทย คนไทยในยุคปัจจุบันมีวิถีชีวิตแบบสมัยใหม่ภายใต้สังคมนิยมผสมผสานระหว่างเก่ากับใหม่ ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่นับวันแต่จะเสื่อมโทรมกำลังก้าวเข้าสู่สภาวะการขาดความสมดุลระหว่างคน สังคม และธรรมชาติ ผู้คนเริ่มแย่งชิงทรัพยากรกัน โดยไม่สนใจและละทิ้งภูมิปัญญาที่ยังคงมีคุณค่าและดีงาม ซึ่งบรรพบุรุษได้สะสมและสืบทอดมาจนหมดสิ้น เช่น ภูมิปัญญาด้านการรักษาคนไข้ใช้รักษาโรคปัจจุบัน เป็นต้น ในที่สุดภูมิปัญญาไทยที่เคยใช้เป็นแกนนำในการดำเนินชีวิตก็ถูกละเลยไม่นำมาศึกษาและถ่ายทอดอย่างเป็นระบบ โดยละทิ้งทีละน้อย ๆ จนเกือบหมดสิ้น

3. การรับภูมิปัญญาใหม่เข้ามาอย่างขาดความระมัดระวัง คนไทยรับวัฒนธรรมของโลกตะวันตก โดยไม่คิดพิจารณาอย่างถ่องแท้ว่าดีงามเหมาะสมกับสังคมไทยหรือไม่ เช่น ในการปลูกพืชเชิงเดี่ยวในพื้นที่ขนาดใหญ่ โดยตัดไม้ทำลายพืชเดิมไปหมดแล้วปลูกข้าวโพด ปลูกมันสำปะหลัง และพืชอื่น ๆ ลงไปแทน ซึ่งล้วนเป็นการทำลายธรรมชาติและสมดุลทั้งสิ้น จนธรรมชาติขาดความยั่งยืนและเกิดปัญหาวิกฤตทางธรรมชาติขึ้นในปัจจุบัน

4. ขาดความเชื่อมั่นในภูมิปัญญาของตน คนไทยขาดความเชื่อมั่นว่าคนไทยด้วยกันก็มีภูมิปัญญาที่เหมาะสม การที่ชาวต่างประเทศมาศึกษาวิจัยและเก็บข้อมูลในไทย ในที่สุดลิขสิทธิ์ทางปัญญาก็กลายเป็นผู้ศึกษาวิจัยไปมีใช้น้อย การไม่ยกย่องภูมิปัญญาของคนไทยด้วยกัน ดังกล่าวนี้ทำให้คนไทยขาดความเชื่อมั่นในภูมิปัญญาของตน เกิดการชะงักงันหยุดการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาใหม่ ๆ ที่ทรงคุณค่าในยุคปัจจุบันอย่างน่าเสียดาย

5. ภูมิปัญญาใหม่ทำลายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ การพัฒนาประเทศในช่วง 40 ปี ที่ผ่านมา ได้ทำลายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติไปเป็นจำนวนมาก ทำลายป่าเขาที่สมบูรณ์ กลายเป็นภูเขาหัวโล้น เพื่อทำการเกษตรแบบใหม่ ภูเขาถูกระเบิดทำลายนำไปเป็นวัสดุก่อสร้าง สัตว์ป่าสัตว์น้ำถูกไล่ล่าเพื่อนำไป

เป็นอาหารของคน แร่ธาตุถูกนำมาใช้มากมาย สภาวะแวดล้อมทางธรรมชาติ ขาดความสมดุลจนเกิดภัยพิบัติ เช่น เกิดน้ำท่วม ภาวะแห้งแล้ง เป็นต้น

6. การดำรงชีวิตของผู้คนในยุคปัจจุบันผิดปกติ เมื่อสภาพแวดล้อมขาดความสมดุล การทำมาหากินก็ผิดเคือง รายได้น้อยกว่ารายจ่าย ไม่สามารถหาเลี้ยงชีพในท้องถิ่นเดิมได้ ต้องทิ้งถิ่นเดิมไปทำงานในเมือง ทำให้คนมีวิถีชีวิตที่ผิดปกติ ครอบครัวแตกแยกเกิดภาวะปัญหาติดตามมามากมาย เช่น ปัญหาที่อยู่อาศัย อาชญากรรม แหล่งเสื่อมโทรม เด็กเร่ร่อน โสเภณีเด็ก ยาเสพติด การหย่าร้าง การจราจร ปัญหาการตายด้วยอุบัติเหตุจากยานพาหนะ เป็นต้น

7. ระบบการศึกษาแผนใหม่ละเลยกระบวนการเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาไทย การเปลี่ยนเป็นระบบโรงเรียนสมัยใหม่ ทำให้ระบบการศึกษาไทยละเลยกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาของชุมชนภายนอกโรงเรียนเพราะมุ่งแต่วิชาที่สอน

8. ขาดนโยบายในการส่งเสริมด้านภูมิปัญญาไทย ประเทศไทยยังขาดนโยบายหรือทิศทางในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศักยภาพ ปัญหา และภูมิปัญญาของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น ขาดความต่อเนื่อง ขาดความสัมพันธ์กับสถานการณ์โดยรวมของสังคม ขาดการเชื่อมโยงอย่างเป็นองค์รวมกับปัญหาของประชาชน ตลอดทั้งหน่วยงานของราชการขาดการประสานงานในการจัดการศึกษาแต่ละท้องถิ่น

9. การจัดการศึกษาไม่สามารถขยายโอกาสการสืบทอดมรดกภูมิปัญญาไทยไว้ได้ เยาวชนไทยส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษา สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาน้อย สะท้อนให้เห็นถึงภาวะขาดช่วงของการพัฒนาการภูมิปัญญาไทย

10. การบริหารการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันไม่เอื้อต่อการศึกษา ที่ยังคงมีคุณค่าและดีงาม

การศึกษาภูมิปัญญาแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. ความเชื่อและโลกทัศน์ ที่บ่งบอกลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมในธรรมชาติ เห็นธรรมชาติและระหว่างมนุษย์ด้วยกัน

2. วิธีการดำรงชีวิต การแก้ปัญหาและการปรับตัวกับสิ่งแวดล้อมและกระแสความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม

3. ศิลปหัตถกรรมและประดิษฐกรรมในรูปเครื่องมือ ศิลปวัตถุ ที่มีแรงบันดาลใจจากสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมตามพื้นภูมิที่หลากหลยระหว่างภูมิภาค

4. กระบวนการและพฤติกรรมการเรียนรู้ การถ่ายทอดภูมิปัญญาและประสบการณ์ การแก้ปัญหาตามพื้นฐานวัฒนธรรมและปรัชญาของชาวบ้าน (เอกวิทย์ ณ ถกลาง, 2544)

กระบวนการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนวัตกรรมนับว่ามีความสำคัญต่อการศึกษาอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากในโลกยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) มีการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความก้าวหน้าทั้งด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ การศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ อยู่เสมอ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษาเอง เช่น การเกิดองค์ความรู้ใหม่อย่างมากมายขึ้น ดังนั้นการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ใหม่อย่างมากมายขึ้น จำนวนผู้เรียนมีมากขึ้น แหล่งการเรียนรู้มีหลากหลายขึ้น ดังนั้นการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัย การผลิตและพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ขึ้นมาเพื่อตอบสนองการเรียนรู้ของมนุษย์จึงต้องมีมากขึ้น เพื่อให้มนุษย์เรียนรู้ได้มากขึ้นภายในระยะเวลาอันจำกัด ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาสูงสุด ดังนั้นการพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วจึงมีความสำคัญจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาในปัจจุบัน ทั้งนี้ การนำแผนพัฒนาการศึกษาชาติฉบับปัจจุบันมาใช้ เพื่อประกอบเป็นแนวทางในการพิจารณาจัดทำหลักสูตรและกำหนดจุดมุ่งหมายการจัดการศึกษาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ตอนที่ 2 แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2540-2559) ได้ระบุถึงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน โดยมีแนวทางและมาตรการในการดำเนินงานที่สำคัญ คือ ส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และนำมาใช้อย่างจริงจังและกว้างขวาง โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดและพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งการติดตามประเมินผล เพื่อให้การจัดการศึกษามีเนื้อหาสอดคล้องกับวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิต อยู่ในท้องถิ่นของตนได้อย่างมีความสุข สามารถดำรงไว้ซึ่งการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีสิ่งแวดล้อม โดยแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2540-2559) ได้ระบุถึงความสำคัญของภูมิปัญญาไว้ในโครงสร้างหลักของแผนฯ ดังนี้

1. เจตนารมณ์ของแผนฯ

จะสร้างโอกาสให้คนไทยทุกคน มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงให้ก้าวทันกับโลกยุคข้อมูลข่าวสารและวิชาการสมัยใหม่ มีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองให้ทุกองค์กรและทุกส่วนในสังคม มีความใฝ่รู้ และพร้อมจะเรียนรู้อยู่เสมอ มุ่งให้บุคคลครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กร

ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น สนับสนุนการจัดการตัวอย่างพื้นฐาน เป็นส่วนหนึ่งของแหล่งการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ยิ่งขึ้นตลอดไป

2. วัตถุประสงค์ของแผนฯ

2.1. พัฒนาคอนออย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนา

2.2. พัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรมภูมิปัญญาและการเรียนรู้

2.3. พัฒนาสิ่งแวดล้อมของสังคม เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคนและสร้างสังคมคุณธรรมภูมิปัญญาและการเรียนรู้

2.4. แนวนโยบายเพื่อการดำเนินการ

ข้อ 7 การสร้างสรรค์ ประยุกต์ใช้และเผยแพร่ความรู้และการเรียนรู้เพื่อสร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้

ข้อ 8 การส่งเสริมและสร้างสรรค์ทุนทางสังคมวัฒนธรรม ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมบนฐานของศาสนาภูมิปัญญาท้องถิ่น และภูมิปัญญาไทย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545

มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องรวมทั้งการส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย

มาตรา 23 การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยต้องเน้นความสำคัญ ทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่อง (3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

มาตรา 27 ให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ได้กำหนดแนวทางศึกษาของชาติที่ยังคงมีการจัดการศึกษามุ่งเน้นการสร้างพัฒนาด้านทักษะ การสร้างนวัตกรรมและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ดังข้อมูลต่อไปนี้

5.3.2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12: ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนาทุนศักยภาพมนุษย์ ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

1) เป้าหมายการพัฒนา 1.1) คนไทยทุกกลุ่มวัยมีทักษะและความรู้ความสามารถที่จะเป็นฐานในการพัฒนาประเทศเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการเต็มตามศักยภาพ สามารถเติบโตเป็นคนดี มีคุณภาพ และทำประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม เด็กวัยเรียนมีนิสัยรักการอ่านและมีทักษะการเรียนรู้ในเชิงคิดสังเคราะห์ สร้างสรรค์ต่อยอดไปสู่การสร้างนวัตกรรมความรู้ มีทักษะชีวิตและอาชีพ ทักษะทางการเงิน ทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี วัยแรงงาน เพิ่มสมรรถนะทั้งความรู้ ทักษะ คุณลักษณะให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน มีความรู้และทักษะการบริหารจัดการทางการเงินที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ วัยสูงอายุ มีงานทำและรายได้ที่เหมาะสมกับศักยภาพผู้สูงอายุ

1.2) คนไทยมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศ

1.3) คนไทยมีพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพที่ลดลงและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น 1.4) คนไทยมีจิตสำนึกพลเมือง ที่มีทัศนคติและพฤติกรรมที่มีประโยชน์ต่อส่วนรวมมีคุณธรรม จริยธรรมและมีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคมไทย 1.5) เพิ่มโอกาสการเข้าถึงบริการพื้นฐานทางสังคมของภาครัฐ

2) แนวทางการพัฒนา 2.1) พัฒนาศักยภาพคนทุกกลุ่มวัยให้มีทักษะและความรู้ความสามารถโดยส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีการพัฒนาทักษะสมองและทักษะทางสังคมที่เหมาะสม พัฒนาเด็กวัยเรียนให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการทำงานและการใช้ชีวิตที่พร้อมเข้าสู่ตลาดงาน ส่งเสริมแรงงานให้มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการ ทั้งทักษะขั้นพื้นฐาน ทักษะเฉพาะในวิชาชีพ และทักษะในการเป็นผู้ประกอบการรายใหม่ พัฒนาศักยภาพของกลุ่มผู้สูงอายุให้มีโอกาสเข้าสู่ตลาดงานเพิ่มขึ้น 2.2) ยกกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดย 2.2.1) ยกกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ โดยขยายผลความร่วมมือระหว่างสถาบันอาชีวศึกษา สถาบันอุดมศึกษา ภาคเอกชน และผู้เชี่ยวชาญทั้งในและต่างประเทศ

แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 -2564) ในการพัฒนาสาขาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน การนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนรวมทั้งขยายการจัดทำและการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะให้มากขึ้น 2.2.2) ส่งเสริมมาตรฐานสร้างแรงจูงใจให้สถานประกอบการขนาดกลางที่มีศักยภาพเข้าร่วมระบบทวิภาคี หรือสหกิจศึกษารวมทั้งสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้ประกอบการ ครูฝึกหรือครูพี่เลี้ยงให้ทราบถึงบทบาทในการร่วมวางแผนการจัดการเรียนการสอน การฝึกปฏิบัติ และการติดตามประเมินผลผู้เรียน 2.2.3) พัฒนาคุณภาพครูโดยปรับหลักสูตรการผลิตครูให้องสมรรถนะ มีจิตวิญญาณความเป็นครูให้เป็นผู้แนะนำ รวมทั้งศึกษาแนวทางการกำหนด “สมรรถนะครูระดับชาติ” ที่จะนำไปสู่การออกแบบวิชาชีพครูทั้งระบบ ตั้งแต่หลักสูตรการผลิตครูใหม่

การพัฒนาครูประจำการ การประเมินวิทยฐานะทางวิชาชีพ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของครู

2.2.4) พัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายให้เอื้อต่อคนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวกทั่วถึง ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ มีการจัดทำสื่อระบบการเรียนรู้โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถใช้งานผ่านระบบอุปกรณ์สื่อสารเคลื่อนที่ รวมถึงใช้มาตรการทางภาษีจูงใจให้ภาคเอกชนผลิตหนังสือ สื่อการอ่านและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและราคาถูก 2.2.5) ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ในการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้มีชีวิตในชุมชนและให้มีการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า อาทิ พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุด โบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ โรงเรียนผู้สูงอายุ และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางสังคมที่แสดงถึงวิถีชีวิตวัฒนธรรม จารีตประเพณี ศิลปหัตถกรรมที่สืบทอดมาจากอดีต รวมทั้งพัฒนาระบบจัดการความรู้บนฐานนวัตกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิสังคม 2.3) หล่อหลอมคนไทยให้มีความเป็นพลเมืองที่ดีตามบรรทัดฐานของสังคมและส่งเสริมให้ภาคธุรกิจทำธุรกิจเพื่อสังคม โดยสร้างค่านิยมในการดำเนินชีวิต การศึกษา และการทำงานตามบรรทัดฐานของสังคม โดยการปลูกฝังและหล่อหลอมสมาชิกในครอบครัวให้มีความเอื้ออาทร การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีคุณธรรมจริยธรรม สถาบันการศึกษามีการจัดการเรียนการสอนที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมปรัชญาชีวิต มีการเสริมสร้างวัฒนธรรมค่านิยมการทำงานที่คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม ทำงานเป็นทีม มีระเบียบวินัย ยอมรับความคิดเห็นต่าง ความมูมานะในการแสวงหาความรู้ 2.4) ให้ความช่วยเหลือทางสังคมเพื่อเป็นแต้มต่อแก่กลุ่มเป้าหมายประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุด ให้ได้รับการศึกษาที่สูงขึ้นและพัฒนาทักษะฝีมือเพื่อสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพและยกระดับรายได้ ให้ได้รับการคุ้มครองทางสังคม (Social Protection) และสวัสดิการ (Welfare) ที่เหมาะสมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม สร้างโอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพให้แก่กลุ่มเป้าหมายฯ อย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพโดยไม่ถูกจำกัดศักยภาพจากสภาพครอบครัว พื้นที่ และสภาพร่างกาย โดยการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน การดูแลและป้องกันนักเรียนที่ยากจนที่อาศัยในพื้นที่ห่างไกลโรงเรียน ไม่ให้เด็กออกจากโรงเรียนกลางคันโดยให้ความช่วยเหลือแก่เด็กนักเรียนยากจนที่ครอบคลุมตั้งแต่การสร้างรายได้ของครัวเรือน การสนับสนุนค่าเดินทางไปยังสถานศึกษา การให้ทุนการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาแก่เด็กเรียนดีและยากจน โดยมีเงื่อนไขเมื่อจบการศึกษาแล้วต้องกลับไปทำงานที่บ้านเกิด และสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในพื้นที่ห่างไกล 2.5) กระจายการให้บริการภาครัฐทั้งด้านการศึกษาสาธารณสุข โครงสร้างพื้นฐาน และการจัดสวัสดิการในภูมิภาคให้มีความครอบคลุมและทั่วถึงทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ รวมทั้งสอดคล้อง

ในสาขาความต้องการแต่ละสายอาชีพ มีองค์ความรู้และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีเจตคติและคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์

ดังนั้น เมื่อมีความเข้าใจรูปแบบของการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาชาติในภาพรวมแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านที่เกี่ยวข้องกับฐานนวัตกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิสังคม การนำเอาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมาพิจารณาว่า มีส่วนประกอบใดที่สามารถนำมาใช้ร่วมกันและมีสาระใดบ้างที่ให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำมาสร้างเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นแบบแผนจึงควรศึกษาสาระสำคัญ ตัวชี้วัด และสาระแกนกลางในวิชาศิลปะ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รวมทั้งกลุ่มสาระอื่น ๆ เพื่อพิจารณาความสอดคล้องและต่อเนื่องในการนำมาใช้ต่อไป

ตอนที่ 3 หลักสูตรการศึกษา

ก่อนจะกล่าวถึงหลักสูตรศึกษาระดับที่ใช้ในปัจจุบัน เมื่อพิจารณาเป้าหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ฉบับก่อนหน้านี้อย่างมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดี มีปัญญา มีความรู้และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมาย ซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยได้ระบุถึงความสำคัญของภูมิปัญญาไว้ในจุดหมาย ข้อ 8 ดังนี้

ข้อ 8 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม

ทั้งนี้ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2542 เห็นชอบนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้จัดทำขึ้น โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1. เห็นชอบให้นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษาเป็นนโยบายระดับชาติ
2. ให้กระทรวง ทบวง กรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานภูมิปัญญาและการศึกษานำไปใช้ในการจัดทำแผนงาน/โครงการส่งเสริมภูมิปัญญา ทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบและตามอัธยาศัย
3. ให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ โดยสถาบันแห่งชาติว่าด้วยภูมิปัญญาและการศึกษาไทย (สภก.) เป็นศูนย์ประสานงานนโยบาย ติดตาม ประเมินผลและปรับปรุงแผนงาน
4. ให้รัฐบาลจัดสรรเงินงบประมาณตามความเห็นชอบของสำนักงานงบประมาณโดยพิจารณาเสนอขอตั้งงบประมาณได้ตามความจำเป็นและเหมาะสมในแต่ละปี
5. นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทย เป็นการนำภูมิปัญญาเข้าสู่การศึกษาของชาติ โดยเลือกสรร สาระและกระบวนการเรียนรู้ผ่านบุคคลผู้ได้รับการยกย่องเป็นครูภูมิปัญญา ตลอดจนสนับสนุนการ

ศึกษาวิจัยและประมวลข้อมูลเกี่ยวกับสารัตถะ องค์กร เครือข่าย และครุภูมิปัญญา ทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับชาติ โดยคำนึงถึงความหลากหลายและความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น อย่างต่อเนื่อง

ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้มีการกำหนดจุดหมายของ หลักสูตรไว้ โดยให้ความสำคัญเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยไว้ในข้อที่ 5 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของจุดหมาย ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตน ตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. มีความรู้อันเป็นสากลและความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต

3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย

4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการ ปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มี จิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

โดยในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระทัศนศิลป์ ได้กำหนดไว้ ดังนี้

สาระที่ 1 ทัศนศิลป์

มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และ ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

1.3. มาตรฐานการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

อุดมการณ์และหลักการในการจัดการศึกษาของชาติ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ นโยบายด้านการจัดการศึกษาของรัฐบาลที่ได้แถลงต่อรัฐสภาต่างมีอุดมการณ์และหลักการการจัดการ ศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และเพื่อให้คนไทยทั้งปวงได้รับโอกาสเท่าเทียม

กันทางการศึกษา พัฒนาคนได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต อันเป็นเงื่อนไขไปสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ที่
พึงประสงค์

อุดมการณ์สำคัญของการจัดการศึกษา คือ การจัดให้มีการศึกษาตลอดชีวิตและการสร้าง
สังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ การศึกษาที่สร้างคุณภาพชีวิตและสังคมบูรณาการอย่างสมดุล
ระหว่างปัญญาธรรม คุณธรรม และวัฒนธรรมเป็นการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อคนไทยทั้งปวงมุ่งสร้างพื้นฐาน
ที่ดีในวัยเด็ก ปลูกฝังความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมตั้งแต่วัยการศึกษาขั้นพื้นฐานและพัฒนาความรู้
ความสามารถเพื่อการทำงานที่มีคุณภาพ โดยให้สังคมทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้ตรง
ตามความต้องการของผู้เรียน และสามารถตรวจสอบได้อย่างมั่นใจว่า การศึกษาเป็นกระบวนการของการ
พัฒนาชีวิตและสังคมเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน สามารถพึ่งกันเองได้ และสามารถ
แข่งขันได้ในระดับนานาชาติ

ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามอุดมการณ์และหลักการในการจัดการศึกษาดังกล่าว จึงได้กำหนด
มาตรฐานและตัวบ่งชี้ไว้ 3 มาตรฐาน 11 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก
(มี 5 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา (มี 3 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 3 แนวทางการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้ (มี 3 ตัวบ่งชี้) ซึ่งได้ระบุ
ถึงภูมิปัญญาไว้ในมาตรฐานและตัวบ่งชี้ ดังนี้

มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษาจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญและการบริหาร
โดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนเห็นแบบอย่างที่ดี ได้
ฝึกการคิดได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่หลากหลายตรงตามความต้องการและมีความสุขในการเรียนรู้
คณาจารย์รู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล เตรียมการสอนและใช้สื่อที่ผสมผสานความรู้สากลและ
ภูมิปัญญาไทย จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดหาและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และ
พัฒนาความคิดของผู้เรียนอย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์

มาตรฐานที่ 3 แนวทางการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้

(การสร้างวิถีการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้ให้เข้มแข็ง)

การเรียนรู้ ความรู้ นวัตกรรม สื่อ เทคโนโลยี เป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาสู่สังคมแห่งความรู้
การส่งเสริมและสร้างกลไกเพื่อให้คนไทยทุกคนมีโอกาสและทางเลือกที่จะเข้าถึงปัจจัยและเรียนรู้

ต่อเนื่องตลอดชีวิตด้วยรูปแบบและวิธีการอันหลากหลาย โดยการได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม จะนำมาซึ่งการพัฒนาคุณภาพ ประสิทธิภาพ และขีดความสามารถของคนไทยในการพัฒนาประเทศ รวมทั้งเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศ

ตัวบ่งชี้

1.1 การบริการวิชาการและการสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชนให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้

3.1.1 สถานศึกษาร่วมมือกับบุคลากรและองค์กรในชุมชนที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทุกระดับ ร่วมจัดปัจจัยและกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน และให้บริการทางวิชาการที่เป็นประโยชน์แก่การพัฒนาคนในชุมชน เพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญา และคนไทยมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต

มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (15 พฤศจิกายน 2548)

อุดมการณ์ของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนโดยรัฐต้องจัดให้มีการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนไทย ให้มีสำหรับที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะที่เป็นพลเมืองไทยและพลเมืองของโลก เพื่อเป็นรากฐานที่พอเพียงสำหรับการใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดชีวิต รวมทั้งเพื่อการพัฒนาหน้าที การงานและการพัฒนาหน้าที่การงานส่วนตนและครอบครัว และเพื่อสร้างรากฐานที่แข็งแกร่งสำหรับการสร้างสรรค์สังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนในอนาคต โดยได้ระบุถึง ภูมิปัญญาไว้ในมาตรฐานและตัวบ่งชี้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน: 2549)

1. มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ข้อที่ 1.6 ภูมิใจในความเป็นไทย เห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทย นิยมไทยและดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย

2. มาตรฐานด้านการบริหารและจัดการศึกษา มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตัวบ่งชี้ข้อที่ 14.7 มีการนำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน

มาตรฐานที่ 15 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย ตัวบ่งชี้ที่ 15.6 มีการจัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาไทย

3. มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ มาตรฐานที่ 17 สถานศึกษามีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตัวบ่งชี้ข้อที่ 17.1 มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับแหล่งเรียนรู้และ
ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตัวบ่งชี้ข้อที่ 17.2 สนับสนุนให้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญา และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม
ในการจัดทำหลักสูตรระดับสถานศึกษา

จะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษาได้กำหนดให้มีการจัดการเรียนสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นมาโดย
ตลอด ดังปรากฏในหลักสูตรการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและแผนการศึกษาชาติ ทำให้เห็นว่ามี
ส่งเสริมสนับสนุนสิ่งเหล่านี้ควบคู่กับการพัฒนาด้านวิชาการอื่น ๆ มาโดยตลอด ภูมิปัญญาท้องถิ่นเหล่านี้
หากไม่รู้จักการนำมาปรับใช้ด้วยกระบวนการสอนที่ดี จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย
ไม่เข้าใจ จึงมีการสนับสนุนให้นักเรียนได้เรียนเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของชาติผ่านการจัดการศึกษาในวิชา
ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วิชาศิลปะ รวมทั้งในสาระสำคัญวิชาอื่น ๆ เช่น สังคมศึกษา ภาษาไทย การงาน
พื้นฐานวิชาชีพ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา หากมีการนำมาบูรณาการก็จะเกิดประโยชน์ใน
ด้านการรับรู้ในภาพรวม นักเรียนมีความเข้าใจในด้านสุนทรียศาสตร์ ทักษะกระบวนการและเรียนรู้
ประวัติศาสตร์ไปพร้อม ๆ กัน จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษาชาติได้ดียิ่งขึ้น

ตอนที่ 4 บูรณาการ

4.1 ความหมายของบูรณาการ

สำหรับความหมายของคำว่า บูรณาการ นั้น อาจพิจารณาได้ 2 ลักษณะ คือ ความหมายทั่วไป คือ
การทำให้สมบูรณ์ หรือการทำให้หน่วยย่อย ๆ ที่สัมพันธ์ ซึ่งอาศัยกันอยู่เข้ามาร่วมทำหน้าที่อย่างประสาน
กลมกลืนเป็นองค์รวมส่วนอีก ความหมายหนึ่งเป็นความหมายในสาขาวิชาทางศึกษาศาสตร์หรือครุศาสตร์
บูรณาการ หมายถึง การนำเอาศาสตร์สาขา วิชาต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานเข้า
ด้วยกัน เพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอน จึงจำเป็นต้องใช้วิธีบูรณาการ คือ
เน้นที่องค์รวมของความรู้มากกว่าเนื้อหาย่อยของแต่ละวิชา และเน้นที่กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน
สำคัญยิ่งกว่าการบอก เนื้อหาของครูการเรียนการสอนแบบบูรณาการจะประสบผลสำเร็จได้นั้น จำเป็น
จะต้องได้ผู้สอนที่ดีเพื่อทำหน้าที่ ให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งและส่งเสริมการพัฒนาความสามารถเต็มตาม
ศักยภาพของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า การเรียนการสอนบูรณาการ เป็นนวัตกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์
ระหว่างวิชาเรียนกับวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องความรู้กับกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาการทางความรู้กับพัฒนาการ
ทางจิตใจ ความรู้กับการกระทำ ซึ่งจะทำให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ได้กว้างขวางรวมทั้งทำให้เกิดทักษะ

ความสามารถในการแก้ปัญหาทั้งผู้เรียนและผู้สอน จะเห็นได้ว่าการเรียนการสอนแบบบูรณาการคงไม่พ้นความสามารถ ที่ผู้สอนจะทำได้หากให้ความสนใจใส่ใจอย่างต่อเนื่อง

กาญจนา कुमारิกษ์ (2522) ได้ให้ความหมายของคำว่า บูรณาการ หมายถึง กระบวนการหรือการปฏิบัติเกี่ยวกับการเรียนรู้ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทางจิตพิสัยและพุทธิพิสัย หรือกระบวนการหรือการปฏิบัติในอันที่จะรวบรวมความคิด มโนภาพ ความรู้ เจตคติ ทักษะ และประสบการณ์ในการแก้ปัญหา เพื่อให้ชีวิตมีความสมดุล

เสริมศรี ไชยศรี และคนอื่น ๆ (2539) ได้ให้ความหมายของคำว่า บูรณาการ หมายถึง ลักษณะของการผสมผสานประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งอาจจะเป็นการผสมผสานเนื้อหาจากวิชาต่าง ๆ ที่อยู่ในสาขาเดียวกันหรือเป็นการผสมผสานเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ที่อยู่ต่างสาขากันก็ได้

บันลือ พุกกะวัน (2550) ได้ให้ความหมายของคำว่าบูรณาการ 2 แบบ คือ

- บูรณาการเป็นจุดมุ่งหมายปลายทางของการจัดการเรียนการสอน คือ มุ่งให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทุก ๆ ด้าน
- บูรณาการ คือ การจัดเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ให้ผสมผสานผูกพันกัน

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า คำว่า บูรณาการ หมายถึง ลักษณะของการผสมผสานเนื้อหาวิชาหรือวิธีสอน เพื่อส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีประสบการณ์ที่จะรวบรวมความคิด มโนภาพ ความรู้ เจตคติ ทักษะ และประสบการณ์ในการแก้ปัญหา

4.2 ความหมายของการสอนแบบบูรณาการ

การสอนแบบบูรณาการ หมายถึง การสอนเพื่อจัดประสบการณ์ให้แก่ักเรียน เน้นความสนใจความสามารถและความต้องการของผู้เรียน โดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ เพื่อให้ักเรียนสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง และยังผลให้เกิดการดัดแปลงและปรับปรุงพฤติกรรมของักเรียนให้เข้ากับสภาพชีวิตได้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม

จากคำกล่าวข้างต้นนี้ ได้มีผู้ให้ความหมายของการสอนแบบบูรณาการได้ ดังนี้

สุมานิน รุ่งเรืองธรรม (2542) ให้ความหมายว่า การสอนแบบบูรณาการ หมายถึง การสอนเพื่อจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน เพื่อการเรียนรู้ที่มีความหมายให้เข้าใจลักษณะความเป็นไปอันสำคัญของสังคม เพื่อดัดแปลงปรับปรุงพฤติกรรมของผู้เรียนให้เข้ากับสภาพชีวิตได้ดียิ่งกว่าเดิม

นที ศิริมัย (2529) กล่าวว่า การสอนแบบบูรณาการ หมายถึง เทคนิคการสอนโดยเน้นความสนใจความสามารถและความต้องการของผู้เรียน การผสมผสานของเนื้อหาวิชาในแง่มุมต่าง ๆ อย่างสัมพันธ์กัน

เป็นการสร้างความคิดรวบยอดให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน และยังสามารถนำความคิดรวบยอดไปสร้างเป็นหลักการ เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วย

ผกา สัตยธรรม กล่าวว่ การสอนแบบบูรณาการ หมายถึง ลักษณะการสอนที่นำเอาวิชาต่าง ๆ เข้ามาผสมผสานกัน โดยใช้วิชาใดวิชาหนึ่งเป็นแกนหลักและนำเอาวิชาต่าง ๆ มาเชื่อมโยงสัมพันธ์กันตามความเหมาะสม

4.3 รูปแบบการบูรณาการ

4.3.1 การบูรณาการภายในวิชา เป็นการเชื่อมโยงการสอนระหว่างเนื้อหาวิชาในกลุ่มประสบการณ์หรือรายวิชาเดียวกันกันเข้าด้วยกัน

4.3.2 บูรณาการระหว่างวิชา มี 4 รูปแบบ คือ

1. การบูรณาการแบบสอดแทรก เป็นการสอนในลักษณะที่ครูผู้สอนในวิชาหนึ่งสอดแทรกเนื้อหาวิชาอื่น ๆ ในการสอนของตน

2. การสอนบูรณาการแบบคู่ขนาน เป็นการสอนโดยครูตั้งแต่สองคนขึ้นไป วางแผนการสอนร่วมกันโดยมุ่งสอนหัวข้อหรือความคิดรวบยอดหรือปัญหาเดียวกันแต่สอนต่างวิชาและต่างคนต่างสอน

3. การสอนแบบบูรณาการแบบสหวิทยาการ เป็นการสอนลักษณะเดียวกับการสอนบูรณาการแบบคู่ขนาน แต่มีการมอบหมายงานหรือโครงการร่วมกัน

4. การสอนบูรณาการแบบข้ามวิชาหรือสอนเป็นคณะ เป็นการสอนที่ครูผู้สอนวิชาต่าง ๆ ร่วมกันสอนเป็นคณะหรือเป็นทีม มีการวางแผนปรึกษาหารือร่วมกันโดยกำหนดหัวข้อหรือความคิดรวบยอดหรือปัญหาร่วมกัน แล้วร่วมกันสอนนักเรียนกลุ่มเดียวกัน

4.4 การแบ่งลักษณะการบูรณาการในหลักสูตร

4.4.1 บูรณาการเชิงเนื้อหาวิชา คือ การผสมผสานเนื้อหาวิชาลักษณะของการหลอมรวมแบบแกนหรือแบบสหวิทยาการ จะเป็นหน่วยก็ได้หรือจะเป็นโปรแกรมก็ได้ นอกจากนี้อาจจะเป็นการผสมผสานของเนื้อหาวิชาในแง่ของทฤษฎีกับการปฏิบัติหรือเนื้อหาวิชาที่สอนกับชีวิตจริง ในการจัดบูรณาการเชิงเนื้อหาวิชา ได้แบ่งวิธีการจัดบูรณาการเชิงเนื้อหาออกเป็น 2 วิธี คือ

4.4.1.1 บูรณาการส่วนทั้งหมด (Total Integration) คือ การรวมเนื้อหาประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ต้องการจะให้เด็กเรียนรู้หลักสูตรหรือโปรแกรม จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดปัญหาหรือ

แนวเรื่อง (Theme) เป็นแกน ซึ่งปัญหาหรือแนวเรื่องที่จะเป็นตัวชี้ไปถึงความรู้มาจากวิชาต่าง ๆ ในโปรแกรมซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและปัญหาสังคมทั้งหมด

4.4.1.2 บูรณาการเป็นบางส่วน (Partial Integration) เป็นการรวมรวมประสบการณ์ของบางสาขาวิชาเข้าด้วยกัน อาจจะเป็นลักษณะของหมวดวิชาหรือกลุ่มวิชาซึ่งภายในสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี ดังนั้นการจัดบูรณาการเป็นบางส่วนอาจจะจัดได้ทั้งภายในสาขาวิชาและระหว่างสาขาวิชา หรือจัดเป็นบูรณาการแบบโครงการ ซึ่งการจัดแบบโครงการนี้แต่ละรายวิชา ก็จะเป็นรายวิชาเช่นปกติ แต่จะจัดประสบการณ์ให้เป็นบูรณาการในรูปของโครงการ อาจจะเป็นโครงการสำหรับนักเรียนรายบุคคล หรือรายกลุ่ม

4.4.2 บูรณาการเชิงวิธีการ คือ การผสมผสานวิธีการเรียนการสอนแบบต่าง ๆ โดยใช้สื่อประสมและใช้วิธีการประสมให้มากที่สุด

4.5 ลักษณะการสอนแบบบูรณาการ

สุมิตร คุณานุกร (2524) กล่าวว่า การสอนแบบบูรณาการเป็นการสัมพันธ์ความรู้ ซึ่งแยกออกเป็นวิธีย่อยได้ 4 วิธี คือ

1. นำเอาความรู้อื่นที่ใกล้เคียงกับเรื่องที่กำลังสอนมาสัมพันธ์กัน
2. นำเอาความรู้เกี่ยวกับเรื่องอื่น ๆ ที่เป็นเหตุเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับเรื่องที่กำลังสอนมาสัมพันธ์กัน
3. รับงานที่让孩子ทำให้มีลักษณะสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในสังคม
4. พยายามนำสิ่งที่เป็นแกนเข้าไปผนวกกับสิ่งที่กำลังสอนทุกครั้งที่มีโอกาสจะสอดแทรกแกนดังกล่าวนี้ อาจเป็นความคิดรวบยอด ทักษะ และค่านิยม

4.6 ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

4.6.1 กำหนดเรื่องที่จะสอน โดยการศึกษาหลักสูตรและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องกัน เพื่อนำมากำหนดเป็นเรื่องหรือปัญหาหรือความคิดรวบยอดในการสอน

4.6.2 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยการศึกษาจุดประสงค์ของวิชาหลักและวิชารองที่จะนำมาบูรณาการ และกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในการสอน สำหรับหัวเรื่องนั้น ๆ เพื่อการวัดและประเมินผล

4.6.3 กำหนดเนื้อหาย่อย เป็นการกำหนดเนื้อหาหรือหัวเรื่องย่อย ๆ สำหรับการเรียนการสอน ให้สนองจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้

4.6.4 วางแผนการสอน เป็นการกำหนดรายละเอียดของการสอนตั้งแต่ต้นจนจบ โดยการเขียนแผนการสอน/แผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญเช่นเดียวกับแผนการสอนทั่วไป คือ สารสำคัญ จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล

4.7 ประโยชน์ที่ได้รับจากการสอนแบบบูรณาการ

ช่วยให้เกิดการเชื่อมโยงของการเรียนรู้ (Transfer of learning) ความรู้ที่เรียนไปแล้ว จะถูกนำมาสัมพันธ์กับความรู้ที่จะเรียนใหม่ ๆ จะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้นช่วยจัดเนื้อหาวิชา หรือความรู้ให้อยู่ในลักษณะเหมือนชีวิตจริง คือ ผสมผสานและสัมพันธ์เป็นความรู้ที่อยู่ในลักษณะ หรือรูปแบบที่เอื้อต่อการนำไปใช้กับชีวิต ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจสภาพและปัญหาสังคมได้ดีกว่า การกระทำหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในสังคมเป็นผลรวมจากหลาย ๆ สาเหตุ การที่จะเข้าใจปัญหาใดและสามารถแก้ปัญหาได้ ควรพิจารณาปัญหาและที่มาของปัญหาอย่างกว้าง ๆ ใช้ความรู้จากหลาย ๆ วิชามาสัมพันธ์กันเพื่อสร้างความเข้าใจใหม่ ๆ ขึ้น ช่วยให้การสอนและการให้การศึกษา มีคุณค่ามากขึ้น แทนที่จะเป็นขบวนการถ่ายทอดความรู้หรือสาระแต่เพียงประการเดียว กลับช่วยให้สามารถเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็น ให้เกิดความคิดรวบยอดที่กระจ่างถูกต้องและให้สามารถปลูกฝังค่านิยมที่ปรารถนาได้อีกด้วย ทำให้เกิดบูรณาการขึ้น การบูรณาการความรู้ทำให้วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาหรือการสอนเปลี่ยนไป จากเพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ไปเป็นเพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าและนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์

ตอนที่ 5 รูปแบบการเรียนการสอน

รูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นสากลของรองศาสตราจารย์ ดร. ทิศนา ขัมมณี ที่ได้นำเสนอมาทั้งหมดนี้ได้รับการพิสูจน์ ทดสอบประสิทธิภาพและได้รับความนิยมโดยทั่วไป ส่วนรูปแบบที่พัฒนาโดยนักการศึกษาไทยนั้น ผู้ที่คิดค้นรูปแบบได้ติดตามศึกษาความก้าวหน้าทางด้านวิชาการและนำมาเผยแพร่ในวงการศึกษาไทยหรืออาจคิดค้นหรือพัฒนาจากความรู้และประสบการณ์ในการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ กระบวนการเรียนการสอนที่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบและได้รับการทดลองใช้เพื่อพิสูจน์และทดสอบประสิทธิภาพแล้ว ถือว่าเป็นรูปแบบการเรียนการสอนหรือเป็นแบบแผนของการจัดการเรียนการสอนที่ผู้อื่นสามารถนำมาใช้แล้วจะเกิดผลตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบนั้นได้ รูปแบบการเรียนการสอนส่วนใหญ่ล้วนเป็นแบบที่แปลกใหม่และน่าสนใจทั้งสิ้น สมควรที่ครูผู้สอนจะให้ความสนใจ ศึกษาให้เข้าใจ แล้วนำไปทดลองใช้เพื่อปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของตน

ทิศนา ขัมมณี (2545) กล่าวว่า จากการสังเกตและวิเคราะห์ผลงานของนักการศึกษาผู้ค้นคิดระบบและรูปแบบการจัดการเรียนการสอนต่าง ๆ พบว่านักศึกษานิยมใช้คำว่า “ระบบ” ในความหมายที่เป็นระบบใหญ่ ๆ เช่นระบบการศึกษา หรือถ้าเป็นระบบการเรียนการสอนก็จะครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญ ๆ ของการเรียนการสอนในภาพรวม และนิยมใช้คำว่า “รูปแบบ” กับระบบที่ย่อยกว่า โดยเฉพาะกับ “วิธีสอน” ซึ่งเป็นองค์ประกอบย่อยที่สำคัญของระบบการเรียนการสอน ดังนั้นการนำวิธีสอนใด ๆ มาจัดทำอย่างเป็นระบบตามหลักและวิธีการจัดระบบแล้ว วิธีสอนนั้นก็กลายเป็น “ระบบวิธีสอน” หรือที่นิยมเรียกว่า “รูปแบบการเรียนการสอน” แต่เนื่องจากรูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าวมีจำนวนมาก เพื่อความสะดวกในการศึกษาและการนำไปใช้ จึงได้จัดหมวดหมู่ของรูปแบบเหล่านั้น ตามลักษณะของวัตถุประสงค์เฉพาะหรือเจตนารมณ์ของรูปแบบ ซึ่งสามารถจัดกลุ่มได้เป็น 5 หมวด ดังนี้

1. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย (cognitive domain) เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระต่าง ๆ ซึ่งเนื้อหาสาระนั้นอาจอยู่ในรูปของข้อมูล ข้อเท็จจริง มโนทัศน์ หรือความคิดรวบยอด รูปแบบที่คัดเลือกมานำเสนอในที่นี้มี 5 รูปแบบ ดังนี้

1.1 รูปแบบการเรียนการสอนมโนทัศน์ (Concept Attainment Model) จอยส์และวีล (Joyce & Weil, 1996) พัฒนารูปแบบนี้ขึ้นโดยใช้แนวคิดของ Bruner Goodnow และ Austin การเรียนรู้มโนทัศน์ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น สามารถทำได้โดยการค้นหาคุณสมบัติเฉพาะที่สำคัญของสิ่งนั้น เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการจำแนกสิ่งที่ใช่และไม่ใช่สิ่งนั้นออกจากกันได้ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มโนทัศน์ของเนื้อหาสาระต่าง ๆ อย่างเข้าใจ และสามารถให้คำนิยามของมโนทัศน์นั้นด้วยตนเอง

1.2 รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของกานเย (Gagne's Instructional Model) Gagne (1985: 70-90) ได้พัฒนาทฤษฎีเงื่อนไขการเรียนรู้ (Condition of Learning) ซึ่งมี 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ ทฤษฎีการเรียนรู้ และทฤษฎีการจัดการเรียนการสอน ทฤษฎีการเรียนรู้ของกานเย อธิบายว่าปรากฏการณ์การเรียนรู้มีองค์ประกอบ 3 ส่วนคือ

1) ผลการเรียนรู้หรือความสามารถด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ ซึ่งมีอยู่ 5 ประเภทคือ

ทักษะทางปัญญา (intellectual skill) ซึ่งประกอบด้วยการจำแนกแยกแยะ การสร้างความคิดรวบยอด การสร้างกฎ การสร้างกระบวนการหรือกฎขั้นสูง ความสามารถด้านต่อไปคือ กลวิธีในการเรียนรู้ (cognitive Strategy) ภาษาหรือคำพูด (verbal information) ทักษะการเคลื่อนไหว (motor skill) และเจตคติ (attitude)

2) กระบวนการเรียนรู้และจดจำของมนุษย์ มนุษย์มีกระบวนการจัดกระทำข้อมูลในสมอง ซึ่งมนุษย์จะอาศัยข้อมูลที่สะสมไว้มาพิจารณาเลือกจัดกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และขณะที่กระบวนการจัดกระทำข้อมูลภายในสมองกำลังเกิดขึ้นเหตุการณ์ภายนอกร่างกายมนุษย์มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมหรือการยับยั้งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นภายในได้ ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอน กานเยจึงได้เสนอแนะว่าควรมีการจัดสภาพการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับการเรียนรู้แต่ละประเภท ซึ่งมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ภายในสมอง โดยจัดสภาพการณ์ภายนอกให้เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ภายในของผู้เรียนช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ ได้อย่างดี รวดเร็ว และสามารถจดจำสิ่งที่เรียนได้นาน

1.3 รูปแบบการเรียนการสอนโดยการนำเสนอโมโนทัศน์กว้างล่วงหน้า (Advance Organizer Model)

เป็นการนำเสนอโมโนทัศน์กว้างล่วงหน้า (Advanced Organizer) เพื่อการเรียนรู้ที่มีความหมาย (meaningful verbal learning) การเรียนรู้จะมีความหมายเมื่อสิ่งที่เรียนรู้สามารถเชื่อมโยงกับความรู้เดิมของผู้เรียน ดังนั้นในการสอนสิ่งใหม่ สาระความรู้ใหม่ ผู้สอนควรวิเคราะห์หาความคิดรวบยอดย่อย ๆ ของสาระที่จะนำเสนอ จัดทำผังโครงสร้างของความคิดรวบยอดเหล่านั้นแล้ววิเคราะห์หาโมโนทัศน์หรือความคิดรวบยอดที่กว้างครอบคลุมความคิดรวบยอดย่อย ๆ ที่จะสอน หากครูนำเสนอโมโนทัศน์ที่กว้างดังกล่าวแก่ผู้เรียนก่อนการสอนเนื้อหาสาระใหม่ ขณะที่ผู้เรียนกำลังเรียนรู้สาระใหม่ ผู้เรียนจะสามารถ นำสาระใหม่นั้นไปเกาะเกี่ยวเชื่อมโยงกับโมโนทัศน์กว้างที่ให้ไว้ล่วงหน้าแล้ว

ทำให้การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระ ข้อมูลต่าง ๆ อย่างมีความหมาย

1.4 รูปแบบการเรียนการสอนเน้นความจำ (Memory Model)

รูปแบบนี้พัฒนาขึ้นโดยอาศัยหลัก 6 ประการเกี่ยวกับ

1. การตระหนักรู้ (awareness) ซึ่งกล่าวว่า การที่บุคคลจะจดจำสิ่งใดได้ดั้นนั้น จะต้องเริ่มจากการรับรู้สิ่งนั้น หรือการสังเกตสิ่งนั้นอย่างตั้งใจ

2. การเชื่อมโยง (association) กับสิ่งที่รู้แล้วหรือจำได้

3. ระบบการเชื่อมโยง (link system) คือระบบในการเชื่อมความคิดหลายความคิดเข้าด้วยกันในลักษณะที่ความคิดหนึ่งจะไปกระตุ้นให้สามารถจำอีกความคิดหนึ่งได้

4. การเชื่อมโยงที่น่าขบขัน (ridiculous association) การเชื่อมโยงที่จะช่วยให้ บุคคลจดจำได้ดั้นนั้น มักจะเป็นสิ่งที่แปลกไปจากปกติธรรมดา การเชื่อมโยงในลักษณะที่แปลก เป็นไปไม่ได้ ขวนให้ขบขัน มักจะประทับในความทรงจำของบุคคลเป็นเวลานาน

5. ระบบการใช้คำทดแทน

6. การใช้คำสำคัญ (key word) ได้แก่ การใช้คำ อักษร หรือพยางค์เพียงตัวเดียว เพื่อช่วยกระตุ้นให้จำสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ รูปแบบนี้มีวัตถุประสงค์ช่วยให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาสาระที่เรียนรู้ได้ดีและได้นาน และได้เรียนรู้วิธีการจำ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้สาระอื่น ๆ ได้อีก

2. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย (Affective Domain)

รูปแบบการเรียนการสอนในหมวดนี้เป็นรูปแบบที่มุ่งช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากแก่การพัฒนาหรือปลูกฝัง การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนที่เพียงให้เกิดความรู้ความเข้าใจ มักไม่เพียงพอต่อการให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีได้ จำเป็นต้องอาศัยหลักการและวิธีการอื่น ๆ เพิ่มเติม รูปแบบที่คัดสรรมานำเสนอในที่นี้มี 4 รูปแบบดังนี้

2.1 รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาด้านจิตพิสัยของ Bloom (Instructional Model Based on Bloom's Affective Domain)

ก. ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ

Bloom (1956) ได้จำแนกจุดมุ่งหมายทางการศึกษาออกเป็น 3 ด้าน คือด้านความรู้ (cognitive domain) ด้านเจตคติหรือความรู้สึก (affective domain) และด้านทักษะ (psycho-motor domain) ซึ่งในด้านเจตคติหรือความรู้สึกนั้น Bloom ได้จัดชั้นการเรียนรู้ไว้ 5 ชั้น ประกอบด้วย

1. ชั้นการรับรู้ ซึ่งก็หมายถึง การที่ผู้เรียนได้รับรู้ค่านิยมที่ต้องการจะปลูกฝังในตัวผู้เรียน
2. ชั้นตอบสนอง ได้แก่การที่ผู้เรียนได้รับรู้และเกิดความสนใจในค่านิยมนั้น แล้วมีโอกาสได้ตอบสนองในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง
3. ชั้นการเห็นคุณค่า เป็นชั้นที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับค่านิยมนั้น แล้วเกิดเห็นคุณค่าของค่านิยมนั้น ทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อค่านิยมนั้น
4. ชั้นการจัดระบบ เป็นชั้นที่ผู้เรียนรับค่านิยมที่ตนเห็นคุณค่านั้นเข้ามาอยู่ในระบบค่านิยมของตน
5. ชั้นการสร้างลักษณะนิสัย เป็นชั้นที่ผู้เรียนปฏิบัติตามค่านิยมที่รับมาอย่างสม่ำเสมอและทำจนกระทั่งเป็นนิสัย

ถึงแม้ว่า Bloom ได้นำเสนอแนวคิดดังกล่าวเพื่อใช้ในการกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอนก็ตาม แต่ก็สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อช่วยปลูกฝังค่านิยมให้แก่ผู้เรียนได้

ข. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาความรู้สึก/เจตคติ/ค่านิยม/คุณธรรมหรือจริยธรรมที่พึงประสงค์ อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นไปตามความต้องการ

ค. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

การสอนเพื่อปลูกฝังค่านิยมใด ๆ ให้แก่ผู้เรียน สามารถดำเนินการตามลำดับขั้นของวัตถุประสงค์ทางด้านเจตคติของ Bloom ได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 การรับรู้ค่านิยม

ผู้สอนจัดประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับรู้ค่านิยมนั้นอย่างใส่ใจ เช่น เสนอกรณีตัวอย่างที่เป็นประเด็นปัญหาขัดแย้งเกี่ยวกับค่านิยมนั้น คำถามที่ท้าทายความคิดเกี่ยวกับค่านิยมนั้น เป็นต้น ในขั้นนี้ผู้สอนควรพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมดังนี้

1. การรู้ตัว
2. การเต็มใจรับรู้
3. การควบคุมการรับรู้

ขั้นที่ 2 การตอบสนองต่อค่านิยม

ผู้สอนจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนมีโอกาสตอบสนองต่อค่านิยมนั้นในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น ให้พูดแสดงความคิดเห็นต่อค่านิยมนั้น ให้ลองทำตามค่านิยมนั้น ให้สัมภาษณ์หรือพูดคุยกับผู้ที่มีค่านิยมนั้น เป็นต้น ในขั้นนี้ผู้สอนควรพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมดังนี้

1. การยินยอมตอบสนอง
2. การเต็มใจตอบสนอง
3. ความพึงพอใจในการตอบสนอง

ขั้นที่ 3 การเห็นคุณค่าของค่านิยม

ผู้สอนจัดประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าของค่านิยมนั้น เช่น การให้ลองปฏิบัติตามค่านิยมแล้วได้รับการตอบสนองในทางที่ดี เห็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับตนหรือบุคคลอื่นที่ปฏิบัติตามค่านิยมนั้น เห็นโทษหรือได้รับโทษจากการละเลยไม่ปฏิบัติตามค่านิยมนั้น เป็นต้น ในขั้นนี้ผู้สอนควรพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมดังนี้

1. การยอมรับในคุณค่านั้น
2. การชื่นชอบในคุณค่านั้น
3. ความผูกพันในคุณค่านั้น

ขั้นที่ 4 การจัดระบบค่านิยม

เมื่อผู้เรียนเห็นคุณค่าของค่านิยมและเกิดเจตคติที่ดีต่อค่านิยมนั้น และมีความโน้มเอียงที่จะรับค่านิยมนั้นมาใช้ในชีวิตของตน ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนพิจารณาค่านิยมนั้นกับค่านิยมหรือคุณค่าอื่น ๆ ของตน ในขั้นนี้ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมสำคัญดังนี้

1. การสร้างมโนทัศน์ในคุณค่านั้น
2. การจัดระบบในคุณค่านั้น

ขั้นที่ 5 การสร้างลักษณะนิสัย

ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติตามค่านิยมนั้นอย่างสม่ำเสมอโดยติดตามผลการปฏิบัติและให้ข้อมูลป้อนกลับและการเสริมแรงเป็นระยะ ๆ จนกระทั่งผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้จนเป็นนิสัย ในขั้นนี้ผู้สอนควรพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมดังนี้

1. การมีหลักยึดในการตัดสินใจ
2. การปฏิบัติตามหลักยึดนั้นจนเป็นนิสัย
3. การดำเนินการในขั้นตอนทั้ง 5 ไม่สามารถทำได้ในระยะเวลาอันสั้น ต้องอาศัย

เวลา โดยเฉพาะในขั้นที่ 4 และ 5 ต้องการเวลาในการปฏิบัติ ซึ่งอาจจะมากน้อยแตกต่างกันไปในผู้เรียนแต่ละคน

- ง. ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ

ผู้เรียนจะได้รับการปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์จนถึงระดับที่สามารถปฏิบัติได้จนเป็นนิสัย นอกจากนั้นผู้เรียนยังได้เรียนรู้กระบวนการในการปลูกฝังค่านิยมให้เกิดขึ้น ซึ่งผู้เรียนสามารถนำไปปลูกฝังค่านิยมอื่น ๆ ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่นต่อไป

3. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย (Psycho-Motor Domain)

รูปแบบการเรียนการสอนในหมวดนี้ เป็นรูปแบบที่มุ่งช่วยพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในด้านการปฏิบัติ การกระทำ หรือการแสดงออกต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องใช้หลักการ วิธีการ ที่แตกต่างไปจากการพัฒนาทางด้านจิตพิสัยหรือพุทธิพิสัย รูปแบบที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทางด้านนี้ที่สำคัญ ๆ ซึ่งจะนำเสนอในที่นี้มี 3 รูปแบบ ดังนี้

- 3.1 รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวความคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของ Simpson (Instructional Model Based on Simpson's Processes for psycho-Motor Skill Development) ทักษะเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางกายของผู้เรียน เป็นความสามารถในการประสานการทำงานของกล้ามเนื้อหรือร่างกาย ในการทำงานที่มีความซับซ้อน และต้องอาศัยความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อหลาย ๆ ส่วน การทำงานดังกล่าวเกิดขึ้นได้จากการสั่งงานของสมอง ซึ่งต้องมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกที่เกิดขึ้น ทักษะปฏิบัตินี้สามารถพัฒนาได้ด้วยการฝึกฝน ซึ่งหากได้รับการฝึกฝนที่ดีแล้ว จะเกิดความถูกต้อง ความคล่องแคล่ว ความเชี่ยวชาญชำนาญการ และความคงทน ผลของพฤติกรรมหรือการกระทำสามารถสังเกตได้จากความรวดเร็ว ความแม่นยำ ความเร็วหรือความราบรื่นในการจัดการช่วยให้

ผู้เรียนสามารถปฏิบัติหรือทำงานที่ต้องอาศัยการเคลื่อนไหวหรือการประสานงานของกล้ามเนื้อทั้งหลายได้อย่างดี มีความถูกต้องและมีความชำนาญ

3.2 รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของ Harrow (Harrow's Instructional Model for psychomotor Domain) ได้จัดลำดับขั้นของการเรียนรู้ทางด้านทักษะปฏิบัติไว้ 5 ขั้น โดยเริ่มจากระดับที่ซับซ้อนน้อยไปจนถึงระดับที่มีความซับซ้อนมาก ดังนั้นการกระทำจึงเริ่มจากการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อใหญ่ไปถึงการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อย่อย ลำดับขั้นดังกล่าว ได้แก่ การเลียนแบบ การลงมือกระทำตามคำสั่ง การกระทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์ การแสดงออกและการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติรูปแบบนี้ มุ่งให้ผู้เรียนเกิดความสามารถทางด้านทักษะปฏิบัติต่าง ๆ กล่าวคือผู้เรียนสามารถปฏิบัติหรือกระทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์และชำนาญ

3.3 รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของ Davies (Davies' Instructional Model for Psychomotor Domain) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะปฏิบัติไว้ว่า ทักษะส่วนใหญ่จะประกอบไปด้วยทักษะย่อย ๆ จำนวนมาก การฝึกให้ผู้เรียนสามารถทำทักษะย่อย ๆ เหล่านี้ได้ก่อนแล้วค่อยเชื่อมโยงต่อกันเป็นทักษะใหญ่ จะช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จได้ดี และเร็วขึ้นรูปแบบนี้มุ่งช่วยพัฒนาความสามารถด้านทักษะปฏิบัติของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะที่ประกอบด้วยทักษะย่อยจำนวนมาก

4. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการ (Process Skill)

ทักษะกระบวนการ เป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับวิธีดำเนินการต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นกระบวนการทางสติปัญญา เช่น กระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้ หรือกระบวนการคิดต่าง ๆ อาทิ การคิดวิเคราะห์ การอุปนัย การนิรนัย การใช้เหตุผล การสืบสอบ การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ เป็นต้น หรืออาจเป็นกระบวนการทางสังคม เช่น กระบวนการทำงานร่วมกัน เป็นต้น ปัจจุบันการศึกษาให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มาก เพราะถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำรงชีวิต ในที่นี้จะนำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนด้านทักษะกระบวนการคิดสร้างสรรค์ดังนี้

4.1 รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์ (Synectics Instructional Model) รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์นี้ เป็นรูปแบบที่ Joyce และ Weil (1966) พัฒนาขึ้นมาจากแนวคิดของ Gordon (1990) ที่กล่าวว่าบุคคลทั่วไป มักยึดติดกับวิธีคิดแก้ปัญหาแบบเดิม ๆ ของตน โดยไม่ค่อยคำนึงถึงความคิดของคนอื่น ทำให้การคิดของตนคับแคบและไม่สร้างสรรค์ บุคคลจะเกิดความคิดเห็นที่สร้างสรรค์แตกต่างไปจากเดิมได้ หากมีโอกาสได้ลองคิดแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่ไม่เคยคิดมา

ก่อน หรือคิดโดยสมมติตัวเองเป็นคนอื่น และถ้ายังให้บุคคลจากหลายกลุ่มประสบการณ์มาช่วยกัน
แก้ปัญหา ก็จะได้วิธีการที่กลายหลายชั้น และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้น Gordon จึงได้เสนอให้
ผู้เรียนมีโอกาสคิดแก้ปัญหาด้วยแนวความคิดใหม่ ๆ ที่ไม่เหมือนเดิม ไม่อยู่ในสภาพที่เป็นตัวเอง ให้ลองใช้
ความคิดในฐานะที่เป็นคนอื่น หรือเป็นสิ่งอื่น สภาพการณ์เช่นนี้จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดใหม่ ๆ ขึ้น
ได้ Gordon เสนอวิธีการคิดเปรียบเทียบแบบอุปมาอุปมัยเพื่อใช้ในการกระตุ้นความคิดใหม่ ๆ ไว้ 3 แบบ
คือ การเปรียบเทียบแบบตรง การเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของ และการเปรียบเทียบคำคู่ขัดแย้ง วิธีการนี้
มีประโยชน์มากเป็นพิเศษสำหรับการเขียนและการพูดอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งการสร้างสรรค์งานทาง
ศิลปะ

ข. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

รูปแบบนี้มีมุ่งพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดแนวคิดที่ใหม่
แตกต่างไปจากเดิม และสามารถนำความคิดใหม่นั้นไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้

ค. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ ผู้สอนให้ผู้เรียนทำงานต่าง ๆ ที่ต้องการให้ผู้เรียนทำ เช่น
ให้เขียน บรรยาย เล่า ทำ แสดง วาดภาพ สร้าง ปั้น เป็นต้น ผู้เรียนทำงานนั้น ๆ ตามปกติที่เคยทำ เสร็จ
แล้วให้เก็บผลงานไว้ก่อน

ขั้นที่ 2 ขั้นการสร้างอุปมาแบบตรงหรือเปรียบเทียบแบบตรง ผู้สอนเสนอคำคู่ให้
ผู้เรียนเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง เช่น ลูกบอลกับมะนาว เหมือนหรือต่างกันอย่างไร คำ
คู่ที่ผู้สอนเลือกมาควรให้มีลักษณะที่สัมพันธ์กับเนื้อหาหรืองานที่ให้ผู้เรียนทำในขั้นที่ 1 ผู้สอนเสนอคำคู่ให้
ผู้เรียนเปรียบเทียบหลาย ๆ คู่ และจดคำตอบของผู้เรียนไว้บนกระดาน

ขั้นที่ 3 ขั้นการสร้างอุปมาบุคคลหรือเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของ ผู้สอนให้ผู้เรียน
สมมติตัวเองเป็นสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และแสดงความรู้สึกออกมาเช่น ถ้าเปรียบเทียบผู้เรียนเป็นเครื่องซักผ้า จะ
รู้สึกอย่างไร ผู้สอนจดคำตอบของผู้เรียนไว้บนกระดาน

ขั้นที่ 4 ขั้นการสร้างอุปมาคำคู่ขัดแย้ง ผู้สอนให้ผู้เรียนนำคำหรือวลีที่ได้จากการ
เปรียบเทียบในขั้นที่ 2 และ 3 มาประกอบกันเป็นคำใหม่ที่มีความหมายขัดแย้งกันในตัวเอง เช่น ไฟเย็น
น้ำผึ้งขม มัจจุราชสีน้ำผึ้ง เชือดนึ้ม ๆ เป็นต้น

ขั้นที่ 5 ขั้นการอธิบายความหมายของคำคู่ขัดแย้ง ผู้สอนให้ผู้เรียนช่วยกันอธิบาย
ความหมายของคำคู่ขัดแย้งที่ได้

ขั้นที่ 6 ขั้นการนำความคิดใหม่มาสร้างสรรค์งาน ผู้สอนให้ผู้เรียนนำงานที่ทำไว้เดิมในขั้นที่ 1 ออกมาทบทวนใหม่ และลองเลือกนำความคิดที่ได้มาใหม่จากกิจกรรมขั้นที่ 5 มาใช้ในงานของตน ทำให้งานของตนมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น

ง. ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ

ผู้เรียนจะเกิดความคิดใหม่ ๆ และสามารถนำความคิดใหม่ ๆ นั้นไปใช้ในงานของตน ทำให้งานของตนมีความแปลกใหม่ น่าสนใจมากขึ้น นอกจากนี้ ผู้เรียนอาจเกิดความตระหนักในคุณค่าของการคิด และความคิดของผู้อื่นอีกด้วย

4.2 รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดแก้ปัญหาอนาคตตามแนวคิดของ Torrance (1962) (Torrance's Future Problem Solving Instructional Model)

ก. ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ รูปแบบการเรียนการสอนนี้พัฒนามาจากรูปแบบการคิดแก้ปัญหาอนาคตตามแนวคิดของ Torrance (1962) ซึ่งได้นำองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ 3 องค์ประกอบ คือ การคิดคล่องแคล่ว การคิดยืดหยุ่น การคิดริเริ่ม มาใช้ประกอบกับกระบวนการคิดแก้ปัญหา และการใช้ประโยชน์จากกลุ่มซึ่งมีความคิดหลากหลาย โดยเน้นการใช้เทคนิคระดมสมองเกือบทุกขั้นตอน

ข. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ รูปแบบนี้มุ่งช่วยพัฒนาผู้เรียนให้ตระหนักรู้ในปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และเรียนรู้ที่จะคิดแก้ปัญหาาร่วมกัน ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดจำนวนมาก

ค. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

ขั้นที่ 1 การนำสภาพการณ์อนาคตเข้าสู่ระบบการคิด

นำเสนอสภาพการณ์อนาคตที่ยังไม่เกิดขึ้น หรือกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้การคิดคล่องแคล่ว การคิดยืดหยุ่น การคิดริเริ่ม และจินตนาการ ในการทำนายสภาพการณ์อนาคตจากข้อมูลข้อเท็จจริง และประสบการณ์ของตน

ขั้นที่ 2 การระดมสมองเพื่อค้นหาปัญหา

จากสภาพการณ์อนาคตในขั้นที่ 1 ผู้เรียนช่วยกันวิเคราะห์ว่าอาจจะเกิดปัญหาอะไรขึ้นบ้างในอนาคต

ขั้นที่ 3 การสรุปปัญหา และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

ผู้เรียนนำปัญหาที่วิเคราะห์ได้มาจัดกลุ่ม หรือจัดความสัมพันธ์เพื่อกำหนดว่าอะไรเป็นปัญหาหลัก อะไรเป็นปัญหารอง และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

ขั้นที่ 4 การระดมสมองหาวิธีแก้ปัญหา

ผู้เรียนร่วมกันคิดวิธีแก้ปัญหา โดยพยายามคิดให้ได้ทางเลือกที่แปลกใหม่จำนวนมาก

ขั้นที่ 5 การเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด

เสนอเกณฑ์หลาย ๆ เกณฑ์ที่จะใช้ในการเลือกวิธีการแก้ปัญหา แล้วตัดสินใจเลือกเกณฑ์ที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในแต่ละสภาพการณ์ ต่อกันไปจึงนำเกณฑ์ที่คัดเลือกไว้มาใช้ในการเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด โดยพิจารณาถึงน้ำหนักความสำคัญของเกณฑ์แต่ละข้อด้วย

ขั้นที่ 6 การนำเสนอวิธีการแก้ปัญหอนาครต

ผู้เรียนนำวิธีการแก้ปัญหอนาครตที่ได้มาเรียบเรียง อธิบายรายละเอียดเพิ่มเติม ข้อมูลที่จำเป็น คิดวิธีการนำเสนอที่เหมาะสม และนำเสนออย่างเป็นระบบน่าเชื่อถือ

ง. ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ

ผู้เรียนจะได้พัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา และตระหนักรู้ในปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต และสามารถใช้ทักษะการคิดแก้ปัญหามาใช้ในการแก้ปัญหาปัจจุบัน และป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

5. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการ (Integration)

รูปแบบการเรียนการสอนในหมวดนี้ เป็นรูปแบบที่พยายามพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่างๆ ของผู้เรียนไปพร้อม ๆ กัน โดยใช้การบูรณาการทั้งทางด้านเนื้อหาสาระและวิธีการ รูปแบบในลักษณะนี้กำลังได้รับความนิยมนอย่างมาก เพราะมีความสอดคล้องกับหลักทฤษฎีทางการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนารอบด้านหรือการพัฒนาเป็นองค์รวม รูปแบบในลักษณะดังกล่าวที่นำมาเสนอในที่นี้มี 4 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ

5.1 รูปแบบการเรียนการสอนทางตรง (Direct Instruction Model)

ก. ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ

Joyce and Weil (1996: 334) อ้างว่า มีงานวิจัยจำนวนมากไม่น้อยที่ชี้ให้เห็นว่า การสอนโดยมุ่งเน้นให้ความรู้ที่ลึกซึ้ง ช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกว่ามีบทบาทในการเรียน ทำให้ผู้เรียนมีความตั้งใจในการเรียนรู้และช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน การเรียนการสอน โดยจัดสาระและวิธีการให้ผู้เรียนอย่างดีทั้งทางด้านเนื้อหาความรู้ และการให้ผู้เรียนใช้เวลาเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนมากที่สุด ผู้เรียนมีใจจดจ่อกับสิ่งที่เรียนและช่วยให้ผู้เรียน 80% ประสบความสำเร็จในการเรียน นอกจากนั้นยังพบว่า บรรยากาศที่ไม่ปลอดภัยสำหรับผู้เรียน สามารถสกัดกั้น

ความสำเร็จของผู้เรียนได้ ดังนั้น ผู้สอนจึงจำเป็นต้องระมัดระวัง ไม่ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกในทางลบ เช่น การดูต่ำกว่ากล่าว การแสดงความไม่พอใจ หรือวิพากษ์วิจารณ์ผู้เรียน

ข. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ รูปแบบการเรียนการสอนนี้มุ่งช่วยให้ได้เรียนรู้ทั้งเนื้อหาสาระ และมโนทัศน์ต่าง ๆ รวมทั้งได้ฝึกปฏิบัติทักษะต่าง ๆ จนสามารถทำได้ดีและประสบผลสำเร็จได้ในเวลาที่จำกัด

ค. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

การเรียนการสอนรูปแบบนี้ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ ๆ 5 ขั้นตอนนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ

1. ผู้สอนแจ้งวัตถุประสงค์ของบทเรียนและระดับการเรียนรู้หรือพฤติกรรมการเรียนรู้ที่คาดหวังแก่ผู้เรียน
2. ผู้สอนชี้แจงสาระของบทเรียน และความสัมพันธ์กับความรู้และประสบการณ์เดิมอย่างคร่าว ๆ
3. ผู้สอนชี้แจงกระบวนการเรียนรู้ และหน้าที่รับผิดชอบของผู้เรียนในแต่ละขั้นตอน

ขั้นที่ 2 ขั้นนำเสนอบทเรียน

1. หากเป็นการนำเสนอเนื้อหาสาระ ข้อความรู้ หรือมโนทัศน์ ผู้สอนควรกลั่นกรอง และสกัดคุณสมบัติเฉพาะของมโนทัศน์เหล่านั้น และนำเสนออย่างชัดเจนพร้อมทั้งอธิบายและยกตัวอย่างประกอบให้ผู้เรียนเข้าใจ ต่อไปจึงสรุปคานิยามของมโนทัศน์เหล่านั้น
2. ตรวจสอบว่าผู้เรียนมีความเข้าใจตรงตามวัตถุประสงค์ก่อนให้ผู้เรียนลงมือฝึกปฏิบัติ หากผู้เรียนยังไม่เข้าใจ ต้องสอนซ่อมเสริมให้เข้าใจก่อน

ขั้นที่ 3 ขั้นฝึกปฏิบัติตามแบบ

ผู้สอนปฏิบัติให้ผู้เรียนดูเป็นตัวอย่าง ผู้เรียนปฏิบัติตาม ผู้สอนให้ข้อมูลป้อนกลับให้การเสริมแรงหรือแก้ไขข้อผิดพลาดของผู้เรียน

ขั้นที่ 4 ขั้นฝึกปฏิบัติภายใต้การกำกับของผู้ชี้แนะ

ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยผู้สอนคอยดูแลอยู่ห่าง ๆ ผู้สอนจะสามารถประเมินการเรียนรู้และความสามารถของผู้เรียนได้จากความสำเร็จและความผิดพลาดของการปฏิบัติของผู้เรียน และช่วยเหลือผู้เรียน โดยให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อให้ผู้เรียนแก้ไขข้อผิดพลาดต่าง ๆ

ขั้นที่ 5 การฝึกปฏิบัติอย่างอิสระ

หลังจากที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามขั้นที่ 4 ได้ถูกต้องประมาณ 85-90% ผู้สอนควรปล่อยให้ผู้เรียนปฏิบัติต่อไปอย่างอิสระ เพื่อช่วยให้เกิดความชำนาญและการเรียนรู้ยู่คงทน ผู้สอนไม่จำเป็นต้องให้ข้อมูลป้อนกลับในทันที สามารถให้ภายหลังได้ การฝึกในขั้นนี้ไม่ควรทำติดต่อกันในครั้งเดียว ควรมีการฝึกเป็นระยะ ๆ เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้ยู่คงทนขึ้น

ง. ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ

การเรียนการสอนแบบนี้ เป็นไปตามลำดับขั้นตอน ตรงไปตรงมา ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งทางด้านพุทธิพิสัย และทักษะพิสัยได้เร็วและได้มากในเวลาที่ย่ำกัด ไม่สับสน ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติตามความสามารถของตน จนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ ทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียน และมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง

5.2 รูปแบบการเรียนการสอนโดยการสร้างเรื่อง (Storyline Method)

ก. ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ

การจัดการเรียนการสอนโดย Steve Bell และ Sally Harkness ใช้วิธีการสร้างเรื่องพัฒนาขึ้นเกี่ยวกับการเรียนรู้ว่า (อรัทัย มูลคำ และคณะ, 2543: 34-35)

1. การเรียนรู้ที่ดีควรมีลักษณะบูรณาการหรือเป็นสหวิทยาการคือเป็นการเรียนรู้ที่ผสมผสานศาสตร์หลาย ๆ อย่างเข้าด้วยกัน เพื่อประโยชน์สูงสุดในการประยุกต์ใช้ในการทำงานและการดำเนินชีวิตประจำวัน
2. การเรียนรู้ที่ดีเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นผ่านทางประสบการณ์ตรงหรือการกระทำหรือการมีส่วนร่วมของผู้เรียนเอง
3. ความคงทนของผลการเรียนรู้ ขึ้นอยู่กับวิธีการเรียนรู้หรือวิธีการที่ได้ความรู้มา
4. ผู้เรียนสามารถเรียนรู้คุณค่าและสร้างผลงานที่ดีได้ หากมีโอกาสดำลงมือกระทำ

นอกจากความเชื่อดังกล่าวแล้ว การเรียนการสอนโดยวิธีการสร้างเรื่องนี้ยังใช้หลักการเรียนรู้และการสอนอีกหลายประการ เช่นการเรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัวไปสู่วิถีชีวิตจริง การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจากฐานความเชื่อและหลักการดังกล่าว Steve Bell (ศูนย์สิ่งแวดล้อมศึกษาและโลกศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542: 4) ได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่มีลักษณะบูรณาการเนื้อหาหลักสูตรและทักษะการเรียนจากหลายสาขาวิชาเข้าด้วยกัน โดยให้ผู้เรียนได้สร้างสรรค์เรื่องขึ้นด้วยตนเอง โดยผู้สอนทำหน้าที่วางเส้นทาง

เดินเรื่องให้ การดำเนินเรื่องแบ่งเป็นตอน ๆ (episode) แต่ละตอนประกอบด้วยกิจกรรมย่อยที่เชื่อมโยงกันด้วยคำถามหลัก (key question) ลักษณะของคำถามหลักที่เชื่อมโยงเรื่องราวให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องมี 4 คำถามได้แก่ ที่ไหน ใคร ทำอะไร/อย่างไร และมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น ผู้สอนจะใช้คำถามหลักเหล่านี้เปิดประเด็น ให้ผู้เรียนคิดร้อยเรียงเรื่องราวด้วยตนเอง รวมทั้งสร้างสรรค์ชิ้นงานประกอบกันไป การเรียนการสอนด้วยวิธีการดังกล่าวจึงช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ใช้ประสบการณ์และความคิดของตนเองอย่างเต็มที่ และมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดกัน อภิปรายร่วมกัน และเกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง

ข. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

เพื่อช่วยพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและเจตคติของผู้เรียนในเรื่องที่เรียน รวมทั้งทักษะกระบวนการต่าง ๆ เช่น ทักษะการคิด ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร เป็นต้น

ค. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

การเรียนการสอนตามรูปแบบนี้จำเป็นต้องมีการวางแผนและจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ล่วงหน้า โดยดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดเส้นทางเดินเรื่องให้เหมาะสม ผู้สอนจำเป็นต้องวิเคราะห์จุดมุ่งหมายและเนื้อหาสาระของหลักสูตร และเลือกหัวข้อเรื่องให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระของหลักสูตรที่ต้องการจะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และจัดแผนการสอนในรายละเอียด เส้นทางเดินเรื่อง ประกอบด้วย 4 องก์ (episode) หรือ 4 ตอนด้วยกัน คือ ฉาก ตัวละคร วิถีชีวิตและเหตุการณ์ ในแต่ละองก์ ผู้สอนจะต้องกำหนดประเด็นหลักขึ้นมาแล้วตั้งเป็นคำถามนำให้ผู้เรียนศึกษาหาคำตอบ ซึ่งคำถามเหล่านี้จะโยงไปยังคำตอบที่สัมพันธ์กับเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ที่ประสงค์จะบูรณาการเข้าด้วยกัน

ขั้นที่ 2 การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนดำเนินการตามแผนการสอนไปตามลำดับ การเรียนการสอนแบบนี้ อาจใช้เวลาเพียงไม่กี่คาบ หรือต่อเนื่องกันเป็นภาคเรียนก็ได้ แล้วแต่หัวเรื่องและการบูรณาการว่าสามารถทำได้ครอบคลุมเพียงใด แต่ไม่ควรใช้เวลาเกิน 1 ภาคเรียน เพราะผู้เรียนอาจเกิดความเบื่อหน่าย ในการเริ่มกิจกรรมใหม่ ผู้สอนควรเชื่อมโยงกับเรื่องที่ค้างไว้เดิมให้สานต่อกันเสมอ และควรให้ผู้เรียนสรุปความคิดรวบยอดของแต่ละกิจกรรม ก่อนจะขึ้นกิจกรรมใหม่ นอกจากนั้น ควรกระตุ้นให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนชื่นชมผลงานของกันและกัน และได้ปรับปรุงพัฒนางานของตน

ขั้นที่ 3 การประเมิน ผู้สอนใช้การประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง (authentic assessment) คือการประเมินจากการสังเกต การบันทึก และการรวบรวมข้อมูลจากผลงานและการแสดงออกของผู้เรียน การประเมินจะไม่เน้นเฉพาะทักษะพื้นฐานเท่านั้น แต่จะรวมถึงทักษะการคิด การทำงาน การร่วมมือ การแก้ปัญหา และอื่น ๆ การประเมินให้ความสำคัญในการประสพผลสำเร็จในการทำงานของผู้เรียนแต่ละคน มากกว่าการประเมินผลการเรียนที่มุ่งให้คะแนนผลผลิตและจัดลำดับที่เปรียบเทียบกับกลุ่ม

ง. ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนรู้ตามรูปแบบ

ผู้เรียนจะเกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียน ในระดับที่สามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์ได้ รวมทั้งได้พัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ

5.3 รูปแบบการเรียนการสอนตามวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT

ก. ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ

แม็ค คาร์ธีย์ (Mc Carthy, อ้างถึงใน ศักดิ์ชัย นิรัญทวี และไพเราะ พุ่มมัน, 2543) พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนนี้ขึ้นจากแนวคิดของโคลบ (Kolb) ซึ่งอธิบายว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ของ 2 มิติ คือการรับรู้ และกระบวนการจัดกระทำข้อมูล การรับรู้ของบุคคลมี 2 ช่องทางคือผ่านทางประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม และผ่านทางความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรม ส่วนการจัดกระทำกับข้อมูลที่รับรู้นั้นมี 2 ลักษณะเช่นเดียวกัน คือการลงมือทดลองปฏิบัติ และการสังเกตโดยใช้ความคิดอย่างไตร่ตรอง เมื่อลากเส้นตรงของช่องทางการรับรู้ 2 ช่องทาง และเส้นตรงของการจัดกระทำข้อมูล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้มาตัดกัน แล้วเขียนเป็นวงกลมจะเกิดพื้นที่เป็น 4 ส่วนของวงกลมซึ่งสามารถแทนลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียน 4 แบบ คือ

แบบที่ 1 เป็นผู้เรียนที่ถนัดจินตนาการ (imaginative learners) เพราะมีการรับรู้ผ่านทางประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม และใช้กระบวนการจัดกระทำข้อมูลด้วยการสังเกตอย่างไตร่ตรอง

แบบที่ 2 เป็นผู้เรียนที่ถนัดการวิเคราะห์ (analytic learners) เพราะมีการรับรู้ผ่านทางความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรม และชอบใช้กระบวนการสังเกตอย่างไตร่ตรอง

แบบที่ 3 เป็นผู้เรียนที่ถนัดใช้สามัญสำนึก (commonsense learners) เพราะมีการรับรู้ผ่านทางความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรม และชอบใช้กระบวนการลงมือทำ

แบบที่ 4 เป็นผู้เรียนที่ถนัดในการปรับเปลี่ยน (dynamic learners) เพราะมีการรับรู้ผ่านทางประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม และชอบใช้กระบวนการลงมือปฏิบัติ

แม้คาร์ซี และคณะ (ศักดิ์ชัย นิรัญทวี และไพเราะ พุ่มมัน) ได้นำแนวคิดของโคลบ มาประกอบกับแนวคิดเกี่ยวกับการทำงานของสมองทั้งสองซีก ทำให้เกิดเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้คำถามหลัก 4 คำถามคือ ทำไม (Why) อะไร (What) อย่างไร (How) และถ้า (If) ซึ่งสามารถพัฒนาผู้เรียนที่มีลักษณะการเรียนรู้แตกต่างกันทั้ง 4 แบบ ให้สามารถใช้สมองทุกส่วนของตนในการพัฒนาศักยภาพของตนได้อย่างเต็มที่

ข. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ใช้สมองทุกส่วน ทั้งซีกซ้ายและขวา ในการสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ตนเอง

ค. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

การเรียนการสอนตามวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT มีขั้นตอนดำเนินการ 8 ขั้น ดังนี้ (ศักดิ์ชัย นิรัญทวี และไพเราะ พุ่มมัน)

ขั้นที่ 1 การสร้างประสบการณ์ ผู้สอนเริ่มต้นจากการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของเรื่องที่เรียนด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนตอบได้ว่า ทำไม ตนจึงต้องเรียนรู้เรื่องนี้

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ประสบการณ์ หรือสะท้อนความคิดจากประสบการณ์ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักรู้ และยอมรับความสำคัญของเรื่องที่เรียน

ขั้นที่ 3 การพัฒนาประสบการณ์เป็นความคิดรวบยอดหรือแนวคิด เมื่อผู้เรียนเห็นคุณค่าของเรื่องที่เรียนแล้ว ผู้สอนจึงจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างความคิดรวบยอดขึ้นด้วยตนเอง

ขั้นที่ 4 การพัฒนาความรู้ความคิด เมื่อผู้เรียนมีประสบการณ์และเกิดความคิดรวบยอดหรือแนวคิดพอสมควรแล้ว ผู้สอนจึงกระตุ้นให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้ความคิดของตนให้กว้างขวางและลึกซึ้งขึ้น โดยการให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย การเรียนรู้ในขั้นที่ 3 และ 4 นี้คือการตอบคำถามว่า สิ่งที่ได้เรียนรู้คือ อะไร

ขั้นที่ 5 การปฏิบัติตามแนวคิดที่ได้เรียนรู้ ในขั้นนี้ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำความรู้ความคิดที่ได้รับจากการเรียนรู้ในขั้นที่ 3-4 มาทดลองปฏิบัติจริง และศึกษาผลที่เกิดขึ้น

ขั้นที่ 6 การสร้างสรรค์ชิ้นงานของตนเอง จากการปฏิบัติตามแนวคิดที่ได้เรียนรู้ในขั้นที่ 5 ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ถึงจุดเด่นจุดด้อยของแนวคิด ความเข้าใจแนวคิดนั้นจะกระจ่างขึ้น ในขั้นนี้ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถของตน โดยการนำความรู้ความเข้าใจนั้นไปใช้หรือปรับ

ประยุกต์ใช้ในการสร้างชิ้นงานที่เป็นความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง ดังนั้นคำถามหลักที่ใช้ในขั้นที่ 5-6 ก็คือ จะทำอย่างไร

ขั้นที่ 7 การวิเคราะห์ผลงานและแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ เมื่อผู้เรียนได้สร้างสรรค์ชิ้นงานของตนตามความถนัดแล้ว ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงผลงานของตนชื่นชมกับความสำเร็จ และเรียนรู้ที่จะวิพากษ์วิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งรับฟังข้อวิพากษ์วิจารณ์ เพื่อการปรับปรุงงานของตนให้ดีขึ้นและนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

ขั้นที่ 8 การแลกเปลี่ยนความรู้ความคิด ขั้นนี้เป็นขั้นขยายขอบข่ายของความรู้โดยการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดแก่กันและกัน และร่วมกันอภิปรายเพื่อการนำการเรียนรู้ไปเชื่อมโยงกับชีวิตจริงและอนาคต คำถามหลักในการอภิปรายก็คือ ถ้า....? ซึ่งอาจนำไปสู่การเปิดประเด็นใหม่สำหรับผู้เรียนในการเริ่มต้นวัฏจักรของการเรียนรู้ในเรื่องใหม่ต่อไป

ง. ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนรู้ตามรูปแบบ

ผู้เรียนจะสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองในเรื่องที่เรียน จะเกิดความรู้ความเข้าใจและนำความรู้ความเข้าใจนั้นไปใช้ได้ และสามารถสร้างผลงานที่เป็นความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง รวมทั้งได้พัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ อีกจำนวนมาก

5.4 รูปแบบการเรียนการสอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Instructional Models of Cooperative Learning)

ก. ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ

รูปแบบการเรียนการสอนของแนวคิดแบบร่วมมือ พัฒนาขึ้นโดยอาศัยหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือของ Johnson & Johnson (1974) ซึ่งได้ชี้ให้เห็นว่า ผู้เรียนควรร่วมมือกันในการเรียนรู้มากกว่าการแข่งขันกัน เพราะการแข่งขันก่อให้เกิดสภาพการณ์แพ้-ชนะ ต่างจากการร่วมมือกันซึ่งก่อให้เกิดสภาพการณ์ชนะ-ชนะ อันเป็นสภาพการณ์ที่ดีกว่าทั้งทางด้านจิตใจและสติปัญญา หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ 5 ประการประกอบด้วย 1) การเรียนรู้ต้องอาศัยหลักพึ่งพากันโดยถือว่าทุกคนมีความสำคัญเท่าเทียมกันและจะต้องพึ่งพากันเพื่อความสำเร็จร่วมกัน 2) การเรียนรู้ที่ดีต้องอาศัยการหันหน้าเข้าหากัน มีปฏิสัมพันธ์กันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อมูล และการเรียนรู้ต่าง ๆ 3) การเรียนรู้ร่วมกันต้องอาศัยทักษะทางสังคม โดยเฉพาะทักษะในการทำงานร่วมกัน 4) การเรียนรู้ร่วมกันควรมีการวิเคราะห์กระบวนการกลุ่มที่ใช้ในการทำงาน 5) การเรียนรู้ร่วมกันจะต้องมีผลงานหรือผลสัมฤทธิ์ ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มที่สามารถตรวจสอบและวัดประเมินได้ หากผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนรู้แบบร่วมมือกัน

นอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางด้านเนื้อหาสาระต่าง ๆ ได้กว้างขึ้นและลึกซึ้งขึ้นแล้วยังสามารถช่วยพัฒนาผู้เรียนทางด้านสังคมและอารมณ์มากขึ้นด้วย รวมทั้งมีโอกาสดูฝึกฝนพัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอีกมาก

ข. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

รูปแบบนี้มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ ด้วยตนเองและด้วยความร่วมมือและความช่วยเหลือจากเพื่อน ๆ รวมทั้งได้พัฒนาทักษะสังคมต่าง ๆ เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ รวมทั้งทักษะแสวงหาความรู้ ทักษะการคิด การแก้ปัญหาและอื่น ๆ

ค. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

รูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือมีหลายรูปแบบ ซึ่งแต่ละรูปแบบจะมีวิธีการหลัก ๆ ซึ่งได้แก่ การจัดกลุ่ม การศึกษาเนื้อหาสาระ การทดสอบ การคิดคะแนน และระบบการให้รางวัลแตกต่างกันออกไป เพื่อสนองวัตถุประสงค์เฉพาะ แต่ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใด ต่างก็ใช้หลักการเดียวกัน คือหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ 5 ประการ และมีวัตถุประสงค์มุ่งตรงไปในทิศทางเดียวกัน คือเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่ศึกษาอย่างมากที่สุดโดยอาศัยการร่วมมือกันช่วยเหลือกัน และแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างกลุ่มผู้เรียนด้วยกัน ความแตกต่างของรูปแบบแต่ละรูปแบบจะอยู่ที่เทคนิคในการศึกษาเนื้อหาสาระ และวิธีการเสริมแรงและการให้รางวัลเป็นประการสำคัญ

ง. ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ

ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้เนื้อหาสาระด้วยตนเองและด้วยความร่วมมือและช่วยเหลือจากเพื่อน ๆ รวมทั้งได้พัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ จำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการประสานสัมพันธ์ ทักษะการคิด ทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการแก้ปัญหา ฯลฯ

ในการเลือกใช้รูปแบบการเรียนการสอนแต่ละรูปแบบนั้นท่านจะต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ ว่าต้องการพัฒนาผู้เรียนในด้านใดเป็นหลัก หรือต้องการเน้นด้านใด ส่วนการจัดการเรียนการสอนตามกระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบแต่ละขั้นตอนนี้ สามารถเลือกวิธีสอนและเทคนิคการสอนมาใช้ให้เหมาะสมโดยคำนึงเนื้อหาสาระ เวลา และผู้เรียน สำหรับผู้เรียน ต้องคำนึงถึงหลาย ๆ ด้าน เช่น การพัฒนาสมองซีกขวาและซ้าย ทฤษฎีพหุปัญญา วิธีเรียนของผู้เรียนแต่ละคน ความถนัดและความสนใจเป็นต้น ข้อสำคัญคือต้องใช้วิธีการสอนและเทคนิคการสอนที่หลากหลาย ซึ่งสามารถศึกษาได้จากเอกสารของ

ฝ่ายวิชาการ และตำราเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนที่ศึกษามากก็สามารถเลือกใช้ได้อย่างหลากหลาย ทำให้สามารถจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

เมื่อนำมาพิจารณาความสอดคล้องกันของหลักสูตร เนื้อหาวิชา ประกอบกับการเลือกใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้และวัตถุประสงค์ของผู้สอนว่า มีจุดมุ่งหมายเพื่อสิ่งใด เช่น การให้เกิดความรู้ความเข้าใจหรือการพัฒนาทักษะฝีมือของผู้เรียน อย่างไรก็ตามทั้งหมดนี้ต้องอาศัยการวางแผนการสอนที่ดี ดังนั้น การนำชุดการสอนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนจึงเป็นหนึ่งวิธีที่เหมาะสมที่ผู้สอนควรจะสามารถผลิตและนำมาใช้ในการจัดการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตอนที่ 6 การเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอน

การเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอน คือ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้รับการออกแบบและจัดเป็นระบบอันประกอบด้วยจุดมุ่งประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา และวัสดุอุปกรณ์ โดยกิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าว ได้รับการรวบรวมไว้เป็นระเบียบในกล่อง เพื่อเตรียมไว้ให้ผู้เรียนได้ศึกษาจากประสบการณ์ทั้งหมด

ชุดการสอน เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่อยู่บนพื้นฐานหลักการและทฤษฎีการใช้สื่อประสมและการใช้วิธีวิเคราะห์ระบบ โดยมีการแบ่งชุดการสอนออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ชุดการสอนรายบุคคล
2. ชุดการสอนสำหรับการเรียนเป็นกลุ่มย่อย
3. ชุดการสอนประกอบการบรรยายของครู

การเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอน มีขั้นตอนและองค์ประกอบ ดังนี้

6.1 ชุดการสอนรายบุคคล

1. ครูแนะนำภาพรวมของชุดการสอน เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้เรียนได้เข้าใจ เช่น ลักษณะส่วนประกอบ แนะนำการใช้บัตรคำชี้แจง เป็นต้น

2. ให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองจากบัตรคำชี้แจง และ ดำเนินการตามกิจกรรมของบัตรคำชี้แจงจนครบกระบวนการ

6.2 ชุดการสอนสำหรับการเรียนเป็นกลุ่มย่อย

1. ครูแนะนำชุดการสอนเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้เรียนเข้าใจวิธีใช้
2. ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มย่อยตามจำนวนชุดการสอน
3. ให้ผู้เรียนปฏิบัติตามบัตรคำชี้แจงที่อยู่ในชุดการสอนโดยเริ่มต้นพร้อมเพรียงกัน

ภายในชุดการสอนจะกำหนดคำชี้แจง กิจกรรม การประเมินผล ภายในกรอบของเวลา

4. เมื่อผู้เรียนกลุ่มใดปฏิบัติกิจกรรมเสร็จแล้ว ให้สลับกับกลุ่มอื่น ๆ และปฏิบัติตามคำชี้แจง
ในชุดการสอนชุดใหม่ที่กำหนด ในกรณีที่ยังสลับกลุ่มไม่ได้ ก็ควรปฏิบัติกิจกรรมในชุดการสอนสำรอง
โดยมากจะเป็นกิจกรรมเดิม

6.2 ชุดการสอนประกอบการบรรยายของครู

1. ครูจะต้องทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้กับบัตรคำชี้แจง บัตรเนื้อหาและบัตรกิจกรรม
2. ครูต้องเตรียมการใช้วัสดุอุปกรณ์ ในการนำเสนอหรือสาธิต และฝึกให้เกิดทักษะก่อนการนำไปใช้จริง

3. ครูต้องประเมินผลการใช้ชุดการสอน เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการปรับปรุงในโอกาสต่อไป
องค์ประกอบของชุดการสอน

บุญชม ศรีสะอาด (2537) ได้นำเสนอว่าชุดการสอนควรมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ด้านดังนี้

1. คู่มือการใช้ชุดการสอนเป็นคู่มือที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้ใช้ชุดการสอนศึกษาและปฏิบัติตามเพื่อให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ อาจประกอบด้วยแผนการสอน สิ่งที่ต้องเตรียมก่อนสอน บทบาทของผู้เรียน การจัดชั้นเรียน (ในกรณีของชุดการสอนการสอนที่มุ่งใช้กับกลุ่มย่อย เช่น ในศูนย์การเรียน)

2. บัตรงานเป็นบัตรที่คำสั่งว่าจะให้ผู้เรียนปฏิบัติอย่างไรอะไรบ้าง โดยระบุกิจกรรมตามลำดับขั้นตอนของการเรียน

3. แบบทดสอบวัดความก้าวหน้าของผู้เรียน เป็นแบบทดสอบที่ใช้สำหรับตรวจสอบว่าหลังจากเรียนชุดการสอนการสอนจบแล้วผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่

4. สื่อการเรียนต่างๆ เป็นสื่อสำหรับผู้เรียนได้ศึกษามีหลายชนิดประกอบกันอาจเป็นประเภทสิ่งพิมพ์เช่น บทความ เนื้อหาเฉพาะเรื่อง จุลสาร บทเรียนโปรแกรม หรือประเภทโสตทัศนูปกรณ์ เช่น รูปภาพ แผนภูมิต่าง ๆ เทปบันทึกเสียง วิดิทัศน์และของจริง เป็นต้น

ตอนที่ 7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

7.1 งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนในวิชาศิลปะและวิชาอื่น ๆ ในระดับประถมและมัธยมศึกษาในประเทศไทย รวบรวมและนำเสนอไว้ ดังนี้

วิชัญ นาสารีย์ (2544) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการสอนวิชาศิลปะศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถามกับครูผู้สอนวิชาศิลปะศึกษาจำนวน 61 คน และแบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิดกับปราชญ์ท้องถิ่นจำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยได้พบว่า ครูผู้สอนวิชาศิลปะศึกษาเห็นด้วยมากเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาในทุกด้าน คือ ด้านจุดมุ่งหมายในการสอน ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน ด้านกิจกรรมและประสบการณ์ในการเรียนรู้ ด้านวัสดุ อุปกรณ์ในการเรียนและการสอน และด้านการประเมินผล แนวคิดของปราชญ์ท้องถิ่นในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา มีดังนี้ คือ 1. ด้านจุดมุ่งหมายในการสอน ควรเน้นเรื่องความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของศิลปะท้องถิ่น และการสร้างสรรค์งานศิลปะท้องถิ่น 2. ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน ควรเน้นเรื่องของการบูรณาการคุณธรรม จริยธรรมทางพระพุทธศาสนากับคุณค่าของศิลปะท้องถิ่นที่มีต่อการดำรงชีวิต 3. ด้านกิจกรรมและประสบการณ์ในการเรียนรู้ ควรเน้นในเรื่องความซาบซึ้งในศิลปะท้องถิ่น และการมีประสบการณ์ในการสร้างสรรค์ศิลปะท้องถิ่น 4. ด้านวัสดุ อุปกรณ์ในการเรียนและการสอน ควรเน้นเรื่องการใช้วัสดุที่หาได้จากท้องถิ่น 5. ด้านการประเมินผล ควรใช้วิธีการสังเกตและการมอบหมายการสร้างสรรค์งานศิลปะท้องถิ่น

ศศิธร ทศเกษร (2547) วิจัยเรื่อง การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสอนของครูแกนนำ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี ตามแบบจำลองแอชฮาร์ (2) ปัญหาและอุปสรรคในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการสอนของครูแกนนำในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี กลุ่มตัวอย่างคือ ครูแกนนำที่ได้รับรางวัลปี พ.ศ. 2544 ถึง พ.ศ. 2546 จำนวน 202 คน เครื่องมือที่ใช้ใน

การวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า เมื่อวิเคราะห์การสอนโดยใช้แบบจำลองแอชฮาร์ 6 ด้าน คือ ด้านการวิเคราะห์ ลักษณะผู้เรียนปฏิบัติมากคือ ความสนใจของผู้เรียน ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้มีการปฏิบัติในระดับมากทุกเรื่องและมากอันดับแรกคือ การแจ้งให้ผู้เรียนทราบจุดประสงค์การเรียนรู้ก่อนการสอน ด้านการเลือกภูมิปัญญาท้องถิ่น นำไปปฏิบัติมากในเรื่องประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดคล้องกับหลักสูตรและเนื้อหาที่สอน ด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอน มีการปฏิบัติในระดับมากทุกเรื่องและมากอันดับแรกคือ เตรียมกิจกรรมการเรียนการสอน เมื่อพิจารณาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นกลุ่มพบว่า กลุ่มที่ 1 ด้านคติความคิด ความเชื่อ และองค์ความรู้ถ่ายทอดสืบต่อกันมา นำมาใช้มากกว่ากลุ่มอื่น โดยนำมาใช้ในระดัปกึ่งกลางคือ ความเชื่อแบบพุทธ ด้านการตอบสนองของผู้เรียน มีการปฏิบัติมากอันดับแรกคือ การให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ด้านการประเมินผลมีการปฏิบัติมากอันดับแรกคือ การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการวิเคราะห์ลักษณะผู้เรียนมีปัญหาและอุปสรรคระดับปานกลาง อันดับแรกคือ ในเรื่องผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้เดิมแตกต่างกัน

สมุล ผกามาศ (2547) วิจัยเรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 ในโรงเรียนนาร่อง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตภาคเหนือตอนบน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ครูวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่ร้อยละ 75 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยครูวิทยาศาสตร์ร้อยละ 90 มีการสำรวจข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่วนวิธีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ พบว่า ครูวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่ร้อยละ 75 นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนรองลงมา คือ นำนักเรียนไปเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน และครูวิทยาศาสตร์มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัดการเรียนรู้อีก 7 สาระโดยในแต่ละสาระพบภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ใช้มากที่สุดดังนี้ สาระที่ 1 คือ เทคนิคการปลูกข้าว ผ้าย พืชสมุนไพร สาระที่ 2 คือ พืชสมุนไพร สาระที่ 3 คือ สารปรุงแต่งอาหาร สาระที่ 4 คือ มองดำข้าว สาระที่ 5 คือ การเปลี่ยนแปลงพลังงานแสงเป็นพลังงานไฟฟ้า สาระที่ 6 คือ ลักษณะของดินภาคเหนือที่มีผลต่อชนิดของพืชและสาระที่ 7 คือ ระยะเวลาในการเห็นกลุ่มดาวกับเทศกาลต่างๆ นอกจากนี้ครูวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่ร้อยละ 76.67 มีการประเมินผลเพื่อปรับปรุงผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ส่วนหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ทุกคนให้การสนับสนุนโดยร่วมวางแผนจัดประชุม ให้คำปรึกษาและจัดหางบประมาณแก่ครูวิทยาศาสตร์ และผู้ปกครองนักเรียนในชุมชนร้อยละ

62.50 มีส่วนร่วมโดยเป็นวิทยากร คัดเลือกแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและจัดหางบประมาณสนับสนุน 2. ปัญหาของครุวิทยาการในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คือ ขาดความเข้าใจภูมิปัญญาท้องถิ่น ขาดทักษะในการผลิตสื่อจากวัสดุท้องถิ่น จัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน และขาดทักษะในการประเมินชิ้นงานและแบบทดสอบ สำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ พบปัญหาในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ ครุวิทยาการขาดความเข้าใจภูมิปัญญาท้องถิ่น 3. ครุวิทยาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และผู้ปกครองนักเรียนในชุมชนมีแนวทางที่จะใช้แก้ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ (1) ให้จัดประชุม อบรม ให้ความรู้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง (2) ให้ครูหาความรู้เพิ่มเติมจากเอกสาร หน่วยงานต่าง ๆ ในท้องถิ่นด้วยตนเอง รวมทั้ง (3) ให้ครูวางแผนการประเมินผลควบคู่กับการวางแผนการจัดการเรียนรู้

ชาติณี ศิริพงษ์ไทย (2548) ศึกษาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีพื้นบ้าน ในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 ของครุมัธยมศึกษาในเขตภาคเหนือตอนล่าง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเรื่อง การศึกษาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีพื้นบ้าน ในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 ของครุมัธยมศึกษาในเขตภาคเหนือตอนล่าง กับตัวอย่างประชากรครุวิทยาการ ช่วงชั้นที่ 3 จำนวน 208 คน และสังเกตการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคโนโลยีพื้นบ้านกับครุวิทยาการ 5 คน คนละ 2 ครั้ง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่และค่าร้อยละ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีพื้นบ้านที่ครุวิทยาการนำมาใช้ในการเรียนการสอนมากที่สุด 3 อันดับแรก ใน 10 ด้าน คือ 1) ด้านการแพทย์แผนไทยเรื่องยาสมุนไพรเพื่อการรักษาโรค (60.58%) 2) ด้านการทำกิจกรรม เรื่องการปลูกพืชสมุนไพร และ 3) ด้านเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตรกรรม เรื่องการทำปุ๋ยอินทรีย์ (60.10%) ทั้งนี้ด้านการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีการนำมาใช้น้อยที่สุด 2. วัตถุประสงค์ของการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีพื้นบ้าน ในการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์เพื่อ 1) ให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีพื้นบ้านที่เกี่ยวกับเนื้อหาวิทยาศาสตร์ 2) ให้นักเรียนเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ และ 3) ให้นักเรียนนำความรู้ไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน 3. ลักษณะการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนของครุวิทยาการ ที่มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีพื้นบ้านมาใช้เป็นดังนี้ 1) บอกตัวอย่างภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีพื้นบ้านประกอบการบรรยาย 2) ให้นักเรียนปฏิบัติทดลองตามภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยี

พื้นบ้านโดยตรง และ 3) ใช้ผลผลิตจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีพื้นบ้านเป็นสื่อประกอบการเรียนการสอน

สุรศักดิ์ ปาตังถาโต (2543) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านนาสารจอตเก่า จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนตามรูปแบบการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

จากการศึกษางานวิจัยต่างประเทศนั้น ไม่พบบางงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนโดยตรง แต่ได้พบบางงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้คติชนวิทยาในการเรียนการสอนดังต่อไปนี้

Dina Anika Marhayani (2016) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบตัวต่อตัวตามภูมิปัญญาท้องถิ่นในชนเผ่าพื้นเมือง Tengahan Sendangagung ซึ่งงานวิจัยนี้ เกี่ยวกับการเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลาย โดยการนำค่านิยมเกี่ยวกับบรรพบุรุษหรือบุคคลสำคัญของประเทศชาติมาใช้สร้างความมั่นคงในประเทศให้มีลักษณะที่ดีและเข้มแข็งขึ้น โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทนำมาพัฒนาการศึกษาลักษณะเฉพาะ การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้มีการทบทวนวรรณกรรมและบทความเกี่ยวกับชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่วนแรกคือการศึกษาด้านการจัดการเรียนการสอนและการนำเสนอเกี่ยวกับความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่วนที่สองคือความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นกับวัฒนธรรมสังคมกับชนพื้นเมือง (Tengahan Sendangagung) คุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีต่อชนพื้นเมืองและภูมิปัญญาของชนพื้นเมืองในท้องถิ่นจะสามารถพัฒนากลุ่มชนได้ด้วยการศึกษา

Afakhrul Masub Bakhtiar (2016) ได้ทำวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาตามภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรการศึกษาสิ่งแวดล้อมตามภูมิปัญญาท้องถิ่น ขั้นตอนในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือขั้นตอนการลดความซับซ้อน (ขั้นตอนสิบ) (Borg & Gall, 2003) เป็น 3 ขั้นตอนคือ 1) การศึกษาเบื้องต้น 2) การวางแผนการออกแบบและ 3) ทดลองใช้และแก้ไข ผลการวิจัยพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาตามภูมิปัญญาท้องถิ่นมีผลการดำเนินงานที่ดี จากข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญและการประเมินผลหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นสามารถแจกจ่ายให้กับโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่ UPTD (สำนักงานการศึกษาเขต) Kedamean, Gresik Indonesia มีเนื้อหา

หลักสูตร 5 เรื่องซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเด็นที่ทำได้แก่ 1) ระบบการทำฟาร์มแบบท้องถิ่น 2) บทบัญญัติของที่ดินเปิดโล่ง 3) ระบบบำบัดน้ำเสีย 4) ผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปที่ผลิตจากภายในประเทศ 5) วิถีชีวิตของชุมชนที่มีลวดลายในท้องถิ่น

จากการศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว สรุปได้ว่า แหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา มีความสำคัญต่อการเรียนการสอนอย่างยิ่ง ครู นักเรียนสามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอน และนักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากการได้รับประสบการณ์ตรง ครูส่วนใหญ่ใช้สิ่งที่มีอยู่ที่ตัวบุคคลตามธรรมชาติทางวัฒนธรรมและด้านสังคม มาประกอบการเรียนการสอนและการใช้ข้อมูลจากเอกสาร สิ่งพิมพ์ การใช้ห้องสมุดเพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอน การสอนโดยใช้กิจกรรมในแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน จะช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตลอดจนเจตคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของนักเรียนดีขึ้น วิธีการใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนนั้นมีหลายวิธี พบวิธีการที่ครูผู้สอนนำความรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาใช้มากที่สุด คือ การนำนักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่และการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้เรียน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนที่เน้นบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มุ่งศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยที่เกี่ยวข้องกับทัศนศิลป์ที่เหมาะสมสำหรับนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และนำไปพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ศิลปะของนักเรียนที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นและเจตคติของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้มีการวิจัยอยู่ 2 ระยะ 3 ช่วง โดย

ระยะที่ 1 ช่วงที่ 1 การศึกษาเชิงสำรวจ

ระยะที่ 2 ช่วงที่ 2 การพัฒนาชุดการสอน

ช่วงที่ 3 การทดลองใช้ชุดการสอน

และมีรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ช่วงที่ 1 ประชากร คือ ครูผู้สอนวิชาศิลปะ สาระทัศนศิลป์ ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

ระยะที่ 2 ช่วงที่ 3 ประชากร คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ภาคปลาย

การสุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างการวิจัย แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ช่วงที่ 1 ประชากร คือ ครูผู้สอนวิชาศิลปะ สาระทัศนศิลป์ ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยเป็นครูผู้สอนวิชาศิลปะ สาระทัศนศิลป์ ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จาก 6 เขตภูมิภาค และกรุงเทพมหานคร ภาคละ 3 โรงเรียน จำนวน 121 คน

ระยะที่ 2 ช่วงที่ 3 ประชากร คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ภาคปลาย ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Cluster random sampling)

โดยนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ภาคปลาย ปีการศึกษา 2558
จำนวนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าห้องละ 20 คน และครูผู้สอน จาก

- โรงเรียนสังกัด สพฐ. ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 2 โรงเรียน
- โรงเรียนสังกัดกองการอุดมศึกษา จำนวน 1 โรงเรียน
- โรงเรียนสังกัด สพฐ. ต่างจังหวัด จำนวน 1 โรงเรียน
- โรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 1 โรงเรียน

2. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ช่วงที่ 1 การศึกษาเชิงสำรวจ

1. สำรวจ ศึกษา ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญของไทย ที่เกี่ยวข้องกับทัศนศิลป์ที่เหมาะสม
ในการนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากเอกสารและงานวิจัย
เบื้องต้นที่เกี่ยวข้อง

2. สร้างสอบถามความคิดเห็นเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนที่เน้นบูรณาการ
ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยสำรวจความคิดเห็น
และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังรายละเอียดที่จะกล่าวในหัวข้อต่อไป

3. สุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling)

4. เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ
เบื้องต้นเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น วิชาศิลปะ (พื้นฐาน) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและนำผลการ
วิเคราะห์มาพัฒนาเป็นชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น

ระยะที่ 2 ช่วงที่ 2 การพัฒนาชุดการสอน

สร้างชุดการสอนและตรวจสอบคุณภาพชุดการสอน ดังรายละเอียดในหัวข้อต่อไป ทั้งนี้
ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูล จากระยะที่ 1 มาพัฒนาเป็นชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น โดย

ระยะที่ 2 ช่วงที่ 3 ทดลองใช้ชุดการสอน

1. สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการใช้ชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น
วิชาศิลปะ (พื้นฐาน) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ชุดที่ 1-3 เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในวิชาศิลปะ ประจำ
ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 และแบบวัดเจตคติในแบบสอบถาม
ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นวิชาศิลปะ (พื้นฐาน)

ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตอนที่ 3 เรื่อง ข้อมูลการรับรู้ด้านคุณค่าและสุนทรียะเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. สุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)
3. ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียน จากการใช้ชุดการสอน ภูมิปัญญาท้องถิ่นวิชาศิลปะ (พื้นฐาน) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ชุดที่ 1-3 เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในวิชาศิลปะ ประจำภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3
4. ให้กลุ่มตัวอย่างใช้ชุดการสอนที่พัฒนาขึ้น หลังจากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียน เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในวิชาศิลปะ ประจำภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3
5. วัดเจตคติของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น วิชาศิลปะ (พื้นฐาน) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตอนที่ 3 เรื่อง ข้อมูลการรับรู้ด้านคุณค่าและสุนทรียะเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

- 3.1 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ของครูและนักเรียน
 - 3.1.1 สํารวจ ศึกษา ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญของไทย ที่เกี่ยวข้องกับทัศนศิลป์ที่เหมาะสมในการนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
 - 3.1.2 จัดทำแบบสอบถามความคิดเห็นเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนที่เน้นบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น แก่ครูผู้สอนวิชาศิลปะ (ทัศนศิลป์) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัด สพฐ. ทั่วประเทศ
 - 3.1.3 นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ค่าความสอดคล้องระหว่างหัวข้อความคิดเห็น/ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น (Item Objective Congruence: IOC) โดยเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .50 ขึ้นไป แล้วนำมาพิจารณาความเหมาะสมของสำนวนภาษา การใช้ถ้อยคำ และนำแบบสอบถามไปปรับปรุงแก้ไข
 - 3.1.4 นำแบบสอบถามไปใช้กับครูผู้สอนวิชาศิลปะ สาระทัศนศิลป์ ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จาก 6 เขตภูมิภาค และกรุงเทพมหานคร ภาคละ 3 โรงเรียน จำนวน 121 คน โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย 6 เขตภูมิภาค และกรุงเทพมหานคร ภาคละ 3 โรงเรียน โดยเป็นข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับภูมิ

ปัญหาท้องถิ่นในแต่ละภูมิภาคในประเทศไทยและการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น นำผลการวิจัยมาพัฒนาเป็นชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.2 แบบสำรวจความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น วิชาศิลปะ (พื้นฐาน) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

3.3 ชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น วิชาศิลปะ (พื้นฐาน) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากแบบสอบถามเรื่องการพัฒนารูปแบบการสอนที่เน้นบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มาวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.3.1 ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละภูมิภาค

ประเทศไทยมีการแบ่งภูมิภาคแบบ 6 ภูมิภาค ใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางภูมิศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ซึ่งใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2478 และจัดให้เป็นการแบ่งภูมิภาคอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2520 ตามการแบ่งของคณะกรรมการภูมิศาสตร์แห่งชาติ (2527) ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยสภาวิจัยแห่งชาติ การแบ่งแบบนี้ประกอบไปด้วย 6 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันตก ภาคกลาง ภาคตะวันออกและภาคใต้ แต่แยกกรุงเทพมหานครออกมาจากภาคกลาง เนื่องจากเป็นเมืองหลวงที่มีเขตการปกครองพิเศษซึ่งมีผลงานทัศนศิลป์ที่เป็นภูมิปัญญาที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวเช่นเดียวกัน

3.3.2 การจัดแบ่งข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นตามภูมิภาค

ผู้วิจัยได้ลำดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างอาจารย์ที่ตอบแบบสอบถาม โดยคัดเลือกจากภูมิปัญญาที่มีความถี่อยู่ใน 5 อันดับแรกของแต่ละภาค ให้เหลือภูมิภาคละ 3 ภูมิปัญญา รวมเป็น 21 ภูมิปัญญา สำหรับนำไปใช้ในการเรียนการสอน วิชาศิลปะ สาระทัศนศิลป์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-3) แบ่งออกเป็น ระดับชั้นละ 7 ภูมิปัญญา โดยผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญได้ร่วมกันพิจารณาวิเคราะห์ตามระดับความยากง่ายของแต่ละภูมิปัญญา ดังนี้

ระดับชั้น ม.1

1. ภาคเหนือ ภูมิปัญญาผ้าหม้อฮ่อม
2. ภาคกลาง ภูมิปัญญาการสานปลาตะเพียนโบราณ
3. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภูมิปัญญาเครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง
4. ภาคตะวันออก ภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่
5. ภาคตะวันตก ภูมิปัญญาเครื่องปั้นดินเผาอ่างม้งกร

6. ภาคใต้ ภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์จักสานย่านลิเภา

7 กรุงเทพมหานคร ภูมิปัญญาบาตรพระ

ระดับชั้น ม.2

1. ภาคเหนือ ภูมิปัญญาแกะไม้

2. ภาคกลาง ภูมิปัญญาเบญจรงค์

3. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภูมิปัญญาเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน

4. ภาคตะวันออก ภูมิปัญญาเสื่อกก

5. ภาคตะวันตก ภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์ไม้ตาล

6. ภาคใต้ ภูมิปัญญาหนังตะลุง

8. กรุงเทพมหานคร ภูมิปัญญาหัวโขน

ระดับชั้น ม.3

1. ภาคเหนือ ภูมิปัญญาร่มบ่อสร้าง

2. ภาคกลาง ภูมิปัญญาตุ๊กตาชาววัง

3. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภูมิปัญญาทอผ้าไหม

4. ภาคตะวันออก ภูมิปัญญาครกหิน

5. ภาคตะวันตก ภูมิปัญญาเครื่องประดับนิล

6. ภาคใต้ ภูมิปัญญาผ้าบาติก

7. กรุงเทพมหานคร ภูมิปัญญาหุ่นกระบอก

3.3.3 การบูรณาการหลักสูตรแกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะกับหลักสูตรอื่น

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาบูรณาการร่วมกับหลักสูตร ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะและกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เนื่องจากเนื้อหาการเรียนรู้และสาระสำคัญของสาระเศรษฐศาสตร์และประวัติศาสตร์ ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีความที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนี้

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากร ที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.2	2. อธิบายปัจจัยการผลิตสินค้าและบริการ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตสินค้าและบริการ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ความหมาย ความสำคัญ และหลักการผลิตสินค้าและบริการอย่างมีประสิทธิภาพ ◆ สสำรวจการผลิตสินค้าในท้องถิ่นว่ามีการผลิตอะไรบ้าง ใช้วิธีการผลิตอย่างไรมีปัญหา ด้านใดบ้าง ◆ มีการนำเทคโนโลยีอะไรมาใช้ที่มีผลต่อการผลิตสินค้าและบริการ ◆ นำหลักการผลิตมาวิเคราะห์การผลิตสินค้าและบริการในท้องถิ่นทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม
	3. เสนอแนวทางการพัฒนาการผลิตในท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	<ul style="list-style-type: none"> ◆ หลักการและเป้าหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ◆ สสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาการผลิตสินค้าและบริการในท้องถิ่น ◆ ประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการผลิตสินค้าและบริการในท้องถิ่น

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก
ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.3	3. วิเคราะห์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย สมัยรัตนโกสินทร์ และอิทธิพลต่อการพัฒนาชาติไทย	ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยในสมัยรัตนโกสินทร์
ม.4 - ม.6	3. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ภูมิปัญญาไทย และวัฒนธรรมไทย ซึ่งมีผลต่อสังคมไทย ในยุคปัจจุบัน	♦ ปัจจัยที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ภูมิปัญญาไทย และวัฒนธรรมไทย ซึ่งมีผลต่อสังคมไทยในยุคปัจจุบัน
	5. วางแผนกำหนดแนวทางและการมีส่วนร่วมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยและวัฒนธรรมไทย	♦ สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย ♦ แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ♦ วิธีการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย

มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่า งานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.1	1. ระบุ และบรรยายเกี่ยวกับลักษณะ รูปแบบ งานทัศนศิลป์ของชาติและของท้องถิ่น ตนเองจากอดีตจนถึงปัจจุบัน	● ลักษณะ รูปแบบงานทัศนศิลป์ของชาติ และท้องถิ่น
	2. ระบุ และเปรียบเทียบงานทัศนศิลป์ ของภาคต่าง ๆ ในประเทศไทย	● งานทัศนศิลป์ภาคต่าง ๆ ในประเทศไทย
	3. เปรียบเทียบความแตกต่างของ จุดประสงค์ในการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ ของวัฒนธรรมไทยและสากล	● ความแตกต่างของงานทัศนศิลป์ ในวัฒนธรรมไทยและสากล
ม.2	1. ระบุ และบรรยายเกี่ยวกับวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่สะท้อนถึงงานทัศนศิลป์ในปัจจุบัน	● วัฒนธรรมที่สะท้อนในงานทัศนศิลป์ ปัจจุบัน

เมื่อนำมาวิเคราะห์และบูรณาการสำหรับใช้ประกอบในชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น จะได้ ข้อความรู้สำหรับนำไปใช้ ดังนี้

1. ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย และอิทธิพลต่อการพัฒนาชาติไทย
2. ปัจจัยที่ส่งเสริมความสร้างสรรค์ภูมิปัญญาไทย และวัฒนธรรมไทย ซึ่งมีผลต่อสังคมไทย

ในยุคปัจจุบัน

3. สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย
4. แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์
5. การมีส่วนร่วมอนุรักษ์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย
6. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตสินค้าและบริการ หลักการผลิตสินค้าและบริการอย่างมี

ประสิทธิภาพ

7. การผลิตสินค้าในท้องถิ่น การนำเทคโนโลยีอะไรมาใช้ที่มีผลต่อการผลิตสินค้าและบริการ
8. หลักการผลิตมาวิเคราะห์การผลิตสินค้าและบริการในท้องถิ่นทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และ สิ่งแวดล้อม

2.2.4 การสร้างชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นและการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ผู้วิจัยนำหลักสูตรดังกล่าวมาบูรณาการร่วมกับข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนวิชาศิลปะ จัดทำเป็นชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 3 ชุด โดยมีคู่มือการใช้ชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น แผนการจัดการเรียนรู้ ในแต่ละชุดประกอบด้วย

1. แผนการสอน 1 หน่วยการเรียนรู้
2. สื่อการสอน
3. ใบความรู้และใบงาน
4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 1 ชุด ชุดละ 30 ข้อ สำหรับการ

เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามความคิดเห็นนักเรียนเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น วิชาศิลปะ(พื้นฐาน) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สำหรับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ระดับชั้น ม.1-3 ใช้เก็บข้อมูลช่วงที่ 2

2. แบบประเมินความพึงพอใจต่อชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้สอน

- 3.4 แบบสอบถามความคิดเห็นนักเรียนเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น วิชาศิลปะ(พื้นฐาน) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการสอบถามนักเรียนดังนี้

- 3.4.1 ข้อมูลทั่วไป

- 3.4.2 ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

- 3.4.3 ความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น วิชาศิลปะ(พื้นฐาน) และความพึงพอใจของนักเรียนจากการเรียนโดยใช้ชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น

- 3.5 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการใช้ชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น วิชาศิลปะ (พื้นฐาน) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ชุดที่ 1-3 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ระดับชั้นละ 1 ชุด ชุดละ 30 ข้อ

- 3.6 แบบสอบถามข้อมูลด้านความพึงพอใจของผู้สอนที่มีต่อชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นวิชาศิลปะ (พื้นฐาน) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้แบบสอบถามนี้กับผู้สอนในโรงเรียนที่ใช้ชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 6 คน

- 3.7. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้และสื่อการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โดยในแต่ละระดับชั้น มี 1 หน่วยการเรียนรู้/ระดับชั้น 3 สัปดาห์ (3 ครั้ง) ประกอบด้วย แผนการสอน กิจกรรม ใบความรู้ ใบงาน แบบประเมินกิจกรรมและแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบโดยมีการหาดัชนีความสอดคล้องวิเคราะห์ผล ดังนี้

ค่าสถิติที่ใช้ คือ การตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม โดยเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .50 ขึ้นไป โดยการพิจารณา

- +1 หมายถึง แน่ใจว่า หัวข้อความคิดเห็นสอดคล้องกับข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่า หัวข้อความคิดเห็นสอดคล้องกับข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 1 หมายถึง แน่ใจว่า หัวข้อความคิดเห็นไม่สอดคล้องกับข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์และคณะ, 2545, หน้า 145) เพื่อวัดความเที่ยงตรง (Validity)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

- เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา
- $\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาทั้งหมด
- N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

จากนั้นจึงนำมาพิจารณาความเหมาะสมของสำนวนภาษา การใช้ถ้อยคำ และนำแบบสอบถามไปปรับปรุงแก้ไข จึงกล่าวได้ว่าเป็นแบบสอบถามและแบบทดสอบที่สามารถนำไปใช้ในการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การหาค่าความเชื่อมั่น ค่าความยากและค่าอำนาจจำแนก ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งมีสูตรคำนวณ ดังนี้

คำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยวิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน สูตร KR-20 (เยาวดี วิบูลย์ศรี, 2545)

$$r_{tt} = \left(\frac{k}{k-1} \right) \left(\frac{\sigma_t^2 - \sum pq}{\sigma_t^2} \right)$$

เมื่อ	r_u	คือ	ค่าสัมประสิทธิ์แห่งความเที่ยงของแบบทดสอบ
	k	คือ	จำนวนข้อสอบ
	p	คือ	สัดส่วนของผู้ตอบถูกในแต่ละข้อคำถาม
	q	คือ	สัดส่วนของผู้ตอบผิดในแต่ละข้อคำถาม ($q = 1 - p$)
	σ_t^2	คือ	ความแปรปรวนของคะแนนสอบทั้งหมด

การคำนวณหาค่าความยาก (p) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ การวิเคราะห์ความยากเป็นการวิเคราะห์รายข้อ ใช้สูตร (เยาวดี วิบูลย์ศรี, 2545)

$$p = \frac{R}{N}$$

เมื่อ	p	คือ	ค่าความยากของข้อคำถามแต่ละข้อ
	R	คือ	จำนวนผู้ที่ตอบข้อคำถามนั้นถูก
	N	คือ	จำนวนผู้เข้าสอบทั้งหมด

จากนั้นผู้วิจัยนำชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นมาทำการทดลองกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคต้น ปีการศึกษา 2558 ทั้ง 3 ระดับชั้น 1 ภาคเรียน ในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม ที่ไม่ใช่ตัวอย่าง โดยผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์จากการใช้ชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น ม.1-3 จากแบบทดสอบจำนวน 3 ชุด ชุดละ 40 ข้อ เพื่อนำไปใช้ระดับชั้นละ 30 ข้อ ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อสอบชั้น ม.1 จำนวน 40 ข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในเกณฑ์นำไปใช้ได้จำนวน 33 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 82.5 ข้อสอบที่ควรปรับปรุง จำนวน 7 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 17.5 ค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.24-0.77 มีข้อสอบที่ค่อนข้างง่าย จำนวน 14 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 35 ข้อสอบปานกลาง จำนวน 12 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 30 และข้อสอบที่ค่อนข้างยาก จำนวน 14 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 35 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.11-0.60 มีข้อสอบที่ค่าอำนาจจำแนกค่อนข้างต่ำ จำนวน 9 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 22.5 ข้อสอบที่ค่าอำนาจจำแนกใช้ได้ จำนวน 20 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 50 อำนาจจำแนกดี จำนวน 10 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 25 อำนาจจำแนกดีมาก จำนวน 1 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 2.5

ผลการวิเคราะห์ข้อสอบชั้น ม.2 จำนวน 40 ข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในเกณฑ์นำไปใช้ได้จำนวน 35 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 87.5 ข้อสอบที่ควรปรับปรุง จำนวน 5 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 12.5 ค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.24 - 0.73 มีข้อสอบที่ค่อนข้างง่าย จำนวน 12 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 30 ข้อสอบปานกลาง จำนวน 13 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 32.5 และข้อสอบที่ค่อนข้างยาก จำนวน 15 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 37.5 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง มีข้อสอบที่ค่าอำนาจจำแนกค่อนข้างต่ำ จำนวน 5 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 12.5

ข้อสอบที่ค่าอำนาจจำแนกใช้ได้ จำนวน 21 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 52.5 อำนาจจำแนกดี จำนวน 12 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 30 อำนาจจำแนกดีมาก จำนวน 1 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 2.5

ผลการวิเคราะห์ข้อสอบชั้น ม.3 จำนวน 40 ข้อ พบว่า ข้อที่อยู่ในเกณฑ์นำไปใช้ได้จำนวน 31 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 77.5 ข้อสอบที่ควรปรับปรุง จำนวน 9 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 22.5 ค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.21-0.78 มีข้อสอบที่ค่อนข้างง่าย จำนวน 12 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 30 ข้อสอบปานกลาง จำนวน 12 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 30 และข้อสอบที่ค่อนข้างยาก จำนวน 16 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 40

ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.11-0.58 มีข้อสอบที่ค่าอำนาจจำแนกค่อนข้างต่ำ จำนวน 9 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 22.5 ข้อสอบที่ค่าอำนาจจำแนกใช้ได้ จำนวน 20 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 50 อำนาจจำแนกดี จำนวน 10 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 25 อำนาจจำแนกดีมาก จำนวน 1 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 2.5

4.การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นจากครูผู้สอนวิชาศิลปะ ช่วงที่ 1 ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์จากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขอหนังสือส่งถึงผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษา ครูผู้สอนวิชาศิลปะ สาระทัศนศิลป์ จาก 6 เขตภูมิภาค และกรุงเทพมหานคร จำนวน 60 โรงเรียน ได้รับข้อมูลส่งกลับมาจำนวน 49 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 81.66 และแบบสอบถามจำนวน 180 ชุด มีผู้ส่งแบบสอบถามกลับมาและนำมาใช้ได้ จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 67.22 นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลต่อไป

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้ชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถาม ช่วงที่ 2 ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์จากโรงเรียน ผู้สอนและนักเรียนในการเก็บข้อมูล ดังนี้

4.2.1 ขอความอนุเคราะห์โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างจากผู้อำนวยการโรงเรียนแต่ละสถาบัน ได้แก่ โรงเรียนสังกัด สพฐ. ในเขตกรุงเทพมหานคร 2 โรงเรียน โรงเรียนสังกัดกองการอุดมศึกษา 1 โรงเรียน โรงเรียนสังกัด สพฐ. ต่างจังหวัด 1 โรงเรียน และโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ 1 โรงเรียน รวมเป็น 6 โรงเรียน โดยขอความอนุเคราะห์จากผู้สอนในแต่ละโรงเรียนในการดำเนินการใช้เครื่องมือชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นและจัดเก็บข้อมูลส่งคืนผู้วิจัย

4.2.2 ขอความอนุเคราะห์ใช้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนในแต่ละโรงเรียนในการทดลองใช้เครื่องมือวิจัยชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 382 คน แยกตามระดับชั้น ได้แก่ ระดับชั้น ม.1 จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 39.8 ระดับชั้น ม.2 จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 42.4 และระดับชั้น ม.3 จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 17.8 หลังเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้สอนได้ดำเนินการส่งข้อมูลคืนผู้วิจัยเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

มีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 1 การศึกษาเชิงสำรวจ

การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของแบบสอบถามและแบบสำรวจ โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 2

5.2.1 ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อสร้างชุดการสอน

5.2.2 วิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ paired sample t-test ด้วยโปรแกรม spss

5.2.3 วิเคราะห์ข้อมูลผลการประเมินความพึงพอใจโดยใช้ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนที่เน้นบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญของไทย ที่เกี่ยวข้องกับทัศนศิลป์ ที่เหมาะสมในการนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ และพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ เพื่อผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการไปใช้ในการพัฒนาจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามและแบบทดสอบ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ช่วงที่ 1 จำนวน 121 ชุด ช่วงที่ 2 จำนวน 382 ชุด และจากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถนำเสนอผลการวิจัย แบ่งเป็น 2 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญของไทย ที่เกี่ยวข้องกับทัศนศิลป์ ในการนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ ดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 ข้อมูลการรับรู้เกี่ยวกับความนิยมของภูมิปัญญาไทยในแต่ละภาค
- ตอนที่ 3 ข้อมูลด้านการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของงานวิจัย

ช่วงที่ 2 ข้อมูลผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการ ไปใช้ในการพัฒนาจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ ดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 ข้อมูลการรับรู้เกี่ยวกับความนิยมของภูมิปัญญาไทยในแต่ละภาค
- ตอนที่ 3 ข้อมูลความรู้ที่ได้จากการจัดการเรียนการสอน จากชุดการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับชุดการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 1. ผลการทดสอบก่อนการใช้ ชุดการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 2. ผลการทดสอบหลังการใช้ ชุดการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 3. การเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนและหลังการใช้ ชุดการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 4. ความรู้ความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียน จากการใช้ชุดการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 5. ข้อมูลความคิดเห็น จากการใช้ชุดการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 3 ร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ประเภท	ผู้ตอบแบบสอบถาม	
	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
1. ชาย	61	50.41
2. หญิง	60	49.59
รวม	121	100
อายุ		
1. 20-25 ปี	5	4.13
2. 26-30 ปี	12	9.92
3. 31-35 ปี	4	3.31
4. 36-40 ปี	10	8.26
5. 41-45 ปี	19	15.70
6. 46-50 ปี	21	17.36
7. 50 ปี ขึ้นไป	50	41.32
รวม	121	100
วุฒิการศึกษา		
1. ต่ำกว่าปริญญาตรี	4	3.31
2. ปริญญาตรี	87	71.90
3. ปริญญาโท	28	23.14
4. สูงกว่าปริญญาโท	2	1.65
รวม	121	100
ประสบการณ์การทำงาน		
1. 0	1	0.83
2. 1-3 ปี	18	14.88
3. 4-6 ปี	5	4.13
4. 7-9 ปี	6	4.96
5. 10-12 ปี	1	0.83
6. 13 ปี ขึ้นไป	90	74.38
รวม	121	100

จากตารางที่ 3 ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 121 คน เป็นชาย 61 คน คิดเป็นร้อยละ 50.41 เป็นหญิง 60 คน คิดเป็นร้อยละ 49.59 โดยส่วนใหญ่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 41.32 รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 46-50 ปี และ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.36 และ 15.70 ตามลำดับ ส่วนใหญ่จบการศึกษา ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 71.90 รองลงมาเป็นระดับปริญญาโท และต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 23.14 และ 3.31 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน 13 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 74.38 รองลงมามีประสบการณ์การทำงาน 1-3 ปี และ 7-9 ปี คิดเป็นร้อยละ 14.88 และ 4.96 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามจำนวนนักเรียนในชั้นเรียนวิชาศิลปะ (พื้นฐาน) โดยเฉลี่ย

จำนวนนักเรียนในชั้นเรียน	ความถี่	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20 คน	1	0.83
20-25 คน	0	0.00
26-30 คน	1	0.83
31-35 คน	6	4.96
36-40 คน	15	12.40
41-45 คน	22	18.18
46-50 คน	43	35.54
51 คนขึ้นไป	33	27.27
รวม	121	100

จากตารางที่ 4 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามจำนวนนักเรียนในชั้นเรียนวิชาศิลปะ (พื้นฐาน) โดยเฉลี่ย มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 121 คน โดยส่วนใหญ่มีจำนวนนักเรียนในชั้นเรียนวิชาศิลปะ (พื้นฐาน) โดยเฉลี่ย 46-50 คน คิดเป็นร้อยละ 35.54 รองลงมา มีจำนวน 51 คนขึ้นไป และ 41-45 คน คิดเป็นร้อยละ 27.27 และ 18.18 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามภาค

ภาค	ความถี่	ร้อยละ
ภาคเหนือ	17	14.05
ภาคกลาง	37	30.58
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	26	21.49
ภาคตะวันออก	11	9.09
ภาคตะวันตก	12	9.92
ภาคใต้	18	14.88
รวม	121	100

จากตารางที่ 5 ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามภาค จำนวน 121 คน พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในภาคกลาง คิดเป็นร้อยละ 30.58 รองลงมาเป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ คิดเป็นร้อยละ 21.49 และ 14.88 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ข้อมูลการรับรู้เกี่ยวกับความนิยมของภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละภาค

ตารางที่ 6 ความถี่ของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามการรับรู้เกี่ยวกับความนิยมของภูมิปัญญาท้องถิ่นในภาคเหนือ 9 จังหวัด

ภาคเหนือ			
ข้อที่	ชนิดของภูมิปัญญา	จำนวนผู้เลือก	ร้อยละ
1	ร่มกระดาษสา	89	16.95
2	ขันโตก	56	10.66
3	ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากผ้าหม้อฮ่อม	59	11.24
4	ผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลัก	79	15.05
5	ผ้าฝ้ายลายเขียนเทียน+ขี้ผึ้ง	38	7.24
6	ตุ่ง	56	10.66
7	ขามตราไก่	51	9.72
8	เครื่องเงิน	55	10.48
9	ผ้าปักชาวเขา	42	8
10	อื่น ๆ	0	0
รวม		525	100

จากตารางที่ 6 ผู้ตอบแบบสอบถามตามการรับรู้เกี่ยวกับความนิยมของภูมิปัญญาท้องถิ่นในภาคเหนือ 9 จังหวัด พบว่า ส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีภูมิปัญญาท้องถิ่นในภาคเหนือ คือ ร่มกระดาษสา คิดเป็น

ร้อยละ 16.95 รองลงมา คือ ผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลัก คิดเป็นร้อยละ 15.05 และ ชันโตกและตุ่ง คิดเป็นร้อยละ 10.66 ตามลำดับ

ตารางที่ 7 ความถี่ของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามการรับรู้เกี่ยวกับความนิยมของภูมิปัญญาท้องถิ่นในภาคกลาง 21 จังหวัด

ภาคกลาง			
ข้อที่	ชนิดของภูมิปัญญา	จำนวนผู้เลือก	ร้อยละ
1	ผ้าทอมือ	43	5.78
2	เครื่องเบญจรงค์	68	9.14
3	เครื่องปั้นดินเผาเคลือบสีลาดล	25	3.36
4	ผลิตภัณฑ์จักสานจากผักตบชวา	46	6.18
5	เครื่องปั้นดินเผาสังคโลก	42	5.65
6	เรือจำลอง	25	3.36
7	เครื่องแขวนพวง	23	3.09
8	ผลิตภัณฑ์ของจิว	40	5.38
9	ผลิตภัณฑ์จักสานจากไม้ไผ่	50	6.72
10	ผลิตภัณฑ์จักสานจากกก	31	4.17
11	ผ้าขาวม้า	26	3.49
12	ไหสีหู	11	1.48
13	ผลิตภัณฑ์จักสานจากไผ่ลาน	39	5.24
14	เครื่องประดับจากทองคำโบราณ	17	2.28
15	ปลาตะเพียนสาน	62	8.33
16	มีดอรัญญิก	52	6.99
17	ผลิตภัณฑ์จากทองเหลือง	14	1.88
18	ตุ๊กตาชาววัง	72	9.68
19	หัวโขน	58	7.80
รวม		744	100

จากตารางที่ 7 ผู้ตอบแบบสอบถามตามการรับรู้เกี่ยวกับความนิยมของภูมิปัญญาท้องถิ่นในภาคกลาง 21 จังหวัด พบว่า ส่วนใหญ่รับรู้ว่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในภาคกลาง คือ ตุ๊กตาชาววัง คิดเป็นร้อยละ

9.68 รองลงมา คือ เครื่องเบญจรงค์ คิดเป็นร้อยละ 9.14 และปลาทะเียนसान คิดเป็นร้อยละ 8.33 ตามลำดับ

ตารางที่ 8 ความถี่ของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามการรับรู้เกี่ยวกับความนิยมของ
ภูมิปัญญาท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 20 จังหวัด

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ			
ข้อที่	ชนิดของภูมิปัญญา	จำนวนผู้เลือก	ร้อยละ
1	กระต๊อบข้าว	68	10.81
2	ผ้าไหมมัดหมี่	75	11.92
3	ผลิตภัณฑ์จักสานจากกก	49	7.79
4	ผ้าทอลายขิด	50	7.95
5	ผ้าแพรวา	54	8.59
6	เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง	69	10.97
7	ผ้าไหมลายราชวัตร	13	2.07
8	ผลิตภัณฑ์จักสานจากผักตบชวา	38	6.04
9	ดอกไม้ประดิษฐ์	31	4.93
10	ผอบใบตาล	14	2.23
11	ผ้าทอลายลูกแก้ว	18	2.86
12	หน้ากากผีตาโขน	68	10.81
13	กระพรวนทองเหลืองโบราณ	11	1.75
14	เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน	71	11.28
15	อื่น ๆ	0	0
รวม		629	100

จากตารางที่ 8 แสดงความถี่ของผู้ตอบแบบสอบถามตามการรับรู้เกี่ยวกับความนิยมของ
ภูมิปัญญาท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 20 จังหวัด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รับรู้ว่ามี
ปัญญาท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ ผ้าไหมมัดหมี่ คิดเป็นร้อยละ 11.92 รองลงมา คือ
เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน คิดเป็นร้อยละ 11.28 และเครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง คิดเป็นร้อยละ 10.97
ตามลำดับ

ตารางที่ 9 ความถี่ของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามการรับรู้เกี่ยวกับความนิยมของ
ภูมิปัญญาท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียง 7 จังหวัด

ภาคตะวันออกเฉียง			
ข้อที่	ชนิดของภูมิปัญญา	จำนวนผู้เลือก	ร้อยละ
1	ผลิตภัณฑ์จักสานจากกก	51	13.25
2	ผลิตภัณฑ์จักสานจากไม้ไผ่	61	15.84
3	ครกหิน	74	19.23
4	งอบ	45	11.69
5	ผลิตภัณฑ์จักสานจากใบลาน	44	11.43
6	ผลิตภัณฑ์จากเครื่องทองเหลือง	26	6.75
7	ผลิตภัณฑ์จักสานจากคลุ้ม	12	3.11
8	เสื้อจันทบูรณ์	72	18.70
9	อื่นๆ	0	0
รวม		385	100

จากตารางที่ 9 แสดงความถี่ของผู้ตอบแบบสอบถามตามการรับรู้เกี่ยวกับความนิยมของภูมิปัญญาท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียง 7 จังหวัด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีภูมิปัญญาท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียง คือ ครกหิน คิดเป็นร้อยละ 19.23 รองลงมาคือ เสื้อจันทบูรณ์ คิดเป็นร้อยละ 18.70 และผลิตภัณฑ์จักสานจากไม้ไผ่ คิดเป็นร้อยละ 15.84 ตามลำดับ

ตารางที่ 10 ความถี่ของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามการรับรู้เกี่ยวกับความนิยมของภูมิปัญญาท้องถิ่นใน
ภาคตะวันตก 5 จังหวัด

ภาคตะวันตก			
ข้อที่	ชนิดของภูมิปัญญา	จำนวนผู้เลือก	ร้อยละ
1	เครื่องประดับจากนิล	68	22.52
2	เครื่องประดับจากอัญมณี	44	14.57
3	จักสานปานศรนารายณ์	32	10.60
4	ผลิตภัณฑ์กระดาษดินเผา	56	18.54
5	ผลิตภัณฑ์จากไม้ตาล	47	15.56
6	ผ้าทอ	38	12.58

ภาคตะวันตก			
ข้อที่	ชนิดของภูมิปัญญา	จำนวนผู้เลือก	ร้อยละ
7	ผ้าขาวม้า 100 สี	17	5.63
8	อื่น ๆ	0	0
รวม		302	100

จากตารางที่ 10 แสดงความถี่ของผู้ตอบแบบสอบถามตามการรับรู้เกี่ยวกับความนิยมของภูมิปัญญาท้องถิ่นในภาคตะวันตก 5 จังหวัด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รับรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในภาคตะวันตก คือ เครื่องประดับจากนิล คิดเป็นร้อยละ 22.52 รองลงมา คือ ผลิตภัณฑ์กระดาษดินเผา คิดเป็นร้อยละ 18.54 และผลิตภัณฑ์จากไม้ตาล คิดเป็นร้อยละ 15.56 ตามลำดับ

ตารางที่ 11 ความถี่ของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามการรับรู้เกี่ยวกับความนิยมของภูมิปัญญาท้องถิ่นในภาคใต้ 14 จังหวัด

ภาคใต้			
ข้อที่	ชนิดของภูมิปัญญา	จำนวนผู้เลือก	ร้อยละ
1	ผลิตภัณฑ์จากย่านลิเภา	72	11.76
2	เครื่องถม	55	8.99
3	ผลิตภัณฑ์จากผ้าบาติก	89	14.54
4	ผ้าทอมือ	30	4.90
5	เครื่องประดับมุก	54	8.82
6	กรรณก	52	8.50
7	แกะสลักรูปหนัง	85	13.89
8	ผลิตภัณฑ์จากใบเตย	17	2.78
9	ผลิตภัณฑ์จากกระจูด	51	8.33
10	ผลิตภัณฑ์จากหวาย	27	4.42
11	เครื่องประดับจากไข่มุก	47	7.68
12	ไม้เทพทาโร	15	2.45
13	ผลิตภัณฑ์ใบไม้สีทอง	18	2.94
14	อื่น ๆ	0	0
รวม		612	100

จากตารางที่ 11 แสดงความถี่ของผู้ตอบแบบสอบถามตามการรับรู้เกี่ยวกับความนิยมของภูมิปัญญาท้องถิ่นในภาคใต้ 14 จังหวัด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีปัญญาท้องถิ่นในภาคใต้ คือ ผลิตภัณฑ์จากผ้าบาติก คิดเป็นร้อยละ 14.54 รองลงมา คือ งานแกะสลักรูปหนัง คิดเป็นร้อยละ 13.89 และผลิตภัณฑ์จากย่านลิเภา คิดเป็นร้อยละ 11.76 ตามลำดับ

ตารางที่ 12 ความถี่ของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามการรับรู้เกี่ยวกับความนิยมของภูมิปัญญาท้องถิ่นในกรุงเทพฯ

กรุงเทพ			
ข้อที่	ชนิดของภูมิปัญญา	จำนวนผู้เลือก	ร้อยละ
1	บาตรพระ	55	13.78
2	หล่อพระพุทธรูป	47	11.78
3	ชั้นลงหิน	21	5.26
4	หัวโขน	68	17.05
5	หัตถกรรมจิว	47	11.28
6	ผ้าปักฉลุ	21	5.26
7	ขลุ่ยไทย	42	10.53
8	เรือจำลอง	29	7.27
9	หุ่นกระบอกไทย	71	17.79
10	อื่น ๆ	0	0
รวม		399	100

จากตารางที่ 12 แสดงความถี่ของผู้ตอบแบบสอบถามตามการรับรู้เกี่ยวกับความนิยมของภูมิปัญญาท้องถิ่นในกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีปัญญาท้องถิ่นในกรุงเทพมหานคร คือ หุ่นกระบอกไทย คิดเป็นร้อยละ 17.79 รองลงมา คือ หัวโขน คิดเป็นร้อยละ 17.05 คือ และบาตรพระ คิดเป็นร้อยละ 13.78 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ข้อมูลด้านการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตารางที่ 13 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลด้านการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

ข้อที่	ข้อความ	Mean	SD	ระดับ ความคิดเห็น
1	การให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น มีส่วนช่วยในการสืบทอดทางวัฒนธรรม	4.39	0.79	มากที่สุด
2	ความพร้อมของห้องปฏิบัติการ (ห้องเรียน) ในการใช้สื่อการสอน	3.44	0.96	มาก
3	การร่วมมือกับกลุ่มสาระอื่นๆ ในการบูรณาการหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.52	0.87	มาก
4	ความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นของท่านเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.74	0.76	มาก
5	มีการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในปีการศึกษา 2554	3.48	0.91	มาก
6	การจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องในทุกระดับชั้น	3.44	0.92	มาก
7	ชุมชน/ผู้สืบทอดงานภูมิปัญญา ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.72	1.02	มาก
8	ความพร้อมในการจัดกิจกรรมนอกสถานที่ เพื่อเข้าถึงแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญา	3.42	0.86	มาก
9	ความต้องการชุดการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับใช้สอนนักเรียน	4.18	0.81	มาก
10	การฝึกทักษะนอกเหนือจากความรู้ความเข้าใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริง	3.85	0.90	มาก
รวม		3.72	0.88	มาก

จากตารางที่ 13 แสดงระดับความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับข้อมูลด้านการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.72$) และเมื่อแยกพิจารณารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับหัวข้อ การให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น มีส่วนช่วยในการสืบทอดทางวัฒนธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.39$) รองลงมา คือ ความต้องการชุดการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับใช้สอนนักเรียน ($\bar{x} = 4.18$) และการฝึกทักษะนอกเหนือจากความรู้ความเข้าใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริง ($\bar{x} = 3.85$) ส่วนที่เห็นด้วยน้อยที่สุด คือ ความพร้อมในการจัดกิจกรรมนอกสถานที่ เพื่อเข้าถึงแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญา ($\bar{x} = 3.42$)

ตอนที่ 4 แบบแสดงความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ตารางที่ 14 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนารูปแบบการสอนโดยการบูรณาการ
ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับวิชาศิลปะ (ทัศนศิลป์) พื้นฐาน

ประเด็นความคิดเห็น	ความถี่	ร้อยละ
โรงเรียนควรมีสื่อการสอนในแต่ละกลุ่มสาระ เช่น วิทยุทัศน์ หัตถกรรม พื้นบ้านเป็นของจริง	9	9.57
หน่วยงานของรัฐควรเข้ามามีส่วนร่วม	8	8.51
จัดกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนได้รู้จักและสืบค้น สัมผัสกับสิ่งที่มี อยู่จริง	7	7.44
บูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น เช่น ภาษาไทย สังคมศึกษา ฯลฯ เพื่อออกไปศึกษาตามแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ที่หลากหลาย	7	7.44
ศึกษาแหล่งเรียนรู้/ จัดหาแหล่งเรียนรู้	7	7.44
ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยเข้าร่วมกับ ชุมชนต่าง ๆ และมีกรปลูกฝังนักเรียนในการอนุรักษ์	6	6.38
ควรจัดทำชุดการสอนที่หลากหลาย เช่น หนังสือ ภาพการ์ตูนที่ น่าสนใจ แต่แทรกเรื่องราวภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่ละภาคไว้หรือแผ่น CD/VCD ประกอบการบรรยายหรือไฟล์ VDO คลิปสั้นๆที่นักเรียน สามารถดาวน์โหลดจาก Internet ได้เพราะปัจจุบันนักเรียนใช้ เทคโนโลยีมากขึ้น ทั้งโทรศัพท์ Tablet คอม	6	6.38
นำนักเรียนไปชม แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามสภาพจริง	6	6.38
จัดทำแผนการสอนการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น	5	5.31
ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับครูผู้สอนจัดทำหลักสูตรร่วมกัน	5	5.31
การมีพิพิธภัณฑ์ในโรงเรียน	4	4.26
โรงเรียนควรให้การสนับสนุนให้มีแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประจำโรงเรียน โดยทางโรงเรียนเป็นฝ่ายประสานกับหน่วยงาน ภายนอกที่รับผิดชอบในท้องถิ่นนั้น	4	4.26
จัดกิจกรรมในโรงเรียนในวันสำคัญต่างๆให้นักเรียนมีส่วนร่วมบทบาท สมมติ เพื่อปลูกฝัง	4	4.26
ศึกษารูปแบบศิลปะท้องถิ่นของตนเอง	3	3.20
ให้เครือข่ายผู้ประกอบการที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาสาธิต-แสดงงาน ในวันสำคัญต่าง ๆ	3	3.20

ประเด็นความคิดเห็น	ความถี่	ร้อยละ
ควรกำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางทุกระดับชั้น เพื่อให้มีความต่อเนื่องเพราะศิลปวัฒนธรรมจะเป็นตัวชี้ที่สำคัญต่อการแสดงออกถึงภูมิปัญญาชาวบ้านต่อการดำเนินชีวิต วิถีชีวิต เป็นผลงานหรือกิจกรรมที่เกิดจากความคิดของชาวบ้านที่แสดงถึงความเจริญงอกงามและความเป็นระเบียบของท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น การละเล่นพื้นบ้าน โบราณวัตถุ ขนบธรรมเนียมประเพณีหรือวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น	3	3.20
นำปราชญ์ชาวบ้านมาสาธิตในโรงเรียน	3	3.20
ควรเรียนควบคู่กับเนื้อหาเชิงประวัติศาสตร์และค่านิยม จะได้ทราบที่มาและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น	2	2.13
ผู้สอนต้องกำหนดขอบข่ายรูปแบบการสอนและกระบวนการเรียนรู้ โดยกำหนดรูปแบบที่จะฝึกผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานตัวชี้วัด ให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์จริง ปฏิบัติวิเคราะห์ อย่างมีวิจารณญาณ	2	2.13
รวม	94	100

จากตารางที่ 14 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนารูปแบบการสอนโดยการบูรณาการ ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับวิชาศิลปะ (ทัศนศิลป์) พื้นฐาน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า โรงเรียนควรมีสื่อการสอนในแต่ละกลุ่มสาระ เช่น วิดิทัศน์ หัตถกรรมพื้นบ้านเป็นของจริง คิดเป็นร้อยละ 9.6 รองลงมา คือ หน่วยงานของรัฐควรเข้ามามีส่วนร่วม คิดเป็น ร้อยละ 8.5 และบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น เช่น ภาษาไทย สังคมศึกษา ฯลฯ เพื่อออกไปศึกษาตามแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่หลากหลาย จัดกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนได้รู้จักและสืบค้น สัมผัสกับสิ่งที่มีอยู่จริง ศึกษาแหล่งเรียนรู้/ จัดหาแหล่งเรียนรู้ คิดเป็น ร้อยละ 7.4 ตามลำดับ

ตารางที่ 15 ความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดเด่นในการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ในโรงเรียนของผู้ตอบแบบสอบถาม

ประเด็นความคิดเห็น	ความถี่	ร้อยละ
โรงเรียนเป็นสถานที่ตั้งที่เหมาะสมที่จะเดินทางไปสถานที่ศึกษา ในการจัดการเรียนการสอนในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น	9	12.15
มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการเรียนการสอนในแต่ละวิชา แต่ละกลุ่มสาระ	8	10.76
วิทยากรด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความรู้ความสามารถและมีคุณภาพ	7	9.33
มีครูภูมิปัญญาท้องถิ่นเพียงพอสำหรับการจัดการเรียนการสอน ตามหลักสูตรที่โรงเรียนจัดให้และสามารถเลือกครูได้หลากหลาย	6	8.00
เป็นโรงเรียนที่มีนักเรียนอาศัยอยู่หลายวัฒนธรรมหลายเผ่าพันธุ์ มีภูมิปัญญาที่หลากหลาย	5	6.67
โรงเรียนมีครูที่มีความสามารถจัดการเรียนการสอนและใช้แหล่งเรียนรู้	4	5.33
ปรับใช้เพื่อพัฒนาปรับปรุงรูปแบบให้นักเรียนนำไปใช้ปฏิบัติจริงได้	3	4.00
นักเรียนซึมซับภูมิปัญญาท้องถิ่นทุกระดับชั้น และสามารถนำไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	3	4.00
มีการสอนจริง ผู้เรียนได้เรียนในสถานประกอบการจริง มีการศึกษา ปฏิบัติ มีผลงานเชิงประจักษ์	3	4.00
ชุมชนกับโรงเรียนมีการบูรณาการและเข้มแข็งเรื่องความรู้ ภูมิปัญญา ท้องถิ่นอยู่เสมอ	3	4.00
มีแหล่งเรียนรู้ด้านทัศนศิลป์ให้นักเรียนเลือกศึกษา	3	4.00
มีภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้จำนวนมากพอในการจัดการเรียน การสอนตามหลักสูตร	3	4.00
นักเรียนสามารถสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตได้โดยไม่ต้องไปถึงแหล่ง ด้วยตนเอง	3	4.00
โรงเรียนและนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมกับชุมชน	3	4.00
นักเรียนสนใจมากและโรงเรียนมีความพร้อมในด้านอุปกรณ์การเรียน การสอน	2	2.67
นักเรียนมีโอกาสเรียนรู้ดูผลงานศิลปะท้องถิ่นภาคต่างๆ	2	2.67
ครูมีอิสระในการจัดทำโครงการเพื่อดำเนินกิจกรรมในกลุ่มสาระ	2	2.67

ประเด็นความคิดเห็น	ความถี่	ร้อยละ
ของตนเองและได้รับการสนับสนุนมาก		
มีศูนย์วัฒนธรรมของโรงเรียนเอง ซึ่งแสดงถึงความเป็นมาและเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ในสมัยโบราณ	2	2.67
นักเรียนมีความเข้าใจและตระหนักความสำคัญ และมีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมของตนเอง	2	2.67
การจัดการเรียนการสอนสามารถทำได้ในห้องเรียนและสืบค้นจากหนังสือ อินเทอร์เน็ตได้	1	1.33
ภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมที่มีอยู่ยังมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยมีการถ่ายทอดมาจากรุ่นก่อน ๆ	1	1.33
รวม	75	100

จากตารางที่ 15 ด้านจุดเด่นในการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ในโรงเรียนของผู้ตอบแบบสอบถาม ความคิดเห็นส่วนใหญ่พบว่า โรงเรียนเป็นสถานที่ตั้งที่เหมาะสมที่จะเดินทางไปสถานที่ศึกษาในการจัดการเรียนการสอนในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น คิดเป็น ร้อยละ 12.15 รองลงมา คือ มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการเรียนการสอนในแต่ละวิชาแต่ละกลุ่มสาระ คิดเป็น ร้อยละ 10.76 และวิทยากรด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความรู้ความสามารถและมีคุณภาพ คิดเป็น ร้อยละ 9.33 ตามลำดับ

ตารางที่ 16 ความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดด้อยในการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ในโรงเรียนของผู้ตอบแบบสอบถาม

ประเด็นความคิดเห็น	ความถี่	ร้อยละ
เวลาเรียนไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน	10	15.86
ความร่วมมือในการเรียนรู้และการรักษา ขาดการใส่ใจ	7	11.10
นักเรียนไม่ค่อยให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าภูมิปัญญาเหล่านั้น	5	7.94
ขาดความต่อเนื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้อย่างต่อเนื่อง	5	7.94
กิจกรรมที่นักเรียนเรียนรู้หรือปฏิบัติส่วนใหญ่เรื่องภายในจังหวัดตนเอง ซึ่งอาจไม่หลากหลายแบบเรียนรู้ตามภาคต่าง ๆ	5	7.94
ควรมีงบในการสนับสนุนให้นักเรียนเรียนรู้จากสภาพจริงในท้องถิ่นของตน	5	7.94
ไม่สามารถบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระได้	4	6.35
วิทยากรที่มาสาธิตมีน้อย ทำให้ได้ความรู้ที่ไม่ค่อยหลากหลาย	4	6.35

ประเด็นความคิดเห็น	ความถี่	ร้อยละ
เวลาเรียนไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน	10	15.86
ความร่วมมือในการเรียนรู้และการรักษา ขาดการใส่ใจ	7	11.10
นักเรียนไม่ค่อยให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าภูมิปัญญาเหล่านั้น	5	7.94
โรงเรียนไม่มีทุนดำเนินการ	3	4.76
มีภูมิปัญญายู่มากแต่ไม่นำมาใช้	2	3.17
การส่งเสริมด้านศิลปวัฒนธรรม ไม่มีรูปแบบแผนที่แน่นอน ไม่เป็นรูปธรรม	2	3.17
ยังไม่สามารถรวบรวมนำเสนอเผยแพร่และนำมาจัดการเรียนการสอน	2	3.17
ไม่มีรหัสรายวิชาซึ่งเป็นวิชาภูมิปัญญาอย่างแท้จริง	1	1.59
ด้านศิลปหัตถกรรม เครื่องจักสานผักตบชวา ไม้ไผ่ การทอผ้าบ้านป่าแดง กำลังสูญสลาย	1	1.59
จัดสอนภาคความรู้ได้บ้างตามระยะเวลาที่หลักสูตรกำหนด ส่วนการเรียนรู้ลงลึกให้สามารถรู้ได้ ปฏิบัติงานได้ผลงานตามภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นน้อยมาก	1	1.59
การเรียนรู้ค่อนข้างแคบ คือในเฉพาะจังหวัดตนเอง ดังนั้น จึงควรมีชุดการสอนแต่ละจังหวัดด้วย	1	1.59
ครูภูมิปัญญามีปัญหาในการถ่ายทอดเป็นกระบวนการ/ลำดับขั้นตอน	1	1.59
โรงเรียนอยู่ในเมือง	1	1.59
ข้อจำกัดของชั่วโมงการสอน 1 ชม/ ห้อง / สัปดาห์ ทำให้การเรียนรู้ไม่ต่อเนื่อง	1	1.59
การจัดหลักสูตรของโรงเรียนยังไม่สามารถนำเอาแหล่งเรียนรู้วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิมาใช้ในการเรียนการสอนอย่างเต็มประสิทธิภาพ	1	1.59
ผู้สอนผู้เรียนไม่สามารถออกศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ที่ไม่สามารถไปศึกษาเรียนรู้จากของจริงได้ และการออกนอกสถานที่อื่น ๆ ในแต่ละภูมิภาคเนื่องจากระยะทางและเวลาต้องใช้เวลามากสำหรับการเดินทาง	1	1.59
รวม	63	100

จากตารางที่ 16 ด้านจุดด้อยในการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ในโรงเรียนของผู้ตอบแบบสอบถาม ความคิดเห็นส่วนใหญ่พบว่า เวลาเรียนไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน คิดเป็น ร้อยละ 15.86 รองลงมา ความร่วมมือใน

การเรียนรู้และการรักษา ขาดการใส่ใจ คิดเป็น ร้อยละ 11.10 และนักเรียนไม่ค่อยให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าภูมิปัญญาเหล่านั้น กิจกรรมที่นักเรียนเรียนรู้หรือปฏิบัติส่วนใหญ่เรื่องภายในจังหวัดตนเอง ควรมุ่งเน้นการสนับสนุนให้นักเรียนเรียนรู้จากสภาพจริงในท้องถิ่นของตน คิดเป็นร้อยละ 7.94 ตามลำดับ

ตารางที่ 17 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น(ทัศนศิลป์) ในภูมิภาคของผู้ตอบแบบสอบถาม

ประเด็นความคิดเห็น	ความถี่	ร้อยละ
ควรมีวิทยากรท้องถิ่น	7	11.61
ส่งเสริมการศึกษาแบบบูรณาการทุกรายวิชาสู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องหลากหลาย	5	8.80
ควรส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนประจำอำเภอทุกโรง พิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นประจำโรงเรียนละแห่ง	4	6.60
เครื่องปั้นดินเผาต้านเกวียน	3	5.00
วัดชนอนมีหนังใหญ่ วัดเขาช่องพรานมีค้างคาว วัดคงคามัจจิตรกรรมฝาผนัง มีการทำตุ๊กตา โอง กระจ่าง การทอผ้าคูบัว	3	5.00
ควรมีการจัดตั้งและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้รวมทั้งพัฒนาในเกิดองค์ความรู้ และประสานความร่วมมือกับครอบครัวองค์กร หน่วยงาน สถาบัน สังคมอื่น ควรมีการจัดตั้งส่งเสริมพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่ใช้ร่วมกัน	3	5.00
การนำผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียงหรือผลิตภัณฑ์ที่มีใช้ในภาคมาแทรก นำความรู้ประกอบการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ	2	3.30
ควรมีการสนับสนุนส่งเสริมปราชญ์ภูมิปัญญาของท้องถิ่น เพื่อให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้และรู้จักเพื่อการสืบสานและการอนุรักษ์คงไว้ซึ่งความเป็นอัตลักษณ์โดดเด่นในแต่ละสาขา	2	3.30
แหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นยังไม่กว้างพอเพราะโรงเรียนอยู่ในตัวเมืองใหญ่ ภูมิปัญญาไทยส่วนใหญ่จะอยู่ในชนบทมากกว่า	2	3.30
รวบรวมเผยแพร่และจัดนิทรรศการรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นทุกปี	2	3.30
ควรได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้ง กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา เพื่อการวิจัยในชั้นเรียนหรือผลิตสื่อนวัตกรรมในด้านนี้ส่งสู่ภูมิภาคให้มากขึ้น	2	3.30

ประเด็นความคิดเห็น	ความถี่	ร้อยละ
เครื่องแขวนกะลามะพร้าว เปลือกหอย อำเภอเมือง	1	1.66
นำภูมิปัญญาด้านการจักสานใบลานมาบูรณาการกับงานเดคูพาจ (ศิลปะ)	1	1.66
สล้อขอชิง ในชุมชนต่าง ๆ (สร้าง ประดิษฐ์)	1	1.66
การเป่าแก้ว จังหวัดกำแพงเพชร	1	1.66
พิพิธภัณฑ์บ้านจำทวี อ.เมือง จ.พิษณุโลก	1	1.66
แหล่งแกะสลักหินที่ลำตะคอง คลองไผ่ อ.สีคิ้ว	1	1.66
แหล่งเรียนรู้หุบกระพง (ด้านป่านครนารายณ์)	1	1.66
ช่างแทงหยวก (ลูกชายครูประสพ สุขุทธิ)	1	1.66
ส่วนใหญ่เป็นแหล่งเรียนรู้แบบปิด ไม่สามารถเข้าดูได้ ควรเปิดบ้าง	1	1.66
กลุ่มดินดิบ ปุยปับ เมืองเพชร เช่น ช่างทองรุ่ง เอ็มโอษฐ์ และช่างอื่นๆ ที่มีชื่อเสียงและได้รับรางวัลชนะเลิศจากการประกวดระดับประเทศมาแล้ว	1	1.66
ผ้าหมี่ขิด ผ้าไหม ต.กุดแห่ ต.นากลาง เป็น o-top ระดับ 5 ดาว	1	1.66
ในเขตอำเภอชัยบาดาล จ.ลพบุรี มีงานทัศนศิลป์ไม่มากนัก เช่น การแกะสลักหินอ่อน ตำบลท่าดินดำ เจียรไนหินโมกุล ทำเครื่องประดับต่าง ๆ ตำบลห้วยดีเลิศ การทอเสื่อกก ตำบลท่าดินดำ ในเขตอำเภอเมือง จ.ลพบุรี การหล่อทองเหลือง ตำบลท่ากระยา	1	1.66
ผ้าทอไหมญวนสีคิ้ว จ.นครราชสีมา	1	1.66
งานแกะสลักไม้บ้านค่านางแล	1	1.66
ควรจัดทำหนังสือเรื่องแหล่งเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเล่มตามภูมิภาค เพื่อให้ครูได้ใช้ประกอบการเรียนรู้ประกอบการจัดการเรียน	1	1.66
แกะสลักตัวหนังสือตะลุง เขาชัยสน	1	1.66
ทำเทริด มโนราห์ ท่าแค	1	1.66
หัตถกรรมทอเสื่อกกระจุด ทะเลน้อย	1	1.66
ร้อยลูกปัด ชุมมโนราห์ ท่าแค	1	1.66
จัดอบรมตามเนื้อหาสาระนั้นๆ ในเขตการศึกษาหรือในจังหวัด	1	1.66
ทอผ้าลานข่อย ลายข่อย	1	1.66
แหล่งเครื่องปั้นดินเผา ที่ อ.มายอ จ.ปัตตานี	1	1.66
ควรหาทุนการศึกษาให้ผู้เรียนเฉพาะทาง	1	1.66
ขึ้นทะเบียนแหล่งเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละท้องถิ่น	1	1.66

ประเด็นความคิดเห็น	ความถี่	ร้อยละ
แหล่งการเรียนรู้งานประติมากรรมสกุลช่างเชียงแสน – ชุมชนต่าง ๆ	1	1.66
รวม	60	100

จากตารางที่ 17 แสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น(ทัศนศิลป์) ในภูมิภาคของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าส่วนใหญ่ ต้องการวิทยากรท้องถิ่น คิดเป็น ร้อยละ 11.61 รองลงมา คือ ต้องการให้ส่งเสริมการศึกษาแบบบูรณาการทุกรายวิชาสู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง หลากหลาย คิดเป็น ร้อยละ 8.80 และควรส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนประจำอำเภอทุกโรง พิพิธภัณฑ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นประจำโรงเรียนละแห่ง คิดเป็น ร้อยละ 6.60 ตามลำดับ

ตารางที่ 18 ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประเด็นความคิดเห็น	ความถี่	ร้อยละ
ควรสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองในทุกระดับชั้น ทั้งด้านเรียนรู้และด้านปฏิบัติ	6	11.32
มีปัญหาด้านงบประมาณ และทักษะทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	5	9.43
มีรูปแบบแผนการสอนบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับวิชาศิลปะพื้นฐานที่ ถูกต้องเชื่อถือได้	5	9.43
จัดให้นักเรียนออกไปศึกษาตามแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างจริงจัง	4	7.55
ควรมีพิพิธภัณฑ์หรือแหล่งรวมของภูมิปัญญาท้องถิ่น	4	7.55
ระบบการเรียนการสอนไม่เอื้ออำนวย ขาดการส่งเสริม บุคลากร ไม่ ตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น ไม่เห็นความสำคัญ มุ่งส่งเสริมแต่ ด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์	3	5.66
การพัฒนารูปแบบการสอนโดยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับวิชา ศิลปะเป็นเรื่องที่เห็นด้วยและน่าสนับสนุนอย่างยิ่ง	3	5.66
ควรส่งเสริม สนับสนุนให้ครูและนักเรียนใช้แหล่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญา ท้องถิ่น เพื่อสร้างประสบการณ์เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ควรส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูและนักเรียนใช้แหล่งการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้าง ประสบการณ์เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	3	5.66
ควรกำหนดให้มีหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นในวิชาทัศนศิลป์ให้มากขึ้น	3	5.66
การปลูกฝังภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกเหนือจากหลักสูตรศิลปะ แล้ว ควรจัดกิจกรรมเพิ่มเติมในวันสำคัญต่างๆทุกเทศกาล ทุกโรงเรียน ตลอดปีการศึกษา ทั้งชุมชนท้องถิ่น โรงเรียนต้องมีส่วนร่วม โดยนักเรียน	3	5.66

ประเด็นความคิดเห็น	ความถี่	ร้อยละ
และครูร่วมด้วยช่วยกัน		
ฝ่ายบริหารทุกระดับชั้นเล็งเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่น เขต ภาค เมือง ประเทศ	2	3.77
ควรจัดให้มีการเรียนสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของแต่ละภูมิภาค ไว้ใช้เป็นสื่อการจัดการเรียนรู้	2	3.77
การให้ภาครัฐกับภาคเอกชนร่วมดูแลและจัดแหล่งเรียนรู้ให้เป็นระบบ มีการประชาสัมพันธ์ให้คนตระหนัก เข้าใจภูมิปัญญาอันนั้น	2	3.77
มีแหล่งเรียนรู้ครบวงจร	2	3.77
ควรนำเทคโนโลยีสมัยใหม่บวกกับครูภูมิปัญญาแบบผสมผสานให้เกิดการเรียนรู้ที่เข้าติดตามอย่างต่อเนื่อง	1	1.89
เอกลักษณ์ไทย ภูมิปัญญาไทย ถูกเก็บไว้ในพิพิธภัณฑ์และเอกสารที่ขาดการเหลียวแล	1	1.89
มีแต่ทฤษฎี ไม่มีการจัดการเรียนการสอนบูรณาการอย่างจริงจังและไม่เป็นระบบ	1	1.89
ออกกฎหมายบังคับอย่างจริงจัง	1	1.89
ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยนั้น นักเรียนส่วนใหญ่จะมองว่ามันเขย ไม่ทันสมัย ไม่แนว เด็กๆจึงไม่นิยม ใครที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับเด็กๆจะมองว่า เป็นคนโบราณ เราควรหาวิธีที่จะให้นักเรียนเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นใหม่ ให้เขาชอบ อยากเรียนรู้ ซึ่งปัจจุบัน ครูจะเป็นคนบอกเล่า ยัดเยียดให้เด็ก ๆ ต้องร่วมมือกับหลายกลุ่มสาระ	1	1.89
ให้นำการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นในรูปแบบที่หลากหลายมาปฏิบัติเพื่อให้เป็นการซึมซับทั้งทางตรงและทางอ้อม	1	1.89
รวม	53	100

จากตารางที่ 18 แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่น(ทัศนศิลป์) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่า ควรสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองในทุกระดับชั้นทั้งด้านเรียนรู้และด้านปฏิบัติ คิดเป็น ร้อยละ 11.32 รองลงมา คือ มีรูปแบบแผนการสอนบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับวิชาศิลปะพื้นฐานที่ถูกต้องเชื่อถือได้ และมีปัญหาด้านงบประมาณ และทักษะทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา คิดเป็น ร้อยละ 9.43 ตามลำดับ

แบบสอบถามความคิดเห็นนักเรียนเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
 วิชาศิลปะ(พื้นฐาน) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตารางที่ 19 ร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ประเภท	ผู้ตอบแบบสอบถาม	
	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
1. ชาย	172	45.0
2. หญิง	210	55.0
รวม	382	100.0
อายุ		
1. 11-12 ปี	41	10.7
2. 13-14 ปี	185	48.4
3. 15-16 ปี	154	40.3
4. 17 ปี ขึ้นไป	2	0.5
รวม	382	100.0
ระดับชั้น		
1. ม.1	152	39.8
2. ม. 2	162	42.4
3. ม.3	68	17.8
รวม	382	100.0
เขต/ภูมิภาค		
1. กรุงเทพมหานคร	164	42.9
2. ภาคตะวันออก	193	50.5
3. ภาคตะวันตก	25	6.5
รวม	382	100.0

จากตารางที่ 19 แสดงร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 382 คน เป็นชาย 172 คน คิดเป็นร้อยละ 45 เป็นหญิง 210 คน คิดเป็นร้อยละ 55 โดยส่วนใหญ่มีอายุ 13-14 ปี คิดเป็นร้อยละ 48.4 รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 14-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.3 และ 11-12 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.8 ตามลำดับ ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนจากโรงเรียนในภูมิภาคตะวันออกคือ

จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 50.5 รองลงมา คือ กรุงเทพฯ เป็นจำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 42.9 และภาคตะวันตก จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 20 แหล่งความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

แหล่งความรู้	จำนวน	ร้อยละ
จัดการเรียนการสอนในโรงเรียน	261	40.03
รายการวิทยุ/โทรทัศน์	195	29.90
หนังสือ/นิตยสาร/วารสาร	174	26.69
ไม่มีความรู้เลย	22	3.38
อื่น ๆ	0	0
รวม	652	100

จากตารางที่ 20 แสดงแหล่งความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 382 คน ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น จากการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด จำนวน 261 คน คิดเป็นร้อยละ 40.3 รองลงมา คือ จากรายการวิทยุ/โทรทัศน์ จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 29.90 และจากหนังสือ/นิตยสาร/วารสาร จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 26.69 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็น เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละภูมิภาคในประเทศไทย
 ตารางที่ 21 ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ตามการรับรู้ของผู้ตอบ
 แบบสอบถาม ในเขตภาคเหนือ

เขต	คุณลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
ภาคเหนือ	ร่มกระดาดชาซา	253	20.60
	ผ้าม่อฮ่อม	199	16.22
	ไม้แกะสลัก	162	13.19
	ขามตราไก่	143	11.64
	ขันโตก	111	9.04
	เครื่องเงิน	102	8.30
	ผ้าปักชาวเขา	88	7.17
	ผ้าฝ้ายลายเขียนเทียน+ขี้ผึ้ง	79	6.43
	ตุ้ง	60	4.89
	ไม่รู้จัก	31	2.52
	อื่น ๆ	0	0
รวม		1228	100

จากตารางที่ 21 แสดงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ตามการรับรู้ของผู้ตอบแบบสอบถาม ในเขตภาคเหนือ มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 382 คน ส่วนใหญ่รู้จักภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ตามการรับรู้ ในเขตภาคเหนือ มากที่สุด คือ ร่มกระดาดชาซา จำนวน 253 คน คิดเป็นร้อยละ 20.6 รองลงมา คือ ผ้าม่อฮ่อม จำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 16.22 และ ไม้แกะสลัก จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 13.19

ตารางที่ 22 ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ตามการรับรู้ของผู้ตอบแบบสอบถาม ในเขตภาคกลาง

เขต	คุณลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
ภาคกลาง	ผ้าขาวม้า	213	9.64
	ปลาตะเพียนसान	210	9.52
	หัวโขน	194	8.78
	เครื่องปั้นดินเผาสังคโลก	185	8.37
	ตุ๊กตาชาววัง	183	8.28
	เครื่องเบญจรงค์	175	7.92
	ผ้าทอมือ	166	7.52
	เรือจำลอง	103	4.66
	ผลิตภัณฑ์จักสานจากไม้ไผ่	93	4.21
	ผลิตภัณฑ์จักสานจากผักตบชวา	91	4.13
	ผลิตภัณฑ์ของจิว	90	4.07
	ผลิตภัณฑ์จักสานจากใบลาน	90	4.07
	เครื่องปั้นดินเผาเคลือบสีลาดล	77	3.49
	ผลิตภัณฑ์จักสานจากกก	77	3.49
	ผลิตภัณฑ์จากทองเหลือง	67	3.03
	มิดอร์ญุก	61	2.76
	เครื่องประดับจากทองคำโบราณ	55	2.49
	เครื่องแขวนพวง	35	1.58
	ไม่รู้จัก	29	1.31
	ไหสี่หู	15	0.68
อื่น ๆ	0	0	
	รวม	2209	100

จากตารางที่ 22 แสดงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ตามการรับรู้ของผู้ตอบแบบสอบถาม ในเขตภาคกลาง มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 382 คน ส่วนใหญ่รู้จักภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ตามการรับรู้ ในเขตภาคกลางมากที่สุด คือ ผ้าขาวม้า จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 9.64 รองลงมา คือ ปลาตะเพียนसान จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 9.52 และ หัวโขน จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 8.78 ตามลำดับ

ตารางที่ 23 ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ตามการรับรู้ของผู้ตอบแบบสอบถาม ในเขตภาคตะวันออก

เขต	คุณลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
ภาคตะวันออก	ครกหิน	209	19.24
	เสื่อจันทบูร	200	18.42
	ผลิตภัณฑ์จักสานจากไม้ไผ่	145	13.35
	ผลิตภัณฑ์จักสานจากใบลาน	128	11.79
	งอบ	123	11.33
	ผลิตภัณฑ์จักสานจากกก	114	10.50
	ผลิตภัณฑ์จากเครื่องทองเหลือง	85	7.83
	ผลิตภัณฑ์จักสานจากคลุ้ม	41	3.77
	ไม่รู้จัก	41	3.77
	อื่น ๆ	0	0
		รวม	1086

จากตารางที่ 23 แสดงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ตามการรับรู้ของผู้ตอบแบบสอบถาม ในเขตภาคตะวันออก มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 382 คน ส่วนใหญ่รู้จักภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักในเขตพื้นที่ต่างๆ ตามการรับรู้ ในเขตภาคตะวันออกมากที่สุด คือ ครกหิน จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 19.24 รองลงมา คือ เสื่อจันทบูร จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 18.42 และ ผลิตภัณฑ์จักสานจากไม้ไผ่ จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 13.35 ตามลำดับ

ตารางที่ 24 ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ตามการรับรู้ของผู้ตอบแบบสอบถาม ในเขตภาคตะวันตก

เขต	คุณลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
ภาคตะวันตก	เครื่องประดับจากอัญมณี	171	20.70
	ผ้าทอ	151	18.28
	ผลิตภัณฑ์กระถางดินเผา	118	14.29
	ผ้าขาวม้า 100 สี	102	12.35
	ผลิตภัณฑ์จากไม้ตาล	89	10.77
	เครื่องประดับจากนิล	77	9.33
	ไม้รู้จัก	68	8.23
	จักสานป่านศรนารายณ์	50	6.05
	อื่น ๆ (โปรดระบุ)	0	0
		826	100

จากตารางที่ 24 แสดงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ตามการรับรู้ของผู้ตอบแบบสอบถาม ในเขตภาคตะวันตก มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 382 คน ส่วนใหญ่รู้จักภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ตามการรับรู้ ในเขตภาคตะวันตกมากที่สุดคือ เครื่องประดับจากอัญมณี จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 20.70 รองลงมา คือ ผ้าทอ จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 18.28 และผลิตภัณฑ์จากไม้ตาล จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 10.77 ตามลำดับ

ตารางที่ 25 ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ตามการรับรู้ของผู้ตอบแบบสอบถาม ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เขต	คุณลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	เครื่องประดับจากอัญมณี	171	20.70
	ผ้าทอ	151	18.28
	ผลิตภัณฑ์กระถางดินเผา	118	14.29
	ผ้าขาวม้า 100 สี	102	12.35
	ผลิตภัณฑ์จากไม้ตาล	89	10.77
	เครื่องประดับจากนิล	77	9.33
	ไม่รู้จัก	68	8.23
	จักสานป่านศรนารายณ์	50	6.05
	อื่น ๆ (โปรดระบุ)	0	0
		826	100

จากตารางที่ 25 ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 382 คน รู้จักภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ตามการรับรู้ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด คือ กระจับปี่ จำนวน 282 คน คิดเป็นร้อยละ 18.24 รองลงมา คือ หน้ากากผีตาโขน จำนวน 231 คน คิดเป็นร้อยละ 14.93 และ ผ้าไหมมัดหมี่ จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 10.16 ตามลำดับ

ตารางที่ 26 ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักในเขตพื้นที่ต่างๆ ตามการรับรู้ของผู้ตอบแบบสอบถาม ในเขตภาคใต้

เขต	คุณลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
ภาคใต้	แกะสลักรูปหนัง	170	12.08
	ผลิตภัณฑ์จากผ้าบาติก	161	11.44
	เครื่องประดับจากไข่มุก	146	10.38
	เครื่องประดับมุก	146	10.38
	กรงนก	133	9.46
	ผลิตภัณฑ์จากย่านลิเภา	128	9.10
	ผ้าทอมือ	128	9.10
	ผลิตภัณฑ์จากหวาย	113	8.03
	ผลิตภัณฑ์จากใบเตย	77	5.47
	เครื่องถม	66	4.69
	ไม่รู้จักรัก	39	2.77
	ผลิตภัณฑ์จากกระจูด	38	2.70
	ไม้เทพทาโร	32	2.27
	ผลิตภัณฑ์ใบไม้สีทอง	30	2.13
	อื่น ๆ	0	0
	รวม	1407	100

จากตารางที่ 26 ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ในเขตภาคใต้ มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 382 คน รู้จักรักภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ตามการรับรู้ ในเขตภาคใต้มากที่สุด คือ งานแกะสลักรูปหนัง จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 12.08 รองลงมาคือ ผลิตภัณฑ์จากผ้าบาติก จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 11.44 และเครื่องประดับมุกและเครื่องประดับจากไข่มุก จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 10.38 และ ตามลำดับ

ตารางที่ 27 ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักในเขตพื้นที่ต่างๆ ตามการรับรู้ของผู้ตอบแบบสอบถามในเขตกรุงเทพมหานคร

เขต	คุณลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
กรุงเทพฯ	หัวโขน	229	16.32
	ชั้นลงหิน	228	16.25
	บาตรพระ	213	15.18
	หุ่นกระบอกไทย	180	12.91
	ขลุ่ยไทย	180	12.91
	เรือจำลอง	146	10.51
	หัตถกรรมจิว	96	6.48
	ผ้าปักฉลุ	58	4.13
	หล่อพระพุทธรูป	49	3.55
	ไม่รู้จัก	24	1.76
	อื่น ๆ	0	0
		รวม	1403

จากตารางที่ 27 แสดงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ตามการรับรู้ของผู้ตอบแบบสอบถาม ในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 382 คน ส่วนใหญ่รู้จักภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ตามการรับรู้ ในเขตกรุงเทพมหานครมากที่สุด คือ หัวโขน จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 16.32 รองลงมา คือ ชั้นลงหิน จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 16.25 และบาตรพระ จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 15.8 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ข้อมูลด้านการรับรู้ด้านคุณค่าและสุนทรียะเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตารางที่ 28 ข้อมูลด้านการรับรู้ด้านคุณค่าและสุนทรียะเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

รายการ	ก่อนเรียน			หลังเรียน			t
	\bar{x}	SD	แปลผล	\bar{x}	SD	แปลผล	
1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศิลปะและความงาม	4.34	0.71	มากที่สุด	4.46	0.55	มากที่สุด	-2.61*
2. ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยเป็นเรื่องที่คนไทยควรภาคภูมิใจ	4.52	0.68	มากที่สุด	4.63	0.50	มากที่สุด	-2.48*
3. การมีความรู้ความเข้าใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยทำให้ยังเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย	4.35	0.79	มากที่สุด	4.47	0.69	มากที่สุด	-2.23*
6. ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยเป็นเรื่องของคนไทยทุกคนที่ควรรู้จัก	4.21	0.81	มากที่สุด	4.32	0.69	มากที่สุด	-2.05*
7. การเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ดีควรทดลองโดยการลงมือทำ	4.03	0.84	มาก	4.17	0.72	มาก	-2.57*
8. ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว	4.28	0.80	มากที่สุด	4.41	0.60	มากที่สุด	-2.51*
9. ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยควรส่งเสริมสนับสนุนและเผยแพร่ไปทั่วโลก	4.23	0.86	มากที่สุด	4.35	0.69	มากที่สุด	-2.17*
10. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเรื่องที่ควรไว้ในหลักสูตรระดับมัธยมศึกษา	3.88	0.94	มาก	4.01	0.72	มาก	-2.25*
รวม	3.77	0.81	มาก	4.03	0.63	มาก	

*p < 0.05

จากตารางที่ 28 แสดงข้อมูลด้านการรับรู้ด้านคุณค่าและสุนทรียะเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ยรวม 3.77 (SD = 0.81) คือ มีการรับรู้ด้านคุณค่าและสุนทรียะเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก และหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยรวม 4.03 (SD =

0.63) คือ มีการรับรู้ด้านคุณค่าและสุนทรียะเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อันดับสูงสุด พบว่า ข้อ 2. ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยเป็นเรื่องที่คนไทยควรภาคภูมิใจ ก่อนเรียน $\bar{x} = 4.52$ (SD = 0.68) อยู่ในระดับมากที่สุด และหลังเรียน $\bar{x} = 4.63$ (SD = 0.50) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ข้อ 3 การมีความรู้ความเข้าใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย ทำให้ยิ่งเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย ก่อนเรียน $\bar{x} = 4.35$ (SD = 0.79) อยู่ในระดับมากที่สุด และหลังเรียน $\bar{x} = 4.47$ (SD = 0.69) อยู่ในระดับมากที่สุด และ ข้อ 1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศิลปะและความงาม ก่อนเรียน $\bar{x} = 4.34$ (SD = 0.71) อยู่ในระดับมากที่สุด และหลังเรียน $\bar{x} = 4.46$ (SD = 0.55) อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 29 ข้อมูลด้านการรับรู้ด้านคุณค่าและสุนทรียะเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

	ก่อนเรียน			หลังเรียน			t
	\bar{x}	SD	แปลผล	\bar{x}	SD	แปลผล	
1. ผลงานจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยเป็นเรื่องยุ่งยากและเสียเวลา	2.77	0.52	ปานกลาง	2.04	0.86	น้อย	-13.71*
2. ผลงานจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยเป็นเรื่องเขยและล้ำสมัย	2.72	0.62	ปานกลาง	1.85	0.82	น้อย	-16.47*
รวม	2.75	0.57	ปานกลาง	1.95	0.84	น้อย	

*p < 0.05

จากตารางที่ 29 แสดงข้อมูลด้านการรับรู้ด้านคุณค่าและสุนทรียะเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ยรวม 2.75 (SD = 0.57) คือ มีการรับรู้ด้านคุณค่าและสุนทรียะเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง และหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยรวม 1.95 (SD = 0.84) คือ มีการรับรู้ด้านคุณค่าและสุนทรียะเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น อยู่ในระดับน้อย โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 4. ผลงานจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยเป็นเรื่องยุ่งยากและเสียเวลา ก่อนเรียน $\bar{x} = 2.77$ (SD = 0.52) อยู่ในระดับปานกลาง และหลังเรียน $\bar{x} = 2.04$ (SD = 0.86) อยู่ในระดับน้อย และ 5. ผลงานจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยเป็นเรื่องเขยและล้ำสมัย ก่อนเรียน $\bar{x} = 2.72$ (SD = 0.62) อยู่ในระดับปานกลาง และหลังเรียน $\bar{x} = 1.85$ (SD = 0.84) อยู่ในระดับน้อย

ตอนที่ 4 ข้อมูลด้านการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตารางที่ 30 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

หัวข้อ	\bar{x}	SD	การแปลผล
1. การเรียนครั้งนี้ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละภูมิภาค	4.27	0.59	มากที่สุด
2. การเรียนครั้งนี้ ทำให้นักเรียนเข้าใจกระบวนการสร้างผลงานภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.17	0.61	มาก
3. สื่อการสอนนี้ ทำให้นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.25	0.63	มากที่สุด
4. ความชัดเจนในเรื่องภาพและเสียงบรรยายของสื่อการสอน	4.12	0.66	มาก
5. ความเหมาะสมในการใช้เวลาในเรียนบทเรียนนี้	4.08	0.68	มาก
6. ใบความรู้ ทำให้นักเรียนเข้าใจที่มา ขั้นตอน เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.23	0.64	มากที่สุด
7. กิจกรรมที่ทำ มีส่วนเสริมสร้างทักษะนักเรียนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.18	0.63	มาก
8. แบบทดสอบสามารถวัดความรู้ของนักเรียน เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นได้	4.18	0.61	มาก
9. การเรียนครั้งนี้ ทำให้นักเรียนซาบซึ้งและภูมิใจในภูมิปัญญาของคนไทย	4.18	0.64	มาก
10. การเรียนครั้งนี้ นักเรียนสามารถนำไปพัฒนาตนเองในด้านกระบวนการคิด การทำงานและการสร้างสรรค์งานอื่น ๆ ได้	4.20	0.68	มาก
รวม	4.19	0.64	มาก

จากตารางที่ 30 พบว่าในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 382 คน มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด หัวข้อ การเรียนครั้งนี้ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละภูมิภาค คือมีค่าเฉลี่ย 4.27 (SD = 0.59) รองลงมา หัวข้อ สื่อการสอนนี้ ทำให้นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น 4.25 (SD = 0.63) และใบความรู้ ทำให้นักเรียนเข้าใจที่มา ขั้นตอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น 4.23 (SD = 0.64) ตามลำดับ

ตอนที่ 5 ข้อมูลเพื่อประเมินระดับความรู้ความเข้าใจ

ตารางที่ 31 ความคิดเห็นของนักเรียนชั้น ม.1 เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียน

ตามชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นแยกเนื้อหาตามภูมิภาค

	ก่อนเรียน			หลังเรียน			t
	\bar{x}	SD	แปลผล	\bar{x}	SD	แปลผล	
ข้อ 1 ภูมิปัญญาผ้าหม้อฮ่อม	2.43	0.76	น้อย	4.12	0.73	มาก	-25.67*
ข้อ 2 ภูมิปัญญาสานปลาตะเพียน โบราณ	2.65	0.83	ปานกลาง	4.14	0.73	มาก	-20.32*
ข้อ 3 ภูมิปัญญาเครื่องปั้นดินเผา บ้านเชียง	2.59	0.83	น้อย	4.16	0.72	มาก	-22.50*
ข้อ 4 ภูมิปัญญาจักสานไม้ไผ่	2.44	0.82	น้อย	4.05	0.72	มาก	-21.47*
ข้อ 5 ภูมิปัญญาโองมังกกร	2.50	0.82	น้อย	4.17	0.76	มาก	-24.19*
ข้อ 6 ภูมิปัญญาจักสานย่านลิเภา	2.36	0.83	น้อย	3.99	0.84	มาก	-22.55*
ข้อ 7 ภูมิปัญญาบาตรพระ	2.34	0.84	น้อย	4.15	0.80	มาก	-23.87*
รวม	2.47	0.82	น้อย	4.11	0.76	มาก	

* $p < 0.05$

จากตารางที่ 31 พบว่า นักเรียนชั้น ม.1 จำนวน 152 คน มีความรู้ความเข้าใจก่อนเรียนตามชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นแยกเนื้อหาตามภูมิภาค มีค่าเฉลี่ยรวม 2.47 (SD = 0.82) คือ มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย ส่วนหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยรวม 4.11 (SD = 0.76) คือ มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบรายภูมิปัญญาแล้ว พบว่า ความรู้เข้าใจน้อยที่สุด คือ กรุงเทพมหานคร ข้อ 7 ภูมิปัญญาบาตรพระ ก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ย = 2.34 (SD = 0.84) คือ มีความรู้ความเข้าใจระดับ น้อย หลังเรียน ค่าเฉลี่ย = 4.15 (SD = 0.80) คือ มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ภาคใต้ ข้อ 6 ภูมิปัญญาจักสานย่านลิเภา ก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ย = 2.36 (SD = 0.83) หลังเรียน ค่าเฉลี่ย = 4.15 (SD = 0.80) คือ มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 32 ความคิดเห็นของนักเรียนชั้น ม.2 เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียนตามชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นแยกเนื้อหาตามภูมิภาค

	ก่อนเรียน			หลังเรียน			t
	\bar{x}	SD	แปลผล	\bar{x}	SD	แปลผล	
ข้อ 1 ภูมิปัญญาแกะสลักไม้	2.40	0.72	น้อย	3.96	0.70	มาก	-28.35*
ข้อ 2 ภูมิปัญญาเครื่องปั้นเบญจรงค์	2.34	0.76	น้อย	3.85	0.74	มาก	-25.86*
ข้อ 3 ภูมิปัญญาเครื่องปั้นดินเผา ด้านเขียน	2.36	0.75	น้อย	3.94	0.74	มาก	-27.48*
ข้อ 4 ภูมิปัญญาเสื่อจันทบูร	2.26	0.78	น้อย	3.94	0.78	มาก	-23.60*
ข้อ 5 ภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์ไม้ตาล	2.28	0.76	น้อย	3.93	0.77	มาก	-25.17*
ข้อ 6 ภูมิปัญญาหนังตะลุง	2.49	0.77	น้อย	4.16	0.70	มาก	-23.79*
ข้อ 7 ภูมิปัญญาหัวโขน	2.50	0.72	น้อย	4.22	0.68	มากที่สุด	-27.32*
รวม	2.38	0.75	น้อย	4.00	0.73	มาก	

*p < 0.05

จากตารางที่ 32 พบว่า นักเรียนชั้น ม.2 จำนวน 161 คน มีความรู้ความเข้าใจก่อนเรียนตามชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นแยกเนื้อหาตามภูมิภาค มีค่าเฉลี่ยรวม 2.38 (SD = 0.75) คือ มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย ส่วนหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยรวม 4.00 (SD = 0.73) คือ มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก โดยความรู้ความเข้าใจน้อยที่สุดก่อนเรียน คือ ภาคตะวันออก ข้อ 4 ภูมิปัญญาเสื่อจันทบูร ค่าเฉลี่ย = 2.26 (SD = 0.78) คืออยู่ในระดับน้อย และความรู้ความเข้าใจมากที่สุด หลังเรียน คือ กรุงเทพมหานคร ข้อ 4 ภูมิปัญญาหัวโขน ค่าเฉลี่ย = 4.22 (SD = 0.68)

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบรายภูมิปัญญาแล้ว พบว่า ความรู้เข้าใจน้อยที่สุด คือ ภาคตะวันออก ข้อ 4 ภูมิปัญญาเสื่อจันทบูร ก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ย = 2.26 (SD = 0.78) คือ มีความรู้ความเข้าใจระดับน้อย หลังเรียน ค่าเฉลี่ย = 3.94 (SD = 0.78) คือ มีความรู้ความเข้าใจระดับมาก รองลงมาคือ ภาคตะวันตก ข้อ 5 ภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์ไม้ตาล ก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ย = 2.28 (SD = 0.76) คือ มีความรู้ความเข้าใจระดับน้อย หลังเรียน ค่าเฉลี่ย = 3.93 (SD = 0.77) คือ มีความรู้ความเข้าใจระดับมาก

ตารางที่ 33 ความคิดเห็นของนักเรียนชั้น ม.3 เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียนตามชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นแยกเนื้อหาตามภูมิภาค

	ก่อนเรียน			หลังเรียน			t
	\bar{x}	SD	แปลผล	\bar{x}	SD	แปลผล	
ข้อ 1 ภูมิปัญญาร่มบ่อสร้าง	2.38	0.92	น้อย	4.03	0.67	มาก	-15.80*
ข้อ 2 ภูมิปัญญาตุ๊กตาชาววัง	2.31	0.85	น้อย	4.09	0.62	มาก	-19.56*
ข้อ 3 ภูมิปัญญาทอผ้าไหม	2.43	0.78	น้อย	4.06	0.67	มาก	-15.94*
ข้อ 4 ภูมิปัญญาครกหิน	2.37	0.83	น้อย	4.13	0.75	มาก	-16.48*
ข้อ 5 ภูมิปัญญาเครื่องประดับนิล	2.44	0.87	น้อย	3.94	0.73	มาก	-14.77*
ข้อ 6 ภูมิปัญญาผ้าบาติก	2.44	0.89	น้อย	4.12	0.64	มาก	-14.27*
ข้อ 7 ภูมิปัญญาหุ่นกระบอก	2.37	0.81	น้อย	4.07	0.68	มาก	-16.60*
รวม	2.39	0.85	น้อย	4.06	0.68	มาก	

*p < 0.05

จากตารางที่ 33 พบว่า นักเรียนชั้น ม.3 จำนวน 68 คน มีความรู้ความเข้าใจก่อนเรียนตามชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นแยกเนื้อหาตามภูมิภาค ก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ยรวม 2.39 (SD = 0.85) คือ มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย ส่วนหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยรวม 4.06 (SD = 0.68) คือ มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก โดยความรู้ความเข้าใจน้อยที่สุดก่อนเรียน คือ ข้อ 4 ภูมิปัญญาเสื่อจันทบูร ค่าเฉลี่ย = 2.26 (SD = 0.78) คืออยู่ในระดับน้อย และความรู้ความเข้าใจมากที่สุด หลังเรียน คือ กรุงเทพมหานคร ข้อ 4 ภูมิปัญญาหัวโขน ค่าเฉลี่ย = 4.22 (SD = 0.68)

เมื่อพิจารณารายภูมิปัญญาแล้ว พบว่า ความรู้ความเข้าใจน้อยที่สุด คือ ภาคกลาง ภูมิปัญญาตุ๊กตาชาววัง ก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ย = 2.31 (SD = 0.85) คือ มีความรู้ความเข้าใจระดับน้อย หลังเรียน ค่าเฉลี่ย = 4.09 (SD = 0.62) คือ มีความรู้ความเข้าใจระดับมาก รองลงมา ภาคตะวันออก คือ ภูมิปัญญาครกหิน ก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ย = 2.37 (SD = 0.83) คือ มีความรู้ความเข้าใจระดับน้อย หลังเรียน ค่าเฉลี่ย = 4.13 (SD = 0.75) คือ มีความรู้ความเข้าใจระดับมาก และกรุงเทพมหานคร ภูมิปัญญาหุ่นกระบอก ก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ย = 2.37 (SD = 0.81) คือ มีความรู้ความเข้าใจระดับน้อย หลังเรียน ค่าเฉลี่ย = 4.07 (SD = 0.68) คือ มีความรู้ความเข้าใจระดับมาก

ตอนที่ 6 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการใช้ชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น ของนักเรียนระดับชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 1-3

ตารางที่ 34 ผลการทดสอบก่อนเรียน หลังเรียนชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น ของนักเรียน
ระดับชั้น ม.1-3

ชั้น	การทดสอบ	N	Mean	SD	t	sig
ม.1	ทดสอบก่อนเรียน	164	15.18	4.99	-4.38*	0.00
	ทดสอบหลังเรียน	164	17.00	4.35		
ม.2	ทดสอบก่อนเรียน	129	11.34	3.43	-4.17*	0.00
	ทดสอบหลังเรียน	129	12.89	4.86		
ม.3	ทดสอบก่อนเรียน	71	10.92	3.45	-3.45*	0.00
	ทดสอบหลังเรียน	71	12.77	4.65		

*p < 0.05

จากตารางที่ 34 พบว่า จากแบบทดสอบแต่ละระดับชั้น จำนวน 30 ข้อ 30 คะแนน มีผลดังนี้
ชั้น ม.1 มีนักเรียนจำนวน 164 คน คะแนนทดสอบก่อนเรียน ค่าเฉลี่ย = 15.18 (SD = 4.99)
หลังเรียน ค่าเฉลี่ย = 17.00 (SD = 4.35)

ชั้น ม.2 มีนักเรียนจำนวน 129 คน คะแนนทดสอบก่อนเรียน ค่าเฉลี่ย = 11.34 (SD = 3.43)
หลังเรียน ค่าเฉลี่ย = 12.89 (SD = 4.86)

ชั้น ม.3 มีนักเรียนจำนวน 71 คน คะแนนทดสอบก่อนเรียน ค่าเฉลี่ย = 10.92 (SD = 3.45)
หลังเรียน ค่าเฉลี่ย = 12.77 (SD = 4.65)

โดยมีค่าสถิติ t มีค่า -4.377 ค่า Sig. (2 tailed) มีค่า .000 ชั้น ม.2 ค่าสถิติ t มีค่า -4.17 ค่า
Sig. (2 tailed) มีค่า .000 ชั้น ม.3 ค่าสถิติ t มีค่า -3.45 ค่า Sig. (2 tailed) มีค่า .001 ซึ่งน้อยกว่า
ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่าคะแนนสอบก่อนและหลังเรียนทั้ง ม.1 ม.2 และ ม.3 มี
ความสัมพันธ์กัน และเมื่อนักเรียนได้รับการเรียนการสอนแล้ว มีคะแนนหลังสอบเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยยะ
สำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

ตอนที่ 7 ข้อมูลด้านความพึงพอใจของผู้สอนที่มีต่อชุดการสอน

ตารางที่ 35 ความพึงพอใจของผู้สอนที่มีต่อชุดการสอน

ด้าน	Mean	SD	แปลผล
1. เนื้อหาและการดำเนินเรื่อง			
1.1. ปริมาณเนื้อหาในแต่ละบทเรียน	4.50	0.55	มากที่สุด
1.2. ลำดับขั้นในการนำเสนอเนื้อหา	4.83	0.41	มากที่สุด
1.3. ความชัดเจนในการดำเนินเรื่อง	4.83	0.41	มากที่สุด
1.4. ความน่าสนใจในการดำเนินเรื่อง	4.50	0.55	มากที่สุด
รวม	4.67	0.48	มากที่สุด
2. ภาพยนตร์สั้น ภาษา เสียง			
2.1 คุณภาพของภาพยนตร์สั้นในการใช้ประกอบบทเรียน	4.33	0.52	มากที่สุด
2.2 ความยาวของภาพยนตร์สั้น	3.67	0.82	มาก
2.3 เสียงบรรยาย	4.50	0.55	มากที่สุด
รวม	4.17	0.63	มาก
3. ตัวอักษรและสี			
3.1 รูปแบบของตัวอักษรที่ใช้ในการนำเสนอ	4.83	0.41	มากที่สุด
3.2 ขนาดของตัวอักษรที่ใช้	4.17	0.41	มาก
3.3 สีของตัวอักษร โดยภาพรวม	4.50	0.55	มากที่สุด
รวม	4.50	0.46	มากที่สุด
4. แบบทดสอบ			
4.1. ความชัดเจนของคำสั่งหรือคำอธิบายขั้นตอนการทำแบบทดสอบ	4.83	0.41	มากที่สุด
4.2. ความสอดคล้องกันระหว่างแบบทดสอบกับเนื้อหา	4.83	0.41	มากที่สุด
4.3. ความสอดคล้องของแบบทดสอบกับวัตถุประสงค์ตามหลักสูตร	4.83	0.41	มากที่สุด
4.4. ความเหมาะสมของจำนวนแบบทดสอบ	4.50	0.55	มากที่สุด
รวม	4.75	0.45	มากที่สุด
5. คู่มือการใช้ชุดการสอน			
5.1. ความสมบูรณ์ของเนื้อหา	4.83	0.41	มากที่สุด
5.2. ความชัดเจนของการอธิบาย	4.83	0.41	มากที่สุด

ด้าน	Mean	SD	แปลผล
5.3. ความสะดวกต่อการใช้งาน	4.67	0.52	มากที่สุด
รวม	4.78	0.45	มากที่สุด
6. แผนการสอน			
6.1. ความสอดคล้องกับหลักสูตร	4.67	0.52	มากที่สุด
6.2. ความเหมาะสมกับระดับชั้น	4.17	0.41	มากที่สุด
6.3. ความชัดเจนของขั้นตอนการสอน	4.83	0.41	มากที่สุด
รวม	4.56	0.45	มากที่สุด
7. ใ้ความรู้และใ้งาน			
7.1. ประมาณเนื้อหาในแต่ละบทเรียน	4.17	0.41	มากที่สุด
7.2. ลำดับชั้นในการนำเสนอเนื้อหา	4.33	0.52	มากที่สุด
7.3. ความชัดเจนในการดำเนินเรื่อง	4.33	0.52	มากที่สุด
7.4. ความน่าสนใจในการดำเนินเรื่อง	4.33	0.52	มากที่สุด
รวม	4.29	0.49	มากที่สุด
8. แบบประเมินการทดสอบ			
8.1. ความเหมาะสมของรูปแบบการประเมินกับคะแนน	4.83	0.41	มากที่สุด
8.2. ภาษาเข้าใจง่าย	4.83	0.41	มากที่สุด
รวม	4.83	0.41	มากที่สุด
9. แบบประเมินกิจกรรมจากใ้งาน			
9.1. ความเหมาะสมของรูปแบบการประเมินกับคะแนน	4.33	0.52	มากที่สุด
9.2. ภาษาเข้าใจง่าย	4.33	0.52	มากที่สุด
รวมด้าน	4.33	0.52	มากที่สุด
รวมทุกด้าน	4.54	0.48	มากที่สุด

จากตารางที่ 35 พบว่า ผู้สอนจำนวน 6 ท่าน มีความพึงพอใจต่อชุดการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย = 4.54 (SD = 0.48) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านเนื้อหาและการดำเนินเรื่อง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ลำดับชั้นในการนำเสนอเนื้อหา และความชัดเจนในการดำเนินเรื่อง เท่ากัน คือ ค่าเฉลี่ย = 4.83 (SD = 0.41) ด้านภาพยนตร์สั้น ภาษา เสียง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ เสียงบรรยาย คือ ค่าเฉลี่ย = 4.50 (SD = 0.55) ด้านตัวอักษรและสี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ รูปแบบของตัวอักษรที่ใช้ในการนำเสนอ คือ ค่าเฉลี่ย = 4.83 (SD = 0.41) ด้านแบบทดสอบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ความสอดคล้องกันระหว่างแบบทดสอบกับเนื้อหาและความสอดคล้อง

ของแบบทดสอบกับวัตถุประสงค์ตามหลักสูตรเท่ากัน ค่าเฉลี่ย = 4.83 (SD = 0.41) ด้านคู่มือการใช้ชุดการสอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ความสมบูรณ์ของเนื้อหา และความชัดเจนของการอธิบายเท่ากัน ค่าเฉลี่ย = 4.83 (SD = 0.41) ด้านแผนการสอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ความชัดเจนของขั้นตอนการสอน ค่าเฉลี่ย = 4.83 (SD = 0.41) ด้านใบความรู้และใบงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ลำดับขั้นในการนำเสนอเนื้อหา ความชัดเจนในการดำเนินเรื่องและความน่าสนใจในการดำเนินเรื่องเท่ากัน ค่าเฉลี่ย = 4.33 (SD = 0.52) ด้านแบบประเมินการทดสอบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ความเหมาะสมของรูปแบบการประเมินกับคะแนนและภาษาเข้าใจง่ายเท่ากัน ค่าเฉลี่ย = 4.83 (SD = 0.41) ด้านแบบประเมินกิจกรรมจากใบงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ความเหมาะสมของรูปแบบการประเมินกับคะแนนและภาษาเข้าใจง่ายเท่ากัน ค่าเฉลี่ย = 4.33 (SD = 0.52)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนที่เน้นบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญของไทยที่เกี่ยวข้องกับทัศนศิลป์ที่เหมาะสมในการนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ และพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ เพื่อผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการ ไปใช้ในการพัฒนาจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยช่วงที่ 1 ใช้แบบสอบถามและแบบทดสอบ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 121 ชุด ช่วงที่ 2 การนำข้อมูลจากช่วงที่ 1 ไปบูรณาการและสร้างชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น ช่วงที่ 3 นำชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นเครื่องมือโดยนำไปทดลองใช้และเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 382 ชุด ผู้วิจัยขอเสนอการสรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญของไทยที่เกี่ยวข้องกับทัศนศิลป์ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม เพื่อนำข้อมูลมาบูรณาการให้สอดคล้องตามหลักสูตร (แกนกลาง) ศิลปะ สาระทัศนศิลป์ ผลการวิจัยแบ่งเป็น 2 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญของไทยที่เกี่ยวข้องกับทัศนศิลป์ ในการนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นครู จำนวน 121 คน เป็นชาย 61 คน คิดเป็นร้อยละ 50.41 เป็นหญิง 60 คน คิดเป็นร้อยละ 49.59 โดยส่วนใหญ่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 41.32 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 71.90 มีประสบการณ์การทำงาน 13 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 74.38 โดยมีจำนวนนักเรียนในชั้นเรียนวิชาศิลปะ (พื้นฐาน) โดยเฉลี่ย 46-50 คน คิดเป็นร้อยละ 35.54 ส่วนใหญ่อยู่ในภาคกลาง คิดเป็นร้อยละ 30.58

ตอนที่ 2 ข้อมูลการรับรู้เกี่ยวกับความนิยมของภูมิปัญญาไทยในแต่ละภาค

ผู้ตอบแบบสอบถามมีการรับรู้เกี่ยวกับความนิยมของภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละภาคโดยภาคเหนือ ร่มกระดาศา คิดเป็นร้อยละ 16.95 รองลงมา คือ ผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลัก คิดเป็นร้อยละ 15.05 และ ชันโตกและตุ้บ คิดเป็นร้อยละ 10.66 ภาคกลาง คือ ตุ๊กตาชาววัง คิดเป็นร้อยละ 9.68 รองลงมา คือ เครื่องเบญจรงค์ คิดเป็นร้อยละ 9.14 และปลาตะเพียนสาน คิดเป็นร้อยละ 8.33 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ ผ้าไหมมัดหมี่ คิดเป็นร้อยละ 11.92 รองลงมา คือ เครื่องปั้นดินเผา

ด้านเกวียน คิดเป็นร้อยละ 11.28 และเครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง คิดเป็นร้อยละ 10.97 ภาคตะวันออก คือ ครกหิน คิดเป็นร้อยละ 19.23 รองลงมา คือ เสื้อจันทบูร คิดเป็นร้อยละ 18.70 และผลิตภัณฑ์จักสานจากไม้ไผ่ คิดเป็นร้อยละ 15.84 ภาคตะวันตก คือ เครื่องประดับจากนิล คิดเป็นร้อยละ 22.52 รองลงมา คือ ผลิตภัณฑ์กระดาษดินเผา คิดเป็นร้อยละ 18.54 และผลิตภัณฑ์จากไม้ตาล คิดเป็นร้อยละ 15.56 ภาคใต้ คือ ผลิตภัณฑ์จากผ้าบาติก คิดเป็นร้อยละ 14.54 รองลงมา คือ งานแกะสลักรูปหนัง คิดเป็นร้อยละ 13.89 และผลิตภัณฑ์จากย่านลิเภา คิดเป็นร้อยละ 11.76 กรุงเทพมหานคร คือ หุ่นกระบอกไทย คิดเป็นร้อยละ 17.79 รองลงมาคือ หัวโขน คิดเป็นร้อยละ 17.05 และบาตรพระ คิดเป็นร้อยละ 13.78 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ข้อมูลด้านการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับข้อมูลด้านการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.72$) และเมื่อแยกพิจารณารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับหัวข้อ การให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น มีส่วนช่วยในการสืบทอดทางวัฒนธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.39$) รองลงมาคือความต้องการชุดการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับใช้สอนนักเรียน ($\bar{x} = 4.18$) และการฝึกทักษะนอกเหนือจากความรู้ความเข้าใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริง ($\bar{x} = 3.85$) = ส่วนที่เห็นด้วยน้อยที่สุด คือ ความพร้อมในการจัดกิจกรรมนอกสถานที่ เพื่อเข้าถึงแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญา ($\bar{x} = 3.42$)

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของงานวิจัย

ความคิดเห็นของครูศิลปะเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนารูปแบบการสอนโดยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับวิชาศิลปะ (ทัศนศิลป์) พื้นฐาน ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า โรงเรียนควรมีสื่อการสอนในแต่ละกลุ่มสาระ เช่น วีดิทัศน์ หัตถกรรมพื้นบ้านเป็นของจริง คิดเป็น ร้อยละ 9.6 รองลงมา คือ หน่วยงานของรัฐควรเข้ามามีส่วนร่วม คิดเป็นร้อยละ 8.5 และบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น เช่น ภาษาไทย สังคมศึกษา ฯลฯ เพื่อออกไปศึกษาตามแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่หลากหลาย จัดกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนได้รู้จักและสืบค้น สัมผัสกับสิ่งที่มีอยู่จริง ศึกษาแหล่งเรียนรู้/จัดหาแหล่งเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 7.4 ตามลำดับ

ส่วนจุดเด่นในการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ในโรงเรียนของครูศิลปะที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เห็นว่า โรงเรียนเป็นสถานที่ตั้งที่เหมาะสมที่จะเดินทางไปสถานที่ศึกษาในการจัดการเรียนการสอนในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 12.15 รองลงมา คือ มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการเรียนการสอนในแต่ละวิชา แต่ละกลุ่มสาระ คิดเป็นร้อยละ 10.76 และวิทยากรด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความรู้ความสามารถและมีคุณภาพ คิดเป็นร้อยละ 9.33 ตามลำดับ

ด้านจุดต่อในการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ในโรงเรียนของครูศิลปะที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เห็นว่า เวลาเรียนไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ 15.86 รองลงมา ความร่วมมือในการเรียนรู้และการรักษาขาดการใส่ใจ คิดเป็นร้อยละ 11.10 และนักเรียนไม่ค่อยให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าภูมิปัญญาเหล่านั้น กิจกรรมที่นักเรียนเรียนรู้หรือปฏิบัติส่วนใหญ่เรื่องภายในจังหวัดตนเอง ควรมุ่งในการสนับสนุนให้นักเรียนเรียนรู้จากสภาพจริงในท้องถิ่นของตน คิดเป็นร้อยละ 7.94 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น(ทัศนศิลป์) ในภูมิภาคของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าส่วนใหญ่ต้องการวิทยากรท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 11.61 รองลงมาคือ ต้องการให้ส่งเสริมการศึกษาแบบบูรณาการทุกรายวิชาสู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องหลากหลาย คิดเป็นร้อยละ 8.80 และควรส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนประจำอำเภอทุกโรง พิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นประจำโรงเรียนละแห่ง คิดเป็นร้อยละ 6.60 ตามลำดับ

ส่วนข้อคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่น (ทัศนศิลป์) ครูศิลปะส่วนใหญ่เห็นว่า ควรสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองในทุกระดับชั้นทั้งด้านเรียนรู้และด้านปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 11.32 รองลงมา คือ มีรูปแบบแผนการสอนบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับวิชาศิลปะพื้นฐานที่ถูกต้องเชื่อถือได้และมีปัญหาด้านงบประมาณ และทักษะทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 9.43 ตามลำดับ

ช่วงที่ 2 การนำข้อมูลไปใช้สร้างชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น

จากผลการวิจัยพบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ทั้ง 6 ภูมิภาคและกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาสรุป โดยเลือกภูมิปัญญาท้องถิ่น อันดับ 1-5 ภูมิภาคละ 3 อย่าง ดังนี้

1. ภาคเหนือ ได้แก่ ร่มกระต๊อผ้า ผ้าหม้อฮ่อม และ ไม้แกะสลัก
2. ภาคกลาง ได้แก่ ผ้าขาวม้า ปลาตะเพียนใบลานสาน และ หัวโขน
3. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ กระติบข้าว หน้ากากผีตาโขน และผ้าไหมมัดหมี่
4. ภาคตะวันออก ได้แก่ ครกหิน เสื่อจันทบูร และผลิตภัณฑ์จักสานจากไม้ไผ่
5. ภาคตะวันตก ได้แก่ เครื่องประดับจากอัญมณี ผ้าทอ และผลิตภัณฑ์จากไม้ตาล
6. ภาคใต้ ได้แก่ งานแกะสลักรูปหนัง ผลิตภัณฑ์จากผ้าบาติก และ เครื่องประดับจากมุก
7. กรุงเทพมหานคร ได้แก่ หัวโขน ชั้นลงหิน และ บาทรพระ

จากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าว มาดำเนินการจัดทำชุดการสอน โดยแยกกลุ่มภูมิภาคและกรุงเทพฯ ออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

ชั้น/ ภูมิปัญญา	ภาคเหนือ	ภาคกลาง	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคตะวันออก	ภาคตะวันตก	ภาคใต้	กรุงเทพฯ
ม.1	ผ้าหม้อฮ่อม	ปลาตะเพียนโบราณ	เครื่องปั้นดินเผา	จักสานไม้ไผ่	โองม้งกร	ย่านลิเภา	บาตรพระ
ม.2	แกะสลักไม้	เบญจรงค์	เครื่องปั้นดินเผา	เสื่อจันทบูร	ผลิตภัณฑ์ไม้ตาล	หนังตะลุง	หัวโขน
ม.3	ร่มบ่อสร้าง	ตุ๊กตาชาววัง	ผ้าไหมมัดหมี่	ครกหิน	อัญมณี	บาติก	หุ่นกระบอก

เมื่อนำหลักสูตรของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ และกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น วิเคราะห์แจกแจงมาเป็นตารางดังนี้

ชั้น	ด้าน	ศิลปะ	สังคม
ม.1	มาตรฐานการเรียนรู้	มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล	มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย
	ตัวชี้วัด	1. ระบุ และบรรยายเกี่ยวกับลักษณะรูปแบบงานทัศนศิลป์ของชาติและของท้องถิ่นตนเอง จากอดีตจนถึงปัจจุบัน 2. ระบุ และเปรียบเทียบงานทัศนศิลป์ของภาคต่าง ๆ ในประเทศไทย	4. อธิบายภูมิปัญญาไทยที่สำคัญสมัยรัตนโกสินทร์ที่นำภาคภูมิใจ และควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้

ชั้น	ด้าน	ศิลปะ	สังคม
	สาระการเรียนรู้ แกนกลาง	1. ลักษณะรูปแบบงานทัศนศิลป์ ของชาติและท้องถิ่น 2. งานทัศนศิลป์ภาคต่างๆใน ประเทศไทย	1. ภูมิปัญญาไทยสมัย รัตนโกสินทร์ เช่น ศิลปกรรม วรรณกรรม
ม.2	มาตรฐานการเรียนรู้	มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจ ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็น คุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทาง วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิ ปัญญาไทยและสากล	มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความ เป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มี ความรัก ความภูมิใจและ ธำรงความเป็นไทย
	ตัวชี้วัด	1. ระบุและบรรยายเกี่ยวกับ วัฒนธรรมต่าง ๆ ที่สะท้อนถึงงาน ทัศนศิลป์ในปัจจุบัน 2. บรรยายถึงการเปลี่ยนแปลงของ งานทัศนศิลป์ของไทยในแต่ละยุค สมัยโดยเน้นถึงแนวคิดและเนื้อหา ของงาน 3. เปรียบเทียบแนวคิดในการ ออกแบบงานทัศนศิลป์ที่มาจาก วัฒนธรรมไทยและสากล	3. ระบุภูมิปัญญาและ วัฒนธรรมไทยสมัยอยุธยา และธนบุรี และอิทธิพลของ ภูมิปัญญาดังกล่าว ต่อการ พัฒนาชาติไทยในยุคต่อมา
	สาระการเรียนรู้ แกนกลาง	1. วัฒนธรรมที่สะท้อนในงาน ทัศนศิลป์ปัจจุบัน 2. งานทัศนศิลป์ของไทย ในแต่ละยุคสมัย 3. การออกแบบงานทัศนศิลป์ ในวัฒนธรรมไทยและสากล	1. ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ไทยสมัยอยุธยา เช่น การ ควบคุมกำลังคน และ ศิลปวัฒนธรรม 2. ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ไทยสมัยธนบุรี
ม.3	มาตรฐานการเรียนรู้	มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจ ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็น คุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทาง	มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจ ความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มี ความรักความภูมิใจและธำรง

ชั้น	ด้าน	ศิลปะ	สังคม
		วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล	ความเป็นไทย
ม. 3	ตัวชี้วัด	1. ระบุและบรรยายเกี่ยวกับ วัฒนธรรมต่าง ๆ ที่สะท้อนถึงงาน ทัศนศิลป์ในปัจจุบัน 2. บรรยายถึงการเปลี่ยนแปลงของ งานทัศนศิลป์ของไทยในแต่ละยุค สมัยโดยเน้นถึงแนวคิดและเนื้อหา ของงาน 3. เปรียบเทียบแนวคิดในการ ออกแบบงานทัศนศิลป์ที่มาจาก วัฒนธรรมไทยและสากล	3. วิเคราะห์ภูมิปัญญาและ วัฒนธรรมไทยสมัย รัตนโกสินทร์ และอิทธิพลต่อ การพัฒนาชาติไทย
	สาระการเรียนรู้ แกนกลาง	1. วัฒนธรรมที่สะท้อนในงาน ทัศนศิลป์ปัจจุบัน 2. งานทัศนศิลป์ของไทยใน แต่ละยุคสมัย 3. การออกแบบงานทัศนศิลป์ใน วัฒนธรรมไทยและสากล	1. ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ไทยในสมัยรัตนโกสินทร์

ผู้วิจัยจัดทำเครื่องมือวิจัยเป็นชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น แยกตามระดับชั้น ม.1-3 ประกอบด้วย

1. แผนการสอน โดยในแต่ละระดับชั้น
2. สื่อการสอน ในชั้นสอน ดังนี้
 - 2.1. ชั้น ม.1 เรื่อง ผ้าหม้อฮ่อม ปลาตะเพียนใบลานสาน เครื่องปั้นบ้านเชียง จักสานไม้ไผ่ โองม้งกร ย่านลิเภา บาทรพระ ความยาว 42.53 นาที
 - 2.2. ชั้น ม.2 เรื่อง แกะสลักไม้ เบญจรงค์ เครื่องปั้นด่านเกวียน เสื้อจันทบูร ผลิตภัณฑ์ไม้ตาล หนังตะลุง หัวโขน ความยาว 40.50 นาที
 - 2.3. ชั้น ม.3 เรื่อง รมบ่อสร้าง ตึกตา ชาววัง ผ้าไหมมัดหมี่ ครกหิน อัญมณี บาติก หุ่นกระบอก ความยาว 40.34 นาที

สำหรับขั้นตอนการผลิตสื่อการสอน ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำเป็นวีดิทัศน์สั้น โดยรวบรวมจากแหล่งสื่อต่าง ๆ มาตัดต่อ จัดทำบทบรรยาย ใส่ดนตรีประกอบและบันทึกเสียง เพื่อให้มีความยาว 30-40 นาที สำหรับนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน 1 คาบเรียน ในทั้ง 3 ระดับชั้น

3. จัดทำใบงานและกิจกรรมงาน

4. จัดทำแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน โดยผู้วิจัยได้จัดทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ตามข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นของระดับชั้นนั้น ๆ โดยแยกเป็นภูมิปัญญาละ 5-6 ข้อ รวมทุกภูมิภาคมีจำนวน 30 ข้อ

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้สอนและนักเรียนที่มีต่อชุดการสอน ภูมิปัญญาดังกล่าว หลังจากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและนำข้อมูลไปปรับปรุงและพัฒนาตามความถูกต้องเหมาะสมต่อไป

ทั้งนี้ เพื่อให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น ผู้วิจัยจึงสรุปเป็นตาราง ดังนี้

ชั้น/ชุดการสอน	แผนการสอน	สื่อการสอน	ใบงาน	แบบประเมินงาน	ใบความรู้	แบบทดสอบ
ม.1	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ม.2	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ม.3	✓	✓	✓	✓	✓	✓

แบบสอบถามความคิดเห็นนักเรียนเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นวิชาศิลปะ(พื้นฐาน) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นนักเรียนทั้งสิ้น 382 คน เป็นชาย 172 คน คิดเป็นร้อยละ 45 เป็นหญิง 210 คน คิดเป็นร้อยละ 55 โดยส่วนใหญ่มีอายุ 13-14 ปี คิดเป็นร้อยละ 48.4 ส่วนมากเป็นนักเรียนจากโรงเรียนในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 50.5 รองลงมา คือ กรุงเทพฯ เป็นจำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 42.9 และภาคตะวันตก จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.5 ตามลำดับ โดยแหล่งความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น จากการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด จำนวน 261 คน คิดเป็นร้อยละ 40.3 รองลงมา คือ จากรายการวิทยุ/โทรทัศน์ จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 29.90 และจากหนังสือ/นิตยสาร/วารสาร จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 26.69 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ข้อมูลการรับรู้เกี่ยวกับความนิยมของภูมิปัญญาไทยในแต่ละภาค

ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ตามการรับรู้ของนักเรียนผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 382 คน เขตภาคเหนือ คือ ร่มกระดาศา จำนวน 253 คน คิดเป็นร้อยละ 20.6 รองลงมา คือ ผ้าหม้อฮ่อม จำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 16.22 และ ไม้แกะสลัก จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 13.19 เขตภาคกลาง คือ ผ้าขาวม้า จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 9.64 รองลงมา คือ ปลาตะเพียนสาน จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 9.52 และหัวโชน จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 8.78 เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ กระติบข้าว จำนวน 282 คน คิดเป็นร้อยละ 18.24 รองลงมา คือ หน้ากากผีตาโชน จำนวน 231 คน คิดเป็นร้อยละ 14.93 และผ้าไหมมัดหมี่ จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 10.16 เขตภาคตะวันตก คือ เครื่องประดับจากอัญมณี จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 20.70 รองลงมา คือ ผ้าทอ จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 18.28 และผลิตภัณฑ์จากไม้ตาล จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 10.77 ตามลำดับ เขตภาคตะวันออก คือ ครกหิน จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 19.24 รองลงมาคือ เสื้อจันทบูร จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 18.42 และ ผลิตภัณฑ์จักสานจากไม้ไผ่ จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 13.35 เขตภาคใต้ คือ งานแกะสลักรูปหนัง จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 12.08 รองลงมาคือ ผลิตภัณฑ์จากผ้าบาติก จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 11.44 และ เครื่องประดับมุกและเครื่องประดับจากไข่มุก จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 10.38 และเขตกรุงเทพมหานคร คือ หัวโชน จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 16.32 รองลงมาคือ ชันลงหิน จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 16.25 และบาตรพระ จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 15.8 ตามลำดับ

ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นนักเรียนเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นวิชาศิลปะ(พื้นฐาน) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 382 คน เป็นนักเรียนชาย 172 คน คิดเป็นร้อยละ 45 เป็นนักเรียนหญิง 210 คน คิดเป็นร้อยละ 55 โดยส่วนใหญ่มีอายุ 13-14 ปี จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 48.4 รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 15-16 ปี จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 40.3 และช่วงอายุ 11-12 ปี จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 10.7 ตามลำดับ นักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับชั้น ม.2 จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 42.4 รองลงมาคือระดับชั้น ม.1 จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 39.8 และระดับ ม.3 จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 17.8 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็น เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละภูมิภาคในประเทศไทย
ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักในเขตพื้นที่ต่างๆ ตามการรับรู้ของผู้ตอบแบบสอบถาม
มีดังนี้

เขตภาคเหนือ มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 382 คน ส่วนใหญ่รู้จักภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ตามการรับรู้ ในเขตภาคเหนือ มากที่สุด คือ ร่มกระดาษสา จำนวน 253 คน คิดเป็นร้อยละ 20.6 รองลงมา คือ ผ้าหม้อฮ่อม จำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 16.22 และ ไม้แกะสลัก จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 13.19

เขตภาคกลาง มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 382 คน ส่วนใหญ่รู้จักภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ตามการรับรู้ ในเขตภาคกลางมากที่สุด คือ ผ้าขาวม้า จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 9.64 รองลงมา คือ ปลาตะเพียนสาน จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 9.52 และหัวโขน จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 8.78 ตามลำดับ

เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 382 คน ส่วนใหญ่รู้จักภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักในเขตพื้นที่ต่างๆ ตามการรับรู้ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด คือ ครกหิน จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 19.24 รองลงมา คือ เสื้อจันทบูร จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 18.42 และ ผลิตภัณฑ์จักสานจากไม้ไผ่ จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 13.35 ตามลำดับ

เขตภาคตะวันตก มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 382 คน ส่วนใหญ่รู้จักภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักในเขตพื้นที่ต่างๆ ตามการรับรู้ ในเขตภาคตะวันตกมากที่สุด คือ เครื่องประดับจากอัญมณี จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 20.70 รองลงมา คือ ผ้าทอ จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 18.28 และผลิตภัณฑ์จากไม้ตาล จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 10.77 ตามลำดับ

เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 382 คน รู้จักภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ตามการรับรู้ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด คือ กระติบข้าว จำนวน 282 คน คิดเป็นร้อยละ 18.24 รองลงมา คือ หน้ากากผีตาโขน จำนวน 231 คน คิดเป็นร้อยละ 14.93 และผ้าไหมมัดหมี่ จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 10.16 ตามลำดับ

เขตภาคใต้ มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 382 คน รู้จักภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ตามการรับรู้ ในเขตภาคใต้มากที่สุด คือ งานแกะสลักรูปหนัง จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 12.08 รองลงมาคือ ผลิตภัณฑ์จากผ้าบาติก จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 11.44 และ เครื่องประดับมุกและเครื่องประดับจากไข่มุก จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 10.38 ตามลำดับ

เขตกรุงเทพมหานคร ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 382 คน ส่วนใหญ่รู้จักภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ตามการรับรู้ ในเขตกรุงเทพมหานครมากที่สุด คือ หัวโขน จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 16.32 รองลงมา คือ ชันลงหิน จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 16.25 และ บาทรพระ จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 15.8 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ข้อมูลด้านการรับรู้ด้านคุณค่าและสุนทรียะเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

การรับรู้ด้านคุณค่าและสุนทรียะเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ยรวม 3.77 (SD = 0.81) คือ มีการรับรู้ด้านคุณค่าและสุนทรียะเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก และหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยรวม 4.03 (SD = 0.63) คือ มีการรับรู้ด้านคุณค่าและสุนทรียะเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออันดับสูงสุด พบว่า ข้อ 2. ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยเป็นเรื่องที่คนไทยควรภาคภูมิใจ ก่อนเรียน $\bar{x} = 4.52$ (SD = 0.68) อยู่ในระดับมากที่สุด และหลังเรียน $\bar{x} = 4.63$ (SD = 0.50) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ข้อ 3 การมีความรู้ความเข้าใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย ทำให้ยังเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย ก่อนเรียน $\bar{x} = 4.35$ (SD = 0.79) อยู่ในระดับมากที่สุด และหลังเรียน $\bar{x} = 4.47$ (SD = 0.69) อยู่ในระดับมากที่สุด และ ข้อ 1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศิลปะและความงาม ก่อนเรียน $\bar{x} = 4.34$ (SD = 0.71) อยู่ในระดับมากที่สุด และหลังเรียน $\bar{x} = 4.46$ (SD = 0.55) อยู่ในระดับมากที่สุด

แต่เมื่อพิจารณาข้อมูลที่มีค่าเฉลี่ยรวมในระดับที่น้อย มีอยู่ 2 ข้อ คือ ข้อ 4. ผลงานจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยเป็นเรื่องยุ่งยากและเสียเวลา ก่อนเรียน $\bar{x} = 2.77$ (SD = 0.52) อยู่ในระดับปานกลาง และหลังเรียน $\bar{x} = 2.04$ (SD=0.86) อยู่ในระดับน้อย และข้อ 5. ผลงานจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยเป็นเรื่องเขยและล้ำสมัย ก่อนเรียน $\bar{x} = 2.72$ (SD = 0.62) อยู่ในระดับปานกลาง และหลังเรียน $\bar{x} = 1.85$ (SD = 0.84) อยู่ในระดับน้อย

จากข้อมูลพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความเข้าใจถึงคุณค่าและสุนทรียะรวมถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพียงแต่ยังไม่ให้ความสนใจใส่ใจเพียงพอที่จะใช้เวลาในการเรียนรู้และยังมองว่าสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องที่ไม่ทันสมัยและใช้เวลาในการสร้างสรรค์ผลงานพอสมควร

ตอนที่ 4 ข้อมูลด้านการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 382 คน มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด หัวข้อ การเรียนครั้งนี้ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละภูมิภาค คือมีค่าเฉลี่ย 4.27 (SD = 0.59) รองลงมา หัวข้อ สื่อการสอนนี้ ทำให้นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น 4.25 (SD = 0.63) และ ใบความรู้ ทำให้นักเรียนเข้าใจที่มา ขั้นตอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น 4.23 (SD =0.64) ตามลำดับ

ตอนที่ 5 ข้อมูลเพื่อประเมินระดับความรู้ความเข้าใจ

นักเรียนชั้น ม.1 จำนวน 152 คน มีความรู้ความเข้าใจก่อนเรียนตามชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นแยกเนื้อหาตามภูมิภาค มีค่าเฉลี่ยรวม 2.47 (SD = 0.82) คือ มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย ส่วนหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยรวม 4.11 (SD = 0.76) คือ มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบรายภูมิปัญญาแล้ว พบว่า ความรู้เข้าใจน้อยที่สุด คือ กรุงเทพมหานคร ข้อ 7 ภูมิปัญญาบาตรพระ ก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ย = 2.34 (SD = 0.84) คือ มีความรู้ความเข้าใจระดับน้อย หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย = 4.15 (SD = 0.80) คือ มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ภาคใต้ ข้อ 6 ภูมิปัญญาจักสานย่านลิเภา ก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ย = 2.36 (SD = 0.83) หลังเรียน ค่าเฉลี่ย = 4.15 (SD = 0.80) คือ มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก

นักเรียนชั้น ม.2 จำนวน 161 คน มีความรู้ความเข้าใจก่อนเรียนตามชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นแยกเนื้อหาตามภูมิภาค มีค่าเฉลี่ยรวม 2.38 (SD = 0.75) คือ มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย ส่วนหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยรวม 4.00 (SD = 0.73) คือ มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก โดยความรู้ความเข้าใจน้อยที่สุดก่อนเรียน คือ ภาคตะวันออก ข้อ 4 ภูมิปัญญาเสื่อจันทบูร ค่าเฉลี่ย = 2.26 (SD = 0.78) คืออยู่ในระดับน้อย และความรู้ความเข้าใจมากที่สุด หลังเรียน คือ กรุงเทพมหานคร ข้อ 4 ภูมิปัญญาหัวโขน ค่าเฉลี่ย = 4.22 (SD = 0.68) เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบรายภูมิปัญญาแล้ว พบว่า ความรู้เข้าใจน้อยที่สุด คือ ภาคตะวันออก ข้อ 4 ภูมิปัญญาเสื่อจันทบูร ก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ย = 2.26 (SD = 0.78) คือ มีความรู้ความเข้าใจระดับน้อย หลังเรียน ค่าเฉลี่ย = 3.94 (SD = 0.78) คือ มีความรู้ความเข้าใจระดับมาก รองลงมา คือ ภาคตะวันตก ข้อ 5 ภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์ไม้ตาล ก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ย = 2.28 (SD = 0.76) คือ มีความรู้ความเข้าใจระดับน้อย หลังเรียน ค่าเฉลี่ย = 3.93 (SD = 0.77) คือ มีความรู้ความเข้าใจระดับมาก

นักเรียนชั้น ม.3 จำนวน 68 คน มีความรู้ความเข้าใจก่อนเรียนตามชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นแยกเนื้อหาตามภูมิภาค ก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ยรวม 2.39 (SD = 0.85) คือ มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย ส่วนหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยรวม 4.06 (SD = 0.68) คือ มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก โดยความรู้ความเข้าใจน้อยที่สุดก่อนเรียน คือ ข้อ 4 ภูมิปัญญาเสื่อจันทบูร ค่าเฉลี่ย = 2.26 (SD = 0.78) คืออยู่ในระดับน้อย และความรู้ความเข้าใจมากที่สุด หลังเรียน คือ กรุงเทพมหานคร ข้อ 4 ภูมิปัญญาหัวโขน ค่าเฉลี่ย = 4.22 (SD = 0.68) เมื่อพิจารณารายภูมิปัญญาแล้ว พบว่า ความรู้ความเข้าใจน้อยที่สุด คือ ภาคกลาง ภูมิปัญญาตุ๊กตาชาววัง ก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ย = 2.31 (SD = 0.85) คือ มีความรู้ความเข้าใจระดับน้อย หลังเรียน ค่าเฉลี่ย = 4.09 (SD = 0.62) คือ มีความรู้ความเข้าใจระดับมาก รองลงมา ภาคตะวันออก คือ ภูมิปัญญาครกหิน ก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ย = 2.37 (SD = 0.83) คือ มีความรู้ความเข้าใจระดับน้อย หลังเรียน ค่าเฉลี่ย = 4.13 (SD = 0.75) คือ มีความรู้ความเข้าใจระดับมาก และกรุงเทพมหานคร ภูมิปัญญาหุ่นกระบอก ก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ย = 2.37 (SD = 0.81) คือ

มีความรู้ความเข้าใจระดับน้อย หลังเรียน ค่าเฉลี่ย = 4.07 (SD = 0.68) คือ มีความรู้ความเข้าใจระดับมาก

ตอนที่ 6 ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ชุดการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผลการทดสอบก่อนการใช้ ชุดการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น นักเรียนชั้น ม.1 จำนวน 152 คน มีความรู้ความเข้าใจก่อนเรียนตามชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นแยกเนื้อหาตามภูมิภาค มีค่าเฉลี่ยรวม 2.47 (SD = 0.82) คือ มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย นักเรียนชั้น ม.2 จำนวน 161 คน มีความรู้ความเข้าใจก่อนเรียนตามชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นแยกเนื้อหาตามภูมิภาค มีค่าเฉลี่ยรวม 2.38 (SD = 0.75) คือ มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย นักเรียนชั้น ม.3 จำนวน 68 คน มีความรู้ความเข้าใจก่อนเรียนตามชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นแยกเนื้อหาตามภูมิภาค ก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ยรวม 2.39 (SD = 0.85) คือ มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย

ผลการทดสอบหลังการใช้ ชุดการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น นักเรียนชั้น ม.1 จำนวน 152 คน มีความรู้ความเข้าใจหลังเรียนตามชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นแยกเนื้อหาตามภูมิภาค มีค่าเฉลี่ยรวม 4.11 (SD = 0.76) คือ มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก นักเรียนชั้น ม.2 จำนวน 161 คน มีความรู้ความเข้าใจหลังเรียนตามชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นแยกเนื้อหาตามภูมิภาค มีค่าเฉลี่ยรวม 4.00 (SD = 0.73) คือ มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก นักเรียนชั้น ม.3 จำนวน 68 คน มีความรู้ความเข้าใจหลังเรียนตามชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นแยกเนื้อหาตามภูมิภาค ก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ยรวม 2.39 (SD = 0.85) คือ มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย ส่วนหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยรวม 4.06 (SD = 0.68) คือ มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก

การเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนและหลังการใช้ ชุดการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ค่าสถิติ t มีค่า -4.377 ค่า Sig. (2 tailed) มีค่า .000 ชั้น ม.2 ค่าสถิติ t มีค่า -4.17 ค่า Sig. (2 tailed) มีค่า .000 ชั้น ม.3 ค่าสถิติ t มีค่า -3.45 ค่า Sig. (2 tailed) มีค่า .001 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่าคะแนนสอบก่อนและหลังเรียนทั้ง ม.1 ม.2 และ ม.3 มีความสัมพันธ์กัน และเมื่อนักเรียนได้รับการเรียนการสอนแล้ว มีคะแนนหลังสอบเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

ด้านความคิดเห็น จากการใช้ชุดการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น จากผลการวิจัยพบว่า ผู้สอนทั้ง 6 ท่าน จาก 5 โรงเรียน มีความพึงพอใจต่อชุดการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย = 4.54 (SD = 0.48) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านเนื้อหาและการดำเนินเรื่อง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ลำดับขั้นในการนำเสนอเนื้อหา และความชัดเจนในการดำเนินเรื่อง เท่ากัน คือ ค่าเฉลี่ย = 4.83 (SD = 0.41) ด้านภาพยนตร์สั้น ภาษา เสียง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ เสียงบรรยาย คือ ค่าเฉลี่ย = 4.50 (SD = 0.55) ด้านตัวอักษรและสี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ รูปแบบของตัวอักษรที่ใช้ในการนำเสนอ คือ ค่าเฉลี่ย = 4.83 (SD = 0.41) ด้านแบบทดสอบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ

มากที่สุด คือ ความสอดคล้องกันระหว่างแบบทดสอบกับเนื้อหา และ ความสอดคล้องของแบบทดสอบกับวัตถุประสงค์ตามหลักสูตร เท่ากัน ค่าเฉลี่ย = 4.83 (SD = 0.41)

ด้านคุณภาพของคู่มือการใช้ชุดการสอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ความสมบูรณ์ของเนื้อหา และความชัดเจนของการอธิบาย เท่ากัน ค่าเฉลี่ย = 4.83 (SD = 0.41) ด้านแผนการสอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ความชัดเจนของขั้นตอนการสอน ค่าเฉลี่ย = 4.83 (SD = 0.41)

ด้านใบความรู้และใบงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ลำดับขั้นในการนำเสนอเนื้อหา ความชัดเจนในการดำเนินเรื่อง และ ความน่าสนใจในการดำเนินเรื่องเท่ากัน ค่าเฉลี่ย = 4.33 (SD = 0.52) ด้านแบบประเมินการทดสอบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ความเหมาะสมของรูปแบบการประเมินกับคะแนน และ ภาษาเข้าใจง่าย เท่ากัน ค่าเฉลี่ย = 4.83 (SD = 0.41) ด้านแบบประเมินกิจกรรมจากใบงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ความเหมาะสมของรูปแบบการประเมินกับคะแนน และ ภาษาเข้าใจง่าย เท่ากัน ค่าเฉลี่ย = 4.33 (SD = 0.52)

อภิปรายผล

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนที่เน้นบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้ใช้แนวคิดจากรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของ กานเย (Gagne's Instructional Model) ซึ่งทฤษฎีการเรียนรู้ของกานเยอธิบายว่าปรากฏการณ์การเรียนรู้มีองค์ประกอบ 3 ส่วนคือ

1) ผลการเรียนรู้หรือความสามารถด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ ซึ่งมีอยู่ 5 ประเภท คือ ทักษะทางปัญญา (intellectual skill) ซึ่งประกอบด้วยการจำแนกแยกแยะ การสร้างความคิดรวบยอด การสร้างกฎ การสร้างกระบวนการหรือกฎขั้นสูง ความสามารถด้านต่อไปคือ กลวิธีในการเรียนรู้ (cognitive Strategy) ภาษาหรือคำพูด (verbal information) ทักษะการเคลื่อนไหว (motor skill) และเจตคติ (attitude)

2) กระบวนการเรียนรู้และจดจำของมนุษย์ มนุษย์มีกระบวนการจัดกระทำข้อมูลในสมอง ซึ่งมนุษย์จะอาศัยข้อมูลที่สะสมไว้มาพิจารณาเลือกจัดกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และขณะที่กระบวนการจัดกระทำข้อมูลภายในสมองกำลังเกิดขึ้นเหตุการณ์ภายนอกในร่างกายมนุษย์มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมหรือการยับยั้งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นภายในได้ ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอน กานเยจึงได้เสนอแนะว่า ควรมีการจัดสภาพการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับการเรียนรู้แต่ละประเภท ซึ่งมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ภายในสมอง โดยจัดสภาพการณ์ภายนอกให้เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ภายในของผู้เรียน

ทั้งนี้ รูปแบบการเรียนการสอนของกานเย ประกอบด้วยการดำเนินการเป็นลำดับขั้นตอนรวม 9 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) สร้างความสนใจ (gaining attention) เป็นขั้นที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในบทเรียน ครูอาจใช้การสนทนา ชักถาม ทายปัญหา หรือมีวัสดุต่าง ๆ ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนตื่นตัว
- 2) แจ้งจุดประสงค์ (informing the learner of the objective) เป็นการบอกให้ผู้เรียนทราบถึงเป้าหมายหรือผลที่จะได้รับจากการเรียนบทเรียนนั้นโดยเฉพาะเพื่อให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์ของการเรียน
- 3) กระตุ้นให้ผู้เรียนระลึกถึงความรู้เดิมที่จำเป็น (stimulating recall of prerequisite learned capabilities) เป็นการทบทวนความรู้เดิมที่จำเป็นต่อการเชื่อมโยงให้เกิดการเรียนรู้ความรู้ใหม่ เนื่องจากการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง
- 4) เสนอบทเรียนใหม่ (presenting the stimulus) เป็นการเริ่มกิจกรรมของบทเรียนใหม่โดยใช้วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่เหมาะสมมาประกอบการสอน
- 5) ให้แนวทางการศึกษา (providing learning guidance) เป็นการช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำกิจกรรมด้วยตนเอง ครูอาจแนะนำการทำกิจกรรมหรือนำแหล่งค้นคว้า
- 6) ให้ลงมือปฏิบัติ (eliciting the performance) เป็นการให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถแสดงพฤติกรรมตามจุดประสงค์
- 7) ให้ข้อมูลป้อนกลับ (feedback) เป็นการที่ครูให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลการปฏิบัติกิจกรรมหรือพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออกว่ามีความถูกต้องหรือไม่อย่างไร
- 8) ประเมินพฤติกรรมตามจุดประสงค์ (assessing the performance) เป็นขั้นการวัดและประเมินว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ของบทเรียนเพียงใด ซึ่งอาจทำการวัดโดยใช้แบบทดสอบ แบบสังเกต การตรวจผลงาน หรือการสัมภาษณ์
- 9) ส่งเสริมความแม่นยำและการถ่ายโอนความรู้ (enhancing retention and transfer) เป็นการสรุป การย้ำ ทบทวนบทเรียนที่เรียนมา กิจกรรมนี้อาจให้ทำกิจกรรมเพิ่มพูนความรู้ รวมหมายถึงการให้ทำการบ้าน หรือการหาความรู้เพิ่มเติมจากความรู้ที่ได้ในห้องเรียน

ดังนั้น ผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้สาระที่นำเสนอได้อย่างดี รวดเร็วและจดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้นาน นอกจากนั้นผู้เรียนยังได้เพิ่มพูนทักษะในการจัดระบบข้อมูล สร้างความหมายของข้อมูล รวมทั้งการแสดงความสามารถของตน เป็นการช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้กับนักเรียน อีกทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนมากยิ่งขึ้น

จะเห็นได้ว่า ในข้อ 4 ในด้านของการเสนอบทเรียนใหม่ (presenting the stimulus) ซึ่งเป็นการเริ่มกิจกรรมของบทเรียนใหม่โดยใช้วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่เหมาะสมมาประกอบการสอน ผู้วิจัยจึงได้พัฒนารูปแบบการสอนออกมาในรูปแบบของชุดการสอนที่มีสื่อการสอนที่เป็นวีดิทัศน์ที่ตัดต่อตามเนื้อหาภูมิปัญญาแต่ละด้านอย่างสมบูรณ์ มีการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการเรียนรู้

ทัศนศิลป์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีประเด็นต่างๆ ที่น่าสนใจควรนำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ข้อที่ 1 การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญของไทยที่เกี่ยวข้องกับทัศนศิลป์ที่เหมาะสมในการนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญของไทย ที่เกี่ยวข้องกับทัศนศิลป์ ในการนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดทำแบบสอบถาม โดยใช้ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นครูศิลปะ จำนวน 121 คน ที่มีการรับรู้เกี่ยวกับความนิยมของภูมิปัญญาไทยในแต่ละภาค ซึ่งได้แยกออกเป็น 6 ภูมิภาคและ กรุงเทพฯ จนได้ข้อสรุปเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถใช้เป็นตัวแทนข้อมูลในแต่ละภูมิภาคโดย 3 อันดับแรกของแต่ละภูมิภาค ที่จะนำมาสร้างเครื่องมือภูมิปัญญาท้องถิ่นในลำดับถัดไป มีดังนี้

1. ภาคเหนือ ได้แก่ รมกระตาศสา ผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลัก และ ม่อฮ่อม
2. ภาคกลาง ได้แก่ ตุ๊กตาชาววัง เครื่องเบญจรงค์ และปลาตะเพียนสาน
3. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ผ้าไหมมัดหมี่ เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียนและเครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง
4. ภาคตะวันออก ได้แก่ ครกหิน เสื่อจันทบูร และผลิตภัณฑ์จักสานจากไม้ไผ่
5. ภาคตะวันตก ได้แก่ เครื่องประดับจากนิล ผลิตภัณฑ์กระดาษดินเผา และผลิตภัณฑ์จากไม้ตาล
6. ภาคใต้ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์จากผ้าบาติก งานแกะสลักรูปหนัง และผลิตภัณฑ์จากย่านลิเภา
7. กรุงเทพมหานคร ได้แก่ หุ่นกระบอกไทย หัวโขน และบาตรพระ

ทั้งนี้ ครูส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ การให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้มีส่วนร่วมช่วยในการสืบทอดทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ ครูยังต้องการให้มีชุดการสอนที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อใช้สำหรับสอนนักเรียน และฝึกทักษะ นอกเหนือจากความรู้ความเข้าใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริง แต่ยังมีปัญหาและให้ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนไว้ ดังนี้

1. โรงเรียนควรมีสื่อการสอนในแต่ละกลุ่มสาระ เช่น วีดิทัศน์ หัตถกรรมพื้นบ้านเป็นของจริง
2. หน่วยงานของรัฐควรเข้ามามีส่วนร่วม
3. การบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น
4. ออกไปศึกษาตามแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่หลากหลาย
5. จัดกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนได้รู้จักและสืบค้น สัมผัสกับสิ่งที่มีอยู่จริง ศึกษาแหล่งเรียนรู้/ จัดหาแหล่งเรียนรู้

6. ขาดความพร้อมในการจัดกิจกรรมนอกสถานที่ เพื่อเข้าถึงแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับ ภูมิปัญญา

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดเด่นในการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ครูโดยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า โรงเรียนเป็นสถานที่ตั้งที่ เหมาะสมที่จะเดินทางไปสถานที่ศึกษาในการจัดการเรียนการสอนในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่แล้ว และ ยังมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการเรียนการสอนในแต่ละวิชาแต่ละกลุ่มสาระ รวมถึงวิทยากร ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีความรู้ความสามารถและมีคุณภาพแต่ยังมีปัญหาคือ เวลาเรียนที่ไม่เอื้อต่อ การจัดการเรียนการสอน ทั้งยังขาดความร่วมมือในการเรียนรู้และการอนุรักษ์ รวมทั้งนักเรียนก็ยังไม่ ค่อยให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าภูมิปัญญาเหล่านั้น บางครั้งกิจกรรมที่นักเรียนเรียนรู้หรือปฏิบัติส่วน ใหญ่เป็นภูมิปัญญาเฉพาะภายในจังหวัดของตนเอง ส่วนในด้านงบประมาณ ควรมุ่งในการสนับสนุนให้ นักเรียนเรียนรู้จากสภาพจริงในท้องถิ่นของตนก่อน

ด้านคำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น (ทัศนศิลป์) นั้น ครูส่วนใหญ่ ต้องการให้มีวิทยากรท้องถิ่น มีการส่งเสริมการศึกษาแบบบูรณาการทุกรายวิชาสู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่าง ต่อเนื่องหลากหลาย และควรส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนประจำอำเภอทุกโรงเรียน มีการสอนภูมิปัญญา ท้องถิ่น รวมถึงจัดให้มีพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นประจำโรงเรียนแต่ละแห่ง

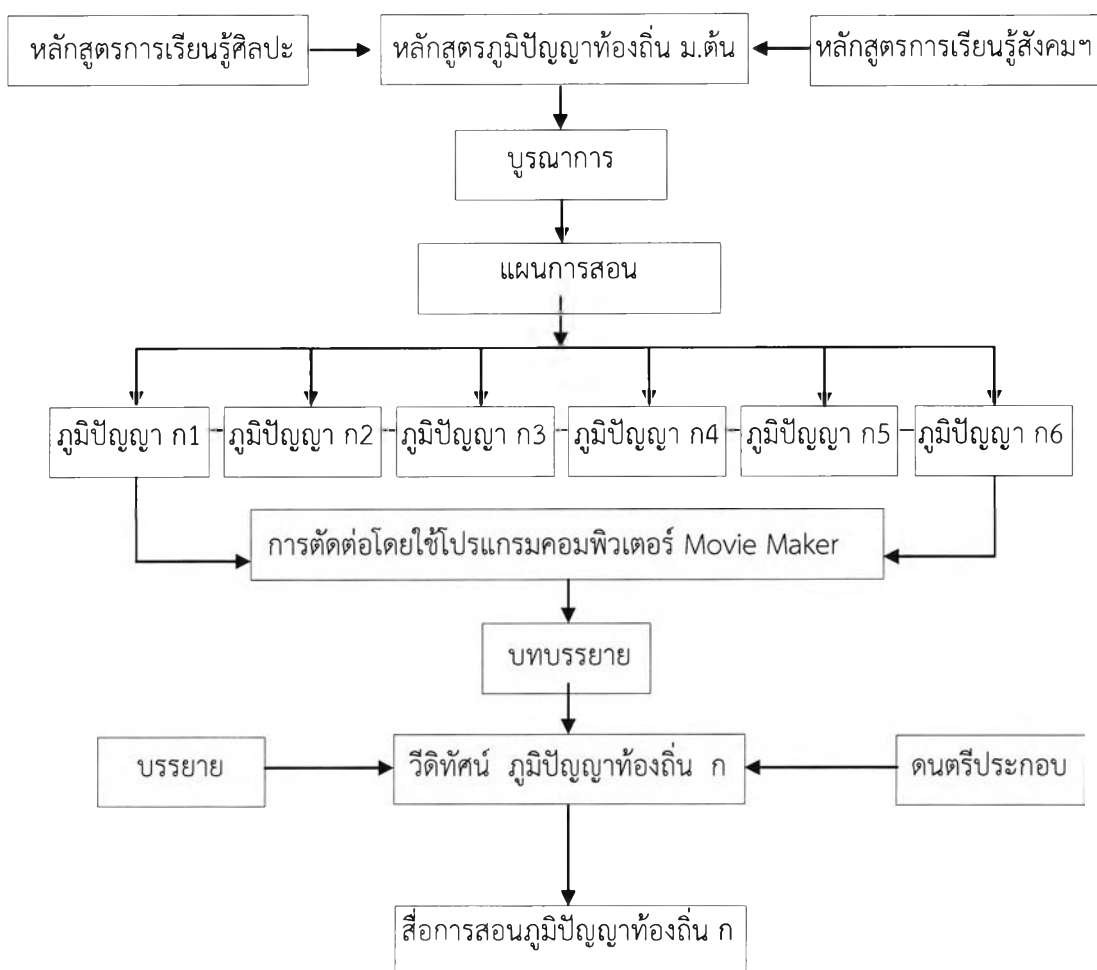
ส่วนข้อคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่น(ทัศนศิลป์) ครูศิลปะส่วนใหญ่เห็นว่า ควรสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองในทุกระดับชั้นทั้ง ด้านเรียนรู้และด้านปฏิบัติ มีรูปแบบแผนการสอนบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับวิชาศิลปะพื้นฐานที่ ถูกต้องเชื่อถือได้ ควรมุ่งงบประมาณและแนวคิดทางวิชาการจากผู้บริหารสถานศึกษา

ข้อที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการ จัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาไทยของผู้วิจัย คือการนำเอาเนื้อหา และวิธีการสอนของภูมิปัญญาไทยมาใช้ในการเรียนการสอนโดยใช้ชุดการสอน การพัฒนากระบวนการ เรียนรู้ของผู้เรียน พบว่า วิธีการสอนภูมิปัญญาไทยนั้นมีหลายรูปแบบ โดยจะเป็นการถ่ายทอดความรู้ ควบคู่กับกระบวนการผลิตซ้ำในด้านคุณค่าให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้าน ความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรม เช่น การเล่าเรื่องราว การให้ปฏิบัติจริง การให้ทำเลียนแบบ การให้ลอง ถูกลองผิด การให้ศึกษาด้วยตนเอง การต่อวิชาและการสอนแบบเป็นเครือข่าย การนำภูมิปัญญาไทยมา ใช้ในกระบวนการเรียนรู้ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541) ผู้วิจัยจึงได้พัฒนารูปแบบการ จัดการเรียนการสอนที่เน้นบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น

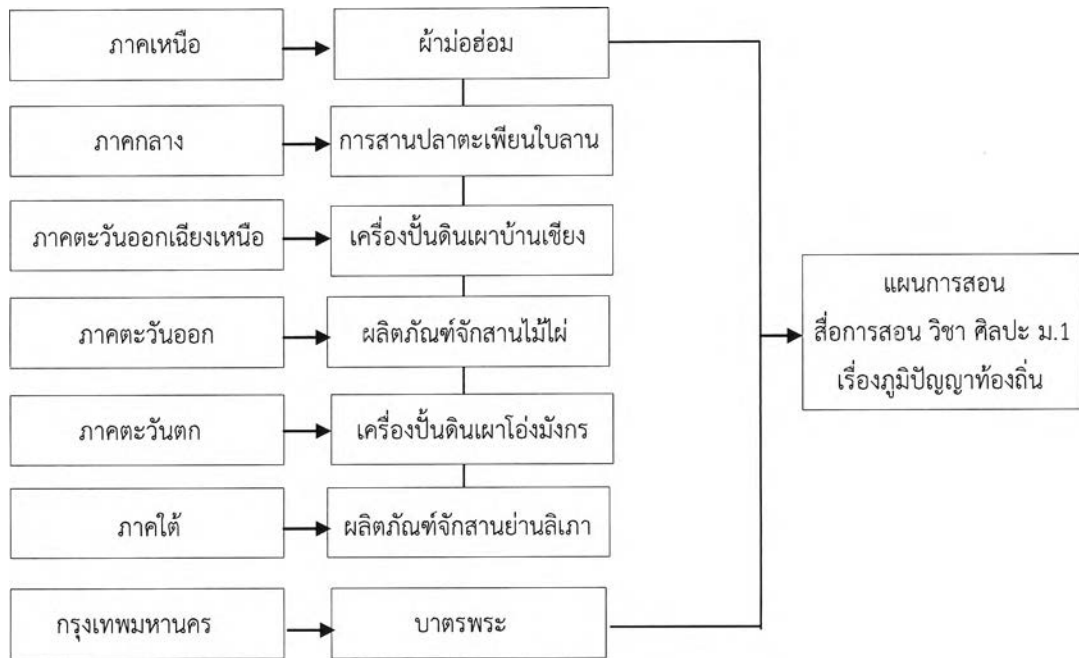
จากการศึกษางานวิจัยอื่น ๆ พบว่า การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ผ่าน มา มักใช้ใช้วิธีการสอนที่ให้นักเรียนมีประสบการณ์โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน ระดับชั้นประถมศึกษา โดยมีเป้าหมายที่การปลูกจิตสำนึกรักท้องถิ่น ส่วนในระดับชั้นมัธยมศึกษาจะเข้า สู่ความรู้ความเข้าใจ ให้มีทักษะกระบวนการพื้นฐาน และมีเป้าหมายที่การปลูกฝังให้อนุรักษ์งาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นคือ การสร้างความเข้าใจในกระบวนการสร้างงานผ่านวิถีชีวิต วัฒนธรรมพื้นถิ่น ผู้วิจัยจึงมีความคิดเห็นว่ ควรพัฒนาสื่อการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์มาช่วยในการสร้างวิดี ททัศน์สั้นๆ จากวีดิทัศน์ภูมิปัญญาต่างๆ ที่กระจัดกระจายอยู่ในอินเทอร์เน็ต นำมาเรียบเรียงให้เกิดเป็น เรื่องราวที่ต่อเนื่องโดยผู้วิจัยได้จัดทำบทบรรยาย ศึกษาโปรแกรมคอมพิวเตอร์และตัดต่อวีดิทัศน์ด้วย ตนเอง และถ่ายโอนข้อมูลสู่อินเทอร์เน็ตอีกครั้งสำหรับผู้สนใจสามารถนำไปศึกษาได้ทั่วไป

การจัดทำสื่อการสอนเป็นการสร้างนวัตกรรมขึ้นมาใหม่จากการนำสิ่งที่มีอยู่ในอินเทอร์เน็ต โดย การคัดเลือกคุณภาพ ความละเอียดของภาพและวีดิทัศน์ มาจัดทำ ดังนี้

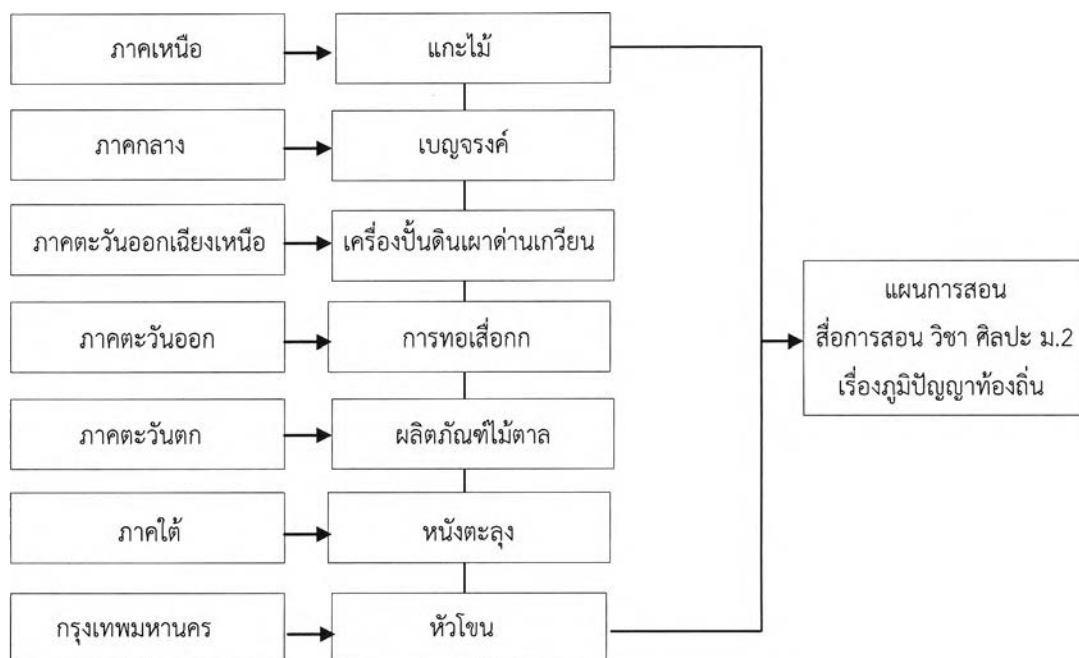

ภาพประกอบที่ 4 ตัวอย่างการสร้างนวัตกรรมสื่อการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น

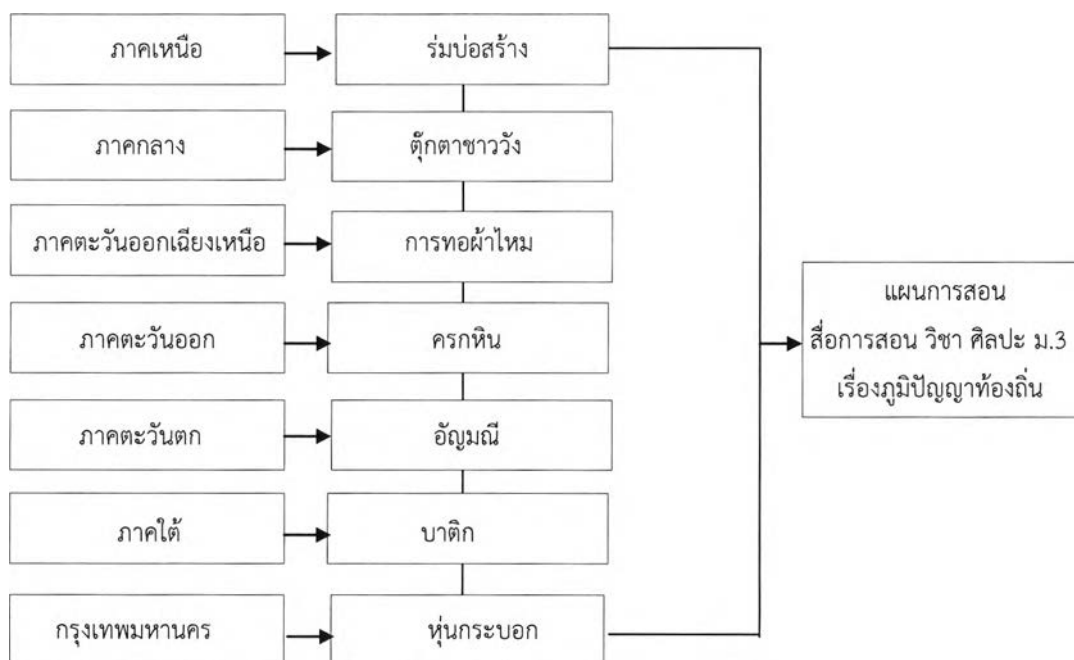
นำผลการวิจัยช่วงที่ 1 โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาแบ่งเป็น 3 ระดับชั้นตามภูมิภาค จำนวน 6 ภูมิภาค และกรุงเทพฯ ดังนี้

ภาพประกอบที่ 5 การสร้างนวัตกรรมสื่อการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น ระดับชั้น ม.1

ภาพประกอบที่ 6. การสร้างนวัตกรรมสื่อการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น ระดับชั้น ม.2

ภาพประกอบที่ 7 การสร้างนวัตกรรมสื่อการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น ระดับชั้น ม.3

ข้อที่ 3 ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการ ไปใช้ในการพัฒนาจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

วิชาศิลปะเป็นวิชาที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ กิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ด้านคุณค่าและสุนทรียะของภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสอบถามนักเรียนทั้งก่อนและหลังเรียน โดยพบว่า ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยรวม 3.77 (SD = 0.81) คือมีการรับรู้ด้านคุณค่าและสุนทรียะเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น อยู่ในระดับมากและหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยรวม 4.03 (SD = 0.63) คือ มีการรับรู้ด้านคุณค่าและสุนทรียะเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกันและส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยเป็นเรื่องที่คนไทยควรภาคภูมิใจ การมีความรู้ความเข้าใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย ยิ่งทำให้เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย แต่นักเรียนส่วนใหญ่กลับมีความคิดเห็นว่า ผลงานจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยเป็นเรื่องยุ่งยากและเสียเวลา รวมถึงผลงานจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยเป็นเรื่องเขยและล้ำสมัย ซึ่งจากข้อมูลพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความเข้าใจถึงคุณค่าและสุนทรียะรวมถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพียงแต่ยังไม่ให้ความสนใจเพียงพอที่จะให้เวลาในการเรียนรู้และยังเห็นว่าสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องที่ไม่ทันสมัยและใช้เวลามากในการสร้างสรรค์ผลงาน

เมื่อพิจารณาด้านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นจากผลการวิจัย นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นว่า การเรียนครั้งนี้ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละภูมิภาค คือมีค่าเฉลี่ย 4.27 (SD = 0.59) รองลงมา หัวข้อ สื่อการสอนนี้ ทำให้นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ค่าเฉลี่ย 4.25 (SD = 0.63) และ ใบความรู้ ทำให้นักเรียนเข้าใจที่มา ขั้นตอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ค่าเฉลี่ย 4.23 (SD = 0.64) แสดงให้เห็นว่า การนำชุดการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วยการจัดการเรื่องเอกสารการสอน แผนการสอน สื่อการสอนต่าง ๆ นั้น ล้วนเป็นองค์ประกอบสนับสนุนให้การจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนสามารถรับรู้ เข้าใจวิธีการขั้นตอนต่าง ๆ ในแต่ละภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ง่ายยิ่งขึ้น

สำหรับระดับความรู้ความเข้าใจของนักเรียนจากใช้ชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นจากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นก่อนเรียนอยู่ในระดับน้อย ชั้น ม.1 ค่าเฉลี่ยรวม 2.47 (SD = 0.82) ม.2 ค่าเฉลี่ยรวม 2.38 (SD = 0.75) และ ม.3 ค่าเฉลี่ยรวม 2.39 (SD = 0.85) หลังจากนักเรียนได้เรียนผ่านการใช้ชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เนื้อหาแบ่งตามภูมิภาคแล้วพบว่า มีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมากในทุกระดับชั้น โดยชั้น ม.1 ค่าเฉลี่ยรวม 4.11 (SD = 0.76) ชั้น ม.2 ค่าเฉลี่ยรวม 4.00 (SD = 0.73) และชั้น ม.3 ค่าเฉลี่ยรวม 4.06 (SD = 0.68) แสดงให้เห็นว่าหลังการใช้ชุดการสอนนี้แล้ว นักเรียนรู้สึกว่ามีความรู้ความเข้าใจเพิ่มมากขึ้นจนน่าพอใจในทุกระดับชั้น

ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการใช้ชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น ของนักเรียนระดับชั้น ม.1-3 จากผลการเปรียบเทียบการทดสอบก่อนและหลังการใช้ชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นจากแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจในแต่ละระดับชั้น พบว่ามีคะแนนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคะแนนสอบก่อนและหลังเรียนทั้ง ม.1 ม.2 และ ม.3 มีความสัมพันธ์กัน อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น จะมีคะแนนจากแบบทดสอบเพิ่มขึ้น ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่า คะแนนดังกล่าวไม่ได้เพิ่มขึ้นมากจนเป็นที่น่าพอใจ เช่น ชั้น ม.1 คะแนนก่อนเรียน ค่าเฉลี่ย 15.18 (SD = 4.99) หลังเรียน ค่าเฉลี่ย 17.00 (SD = 4.35) ชั้น ม.2 คะแนนก่อนเรียน ค่าเฉลี่ย 11.34 (SD = 3.43) หลังเรียน ค่าเฉลี่ย 12.89 (SD = 4.86) และชั้น ม.3 คะแนนก่อนเรียน ค่าเฉลี่ย 10.92 (SD = 3.45) หลังเรียน ค่าเฉลี่ย 12.77 (SD = 4.65) เมื่อเทียบกับเกณฑ์การประเมินการทดสอบที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ โดยเฉพาะในส่วนของการคะแนนหลังสอบนั้น ผลคะแนนของนักเรียนยังอยู่ในระดับน้อย นักเรียนยังต้องทบทวนเนื้อหาในการเรียนก่อนทดสอบให้มากขึ้น ในกรณีนี้ ผู้วิจัยคาดว่าน่าจะเกิดจากการใช้เวลาที่ค่อนข้างน้อยในชั้นสอน เพราะการใช้สื่อการสอนวิดิทัศน์สั้นในขั้นตอนของการเรียนทฤษฎีนั้น เป็นการเรียนโดยที่นักเรียนขาดปฏิสัมพันธ์ ต่างจากการเรียนระหว่างครูกับนักเรียน ซึ่งการเรียนจากสื่อการสอนวิดิทัศน์สั้นนั้น มีข้อดีคือหากต้องการให้นักเรียนทบทวนนอกเวลา สามารถทำได้โดยการโอนข้อมูลเข้าสู่ระบบ

อินเทอร์เน็ต แต่มีข้อเสียอยู่บ้างคือไม่สามารถทราบได้ว่านักเรียนไม่เข้าใจเนื้อหาส่วนใดหรือข้อมูลใด นักเรียนไม่เข้าใจจากสื่อการสอนได้โดยตรง รวมทั้งผู้สอนไม่สามารถประเมินผู้เรียนระหว่างการเรียนได้ เหมือนการสอนแบบปกติ ซึ่งผู้วิจัยอาจจะต้องปรับปรุงรูปแบบใหม่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการรับรู้ในการเรียนให้มากยิ่งขึ้น

ส่วนหนึ่งของปัญหาของผู้สอนวิชาศิลปะนั้นคือ ความสามารถในการสอนและการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการจัดทำสื่อการสอนด้วยตนเอง เพราะวิชาที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น จำเป็นต้องใช้สื่อการสอนที่เป็นวิดิทัศน์สั้น ภาพประกอบ หรือการสาธิต สำหรับใช้ในการอธิบายถึงทักษะกระบวนการต่าง ๆ นอกเหนือจากความรู้ทั่วไปแล้ว ดังนั้นเมื่อมีการจัดทำวิจัยชุดการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นนี้ จึงทำให้ผู้ใช้ชุดการสอนมีความพึงพอใจต่อชุดการสอนอยู่ในระดับมากที่สุดในทุกด้าน ค่าเฉลี่ย = 4.54 (SD = 0.48) การลำดับขั้นในการนำเสนอเนื้อหา และความชัดเจนในการดำเนินเรื่องเสียงบรรยาย รูปแบบของตัวอักษรที่ใช้ในการนำเสนอ ความสอดคล้องกันระหว่างแบบทดสอบกับเนื้อหา และความสอดคล้องของแบบทดสอบกับวัตถุประสงค์ตามหลักสูตร รวมถึงความสมบูรณ์ของเนื้อหา และความชัดเจนของการอธิบาย ความชัดเจนของขั้นตอนการสอน ใบความรู้และใบงานและลำดับขั้นในการนำเสนอเนื้อหา ความชัดเจนในการดำเนินเรื่อง และความน่าสนใจในการดำเนินเรื่อง นอกจากนี้ การใช้แบบประเมินการทดสอบไม่ว่าจะเป็นความเหมาะสมของรูปแบบการประเมินกับคะแนนและภาษาที่เข้าใจง่าย แบบประเมินกิจกรรมจากใบงานมีความเหมาะสมและใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ข้อมูลจากผลการวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีความมุ่งหวังให้ครูศิลปะและผู้สนใจ นำชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ทั้งนี้ รูปแบบของชุดการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยได้รวบรวมมาในงานวิจัยฉบับนี้นั้น เป็นการเรียบเรียง วิเคราะห์ สังเคราะห์ มาจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากครูผู้สอนและนักเรียนที่เกี่ยวข้องจนได้ข้อสรุป ดังนี้

1.1. ด้านการจัดการเรียนการสอน

ตามที่หลักสูตรหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ได้กำหนดสาระสำคัญในการเรียนศิลปะ โดยกำหนดไว้เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษา คือ การให้ผู้เรียนมีความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานศิลปะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล ชื่นชม ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

แต่จากผลการวิจัยพบว่า การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนนั้น พบว่าบุคลากรในโรงเรียนขาดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ โรงเรียนบางส่วนขาดการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้ครูผู้สอนไม่สามารถนำมาใช้ได้ บุคลากรในโรงเรียนไม่มีเวลาที่จะดำเนินการและยังขาดการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับท้องถิ่น ทั้ง ๆ ที่เทคโนโลยีในปัจจุบันถูกพัฒนาเพิ่มมากขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความคิดเห็น ดังนี้

1.1.1. ครูผู้สอนสามารถสร้างสื่อการสอนจากการนำสิ่งรอบตัว มาพัฒนาต่อสำหรับใช้เองได้ โดยลดการใช้เวลาในการสร้างสื่อการสอนขึ้นใช้เองตั้งแต่เริ่ม ตัวอย่างเช่น สื่อวีดิทัศน์ต่างๆ รูปภาพที่อยู่ตามสารคดี รายการโทรทัศน์ หนังสือ เว็บไซต์ต่าง ๆ นำมาตัดต่อเรียบเรียงใหม่ เพื่อลดเวลาในการสอนลง แต่ทำให้นักเรียนเข้าใจได้ง่ายขึ้น

1.1.2. ครูผู้สอนสามารถสร้างชุดการสอนจากการบูรณาการตามแกนสาระวิชาตามระดับชั้นนั้น ๆ โดยการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกับวิชาอื่นๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีกระบวนการ นักเรียนสามารถมีความรู้เชื่อมโยง เช่น ด้านทักษะศิลปะด้านการระบายสีบาติก กับด้านความรู้ความเข้าใจในวิทยาศาสตร์ เรื่องของสารละลาย สิวทยาศาสตร์และสึผสมอาหาร เป็นต้น

1.1.3. ครูผู้สอนสามารถให้ผู้เรียนทบทวนบทเรียนจากการโอนข้อมูลลงในอินเทอร์เน็ต ทำให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจซ้ำกับเนื้อหาที่เรียนได้ตลอดเวลา

1.2. การนำชุดการสอนจากงานวิจัยนี้ไปใช้

ชุดการสอนจากงานวิจัยฉบับนี้ ครูผู้สอนศิลปะระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สามารถนำไปใช้กับนักเรียน นำไปพัฒนาหรือต่อยอดตามแนวทางของครูผู้สอนเอง ทั้งนี้ องค์ประกอบของชุดการสอนนี้มี 3 ระดับชั้น แต่ละระดับชั้นประกอบด้วย

1. แผนการสอน โดยจัดทำเป็น 1 หน่วยการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนสามารถนำไปปรับใช้ได้
2. ใบความรู้ จัดทำเป็นเอกสารแยกตามภูมิปัญญาพร้อมภาพประกอบ
3. ใบงาน จัดทำเป็นกิจกรรมงานพร้อมตัวอย่างงาน
4. แบบฝึกหัด สำหรับประเมินความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน
5. แบบประเมินต่าง ๆ
6. สื่อการสอน ที่เป็นวีดิทัศน์แบ่งเป็นตอน ๆ สำหรับใช้ในการเรียนและทบทวนนอก

เวลาเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1. การจัดทำชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยพัฒนารูปแบบของกิจกรรมที่เสริมทักษะกระบวนการให้ผู้เรียนสามารถเพิ่มทักษะฝีมือด้านศิลปะได้มากยิ่งขึ้น

2.2. การจัดทำชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยพัฒนารูปแบบของสื่อการสอนให้น่าสนใจมากยิ่งขึ้น

2.3. การจัดทำชุดการสอนในเนื้อหาบทเรียน/วิชาอื่นๆ ที่สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนการสอน ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิชาศิลปะ สาระทัศนศิลป์ ระดับชั้น ม.1-3

3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

3.1. ผู้บริหารควรกำหนดเป็นนโยบายของโรงเรียนว่า มุ่งเน้นการผลิตและทดลองนวัตกรรม การเรียนการสอนทุกรายวิชา ทุกระดับชั้น

3.2. ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูทุกกลุ่มสาระมีการพัฒนานวัตกรรม โดยให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและกำลังใจ เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสได้เรียนรู้จากสื่อที่หลากหลาย

3.3. ผู้บริหารควรจะสนับสนุนให้มีการเผยแพร่นวัตกรรมทางการสอนที่ครูผลิตขึ้นไปยังโรงเรียนและหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์อย่างสูงสุด

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กรมวิชาการ. (2539). รายงานการวิจัยเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการเรียนการสอนในระดับ
ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. (2558). **วัฒนธรรม วิถี ชีวิตและภูมิปัญญา**. พิมพ์ครั้งที่ 1.
กรุงเทพฯ: บริษัท รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977) จำกัด.
- กาญจนา कुमारักษ์. (2522) การสอนแบบบูรณาการ .ประชาศึกษา, 3(2) 18-23.
- กิตติพิศ ศิริสูตร. (2538). การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรระดับ ท้องถิ่นตาม
**หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนร่วมการใช้
หลักสูตรสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต.
(สาขาบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.ถ่ายเอกสาร.
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. สำนักงาน .2534. **ภูมิปัญญาชาวบ้าน**.กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- จตุพิตร บรรณสาร (2545). การพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มวิชาสร้างเสริม
**ประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองแขวง
เหนือ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหา
บัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ สาขาการศึกษาและการสอน(ประถมศึกษา) มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จตุพร ทองคำชู. (2557). ผลของการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์โดยใช้ศิลปะแบบบูรณาการที่มีต่อ
ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กอนุบาล. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
คณะครุศาสตร์ สาขาการศึกษาปฐมวัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ใจทิพย์ เข็มรัตน์พงษ์. (2539). การพัฒนาหลักสูตร: หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: อีสันเพรส.
- ชาติรี เกิดธรรม. (2545). **เทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
- ชาตินี ศิริพงษ์ไทย. (2548). การศึกษาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีพื้นบ้าน ในการเรียน
**การสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 ของक्रमัธยมศึกษาในเขตภาคเหนือ
ตอนล่าง** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ทิตินา แคมมณี. (2545). **ศาสตร์การสอน – องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี
ประสิทธิภาพ**. (พิมพ์ครั้งที่.2). กรุงเทพฯ: ด่านสุทธการพิมพ์.

- ทศนา แชมมณี. (2545). **ศาสตร์การสอน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทศนา แชมมณี. (2548). **รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นที ศิริมัย. (2529). **การศึกษาความสามารถในการสร้างความคิดรวบยอดและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการสอนแบบบูรณาการ**. ปริญญาพันธบัตรศึกษามหาบัณฑิต (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ :บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- นันทสาร สีสลับ. (2542). **“ภูมิปัญญาไทย”**. สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่ม 23. (พิมพ์ครั้งที่ 2).
- นิคม ชมภูหลง. (2545). **วิธีการและขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา**. มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์ .
- นิคม ชมพูหลง. (2548). **ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การเรียนรู้**. มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2537). **การพัฒนาการสอน**. พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน.
- บุญดี บุญญากิจ,นางลักษณะ ประสพสุขโชคชัย, ดิสพงษ์ พรชนกนาถ และปรียาวรรณ วรรณล้วน. (2547). **การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่ปัญญาปฏิบัติ**. พิมพ์ครั้งที่ 1: สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.
- เบญจพร เกียรติกำจรวงศ์. (2548). **แนวทางการจัดการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ด้านทัศนศิลป์ ระดับชั้นประถมศึกษา 4-5 โดยใช้ภูมิปัญญาไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเวศ วะสี. (2530). **การสร้างสรรค์ภูมิปัญญาไทยเพื่อการพัฒนา**. วารสารชุมชนพัฒนา 1 (5), 75.
- ผกา สัตยธรรม. (2524). **เทคนิคการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้ว.
- สำนักงานเลขาธิการสภา. (2553). **แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) ฉบับสรุป/การศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- เยาวดี วิบูลศรี. (2545). **การวัดและการสร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่ง แก้วแดง. (2542). **ปฏิวัติการศึกษาไทย**. กรุงเทพมหานคร : มติชน.

วราภัย ไฉมัน. แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง การทอผ้าลายตาจัก สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัย ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2553.

วลัย พานิช. (2544). การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสำหรับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.

วิรุณ ตั้งเจริญ. (2539). ศิลปศึกษา. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

วิรุณ ตั้งเจริญ. (2539). สถานภาพการวิจัยสาขาวิชาทัศนศิลป์ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

ศศิธร ทัศเกษร. 2547. การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสอนของครูแกนนำในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี : การวิเคราะห์ตามแบบจำลองแอชฮาร์. ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย สาขาโสตทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (สำเนา)

ศักดิ์ชัย นิรัญทวี และ ไพเราะ พุ่มมัน. (2543). วัฏจักรการเรียนรู้ (4 MAT) : การจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม คุณลักษณะ : ดีเก่ง มีสุข. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
สมหมาย สว่างวัฒนารักษ์. (2546). การศึกษาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนนทบุรี. ครุศาสตร์มหาวิทยาลัย สาขาวิชาการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สันติสุข กฤดากร, ม.ล. (2541). การศึกษาการถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้านด้านศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัย ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่มที่ 21 เรื่องที่ 6. (2539). การตลาดและการส่งออกศิลปหัตถกรรมและการผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมในประเทศไทย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544). กรุงเทพมหานคร: อรรถพลการพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. วิถีชีวิตและภูมิปัญญา. [ออนไลน์]
<http://kanchanapisek.or.th/kp8/thai/link1.htm>

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). **กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษา ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่10 (พ.ศ. 2550-2554) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) ฉบับสรุป.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสำหรับสำลี รักสุทธี และคณะ. (2544). **เทคนิควิธีการพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการ.** กรุงเทพมหานคร: พัฒนาศึกษา.
- สำลี รักสุทธี. (2544). **เทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนและเขียนแผนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ.** กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- สุนน อมรวิวัฒน์ และคณะ. (2538). **ความคิดและภูมิปัญญาไทยด้านการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 3).** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.
- สมล ผกามาศ. (2547). **สภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ช่วงชั้นที่ 3 ในโรงเรียนนำร่อง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตภาคเหนือตอนบน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการศึกษาวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**
- สุมานิน รุ่งเรืองธรรม. (2522). **กลวิธีสอน.** กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- สุมานิน รุ่งเรืองธรรม. (2542). **กลวิธีการสอน.** กรุงเทพฯ: เรืองธรรม.
- สุมิตร คุณานุกร. (2523). **หลักสูตรและการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 4.** กรุงเทพมหานคร: ขบวนการพิมพ์.
- สุรศักดิ์ ประดงดาโต. (2543). **การพัฒนา รูปแบบการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สังคมศึกษา) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านสารจอตเก่า สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดชัยภูมิ วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.**
- เสรี พงศ์พิศ. (2529). **คืนสู่อากเหง้า.** กรุงเทพฯ: เทียนวรรณ.
- อรรถัย มูลคำ. (2543). **การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. พิมพ์ครั้งที่ 5.** กรุงเทพมหานคร: ที.พี. พรินท์.
- อรรถัย มูลคำและคณะ. (2543). **Child Centred :Storyline Method: การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. พิมพ์ครั้งที่ 4.** กรุงเทพมหานคร: ดวงกลมสมัย.

อภิรักษ์ จิตรกร. (2559). การจัดการเรียนรู้แบบศิลปะเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มิถุนายน - ตุลาคม 2559. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2544). ภาพรวมภูมิปัญญาไทย . กรุงเทพฯ: อมรินทร์.

เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2544). หนังสือชุด ภูมิปัญญาชาวบ้านกับกระบวนการเรียนรู้และการปรับตัวของชาวบ้านไทย ภาพรวมภูมิปัญญาไทย. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด มหาชน.

เอกวิทย์ ณ ถลาง นิธิ เอียวศรีวงศ์ วิจารย์ พานิช รสนา โตสิตระกูล ม.ร.ว.นงคราญ ชมพูนุทภูมิ. (2546). ปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการความรู้. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อมรินทร์.

ภาษาอังกฤษ

Baker, P.E. (1975). "The Effects of a Community Resource Base low Curriculum Upon the Attitude and Knowledge of Senior High School Social Studies Students" Dissertation abstracts International. 36 (December 1975) : 3384-8.

Bakhtiar, M. A. (2016). Curriculum Development of Environmental Education Based on Local Wisdom at Elementary School. International Journal of Learning, Teaching and Educational Research Vol 15, No 3

Bell, Steve and Fifield, Kathy. (2541). An Introduction to the Storyline Method. เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาโดยใช้ Storyline Approach. 3-5, July, 2541 (อัดสำเนา)

Bloom, B.S. (1956). Taxonomy of Educational Objectives, The Classification of Educational Goals – Handbook I: Cognitive Domain. New York : McKay.

Gagne, Robert M. (1970). The Condition of Learning. 2d.ed. New York: Holt Rinchart and Winston.

Gordon, J. R. and others. (1990). Management and Organizational Behavior. Boston : Allyn and Bacon.

- Johnson, R.T. & Johnson, D.W. (1974). **An overview of cooperative learning**. In J.S.Thousand, R.A. Villa & Al Nevin (Eds.). *Creativity and collaborative Learning* (pp. 31-37). Baltimore, Maryland : Paul H. Brookes Publishing Co.
- Joyce, B, & Weil, M. (1996). **Model of teaching**. 5th ed. Boston : Allyn and Bacon.
- Marhayani, D. A. (2016). **DEVELOPMENT OF CHARACTER EDUCATION BASED ON LOCAL WISDOM IN INDEGENOUS PEOPLE TENGAHAN SEDANGAGUNG**. *Journal of Education, Teaching and Learning* is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.
- Torrance, E.P. (1962). **Guiding creative talent**. New Jersey: Prentice Hall.
- Warrend, Badj. (1998). **Indigenous Oral History: One Wurrundjeri Talking**. New York : Monash University.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย ช่วงที่ 1 และ 2
รายชื่อโรงเรียนและอาจารย์ร่วมทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย ช่วงที่ 1 และ 2

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำไพ ตีรณสาร
อดีตอาจารย์ประจำภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชรินทร์ ฐิติอดิศัย
อดีตอาจารย์ประจำภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรียาพร ทองผุด
อาจารย์ประจำสาขาศิลปศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
4. อาจารย์กาญจนา ชลสุวัฒน์
หัวหน้าภาควิชาศิลปะไทย วิทยาลัยช่างศิลป์สุพรรณบุรี
5. อาจารย์สุจินต์ วัฒนะรัตน์
อาจารย์ประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายชื่อโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างแบบสอบถามข้อมูลวิจัย ช่วงที่ 1

1. โรงเรียนวิสุทธรังษี
2. โรงเรียนกำแพงเพชรพิทยาคม
3. โรงเรียนวัชรวิทยา
4. โรงเรียนชัยนาทพิทยาคม
5. โรงเรียนศรียาภัย
6. โรงเรียนสามัคคีพิทยาคม
7. โรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์
8. โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย
9. โรงเรียนตราดตระการคุณ
10. โรงเรียนตากพิทยาคม
11. โรงเรียนนครนายกพิทยาคม
12. โรงเรียนบ้านนา (นายกพิทยากร)
13. โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย
14. โรงเรียนนครพนมพิทยาคม
15. โรงเรียนราชสีมาวิทยาลัย
16. โรงเรียนสุนารีวิทยา
17. โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จันทบุรี
18. โรงเรียนพุทไธสง
19. โรงเรียนประจวบวิทยาลัย
20. โรงเรียนหัวหิน
21. โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จังหวัดปัตตานี
22. โรงเรียนจอมสุรางค์อุปถัมภ์
23. โรงเรียนพะเยาพิทยาคม
24. โรงเรียนสตรีพัทลุง
25. โรงเรียนตะพานหิน
26. โรงเรียนจ่านกร้อง
27. โรงเรียนเบญจมเทพอุทิศจังหวัดเพชรบุรี
28. โรงเรียนสตรียะลา
29. โรงเรียนสตรีศึกษา
30. โรงเรียนระยองพิทยาคม

31. โรงเรียนวัดป่าประดู่
32. โรงเรียนสตรีราชินูทิศ
33. โรงเรียนพิชัย
34. โรงเรียนโพธาวัฒนาเสนี
35. โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา
36. โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย
37. โรงเรียนลำปางกัลยาณี
38. โรงเรียนเลยพิทยาคม
39. โรงเรียนกันทรลักษ์วิทยา
40. โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย
41. โรงเรียนสิงห์บุรี
42. โรงเรียนสุราษฎร์ธานี
43. โรงเรียนประสาทพิทยาคาร
44. โรงเรียนอ่างทองปัทมโรจน์วิทยาคม
45. โรงเรียนคำสร้อยพิทยาสรรค์
46. โรงเรียนวังน้ำเย็นวิทยาคม
47. โรงเรียนหนองบัวพิทยาคาร
48. โรงเรียนตึกกฟ้งวิทยายน
49. โรงเรียนสตรีระนอง

2. รายชื่อโรงเรียนและรายชื่ออาจารย์ที่ร่วมทดสอบเครื่องมือวิจัย ช่วงที่ 2

1. โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม วิชาศิลปะ (พื้นฐาน) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อาจารย์สุจินต์ วัฒนะรัตน์
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อาจารย์อนุรุทธ เปรมนิรันดร
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อาจารย์อดิญา วงษ์วาท
2. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 48 จังหวัดจันทบุรี วิชาศิลปะ (พื้นฐาน)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 อาจารย์อุทิศ นิลรัตน์
3. โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม วิชาศิลปะ (พื้นฐาน)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อาจารย์ณภัทร จารีกฐิติ
4. โรงเรียนศึกษานารี วิชาศิลปะ (พื้นฐาน)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อาจารย์วันชาติ นามเกิด
5. โรงเรียนช่องพระนาวิทยา วิชาศิลปะ (พื้นฐาน)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2-3 อาจารย์ศุภลักษณ์ เปรมยิ่ง
6. โรงเรียนระยองวิทยาคม วิชาศิลปะ (พื้นฐาน)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อาจารย์รพีภพ ไบเจริญ

รายชื่อโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างแบบสอบถามข้อมูลวิจัย ช่วงที่ 1

1. โรงเรียนวิสุทธรังษี
2. โรงเรียนกำแพงเพชรพิทยาคม
3. โรงเรียนวัชรวิทยา
4. โรงเรียนชัยนาทพิทยาคม
5. โรงเรียนศรียาภัย
6. โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม
7. โรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์
8. โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย
9. โรงเรียนตราดตระการคุณ
10. โรงเรียนตากพิทยาคม
11. โรงเรียนนครนายกวิทยาคม
12. โรงเรียนบ้านนา (นายกพิทยากร)
13. โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย
14. โรงเรียนนครพนมวิทยาคม
15. โรงเรียนราชสีมาวิทยาลัย
16. โรงเรียนสุนารีวิทยา
17. โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จันทบุรี
18. โรงเรียนพุทไธสง
19. โรงเรียนประจวบวิทยาลัย
20. โรงเรียนหัวหิน
21. โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จังหวัดปัตตานี
22. โรงเรียนจอมสุรางค์อุปถัมภ์
23. โรงเรียนพะเยาพิทยาคม
24. โรงเรียนสตรีพัทลุง
25. โรงเรียนตะพานหิน
26. โรงเรียนจ่านกร้อง
27. โรงเรียนเบญจมเทพอุทิศจังหวัดเพชรบุรี
28. โรงเรียนสตรียะลา
29. โรงเรียนสตรีศึกษา
30. โรงเรียนระยองวิทยาคม

31. โรงเรียนวัดป่าประดู่
32. โรงเรียนสตรีราชินูทิศ
33. โรงเรียนพิชัย
34. โรงเรียนโพธาวัฒนาเสนี
35. โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา
36. โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย
37. โรงเรียนลำปางกัลยาณี
38. โรงเรียนเลยพิทยาคม
39. โรงเรียนกันทรลักษ์วิทยา
40. โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย
41. โรงเรียนสิงห์บุรี
42. โรงเรียนสุราษฎร์ธานี
43. โรงเรียนประสาธน์พิทยาการ
44. โรงเรียนอ่างทองปัทมโรจน์พิทยาคม
45. โรงเรียนคำสร้อยพิทยาสรรค์
46. โรงเรียนวังน้ำเย็นพิทยาคม
47. โรงเรียนหนองบัวพิทยาการ
48. โรงเรียนดีบุกพังงาวิทยายน
49. โรงเรียนสตรีระนอง

รายชื่อโรงเรียนและรายชื่ออาจารย์ที่ร่วมทดสอบเครื่องมือวิจัย ช่วงที่ 2

1. โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม วิชาศิลปะ (พื้นฐาน) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อาจารย์สุจินต์ วัฒนะรัตน์
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อาจารย์อนุรุทธ เปรมนิรันดร
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อาจารย์อติญา วงษ์วาท
2. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 48 จังหวัดจันทบุรี วิชาศิลปะ (พื้นฐาน)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 อาจารย์อุทิศ นิลรัตน์
3. โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม วิชาศิลปะ (พื้นฐาน)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อาจารย์ณภัทร จารีกฐิติ
4. โรงเรียนศึกษานารี วิชาศิลปะ (พื้นฐาน)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อาจารย์วันชาติ นามเกิด
5. โรงเรียนช่องพระนาวิทยา วิชาศิลปะ (พื้นฐาน)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2-3 อาจารย์ศุภลักษณ์ เปรมยิ่ง
6. โรงเรียนระยองวิทยาคม วิชาศิลปะ (พื้นฐาน)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อาจารย์รพีภพ ไบเจริญ

ภาคผนวก ข

การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงพินิจ

ตารางวิเคราะห์ค่า IOC

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถามและแบบทดสอบ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์และนิยามของแบบสอบถามและแบบทดสอบ ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
1. เพศ 1. ชาย 2. หญิง	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
2. อายุ 1. 11-12 ปี 2. 13-14 ปี 3. 15-16 ปี 4. 17 ปี ขึ้นไป	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
3. ระดับชั้น 1. ม.1 2. ม. 2 3. ม.3	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
4. โรงเรียนของนักเรียนอยู่ในเขตภูมิภาคใด	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
1. ภาคเหนือ (ได้แก่ จังหวัดเชียงราย น่าน พะเยา เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน แพร่ ลำปาง ลำพูน อุตรดิตถ์)	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
2. ภาคกลาง (ได้แก่ จังหวัด พิษณุโลก สุโขทัย เพชรบูรณ์ พิจิตร กำแพงเพชร นครสวรรค์ ลพบุรี ชัยนาท อุทัยธานี สิงห์บุรี อ่างทอง สระบุรี พระนครศรีอยุธยา สุพรรณบุรี นครนายก ปทุมธานี นนทบุรี นครปฐม สมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม)	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
2.1. กรุงเทพมหานคร	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
3. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ได้แก่ จังหวัด หนองคาย นครพนม สกลนคร อุดรธานี หนองบัวลำภู เลย มุกดาหาร กาฬสินธุ์ ขอนแก่น อำนาจเจริญ ยโสธร ร้อยเอ็ด มหาสารคาม ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี)	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
4. ภาคตะวันออก (ได้แก่ จังหวัด สระแก้ว ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด)	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
5. ภาคตะวันตก (ได้แก่ จังหวัด ตาก กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์)	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
6. ภาคใต้ (ได้แก่ จังหวัด ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช กระบี่ พังงา ภูเก็ต พัทลุง ตรัง ปัตตานี สงขลา สตูล นราธิวาส ยะลา)	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
5. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับ ภูมิปัญญาท้องถิ่น จากแหล่งใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
1. จัดการเรียนการสอนในโรงเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
2. รายการวิทยุ/โทรทัศน์	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
3. หนังสือ/นิตยสาร/วารสาร	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
4. ไม่มีความรู้เลย	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
5. อื่นๆ โปรดระบุ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็น เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละภูมิภาคในประเทศไทย

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จัก ในเขตพื้นที่ต่างๆ ตามการรับรู้ของนักเรียน ในแต่ละภูมิภาค (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
1.1 ภาคเหนือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)							
1. ร่มกระดาศา	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
2. ชันโตก	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
3. ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากผ้าร่มฮ่อม	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
4. ผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลัก	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
5. ผ้าฝ้ายลายเขียนเทียน+ขี้ผึ้ง	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
6. ตุง	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
7. ขามตราไก่	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
8. เครื่องเงิน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
9. ผ้าปักชาวเขา	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
10. ไม้รู้จัก	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
11. อื่น ๆ (โปรดระบุ)	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
1.2 ภาคกลาง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)							
1. ผ้าทอมือ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
2. เครื่องเบญจรงค์	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
3. เครื่องปั้นดินเผาเคลือบสีลาดล	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
4. ผลิตภัณฑ์จักสานจากผักตบชวา	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
5. เครื่องปั้นดินเผาสังคโลก	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
6. เรือจำลอง	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
7. เครื่องแขวนพวง	+1	+1	+1	0	+1	1.0	ใช้ได้
8. ผลิตภัณฑ์ของจิว	+1	+1	+1	0	+1	1.0	ใช้ได้
9. ผลิตภัณฑ์จักสานจากไม้ไผ่	+1	0	0	+1	+1	0.6	ใช้ได้
10. ผลิตภัณฑ์จักสานจากกก	+1	0	+1	0	+1	0.6	ใช้ได้
11. ผ้าขาวม้า	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
12. ไหสีหู	+1	0	+1	0	+1	0.6	ใช้ได้

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
13. ผลิตภัณฑ์จักสานจากใบลาน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
14. เครื่องประดับจากทองคำโบราณ	+1	+1	+1	0	+1	1.0	ใช้ได้
15. ปลาตะเพียนสาน	+1	+1	+1	0	+1	1.0	ใช้ได้
16. มีดอรัญญิก	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
17. ผลิตภัณฑ์จากทองเหลือง	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
18. ตุ๊กตาชาววัง	+1	+1	0	0	+1	1.0	ใช้ได้
19. หัวโขน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
20. ไม้รูดจัก	+1	0	+1	0	+1	0.6	ใช้ได้
21. อื่น ๆ (โปรดระบุ)	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
1.2.1 กรุงเทพมหานคร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)							
1. บาตรพระ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
2. หล่อพระพุทธรูป	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
3. ชั้นลงหิน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
4. หัวโขน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
5. หัตถกรรมจิว	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
6. ผ้าปักฉลุ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
7. ชลู่ยไทย	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
8. เรือจำลอง	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
9. หุ่นกระบอกไทย	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
10. ไม้รูดจัก	+1	0	+1	0	+1	0.6	ใช้ได้
11. อื่น ๆ (โปรดระบุ)	+1	-1	+1	+1	+1	0.8	ใช้ได้
1.3 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)							
1. กระดืบข้าว	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
2. ผ้าไหมมัดหมี่	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
3. ผลิตภัณฑ์จักสานจากกก	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
4. ผ้าทอลายขีด	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
5. ผ้าแพรวา	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
6. เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
7. ผ้าไหมลายราชวัตร	+1	0	0	+1	+1	0.6	ใช้ได้
8. ผลิตภัณฑ์จักสานจากผักตบชวา	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
9. ดอกไม้ประดิษฐ์	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
10. ผอบใบตาล	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
11. ผ้าทอลายลูกแก้ว	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
12. หน้ากากผีตาโขน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
13. กระพรุนทองเหลืองโบราณ	+1	+1	+1	0	+1	0.8	ใช้ได้
14. เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
15. ไม้รู้จัก	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
16. อื่น ๆ (โปรดระบุ)	+1	0	+1	0	+1	0.6	ใช้ได้
1.4 ภาคตะวันออก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)							
1. ผลิตภัณฑ์จักสานจากกก	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
2. ผลิตภัณฑ์จักสานจากไม้ไผ่	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
3. ครกหิน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
4. งอบ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
5. ผลิตภัณฑ์จักสานจากใบลาน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
6. ผลิตภัณฑ์จากเครื่องทองเหลือง	+1	0	+1	0	+1	0.6	ใช้ได้
7. ผลิตภัณฑ์จักสานจากคลุ้ม	+1	0	+1	0	+1	0.6	ใช้ได้
8. เสื้อจันทบูร	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
9. ไม้รู้จัก	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
10. อื่น ๆ (โปรดระบุ)	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
1.5 ภาคตะวันตก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)							
1. เครื่องประดับจากหินสี	+1	0	+1	0	+1	0.6	ใช้ได้
2. เครื่องประดับจากนิล	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
3. เครื่องประดับจากอัญมณี	+1	0	+1	0	+1	0.6	ใช้ได้
4. จักสานป่านศรนารายณ์	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
5. ผลิตภัณฑ์กระถางดินเผา	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
6. ผลิตภัณฑ์จากไม้ตาล	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
7. ผ้าทอ	+1	0	+1	-1	+1	0.8	ใช้ได้
8. ผ้าขาม้า 100 สี	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
9. ไม้รู้จัก	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
10. อื่น ๆ (โปรดระบุ)	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
1.6 ภาคใต้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)							
1. ผลิตภัณฑ์จากย่านลิเภา	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
2. เครื่องถม	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
3. ผลิตภัณฑ์จากผ้าบาติก	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
4. ผ้าทอมือ	+1	0	+1	+1	+1	0.8	ใช้ได้
5. เครื่องประดับมุก	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
6. กรงนก	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
7. แกะสลักรูปหนัง	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
8. ผลิตภัณฑ์จากใบเตย	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
9. ผลิตภัณฑ์จากกระจูด	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
10. ผลิตภัณฑ์จากหวาย	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
11. เครื่องประดับจากไข่มุก	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
12. ไม้เทพทาโร	+1	0	+1	0	+1	0.6	ใช้ได้
13. ผลิตภัณฑ์ไปไม้สีทอง	+1	0	+1	0	+1	0.6	ใช้ได้
14. ไม้รู้จัก	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
15. อื่น ๆ (โปรดระบุ)	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้

ตอนที่ 2 ข้อมูลเพื่อประเมินระดับความรู้ความเข้าใจ

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
ระดับความรู้ความเข้าใจก่อน - หลังเรียน							
ชั้น ม.1							
1. ภูมิปัญญาผ้าหม้อฮ่อม	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
2. ภูมิปัญญาสานปลาตะเพียนโบราณ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
3. ภูมิปัญญาเครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
4. ภูมิปัญญาจักสานไม้ไผ่	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
5. ภูมิปัญญาโองม้งกร	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
6. ภูมิปัญญาจักสานย่านลิเภา	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
7. ภูมิปัญญาบาตรพระ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
ชั้น ม.2							
1. ภูมิปัญญาแกะไม้	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
2. ภูมิปัญญาเบญจรงค์	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
3. ภูมิปัญญาเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
4. ภูมิปัญญาเสื่อกก	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
5. ภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์ไม้ตาล	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
6. ภูมิปัญญาหนังตะลุง	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
7. ภูมิปัญญาหัวโขน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
ชั้น ม.3							
1. ภูมิปัญญาร่มบ่อสร้าง	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
2. ภูมิปัญญาตุ๊กตาชาววัง	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
3. ภูมิปัญญาทอผ้าไหม	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
4. ภูมิปัญญาครกหิน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
5. ภูมิปัญญาเครื่องประดับนิล	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
6. ภูมิปัญญาผ้าบาติก	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
7. ภูมิปัญญาหุ่นกระบอก	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้

ตอนที่ 3 ข้อมูลด้านการรับรู้ด้านคุณค่าและสุนทรียะเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศิลปะและความงาม	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
2. ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยเป็นเรื่องที่คนไทยควรภาคภูมิใจ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
3. การมีความรู้ความเข้าใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย ทำให้ยิ่งเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
4. ผลงานจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยเป็นเรื่องยุ่งยากและเสียเวลา	+1	0	+1	+1	+1	0.8	ใช้ได้
5. ผลงานจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยเป็นเรื่องเขยและล้ำสมัย	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
6. ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย เป็นเรื่องของคนไทยทุกคนที่ควรรู้จัก	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
7. การเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ดีควรทดลองโดยการลงมือทำ	+1	0	+1	0	+1	0.6	ใช้ได้
8. ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
9. ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย ควรส่งเสริมสนับสนุนและเผยแพร่ไปทั่วโลก	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
10. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเรื่องที่ควรมีไว้ในหลักสูตรระดับมัธยมศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้

ตอนที่ 4 ข้อมูลด้านการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
1. การเรียนครั้งนี้ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละภูมิภาค	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
2. การเรียนครั้งนี้ ทำให้นักเรียนเข้าใจกระบวนการสร้างผลงานภูมิปัญญาท้องถิ่น	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
3. สื่อการสอนนี้ ทำให้นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
4. ความชัดเจนในเรื่องภาพและเสียงบรรยายของสื่อการสอน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
5. ความเหมาะสมในการใช้เวลาในเรียนบทเรียนนี้	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
6. ใบความรู้ ทำให้นักเรียนเข้าใจที่มาขั้นตอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
7. กิจกรรมที่ทำ มีส่วนเสริมสร้างทักษะนักเรียนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
8. แบบทดสอบสามารถวัดความรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับภูมิปัญญา	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
9. การเรียนครั้งนี้ ทำให้นักเรียนซาบซึ้งและภูมิใจในภูมิปัญญาของคนไทย	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
10. การเรียนครั้งนี้ นักเรียนสามารถนำไปพัฒนาตนเองในด้าน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้

แบบทดสอบก่อนเรียน หลังเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
1. การย้อมผ้าหลายครั้ง มีข้อดีอย่างไร 1. ผ้าจะนุ่มนวลและมีสีเข้มขึ้น 2. สีจะติด สีเสมอกัน และทนนาน 3. สีจะไม่ผิตเพี้ยนจากสีดั้งเดิม 4. ทำให้น้ำค้างที่ติดสีย้อมหลุดออก	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
2. ปลาตะเพียนเป็นสัญลักษณ์แห่งความอุดมสมบูรณ์เพราะอะไร 1. ปลา มีขนาดอ้วนกลม 2. ปลาโตเต็มที่ กินได้อร่อย 3. เป็นปลาที่มีราคาแพง 4. เป็นปลาที่ออกลูกได้ครั้งละมาก ๆ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
3. เหตุใดจึงเลือกโบลานมาสานเป็นปลาตะเพียน 1. หาง่าย 2. ซื่อเป็นมงคล 3. โครงสร้างที่แข็งแรง 4. แมลงไม่กินใบ	+1	+1	+1	0	+1	0.8	ใช้ได้
4. ข้อใดต่อไปนี ไม่ได้อยู่ในเครื่องแขวนปลาตะเพียนสาน 1. กระจงแม่ปลา 2. กระจงเกลือ 3. ปักเป้า 4. กุ้งแม่น้ำ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
5. เชื้อเพลิงในการเผาเครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียงคือข้อใด 1. ฟางข้าวและไม้ฟืน 2. เตาแก๊ส 3. ถ่าน 4. มูลสัตว์	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
6. เมื่อเผาเครื่องปั้นจนได้ที่ภาชนะจะมีสีใด 1. ขาวนวล 2. น้ำตาลอ่อน 3. แดงสุกปลั่ง 4. ส้มแกมเหลือง	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
7. ข้อใด ไม่ใช่คุณลักษณะพิเศษของไฟ 1. โตเร็ว 2. ลำต้นตรง 3. ยืดหยุ่นได้ดี 4. อายุงานสั้น	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
8. เครื่องจักสานในข้อใด ไม่เข้าพวกในการใช้งาน 1. ชะลอม 2. งอบ 3. กระดัง 4. กระบุง	+1	0	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
9. รูปแบบการจักสานปัจจุบันเปลี่ยนไปอย่างไร 1. จากเพื่อใช้งาน เป็น เพื่อการค้า 2. จากเพื่อใช้งาน เป็น เพื่อศาสนา 3. จากเพื่อยังชีพ เป็น เพื่อใช้งาน 4. จากเพื่อใช้งาน เป็น เพื่อความสวยงาม	+1	+1	+1	0	0	1.0	ใช้ได้
10. ไม้ส่วนมากจะเขียนลายมังกร ยกเว้นข้อใด 1. มังกรเป็นเสมือนสัตว์ชั้นสูงจากฟ้า 2. มังกรเป็นสัตว์มงคลที่นับถือของชาวจีน 3. มังกรมีลวดลายที่สวยงาม 4. มังกรมีลวดลายที่เขียนง่าย	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
11. การลำเลียงโถงเข้าประตูเตาเพื่อเผา จะต้องใช้อิฐ ปิดทางให้มิดชิด เพื่ออะไร 1. ไม่ให้ความร้อนระบายออกได้ 2. ป้องกันอัคคีภัยการการเผา 3. ควบคุมระดับความร้อนของเตาให้คงที่ 4. ป้องกันการปะทุของโถงออกมาภายนอก	+1	-1	0	+1	+1	1.0	ใช้ได้

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
<p>12. ในการใช้เหล็กลวดหรือลวดตัวเก็ง สำหรับทำโองม้งกร เพื่อใช้ในการทำอะไร</p> <p>1. ตกแต่งส่วนที่เป็นลายเส้นบริเวณปากโองม้งกร</p> <p>2. ลำเลียงโองม้งกรสำหรับเข้าเตาเผา</p> <p>3. แต่งลายม้งกรบริเวณฐานโองม้งกร</p> <p>4. แบ่งดินที่ม่แล้วให้มีขนาดเหมาะกับงาน</p>	+1	+1	+1	0	+1	1.0	ใช้ได้
<p>13. คุณสมบัติที่เด่นที่สุดของย่านลิเภา คือข้อใด</p> <p>1. ลำต้นเหนียว</p> <p>2. หาง่าย</p> <p>3. ผิวเรียบเงา</p> <p>4. ราคาถูก</p>	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
<p>14. เครื่องจักสานย่านลิเภา มีการใช้ไม้ใผ่มาประกอบ ในการทำผลิตภัณฑ์ เพื่ออะไร</p> <p>1. ใช้เป็นเส้นยึดให้เกิดลวดลาย</p> <p>2. ใช้ขึ้นรูปทรงกระเป่า</p> <p>3. ใช้ทำหูกระเป่า</p> <p>4. ใช้ทำฐานกระเป่า</p>	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
<p>15. การเพิ่มคุณค่าของเครื่องจักสานย่านลิเภาให้มีความงาม มีมูลค่าสูงขึ้นสามารถทำได้โดยวิธีใด</p> <p>1. เสริมส่วนประกอบด้วยเครื่องถมเงินและถมทอง</p> <p>2. ให้มีลวดลายมากขึ้น</p> <p>3. ให้มีขนาดใหญ่ขึ้น</p> <p>4. เพิ่มลูกเล่นในการใช้งานให้มากขึ้น</p>	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
<p>16. ข้อใดแสดงถึงความเป็นเครื่องจักสานย่านลิเภาได้ชัดเจนที่สุด</p> <p>1. ละเอียด 2. ทนแดด</p> <p>3. ทนฝน 4. ราคาถูก</p>	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
17. ปัจจุบัน บาทรพระถูกลดความนิยมลงเพราะข้อใด 1. นิยมบาทรบที่มีราคาถูกกว่า 2. บาทรบ ไม่มีช่างที่มีฝีมือแล้ว 3. บาทรบมีความทนทานกว่า 4. บาทรบ ขาดแคลนวัสดุในการทำ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
18. สีในข้อใดสัมพันธ์กับผ้าม่อฮ่อม 1. สีม่วง 2. สีน้ำเงิน 3. สีแดง 4. สีเขียว	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
19. ข้อใดไม่ใช่เหตุผลที่ทำให้ผ้าม่อฮ่อมได้รับความนิยมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน 1. ทนทาน 2. ใส่สบาย 3. สีสุภาพ 4. ราคาไม่แพง	0	+1	0	+1	+1	1.0	ใช้ได้
20. หากโบราณหายาก นักเรียนคิดว่าข้อใดต่อไปนี้ มีคุณสมบัติทดแทนได้ดีที่สุด 1. ไบเตย 2. ไบปอ 3. ไบตะไคร้ 4. ไบมะพร้าว	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
21. ข้อใดกล่าวผิดเกี่ยวกับปลาดะเพียนโบราณ 1. เริ่มต้นจากโบราณ 2 เส้น 2. ทำกันมากที่ จ.อยุธยา 3. เป็นเครื่องแขวน 4. ความเชื่อเรื่องภูติผี	+1	+1	0	0	+1	1.0	ใช้ได้
22. เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียงเกี่ยวข้องกับข้อใด 1. มรดกโลก 2. อุตสาหกรรม 3. ลายเส้นโค้งกันหอย 4. ถูกทุกข้อ	+1	+1	+1	0	+1	1.0	ใช้ได้

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
23. จิตรกรรมบนเครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียงคือข้อใด 1. การเขียนลาย 2. การเผาหม้อ 3. การปั้นหม้อ 4. การทาบเชือก	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
24. การปรับปรุงแบบเครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียงในปัจจุบัน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมซื้อเพื่ออะไร 1. เป็นเครื่องครัว 2. ปลุกต้นไม้ 3. เป็นของที่ระลึก 4. ใส่ข้าวของเครื่องใช้	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
25. งานจักสานต่อไปนี้ งานในข้อใดละเอียดที่สุด 1. สานปลาตะเพียนใบลาน 2. สานกระบุงไม้ไผ่ 3. สานกระเป๋าย่านลิเกา 4. สานชะลอมไม้ไผ่	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
26. ข้อใดกล่าวถึงซักเสียดได้ถูกต้อง 1. การทำให้เท่ากัน 2. การทำให้แข็งแรงขึ้น 3. การทำให้เล็กลง 4. การทำให้เหนียวขึ้น	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
27. ข้อใดกล่าวถึงงานจักสานได้ถูกต้อง 1. วัสดุธรรมชาติ 2. หาซื้อยาก 3. ฝักฝนวนยาวนาน 4. มีราคาแพง	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
28. ภูมิปัญญาในข้อใดใช้วัตถุดิบไม่เข้าพวก 1. งานสานปลาตะเพียนใบลาน 2. งานจักสานไม้ไผ่ 3. งานจักสานย่านลิเกา 4. บาตรพระ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
29. การมีอาชีพทำบาตรพระ สอดคล้องกับวิถีชีวิตคนไทยเพราะอะไร 1. คนไทยชำนาญงานโลหะ 2. คนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ 3. ประเทศไทยมีแร่เหล็กจำนวนมาก 4. คนไทยยกย่องอาชีพเชื่อมโลหะ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
30. ขั้นตอนใดเกิดขึ้นลำดับสุดท้ายของการทำบาตร 1. การทำขอบบาตร 2. การตีบาตร 3. การประกอบบง 4. การเผาบาตร	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้

แบบทดสอบก่อนเรียน หลังเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
1. ข้อใดคืองานแกะสลักไม้ที่ดี 1. ใช้ไม้สักทอง 2. ไม่มีการขัดถูด้วยกระดาษทราย 3. ลวดลายเกี่ยวกับพุทธศาสนา 4. สีของเนื้อไม้เนียนเรียบทั้งแผ่น	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
2. ข้อใดกล่าวถูกต้อง 1. หัวโขนที่ทำเป็นของที่ระลึก ไม่จัดเป็นหัวโขน 2. หัวโขนเป็นศิลปะพื้นบ้าน 3. หัวโขน มีขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 4. หัวโขนต้องลงสีตามแบบแผน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
3. การแก้ปัญหาของช่างทำหัวโขน เพื่อให้รู้ชื่อและแบบของหัวโขนแต่ละตัวคือข้อใด 1. การจำแนกสีกายและใบหน้าของหัวโขน 2. ช่างทำหัวโขน 3. การฝึกให้ท่องจำก่อนเริ่มเป็นช่างหัวโขน 4. การเริ่มต้นทำหัวโขนตามกลุ่มพงษ์กษัตริย์	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
4. ดินดำนเกวียนเมื่อถูกเผาจะให้สีธรรมชาติเป็นสีแดง คาดว่าน่าจะเกิดจากอะไร 1. ธาตุเหล็กในดิน 2. สังกะสีในดิน 3. แมกเนเซียมในดิน 4. ตะกั่วในดิน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
5. เครื่องปั้นดินเผาต่างเกวียนดั้งเดิมนั้น นิยมทำเพื่อใช้งานประเภทใด 1. กระจ่างปลูกต้นไม้ 2. ตุ๊กตาดินเผา 3. หลังคาบ้าน 4. เครื่องใช้ในครัวเรือน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
6. ข้อใดเป็นการตกแต่งลวดลายบนภาชนะดินเผาที่ถูกต้อง 1. ตกแต่งเมื่อดินหมาด 2. ต้องใช้นิ้วมือตกแต่งเท่านั้น 3. ตากแดด 1 วันก่อนตกแต่ง 4. ร่างภาพก่อนตกแต่งเสมอ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
7. เหตุใดจึงต้องมีการฝังลมเครื่องปั้นแต่พอดีก่อนเผา 1. เพื่อให้ดินแห้งเสมอกัน 2. เพื่อให้มีการสั่งซื้อก่อนการเผา 3. เพื่อคัดภาชนะที่แตกออกก่อนการเผา 4. เพื่อให้ลูกค้าได้เลือกก่อนการเผา	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
8. กกที่ใช้นำมาทอคือกกกลมเพราะมีคุณสมบัติเด่นคือข้อใด 1. ลำต้นแบน ยาว และผิวด้าน 2. ลำต้นกลม ผิวมัน และต้นยาว 3. ลำต้นกลวง ผิวมัน และเหนียว 4. ลำต้นเล็ก เหนียว และปลุกง่าย	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
9. ภูมิปัญญาในข้อใด มีการใช้งานแบบเครื่องใช้สอย 1. งานแกะสลักไม้ 2. หนังตะลุง 3. หัวโขน 4. เสื้อกกจันทบูร	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
10. สิ่งหนึ่งที่หนังใหญ่และหนังตะลุงแตกต่างกันคือข้อใด 1. วัสดุที่ทำ 2. การใช้เงาในการแสดง 3. เรื่องที่แสดง 4. ขนาด	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
11. คุณสมบัติที่ดีของหนังวัวและหนังควายในการนำมาใช้ทำตัวหนังตะลุงคือข้อใด 1. ถูก ทำง่าย โปร่งแสง 2. ถูก ทึบ เหนียว 3. หนา เหนียว โปร่งแสง 4. ทำง่าย ทึบ หนา	+1	+1	0	+1	+1	0.8	ใช้ได้
12. หนังตะลุงที่ทุกคณะต้องมีคือข้อใด 1. ฤๅษี 2. ปีศาจ 3. ต้นไม้ 4. งู	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
13. ข้อดีของการใช้เหล็กจารในการร่างภาพลงบนแผ่นหนังคือข้อใด 1. ลบรอยได้ง่าย 2. ลายเส้นชัดเจน 3. มีหลายแบบให้เลือก 4. คุณสมบัติใกล้เคียงดินสอ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
14. การลงน้ำมันชักเงา นอกเหนือจากจะทำให้ตัวหนังสวยงามเมื่อแสดงแล้วประโยชน์ที่เห็นได้ชัดคือข้อใด 1. ย้อมสีได้ง่ายขึ้น 2. รักษาสภาพหนัง 3. เช็ดหุ่นได้ง่ายขึ้น 4. ฉลุงานได้ง่ายขึ้น	+1	+1	+1	0	+1	0.8	ใช้ได้
15. ข้อใดที่ไม่ใช่อุปกรณ์ในการทำหนังตะลุง 1. ตู๊ดตู๋ 2. ค้อน 3. ตะปู 4. เหล็กเขียนลาย	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
16. การเปลี่ยนมานิยมใช้ไม้ตาลมาใช้งาน เพราะเหตุใด 1. มีมาก หาง่าย 2. เป็นที่ต้องการของตลาดต่างประเทศ 3. กลึงได้ง่ายกว่า 4. เป็นไม้มงคล	+1	0	0	+1	+1	0.6	ใช้ได้
17. ไม้ตาลที่นำมาใช้ในการทำผลิตภัณฑ์ ต้องเป็นอย่างไร 1. อายุ 80 ปีขึ้นไป 2. ยังให้ผลผลิตอยู่ 3. มีความสูงยังไม่มาก 4. ใช้เฉพาะส่วนยอดตาล	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
18. ข้อใดไม่ใช่ขั้นตอนการทำผลิตภัณฑ์ไม้ตาล 1. อบไม้ 2. เคลือบแลคเกอร์ 3. ขัดเสี้ยนไม้ 4. เลื่อยไม้	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
19. การกลึงผลิตภัณฑ์ด้วยมีดกลึง เหมาะกับงานที่มีลักษณะ เป็นอย่างไร 1. งานที่ต้องการรายละเอียด 2. งานที่มีซอกลึก หรือแคบ 3. งานที่ต้องการความเรียบโค้ง 4. งานที่เน้นรูปทรงกระบอก	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
20. อุปกรณ์ในการแบ่งไม้ตาลออกเป็นชิ้นส่วนตามขนาดผลิตภัณฑ์ คือข้อใด 1. เลื่อยวงเดือน 2. สว่านไฟฟ้า 3. เลื่อยฉลุ 4. เลื่อยไฟฟ้า	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
21. ข้อเสียของการนำผลิตภัณฑ์ไปตากแดดมากเกินไปจะทำให้งานมีลักษณะเป็นอย่างไร 1. งานจะบิดเสียรูปทรง 2. งานจะแตกลายงา 3. งานจะมีสีเข้มเกินไป 4. งานจะทาสีเคลือบไม่ติด	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
22. เหตุที่ต้องใช้เทคนิคในการกลึงไม้ตาลสูงมากเพราะเหตุใด 1. ไม้ตาลมีเสี้ยนมาก 2. ไม้ตาลเนื้อไม้ไม่แน่น 3. ไม้ตาลมีความเหนียวสูง 4. ไม้ตาลมีความเปราะสูง	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
23. ข้อใดกล่าวถูกต้องเกี่ยวกับภูมิปัญญาแกะสลักไม้ 1. ไม้เนื้ออ่อน 2. ไม้ยืนต้น 3. ไม้เก่า 4. ไม้สัก	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
24. คุณสมบัติที่ต้องมีในช่างแกะสลักไม้คือข้อใด 1. รู้จักพันธุ์ไม้ 2. เป็นผู้ซาย 3. เขียนลวดลายได้ 4. เป็นคนภาคเหนือ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
25. ภูมิปัญญาในข้อใดได้รับอิทธิพลเกี่ยวกับสิน้อยที่สุด 1. เสื้ออกจันทบูร 2. เบญจรงค์ 3. แกะสลักไม้ 4. หัวโขน	+1	+1	0	0	+1	0.6	ใช้ได้
26. ข้อใดจับคู่ผิด 1. แกะสลักไม้ – ผลิตภัณฑ์ไม้ตาล 2. เครื่องปั้นดินเผาเกวียน – เบญจรงค์ 3. หนังตะลุง – เสื้ออกจันทบูร 4. หัวโขน – หนังตะลุง	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
27. งานภูมิปัญญาในข้อใดมีการนำมาใช้สอยได้จริงในชีวิตประจำวัน 1. หัวโขน 2. งานแกะสลักไม้ 3. เสื่อกกจันทบูร 4. หนังตะลุง	+1	+1	0	0	+1	0.6	ใช้ได้
28. งานภูมิปัญญาหนังตะลุงและหัวโขนมีความเกี่ยวข้องกันคือข้อใด 1. ใช้ในการแสดง 2. มาจากเมืองจีน 3. ใช้หนังสัตว์เป็นวัตถุดิบ 4. มีลิงเป็นตัวเอก	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
29. หัวใจของเครื่องเบญจรงค์คือข้อใด 1. ลวดลาย 2. ราคา 3. รูปทรง 4. สีขาว	+1	0	+1	+1	+1	0.8	ใช้ได้
30. ข้อใดต่อไปนี้ไม่ใช่กระบวนการทางจิตรกรรม 1. ลายเบญจรงค์ 2. แกะสลักไม้ 3. ใบน้ำหัวโขน 4. ลงสีหนังตะลุง	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้

แบบทดสอบก่อนเรียน หลังเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
1. ร่มกระดาศขนาดเล็กสุด นักท่องเที่ยวนิยมซื้อเพื่อนำไปเป็นอะไร 1. ใช้ตามเทศกาลสำคัญ 2. ตกแต่งสวน 3. ของที่ระลึก 4. ประดับของใช้	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
2. การตรวจสอบคุณภาพดินเหนียวหลังการตากแดดแห้งน้ำ 1 คืบและกรองดินแล้วคือ การทำอะไร 1. ระบายสี เพื่อดูการดูดซับสี 2. ทดสอบโดยการปั้นจริง 3. บีบดิน ดูการเนียนติดนิ้ว 4. ปั้นเป็นเส้นยาวดูความเหนียว	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
3. การปั้นตุ๊กตาชาววังในปัจจุบันสะดวกและรวดเร็วขึ้นกว่าในสมัยโบราณเพราะเหตุใด 1. ใช้เครื่องพ่นสีด้วยคอมพิวเตอร์ 2. ใช้แม่พิมพ์ยางพาราแทนการปั้น 3. ใช้ดินญี่ปุ่นจึงลดเวลาในการเตรียมดิน 4. ใช้แม่พิมพ์ปูนพลาสติกส่วนหัวและลำตัว	+1	0	+1	+1	+1	0.8	ใช้ได้
4. ตุ๊กตาชาววังแบบผู้ใหญ่ฝ่ายหญิง นิยมทำออกมาโดยมีเครื่องแต่งกายแบบใด 1. สตรีชาวเหนือ 2. สตรีชาวอีสาน 3. สตรีชาวดำ 4. สตรีชาววัง	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
5. การทำส่วนตัวของหุ่นกระบอก ต้องอาศัยช่างที่มีความชำนาญทั้ง 3 ด้าน คือช่างอะไร 1. ช่างเย็บปักถักร้อย ช่างโลหะ ช่างพิมพ์ 2. ช่างปั้น ช่างเขียน ช่างเย็บปักถักร้อย 3. ช่างบุ ช่างหล่อ ช่างเขียน 4. ช่างทอง ช่างเขียน ช่างเย็บปักถักร้อย	+1	0	0	+1	+1	0.6	ใช้ได้

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
6. ชิ้นส่วนสำคัญของหุ่นกระบอกประกอบด้วยอะไร 1. ลำตัว ศีรษะ เครื่องแต่งกาย โครงหุ่น 2. โครงหุ่น ศีรษะ มงกุฎ มือ ลำตัว 3. ศีรษะ เครื่องแต่งกาย มือ มงกุฎ 4. ศีรษะ หุ่น ลำตัว มือ เครื่องแต่งกาย	+1	0	0	+1	+1	0.6	ใช้ได้
7. เพราะเหตุใดจึงต้องทำลำคอหุ่นกระบอกให้ยาวกว่าปกติ 1. เพื่อความสะดวกในการถอดทำความสะอาด 2. เป็นจารีตประเพณีต่อกันมา 3. สวยงามเมื่อต้องแสดงอาการหันไปมา 4. เพื่อต่อกับกระบอกไม้ไผ่ที่เป็นลำตัวหุ่น	+1	0	+1	0	+1	0.6	ใช้ได้
8. ภูมิปัญญาครกหิน และอัญมณี มีความคล้ายคลึงกันในข้อใด 1. ใช้วิธีการสกัดออก 2. ใช้การประดิษฐ์ประดอย 3. ใช้อุปกรณ์ไฟฟ้า 4. วัสดุสังเคราะห์	+1	+1	+1	0	+1	0.8	ใช้ได้
9. ภูมิปัญญาในข้อใดเหมาะสมกับสำหรับเด็กที่สุด 1. บาติก 2. ทอผ้าไหม 3. หุ่นกระบอก 4. ดักดาขาววัง	+1	0	0	+1	+1	0.6	ใช้ได้
10. แหล่งผลิตและจำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่ที่สำคัญของไทยอยู่ภาคใด 1. ภาคเหนือ 2. ภาคกลาง 3. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4. ภาคใต้	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
11. ลวดลายและวิธีการทอผ้าไหมของไทยมีความสัมพันธ์กับประเทศใดมากที่สุด 1. มาเลเซีย 2. พม่า 3. กัมพูชา 4. ลาว	+1	+1	+1	0	+1	1.0	ใช้ได้

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
12. ตัวไหม กินอะไรเป็นอาหาร 1. ไบหม่อน 2. ไบซา 3. ไบฝ้าย 4. ไบคราม	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
13. การย้อมไหมเส้นยืนให้ไดสีที่สามารถเข้ากันได้กับสีของหมี่ที่ใช้ทอ จึงนิยมย้อมเป็นสีอะไร 1. เหลือง 2. น้ำตาล 3. ส้ม 4. ดำ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
14. จุดเด่นของครกหินที่ดี ที่ทำให้เป็นที่นิยมคือข้อใด 1. นุ่ม ดำแล้วละเอียดเร็ว 2. นุ่ม ดำแล้วมีเสียงไพเราะ 3. แข็ง ดำแล้วไม่เป็นทราย 4. แข็ง ดำแล้วไม่เกิดเสียงดัง	+1	0	0	+1	+1	0.6	ใช้ได้
15. รูปแบบและเอกลักษณ์เฉพาะตัวของครกหินอ่างศิลาคือข้อใด 1. ต้องมีฐานกว้าง 2. ต้องมีขอบหนา 3. ต้องมีลวดลาย 4. ต้องมีสองหู	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
16. เนื่องจากปัจจุบันมีความต้องการใช้ครกที่มากขึ้น ทำให้หินอ่างศิลาขาดแคลน จึงมีการแก้ปัญหาโดยวิธีใด 1. นำเข้าหินจากต่างจังหวัด 2. ใช้หินประเภทอื่นทดแทน 3. ใช้วัสดุประเภทอื่นทดแทน 4. นำเข้าครกจากต่างจังหวัดแทน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
17. อ่างศิลามีลักษณะเช่นไรถึงสามารถทำครกที่มีชื่อเสียงได้จนทุกวันนี้ 1. เป็นแหล่งประวัติศาสตร์ของการทำครกหิน 2. เป็นแหล่งทำอาหารโดยใช้ครก 3. เป็นแหล่งช่างพื้นบ้านสืบทอดกันมา 4. เป็นแหล่งหินที่เป็นเขาติดกับทะเล	+1	0	+1	+1	+1	0.8	ใช้ได้

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
18. ครกดินเผา ใช้กับงานต่ำประเภทใด 1. ไม่ต้องการให้แหลกมาก 2. วัตถุดิบกระเด็นง่าย 3. วัตถุดิบที่แข็งมาก 4. วัตถุดิบที่มีขนาดใหญ่	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
19. เหตุผลด้านความงาม เมื่อนำนิลมาใช้ร่วมกับวัสดุอื่น คือข้อใด 1. สีดำเงาเข้ากับเงินหรือทองได้ดี 2. ราคาถูกแต่ดูมีคุณค่า 3. กำหนดรูปทรงได้ทุกรูปแบบ 4. เข้ากับเครื่องแต่งกายทุกประเภท	+1	0	+1	0	+1	0.6	ใช้ได้
20. นิล นอกจากจะสวยงามจนนำมาทำเป็นเครื่องประดับได้แล้ว ยังมีคุณสมบัติเฉพาะตัวอีกอย่าง นั่นคืออะไร 1. ทองแดง 2. ดีบุก 3. ตะกั่ว 4. แม่เหล็ก	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
21. จันดั่ง มีหน้าที่คล้ายข้อใด 1. พู่กัน 2. สี 3. จานสี 4. น้ำ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
22. การใช้น้ำเทียนทาบนเฟรมก่อนการทำผ้าบาติกเพื่ออะไร 1. เพื่อให้ผ้าจับเฟรมแน่นขึ้น 2. เพื่อป้องกันสีเลอะที่ขอบเฟรม 3. เพื่อเป็นการทดสอบคุณภาพ 4. เพื่อทดสอบคุณภาพของเนื้อผ้า	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
23. ลักษณะของการเขียนเขียนแบบใดที่ไม่ซึมติดเนื้อผ้า 1. เส้นใหญ่และใสเงางาม 2. เส้นเรียบและสดใส 3. เส้นใหญ่และมีสีขุ่น 4. เส้นเล็กลงและมีสีขุ่น	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
24. คุณสมบัติของโซเดียมซัลเฟตในการทำผ้าบาติกคืออะไร 1. ผสมกับเทียนเพื่อให้เนื้อเทียนจับผ้าได้ดี 2. เคลือบชั้นตอนสุดท้ายเพื่อกันสีตก 3. ผสมกับสีบาติกเพื่อให้เนื้อสีเข้มข้น 4. ผสมกับเทียนเพื่อให้แข็งตัวได้ช้า	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
25. ข้อใดถูกต้องตามหลักการระบายสีผ้าบาติกที่ดี 1. ระบายสีเข้มก่อน 2. ระบายน้ำที่พื้นผ้าก่อน 3. ระบายส่วนกลางก่อน 4. ใช้โซเดียมซัลเฟตผสมสีก่อนระบาย	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
26. ข้อใดเป็นวัตถุดิบที่ใช้ในการทำร่ม 1. ต้นอ้อย 2. ต้นกก 3. ต้นสา 4. ต้นหม่อน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
27. ข้อใดต่อไปนี้ไม่ใช่กระบวนการทางจิตรกรรม 1. ตีกลตาขาววัง 2. บาติก 3. ร่มบ่อสร้าง 4. ครกหิน	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
28. เอกลักษณ์ของการเขียนลายร่มกระดาษสาคือข้อใด 1. การพิมพ์ลายลงบนร่ม 2. การระบายแบบแต้ม 3. การใช้พู่กันจิ้ม 2 สี ก่อนระบาย 4. การใช้ร่มจุ่มลงถังสี	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
29. ข้อใดกล่าวถูกต้องเกี่ยวกับหุ่นกระบอก 1. มีการปิดทองที่ส่วนของลำตัวหุ่น 2. มีส่วนประกอบสำคัญคือลำตัวและมือ 3. เสื้อของหุ่นกระบอกประดิษฐ์ด้วยผ้าฝ้ายเดียว 4. ไม่มีเครื่องประดับ	+1	0	+1	+1	+1	0.8	ใช้ได้
30. ภูมิปัญญาในข้อใดสามารถพบในหลายประเทศ และมีความใกล้เคียงกับของไทย 1. บาติก 2. ครกหิน 3. ทอผ้าไหม 4. อัญมณี	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้

แผนการจัดการเรียนรู้ ใบความรู้ แบบทดสอบ ใบงานและกิจกรรม ชั้น ม.1-3

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5		
ชั้น ม. 1							
แผนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
ใบความรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
แบบทดสอบ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
ใบงานและกิจกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
แบบประเมินกิจกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
ชั้น ม.2							
แผนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
ใบความรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
แบบทดสอบ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
ใบงานและกิจกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
แบบประเมินกิจกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
ชั้น ม.3							
แผนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
ใบความรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
แบบทดสอบ	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้
ใบงานและกิจกรรม	+1	+1	+1	0	+1	0.8	ใช้ได้
แบบประเมินกิจกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	ใช้ได้

ผลการวิเคราะห์แบบทดสอบ

การตรวจคะแนนและการวิเคราะห์ข้อสอบเพื่อหาค่าความยาก (P : Difficulty)

ค่าอำนาจจำแนก (r : Discrimination) และคุณภาพตัวลวง

ข้อสอบจำนวน 30 ข้อ ผู้เข้าสอบจำนวน 50 คน

การวิเคราะห์ความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถามและแบบทดสอบ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ และนิยามของแบบสอบถามและแบบทดสอบ ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

ข้อ	ค่าความยาก (P)	ความหมาย	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ความหมาย	สรุปผล
1	0.58	ปานกลาง	0.47	จำแนกดี	ใช้ได้
2	0.66	ปานกลาง	0.63	จำแนกดี	ใช้ได้
3	0.84	*ง่ายมาก	0.33	จำแนกใช้ได้	ควรปรับปรุง
4	0.38	ปานกลาง	0.57	จำแนกดี	ใช้ได้
5	0.40	ปานกลาง	0.45	จำแนกดี	ใช้ได้
6	0.38	ปานกลาง	0.33	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้
7	0.42	ปานกลาง	0.73	จำแนกดีมาก	ใช้ได้
8	0.20	*ยากมาก	-0.02	*จำแนกไม่ได้	ไม่ควรใช้
9	0.18	*ยากมาก	0.22	จำแนกใช้ได้	ควรปรับปรุง
10	0.46	ปานกลาง	0.49	จำแนกดี	ใช้ได้
11	0.26	ค่อนข้างยาก	0.68	จำแนกดี	ใช้ได้
12	0.36	ปานกลาง	0.63	จำแนกดี	ใช้ได้
13	0.48	ปานกลาง	0.36	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้
14	0.82	*ง่ายมาก	0.26	จำแนกใช้ได้	ควรปรับปรุง
15	0.72	ค่อนข้างง่าย	0.30	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้
16	0.46	ปานกลาง	0.58	จำแนกดี	ใช้ได้
17	0.34	ปานกลาง	0.56	จำแนกดี	ใช้ได้
18	0.30	ค่อนข้างยาก	0.33	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้
19	0.38	ปานกลาง	0.50	จำแนกดี	ใช้ได้
20	0.46	ปานกลาง	0.48	จำแนกดี	ใช้ได้
21	0.12	*ยากมาก	0.15	*จำแนกต่ำ	ไม่ควรใช้
22	0.54	ปานกลาง	0.24	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้
23	0.78	ค่อนข้างง่าย	0.22	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้
24	0.34	ปานกลาง	0.49	จำแนกดี	ใช้ได้
25	0.56	ปานกลาง	0.36	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้

ข้อ	ค่าความยาก (p)	ความหมาย	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ความหมาย	สรุปผล
26	0.60	ปานกลาง	0.61	จำแนกดี	ใช้ได้
27	0.14	*ยากมาก	0.14	*จำแนกต่ำ	ไม่ควรใช้
28	0.34	ปานกลาง	0.34	จำแนกดี	ใช้ได้
29	0.40	ปานกลาง	0.40	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้
30	0.48	ปานกลาง	0.48	จำแนกดี	ใช้ได้

จากผลการวิเคราะห์พบว่าข้อสอบที่อยู่ในเกณฑ์นำไปใช้ได้จำนวน 24 ข้อ คือ ข้อ 1, 2, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 28, 29 และ 30 ข้อสอบทั้งหมด 30 ข้อ ใช้ได้ 24 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 80 ข้อสอบที่ควรปรับปรุง จำนวน 3 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 10 ได้แก่ ข้อ 3, 9 และ 14 ส่วนข้อสอบที่ไม่ควรใช้ จำนวน 3 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 10 ได้แก่ ข้อ 8, 21 และ 27

ค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.12-0.84 มีข้อสอบที่ง่ายมาก จำนวน 2 ข้อ ค่อนข้างง่าย จำนวน 2 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 13 ข้อสอบปานกลาง จำนวน 20 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 67 และข้อสอบที่ค่อนข้างยาก จำนวน 2 ข้อ ยากมาก จำนวน 4 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 20

ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง -0.02-0.73 มีข้อสอบที่ค่าอำนาจจำแนกไม่ได้ จำนวน 1 ข้อ จำแนกต่ำ จำนวน 2 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 10 ข้อสอบที่ค่าอำนาจจำแนกใช้ได้ จำนวน 11 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 37 อำนาจจำแนกดี จำนวน 15 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 50 และข้อสอบอำนาจจำแนกดีมาก จำนวน 1 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 3

เมื่อพิจารณาประสิทธิภาพตัวलगง(ดูภาคผนวก) พบว่ามีตัวलगงที่ควรปรับปรุง ได้แก่ ข้อ 5 ตัวलगง ข ข้อ 8 ตัวलगง ข ข้อ 18 ตัวलगง ง ข้อ 19 ตัวलगง ง และ ข้อ 27 ตัวलगง 8

ภาคผนวก ค

การหาค่าความยากง่ายและค่าความเชื่อมั่น

การวิเคราะห์ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

จากการใช้ชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น ม. 1

ข้อ	ค่าความยาก (P)	ความหมาย	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ความหมาย	แปลผล	หมายเหตุ (นำไปใช้)
1	0.36	ค่อนข้างยาก	0.11	ค่อนข้างต่ำ	ควรปรับปรุง/ตัดทิ้ง	-
2	0.26	ค่อนข้างยาก	0.41	จำแนกดี	ใช้ได้	1
3	0.41	ปานกลาง	0.33	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	2
4	0.61	ค่อนข้างง่าย	0.15	ค่อนข้างต่ำ	ควรปรับปรุง/ตัดทิ้ง	-
5	0.62	ค่อนข้างง่าย	0.31	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	3
6	0.30	ค่อนข้างยาก	0.60	จำแนกดีมาก	ใช้ได้	4
7	0.31	ค่อนข้างยาก	0.25	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	5
8	0.27	ค่อนข้างยาก	0.18	ค่อนข้างต่ำ	ควรปรับปรุง/ตัดทิ้ง	-
9	0.77	ค่อนข้างง่าย	0.38	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	-
10	0.28	ค่อนข้างยาก	0.42	จำแนกดี	ใช้ได้	6
11	0.62	ค่อนข้างง่าย	0.29	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	7
12	0.54	ปานกลาง	0.27	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	8
13	0.70	ค่อนข้างง่าย	0.19	ค่อนข้างต่ำ	ควรปรับปรุง/ตัดทิ้ง	-
14	0.70	ค่อนข้างง่าย	0.41	จำแนกดี	ใช้ได้	9
15	0.28	ค่อนข้างยาก	0.49	จำแนกดี	ใช้ได้	10
16	0.31	ค่อนข้างยาก	0.58	จำแนกดี	ใช้ได้	11
17	0.45	ปานกลาง	0.30	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	-
18	0.33	ค่อนข้างยาก	0.35	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	12
19	0.65	ค่อนข้างง่าย	0.47	จำแนกดี	ใช้ได้	13
20	0.37	ค่อนข้างยาก	0.18	ค่อนข้างต่ำ	ควรปรับปรุง/ตัดทิ้ง	-
21	0.44	ปานกลาง	0.25	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	14
22	0.70	ค่อนข้างง่าย	0.36	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	15
23	0.73	ค่อนข้างง่าย	0.30	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	16
24	0.36	ค่อนข้างยาก	0.13	ค่อนข้างต่ำ	ควรปรับปรุง/ตัดทิ้ง	-
25	0.29	ค่อนข้างยาก	0.55	จำแนกดี	ใช้ได้	17
26	0.65	ค่อนข้างง่าย	0.31	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	18

ข้อ	ค่าความยาก (P)	ความหมาย	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ความหมาย	แปลผล	หมายเหตุ (นำไปใช้)
27	0.70	ค่อนข้างง่าย	0.34	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	19
28	0.75	ค่อนข้างง่าย	0.19	ค่อนข้างต่ำ	ควรปรับปรุง/ตัดทิ้ง	
29	0.24	ค่อนข้างยาก	0.42	จำแนกดี	ใช้ได้	20
30	0.52	ปานกลาง	0.57	จำแนกดี	ใช้ได้	21
31	0.41	ปานกลาง	0.34	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	
32	0.67	ค่อนข้างง่าย	0.28	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	22
33	0.73	ค่อนข้างง่าย	0.21	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	23
34	0.45	ปานกลาง	0.29	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	24
35	0.55	ปานกลาง	0.42	จำแนกดี	ใช้ได้	25
36	0.51	ปานกลาง	0.47	จำแนกดี	ใช้ได้	26
37	0.44	ปานกลาง	0.36	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	27
38	0.57	ปานกลาง	0.33	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	28
39	0.49	ปานกลาง	0.39	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	29
40	0.34	ค่อนข้างยาก	0.44	จำแนกดี	ใช้ได้	30

จากผลการวิเคราะห์พบว่าข้อสอบ ชั้น ม.1 จำนวน 40 ข้อ อยู่ในเกณฑ์นำไปใช้ได้จำนวน 33 ข้อ คือ ข้อ 2 , 3, 5, 6, 7, 9, 10 ,11, 12, 14, 15, 16,17, 18, 19, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 29, 30 ,31, 32, 33 , 34, 35, 36, 37,38 ,39 ,40 คิดเป็นร้อยละ 82.5 ข้อสอบที่ควรปรับปรุง จำนวน 7 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 17.5 ได้แก่ ข้อ 2 , 5 , 9, 10 , 13 , 17, 22 , 27, 34

ค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.24 - 0.77 มีข้อสอบที่ค่อนข้างง่าย จำนวน 14 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 35 ข้อสอบปานกลาง จำนวน 12 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 30 และข้อสอบที่ค่อนข้างยาก จำนวน 35 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 40

ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.11-0.60 มีข้อสอบที่ค่าอำนาจจำแนกค่อนข้างต่ำ จำนวน 9 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 22.5 ข้อสอบที่ค่าอำนาจจำแนกใช้ได้ จำนวน 20 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 50 อำนาจจำแนกดี จำนวน 10 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 25 อำนาจจำแนกดีมาก จำนวน 1 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 2.5

การวิเคราะห์ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

จากการใช้ชุดการสอบภูมิปัญญาท้องถิ่น ม. 2

ข้อ	ค่าความยาก (P)	ความหมาย	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ความหมาย	แปลผล	หมายเหตุ (นำไปใช้)
1	0.26	ค่อนข้างยาก	0.41	จำแนกดี	ใช้ได้	1
2	0.41	ปานกลาง	0.33	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	2
3	0.55	ปานกลาง	0.18	ค่อนข้างต่ำ	ควรปรับปรุง/ตัดทิ้ง	
4	0.62	ค่อนข้างง่าย	0.31	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	3
5	0.30	ค่อนข้างยาก	0.60	จำแนกดีมาก	ใช้ได้	4
6	0.31	ค่อนข้างยาก	0.25	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	5
7	0.34	ค่อนข้างยาก	0.18	ค่อนข้างต่ำ	ควรปรับปรุง/ตัดทิ้ง	
8	0.28	ค่อนข้างยาก	0.42	จำแนกดี	ใช้ได้	6
9	0.62	ค่อนข้างง่าย	0.29	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	7
10	0.30	ค่อนข้างยาก	0.35	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	
11	0.54	ปานกลาง	0.27	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	8
12	0.70	ค่อนข้างง่าย	0.41	จำแนกดี	ใช้ได้	9
13	0.28	ค่อนข้างยาก	0.49	จำแนกดี	ใช้ได้	10
14	0.31	ค่อนข้างยาก	0.58	จำแนกดี	ใช้ได้	11
15	0.43	ปานกลาง	0.31	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	
16	0.33	ค่อนข้างยาก	0.35	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	12
17	0.65	ค่อนข้างง่าย	0.47	จำแนกดี	ใช้ได้	13
18	0.44	ปานกลาง	0.25	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	14
19	0.70	ค่อนข้างง่าย	0.36	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	15
20	0.37	ค่อนข้างยาก	0.18	ค่อนข้างต่ำ	ควรปรับปรุง/ตัดทิ้ง	
21	0.73	ค่อนข้างง่าย	0.30	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	16
22	0.29	ค่อนข้างยาก	0.55	จำแนกดี	ใช้ได้	17
23	0.54	ปานกลาง	0.41	จำแนกดี	ใช้ได้	
24	0.65	ค่อนข้างง่าย	0.31	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	18
25	0.70	ค่อนข้างง่าย	0.34	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	19
26	0.24	ค่อนข้างยาก	0.42	จำแนกดี	ใช้ได้	20

ข้อ	ค่าความยาก (P)	ความหมาย	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ความหมาย	แปลผล	หมายเหตุ (นำไปใช้)
27	0.37	ค่อนข้างยาก	0.14	ค่อนข้างต่ำ	ควรปรับปรุง/ตัดทิ้ง	
28	0.52	ปานกลาง	0.57	จำแนกดี	ใช้ได้	21
29	0.67	ค่อนข้างง่าย	0.28	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	22
30	0.73	ค่อนข้างง่าย	0.21	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	23
31	0.45	ปานกลาง	0.29	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	24
32	0.55	ปานกลาง	0.42	จำแนกดี	ใช้ได้	25
33	0.51	ปานกลาง	0.47	จำแนกดี	ใช้ได้	26
34	0.71	ค่อนข้างง่าย	0.35	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	
35	0.44	ปานกลาง	0.36	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	27
36	0.74	ค่อนข้างง่าย	0.18	ค่อนข้างต่ำ	ควรปรับปรุง/ตัดทิ้ง	
37	0.57	ปานกลาง	0.33	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	28
38	0.23	ค่อนข้างยาก	0.25	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	
39	0.49	ปานกลาง	0.39	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	29
40	0.34	ค่อนข้างยาก	0.44	จำแนกดี	ใช้ได้	30

จากผลการวิเคราะห์พบว่าข้อสอบ ชั้น ม.2 จำนวน 40 ข้อ อยู่ในเกณฑ์นำไปใช้ได้จำนวน 35 ข้อ คือ ข้อ 1, 2, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 25, 26, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 37, 38, 39, 40 คิดเป็นร้อยละ 87.5 ข้อสอบที่ควรปรับปรุง จำนวน 5 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 12.5 ได้แก่ ข้อ 3, 7, 20, 27, 36

ค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.24 - 0.73 มีข้อสอบที่ค่อนข้างง่าย จำนวน 12 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 30 ข้อสอบปานกลาง จำนวน 13 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 32.5 และข้อสอบที่ค่อนข้างยาก จำนวน 15 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 37.5

ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง มีข้อสอบที่ค่าอำนาจจำแนกค่อนข้างต่ำ จำนวน 5 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 12.5 ข้อสอบที่ค่าอำนาจจำแนกใช้ได้ จำนวน 21 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 52.5 อำนาจจำแนกดี จำนวน 12 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 30 อำนาจจำแนกดีมาก จำนวน 1 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 2.5

การวิเคราะห์ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

จากการใช้ชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น ม. 3

ข้อ	ค่าความยาก (P)	ความหมาย	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ความหมาย	แปลผล	หมายเหตุ (นำไปใช้)
1	0.61	ค่อนข้างง่าย	0.44	จำแนกดี	ใช้ได้	1
2	0.45	ปานกลาง	0.15	ค่อนข้างต่ำ	ควรปรับปรุง/ตัดทิ้ง	
3	0.26	ค่อนข้างยาก	0.37	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	2
4	0.33	ค่อนข้างยาก	0.21	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	3
5	0.29	ค่อนข้างยาก	0.11	ค่อนข้างต่ำ	ควรปรับปรุง/ตัดทิ้ง	
6	0.55	ปานกลาง	0.34	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	4
7	0.46	ปานกลาง	0.51	จำแนกดี	ใช้ได้	5
8	0.32	ค่อนข้างยาก	0.54	จำแนกดี	ใช้ได้	6
9	0.61	ค่อนข้างง่าย	0.15	ค่อนข้างต่ำ	ควรปรับปรุง/ตัดทิ้ง	
10	0.24	ค่อนข้างยาก	0.17	ค่อนข้างต่ำ	ควรปรับปรุง/ตัดทิ้ง	
11	0.49	ปานกลาง	0.32	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	7
12	0.45	ปานกลาง	0.36	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	8
13	0.21	ค่อนข้างยาก	0.18	ค่อนข้างต่ำ	ควรปรับปรุง/ตัดทิ้ง	
14	0.64	ค่อนข้างง่าย	0.61	จำแนกดีมาก	ใช้ได้	9
15	0.77	ค่อนข้างง่าย	0.51	จำแนกดี	ใช้ได้	10
16	0.22	ค่อนข้างยาก	0.27	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	11
17	0.34	ค่อนข้างยาก	0.33	ค่อนข้างต่ำ	ควรปรับปรุง/ตัดทิ้ง	
18	0.71	ค่อนข้างง่าย	0.25	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	12
19	0.25	ค่อนข้างยาก	0.32	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	13
20	0.74	ค่อนข้างง่าย	0.35	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	14
21	0.43	ปานกลาง	0.42	จำแนกดี	ใช้ได้	15
22	0.29	ค่อนข้างยาก	0.31	ค่อนข้างต่ำ	ควรปรับปรุง/ตัดทิ้ง	
23	0.51	ปานกลาง	0.54	จำแนกดี	ใช้ได้	16
24	0.34	ค่อนข้างยาก	0.49	จำแนกดี	ใช้ได้	17
25	0.61	ค่อนข้างง่าย	0.21	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	18

ข้อ	ค่าความยาก (P)	ความหมาย	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ความหมาย	แปลผล	หมายเหตุ (นำไปใช้)
26	0.53	ปานกลาง	0.25	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	19
27	0.32	ค่อนข้างยาก	0.14	ค่อนข้างต่ำ	ควรปรับปรุง/ตัดทิ้ง	
28	0.33	ค่อนข้างยาก	0.27	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	20
29	0.78	ค่อนข้างง่าย	0.20	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	21
30	0.39	ค่อนข้างยาก	0.24	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	22
31	0.49	ปานกลาง	0.38	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	
32	0.55	ปานกลาง	0.42	จำแนกดี	ใช้ได้	23
33	0.34	ค่อนข้างยาก	0.38	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	24
34	0.61	ค่อนข้างง่าย	0.19	ค่อนข้างต่ำ	ควรปรับปรุง/ตัดทิ้ง	
35	0.49	ปานกลาง	0.21	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	25
36	0.73	ค่อนข้างง่าย	0.44	จำแนกดี	ใช้ได้	26
37	0.64	ค่อนข้างง่าย	0.22	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	27
38	0.44	ปานกลาง	0.35	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	28
39	0.33	ค่อนข้างยาก	0.39	จำแนกใช้ได้	ใช้ได้	29
40	0.71	ค่อนข้างง่าย	0.58	จำแนกดี	ใช้ได้	30

จากผลการวิเคราะห์พบว่าข้อสอบ ชั้น ม.3 จำนวน 40 ข้อ ที่อยู่ในเกณฑ์นำไปใช้ได้จำนวน 31 ข้อ คือ ข้อ 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 37, 38, 39, 40 คิดเป็นร้อยละ 77.5 ข้อสอบที่ควรปรับปรุง จำนวน 9 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 22.5 ได้แก่ ข้อ 2, 5, 9, 10, 13, 17, 22, 27, 34

ค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.21-0.78 มีข้อสอบที่ค่อนข้างง่าย จำนวน 12 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 30 ข้อสอบ ปานกลาง จำนวน 12 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 30 และข้อสอบ ค่อนข้างยาก จำนวน 16 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 40

ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.11-0.58 มีข้อสอบที่ค่าอำนาจจำแนกค่อนข้างต่ำ จำนวน 9 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 22.5 ข้อสอบที่ค่าอำนาจจำแนกใช้ได้ จำนวน 20 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 50 อำนาจจำแนกดี จำนวน 10 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 25 อำนาจจำแนกดีมาก จำนวน 1 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 2.5

เปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนก่อนเรียน หลังเรียนของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
จากชุดการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

Pre Post M1

Paired Samples Statistics

	Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1 pre1	15.183	164	4.9923	.3898
post1	17.0000	164	4.34974	.33966

Paired Samples Correlations

	N	Correlation	Sig.
Pair 1 pre1 & post1	164	.359	.000

Paired Samples Test

	Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
				Lower	Upper			
Pair 1 pre1 - post1	-1.81707	5.31609	.41512	-2.63677	-.99737	-4.377	163	.000

Pre Post M2

Paired Samples Statistics

	Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1 pre2	11.3411	129	3.42668	.30170
post2	12.8915	129	4.85773	.42770

Paired Samples Correlations

	N	Correlation	Sig.
Pair 1 prem2 & postm2	129	.526	.000

Paired Samples Test

	Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
				Lower	Upper			
Pair 1 prem2 - postm2	-1.55039	4.22411	.37191	-2.28628	-.81450	-4.169	128	.000

Pre Post M3

Paired Samples Statistics

	Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1 prem3	10.9155	71	3.44652	.40903
postm3	12.7746	71	4.65126	.55200

Paired Samples Correlations

	N	Correlation	Sig.
Pair 1 prem3 & postm3	71	.402	.001

Paired Samples Test

	Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
				Lower	Upper			
Pair 1 pre3 - postm3	-1.85915	4.53965	.53876	-2.93367	-.78464	-3.451	70	.001

Paired Samples Statistics

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	ก่อน	15.4667	15	3.37780	.87214
	หลัง	24.1333	15	3.09069	.79801

Paired Samples Correlations

	N	Correlation	Sig.
Pair 1 ก่อน & หลัง	15	.733	.002

Paired Samples Test

	Paired Differences			t	df	Sig. (2-tailed)
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean			
Pair 1 ก่อน - หลัง	-8.6667	2.38048	.61464	-14.100	14	.000

ภาคผนวก ง

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ข้อสอบประจำภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558

ข้อสอบวิชา ศ 21102 ศิลปะ (ทัศนศิลป์)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

สอบวันที่ 2559

รหัสข้อสอบ

จำนวน 30 ข้อ เวลา 30 นาที

คำสั่ง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด โดยเขียนคำตอบด้วยดินสอ 2B ลงบนกระดาษคำตอบคอมพิวเตอร์ที่แจกให้ โดยกรอกข้อความที่หัวกระดาษให้ครบถ้วน

~~~~~

1. การย้อมผ้าหลายครั้ง มีข้อดีอย่างไร
  1. ผ้าจะนุ่มนวลและมีสีเข้มขึ้น
  2. สีจะติดผ้าทั่วผืน สีเสมอกัน และทนนาน
  3. สีจะไม่ผิตเพี้ยนจากสีดั้งเดิม
  4. ทำให้น้ำต่างที่ติดสีย้อมหลุดออก
2. ปลาตะเพียนเป็นสัญลักษณ์แห่งความอุดมสมบูรณ์เพราะอะไร
  1. ปลามีขนาดอ้วนกลม
  2. ปลาโตเต็มที่ กินได้เรื่อยๆ
  3. เป็นปลาที่มีราคาแพง
  4. เป็นปลาที่ออกลูกได้ครั้งละมากๆ
3. เหตุใดจึงเลือกโบราณมาสานเป็นปลาตะเพียน
  1. หาง่าย
  2. ชื่อเป็นมงคล
  3. โครงสร้างที่แข็งแรง
  4. แมลงไม่กินใบ
4. ข้อใดต่อไปนี้อยู่ไม่ได้ในเครื่องแขวนปลาตะเพียนสาน
  1. กระจงแม่ปลา
  2. กระจงเกลือ
  3. ปักเป้า
  4. กุ้งแม่น้ำ
5. เชื้อเพลิงในการเผาเครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียงคือข้อใด
  1. ฟางข้าวและไม้ฟืน
  2. เตาแก๊ส
  3. ถ่าน
  4. มูลสัตว์
6. เมื่อเผาเครื่องปั้นจนได้ที่ ภาชนะจะมีสีใด
  1. ขาวนวล
  2. น้ำตาลอ่อน
  3. แดงสุกปลั่ง
  4. ส้มแกมเหลือง

7. ข้อใด ไม่ใช่คุณลักษณะพิเศษของไผ่
1. โตเร็ว
  2. ลำต้นตรง
  3. ยืดหยุ่นได้ดี
  4. อายุงานสั้น
8. เครื่องจักรสานในข้อใด ไม่เข้าพวกในการใช้งาน
1. ชะลอม
  2. งอบ
  3. กระด้ง
  4. กระบุง
9. รูปแบบการจักสานปัจจุบันเปลี่ยนไปอย่างไร
1. จากเพื่อใช้งาน เป็น เพื่อการค้า
  2. จากเพื่อใช้งาน เป็น เพื่อศาสนา
  3. จากเพื่อยังชีพ เป็น เพื่อใช้งาน
  4. จากเพื่อใช้งาน เป็น เพื่อความสวยงาม
10. โองส่วนมากจะเขียนลายมังกร ยกเว้นข้อใด
1. มังกรเป็นเสมือนสัตว์ชั้นสูงจากฟ้า
  2. มังกรเป็นสัตว์มงคลที่นับถือของชาวจีน
  3. มังกรมีลวดลายที่สวยงาม
  4. มังกรมีลวดลายที่เขียนง่าย
11. การลำเลียงโองเข้าประตูเตาเพื่อเผา จะต้องใช้อุปกรณ์ทางให้มิดชิด เพื่ออะไร
1. ไม่ให้ความร้อนระบายออกได้
  2. ป้องกันอัคคีภัยการการเผา
  3. ควบคุมระดับความร้อนของเตาให้คงที่
  4. ป้องกันการปะทุของโองออกมาภายนอก
12. ในการใช้เหล็กหวดหรือหวดตัวเก็ง สำหรับการทำโองมังกร เพื่อใช้ในการทำอะไร
1. ตกแต่งส่วนที่เป็นลายเส้นบริเวณปากโองมังกร
  2. ลำเลียงโองมังกรสำหรับเข้าเตาเผา
  3. แต่งลายมังกรบริเวณฐานโอง
  4. แบ่งดินที่ไม่แล้วให้มีขนาดเหมาะกับงาน
13. คุณสมบัติที่เด่นที่สุดของย่านลิเภา คือ ข้อใด
1. ลำต้นเหนียว
  2. หาง่าย
  3. ผิวเรียบเงา
  4. ราคาถูก
14. เครื่องจักสานย่านลิเภา มีการใช้ไม้ไผ่มาประกอบในการทำผลิตภัณฑ์ เพื่ออะไร
1. ใช้เป็นเส้นยึดให้เกิดลวดลาย
  2. ใช้ขึ้นรูปทรงกระเป่า
  3. ใช้ทำหูกระเป่า
  4. ใช้ทำฐานกระเป่า

15. การเพิ่มคุณค่าของเครื่องจักสานย่านลิเภา ให้มีความงาม มีมูลค่าสูงขึ้น สามารถทำได้โดยวิธีใด
1. เสริมส่วนประกอบด้วยเครื่องถมเงินและถมทอง
  2. ให้มีลวดลายมากขึ้น
  3. ให้มีขนาดใหญ่ขึ้น
  4. เพิ่มลูกเล่นในการใช้งานให้มากขึ้น
16. ข้อใดแสดงถึงความเป็นเครื่องจักสานย่านลิเภาได้ชัดเจนที่สุด
1. ละเอียด
  2. ทนแดด
  3. ทนฝน
  4. ราคาถูก
17. ปัจจุบัน บาทรพระ ถูกลดความนิยมลงเพราะข้อใด
1. นิยมบาทรบมที่มีราคาถูกกว่า
  2. บาทรบม ไม่มีช่างที่มีฝีมือแล้ว
  3. บาทรบมมีความทนทานกว่า
  4. บาทรบม ขนาดแคลนวัสดุในการทำ
18. สีในข้อใดสัมพันธ์กับผ้าม่อฮ่อม
1. สีม่วง
  2. สีนํ้าเงิน
  3. สีแดง
  4. สีเขียว
19. ข้อใดไม่ใช่เหตุผลที่ทำให้ผ้าม่อฮ่อมได้รับความนิยมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
1. ทนทาน
  2. ใส่สบาย
  3. สีสุภาพ
  4. ราคาไม่แพง
20. หากใบลานหายาก นักเรียนคิดว่าข้อใดต่อไปนี้มีคุณสมบัติทดแทนได้ดีที่สุด
1. ใบเตย
  2. ใบปอ
  3. ใบตะไคร้
  4. ใบมะพร้าว
21. ข้อใดกล่าวผิดเกี่ยวกับปลาตะเพียนใบลานสาน
1. เริ่มต้นจากใบลาน 2 เส้น
  2. ทำกันมากที่ จ.อยุธยา
  3. เป็นเครื่องแขวน
  4. ความเชื่อเรื่องภูตผี
22. เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียงเกี่ยวข้องกับข้อใด
1. มรดกโลก
  2. อุตสาหกรรม
  3. ลายเส้นโค้งกันหอย
  4. ถูกทุกข้อ

23. จิตรกรรมบนเครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียงคือข้อใด

1. การเขียนลาย	2. การเผาหม้อ
3. การปั้นหม้อ	4. การทาบเชือก

24. การปรับปรุงแบบเครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียงในปัจจุบัน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมซื้อเพื่ออะไร

1. เป็นเครื่องครัว	2. ปลุกต้นไม้
3. เป็นของที่ระลึก	4. ใส่ข้าวของเครื่องใช้

25. งานจักสานต่อไปนี้ งานในข้อใดละเอียดที่สุด

1. สานปลาตะเพียนใบลาน	2. สานกระบุงไม้ไผ่
3. สานกระเป๋าย่านลิเกา	4. สานชะลอมไม้ไผ่

26. ข้อใดกล่าวถึงชักเสียดได้ถูกต้อง

1. การทำให้เท่ากัน	2. การทำให้แข็งแรงขึ้น
3. การทำให้เล็กลง	4. การทำให้เหนียวขึ้น

27. ข้อใดกล่าวถึงงานจักสานได้ถูกต้อง

1. วัสดุธรรมชาติ	2. หาซื้อขาย
3. ฝึกฝนยาวนาน	4. มีราคาแพง

28. ภูมิปัญญาในข้อใดใช้วัตถุดิบไม่เข้าพวก

1. งานสานปลาตะเพียนใบลาน	2. งานจักสานไม้ไผ่
3. งานจักสานย่านลิเกา	4. บาตรพระ

29. การมีอาชีพทำบาตรพระ สอดคล้องกับวิถีชีวิตคนไทยเพราะอะไร

1. คนไทยชำนาญงานโลหะ	2. คนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ
3. ประเทศไทยมีแร่เหล็กจำนวนมาก	4. คนไทยยกย่องอาชีพเชื่อมโลหะ

30. ขั้นตอนใดเกิดขึ้นลำดับสุดท้ายของการทำบาตร

1. การทำขอบบาตร	2. การตีบาตร
3. การประกอบบง	4. การเผาบาตร

ເລຂ ມ.1									
1	2	2	2	3	1	4	4	5	1
6	3	7	4	8	2	9	1	10	4
11	3	12	4	13	1	14	2	15	1
16	1	17	1	18	2	19	3	20	4
21	4	22	4	23	1	24	3	25	3
26	1	27	1	28	4	29	2	30	4

7. เหตุใดจึงต้องมีการฝั่งลมเครื่องปั้นแต่พอดี ก่อนเผา
1. เพื่อให้ดินแห้งเสมอกัน
  2. เพื่อให้มีการสังเค็ดก่อนการเผา
  3. เพื่อคัดภาชนะที่แตกออกก่อนการเผา
  4. เพื่อให้ลูกค้าได้เลือกก่อนการเผา
8. กกที่ใช้นำมาทอคือกกกลม เพราะมีคุณสมบัติเด่นคือข้อใด
1. ลำต้นแบน ยาว และผิวด้าน
  2. ลำต้นกลม ผิวมัน และต้นยาว
  3. ลำต้นกลวง ผิวมัน และเหนียว
  4. ลำต้นเล็ก เหนียว และปลุกง่าย
9. ภูมิปัญญาในข้อใด มีการใช้งานแบบเครื่องใช้สอย
1. งานแกะสลักไม้
  2. หนังตะลุง
  3. หัวโขน
  4. เสื่อกกจันทบูร
10. สิ่งหนึ่งที่หนังใหญ่และหนังตะลุงแตกต่างกันคือข้อใด
1. วัสดุที่ทำ
  2. การใช้เงาในการแสดง
  3. เรื่องที่แสดง
  4. ขนาด
11. คุณสมบัติที่ดีของหนังวัวและหนังควายในการนำมาใช้ทำตัวหนังตะลุงคือข้อใด
1. ถูก ทำง่าย โปร่งแสง
  2. ถูก ทึบ เหนียว
  3. หนา เหนียว โปร่งแสง
  4. หนากว่า ทึบ หนา
12. หนังตะลุงที่ทุกคณะต้องมีคือข้อใด
1. ฤๅษี
  2. ปีศาจ
  3. ต้นไม้
  4. งู
- 13 ข้อดีของการใช้เหล็กจารในการร่างภาพลงบนแผ่นหนังคือข้อใด
1. ลบรอยได้ง่าย
  2. ลายเส้นชัดเจน
  3. มีหลายแบบให้เลือก
  4. คุณสมบัติใกล้เคียง
14. การลงน้ำมันชักเงา นอกเหนือจากจะทำให้ตัวหนังสวยงามเมื่อแสดงแล้ว ประโยชน์ที่เห็นได้ชัดคือข้อใด
1. ย้อมสีได้ง่ายขึ้น
  2. รักษาสภาพหนัง
  3. เช็ดหุ่นได้ง่ายขึ้น
  4. ฉลุงานได้ง่ายขึ้น

15. ข้อใดที่ไม่ใช่อุปกรณ์ในการทำหนังตะลุง

1. ตู้ตู่	2. ค้อน
3. ตะปู	4. เหล็กเขียนลาย

16. การเปลี่ยนมานิยมใช้ไม้ตาลมาใช้งาน เพราะเหตุใด

1. มีมาก หาง่าย	2. เป็นที่ต้องการของตลาดต่างประเทศ
3. กิ่งได้ง่ายกว่า	4. เป็นไม้มงคล

17. ไม้ตาลที่นำมาใช้ในการทำผลิตภัณฑ์ ต้องเป็นอย่างไร

1. อายุ 80 ปีขึ้นไป	2. ยังให้ผลผลิตอยู่
3. มีความสูงยังไม่มาก	4. ใช้เฉพาะส่วนยอดตาล

18. ข้อใดไม่ใช่ขั้นตอนการทำผลิตภัณฑ์ไม้ตาล

1. อบไม้	2. เคลือบแลคเกอร์
3. ขัดเสี้ยนไม้	4. เลื่อยไม้

19. การกลึงผลิตภัณฑ์ด้วยมีดกลึง เหมาะกับงานที่มีลักษณะ เป็นอย่างไร

1. งานที่ต้องการรายละเอียด	2. งานที่มีซอกลึก หรือแคบ
3. งานที่ต้องการความเรียบโค้ง	4. งานที่เน้นรูปทรงกระบอก

20. อุปกรณ์ในการแบ่งไม้ตาลออกเป็นชิ้นส่วนตามขนาดผลิตภัณฑ์ คือข้อใด

1. เลื่อยวงเดือน	2. สว่านไฟฟ้า
3. เลื่อยฉลุ	4. เลื่อยไฟฟ้า

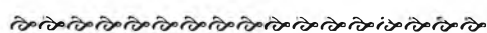
21. ข้อเสียของการนำผลิตภัณฑ์ไปตากแดดมากเกินไป จะทำให้งานมีลักษณะเป็นอย่างไร

1. งานจะบิดเสียรูปทรง	2. งานจะแตกลายงา
3. งานจะมีสีเข้มเกินไป	4. งานจะทาสีเคลือบไม่ติด

22. เหตุที่ต้องใช้เทคนิคในการกลึงไม้ตาลสูงมาก เพราะเหตุใด

1. ไม้ตาลมีเสี้ยนมาก	2. ไม้ตาลเนื้อไม้ไม่แน่น
3. ไม้ตาลมีความเหนียวสูง	4. ไม้ตาลมีความเปราะสูง

23. ข้อใดกล่าวถูกต้องเกี่ยวกับภูมิปัญญาแกะสลักไม้
1. ไม้เนื้ออ่อน	2. ไม้ยืนต้น
3. ไม้เก่า	4. ไม้สัก
24. คุณสมบัติที่ต้องมีในช่างแกะสลักไม้คือข้อใด
1. รู้จักพันธุ์ไม้	2. เป็นผู้ชาย
3. เขียนลวดลายได้	4. เป็นคนภาคเหนือ
25. ภูมิปัญญาในข้อใดได้รับอิทธิพลเกี่ยวกับ สี น้อยที่สุด
1. เสื่อกกจันทบูร	2. เบญจรงค์
3. แกะสลักไม้	4. หัวโขน
26. ข้อใดจับคู่ผิด
1. แกะสลักไม้ – ผลิตภัณฑ์ไม้ตาล	2. เครื่องปั้นดินเผาเกวียน – เบญจรงค์
3. หนังสติ๊ก – เสื่อกกจันทบูร	4. หัวโขน – หนังสติ๊ก
27. งานภูมิปัญญาในข้อใดมีการนำมาใช้สอยได้จริงในชีวิตประจำวัน
1. หัวโขน	2. งานแกะสลักไม้
3. เสื่อกกจันทบูร	4. หนังสติ๊ก
28. งานภูมิปัญญาหนังสติ๊กและหัวโขนมีความเกี่ยวข้องกันคือข้อใด
1. ใช้ในการแสดง	2. มาจากเมืองจีน
3. ใช้หนังสือตัวเป็นวัตถุดิบ	4. มีลิงเป็นตัวเอก
29. หัวใจของเครื่องเบญจรงค์คือข้อใด
1. ลวดลาย	2. ราคา
3. รูปทรง	4. สีขาว
30. ข้อใดต่อไปนี้ไม่ใช่กระบวนการทางจิตรกรรม
1. ลายเบญจรงค์	2. แกะสลักไม้
3. ใบน้ำหัวโขน	4. ลงสีหนังสติ๊ก

ເລຂ ມ.2									
1	3	2	3	3	4	4	1	5	2
6	4	7	4	8	3	9	4	10	4
11	3	12	1	13	1	14	2	15	3
16	1	17	1	18	1	19	3	20	1
21	2	22	1	23	3	24	3	25	3
26	4	27	3	28	1	29	1	30	2

ข้อสอบประจำภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558

ข้อสอบวิชา ศ 23102 ศิลปะ (ทัศนศิลป์)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

สอบวันที่ 2559

รหัสข้อสอบ .....

จำนวน 30 ข้อ เวลา 30 นาที

คำสั่ง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด โดยเขียนคำตอบด้วยดินสอ 2B ลงบนกระดาษคำตอบคอมพิวเตอร์ที่แจกให้ โดยกรอกข้อความที่หัวกระดาษให้ครบถ้วน

.....

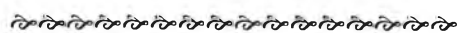
1. ร่มกระดาษขนาดเล็กสุด นักท่องเที่ยวนิยมซื้อเพื่อนำไปเป็นอะไร
  1. ใช้ตามเทศกาลสำคัญ
  2. ตกแต่งสวน
  3. ของที่ระลึก
  4. ประดับของใช้
2. การตรวจสอบคุณภาพดินเหนียวหลังการตากแดด แขน้ำ 1 คืบและกรองดินแล้ว คือ การทำอะไร
  1. ระบายสี เพื่อดูการดูดซับสี
  2. ทดสอบโดยการปั้นจริง
  3. บีบดิน ดูการเนียนติดนิ้ว
  4. ปั้นเป็นเส้นยาวดูความเหนียว
3. การปั้นตุ๊กตาชาววังในปัจจุบันสะดวกและรวดเร็วขึ้นกว่าในสมัยโบราณเพราะเหตุใด
  1. ใช้เครื่องพ่นสีด้วยคอมพิวเตอร์
  2. ใช้แม่พิมพ์ยางพาราแทนการปั้น
  3. ใช้ดินญี่ปุ่นจึงลดเวลาในการเตรียมดิน
  4. ใช้แม่พิมพ์ปูนพลาสเตอร์ส่วนหัวและลำตัว
4. ตุ๊กตาชาววังแบบผู้ใหญ่ฝ่ายหญิง นิยมทำออกมาโดยมีเครื่องแต่งกายแบบใด
  1. สตรีชาวเหนือ
  2. สตรีชาวอีสาน
  3. สตรีชาวใต้
  4. สตรีชาววัง
5. การทำส่วนตัวของหุ่นกระบอก ต้องอาศัยช่างที่มีความชำนาญทั้ง 3 ด้าน คือช่างอะไร
  1. ช่างเย็บปักถักร้อย ช่างโลหะ ช่างพิมพ์
  2. ช่างปั้น ช่างเขียน ช่างเย็บปักถักร้อย
  3. ช่างบุ ช่างหล่อ ช่างเขียน
  4. ช่างทอง ช่างเขียน ช่างเย็บปักถักร้อย
6. ชิ้นส่วนสำคัญของหุ่นกระบอก ประกอบด้วยอะไร
  1. ลำตัว ศีรษะ เครื่องแต่งกาย โครงหุ่น
  2. โครงหุ่น ศีรษะ มงกุฎ มือ ลำตัว
  3. ศีรษะ เครื่องแต่งกาย มือ มงกุฎ
  4. ศีรษะ หุ่น ลำตัว มือ เครื่องแต่งกาย
7. เพราะเหตุใดจึงต้องทำลำคอหุ่นกระบอกให้ยาวกว่าปกติ
  1. เพื่อความสะดวกในการถอดทำความสะอาด
  2. เป็นจารีตประเพณีต่อกันมา
  3. สวยงามเมื่อต้องแสดงอาการหันไปมา
  4. เพื่อต่อกับกระบอกไม้ไผ่ที่เป็นลำตัวหุ่น

8. ภูมิปัญญาครกหิน และอัญมณี มีความคล้ายคลึงกันในข้อใด
1. ใช้วิธีการสกัดออก	2. ใช้การประดิษฐ์ประดอย
3. ใช้อุปกรณ์ไฟฟ้า	4. วัสดุสังเคราะห์
9. ภูมิปัญญาในข้อใดเหมาะสมกับสำหรับเด็กที่สุด
1. บาดิก	2. ทอผ้าไหม
3. หุ่นกระบอก	4. ตุ๊กตาชาววัง
10. แหล่งผลิตและจำหน่ายผ้าไหมมัดหมี่ที่สำคัญของไทยอยู่ภาคใด
1. ภาคเหนือ	2. ภาคกลาง
3. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4. ภาคใต้
11. ลวดลายและวิธีการทอผ้าไหมของไทยมีความสัมพันธ์กับประเทศใดมากที่สุด
1. มาเลเซีย	2. พม่า
3. กัมพูชา	4. ลาว
12. ตัวไหม กินอะไรเป็นอาหาร
1. ใบหม่อน	2. ใบชา
3. ใบฝ้าย	4. ใบคราม
13. การย้อมไหมเส้นยืนให้ได้สีที่สามารถเข้ากันได้กับสีของหมี่ที่ใช้ทอ จึงนิยมย้อมเป็นสีอะไร
1. เหลือง	2. น้ำตาล
3. ส้ม	4. ดำ
14. จุดเด่นของครกหินที่ดี ที่ทำให้เป็นที่นิยม คือข้อใด
1. นุ่ม ดำแล้วละเอียดเร็ว	2. นุ่ม ดำแล้วมีเสียงไพเราะ
3. แข็ง ดำแล้วไม่เป็นทราย	4. แข็ง ดำแล้วไม่เกิดเสียงดัง
15. รูปแบบและเอกลักษณ์เฉพาะตัวของครกหินอ่างศิลาคือข้อใด
1. ต้องมีฐานกว้าง	2. ต้องมีขอบหนา
3. ต้องมีลวดลาย	4. ต้องมีสองหู

16. เนื่องจากปัจจุบันมีความต้องการใช้ครกที่มากขึ้นทำให้หินอ่างศิลาขาดแคลน จึงมีการแก้ปัญหาโดยวิธีใด
1. นำเข้าหินจากต่างจังหวัด
  2. ใช้หินประเภทอื่นทดแทน
  3. ใช้วัสดุประเภทอื่นทดแทน
  4. นำเข้าครกจากต่างจังหวัดแทน
17. อ่างศิลามีลักษณะเช่นไรถึงสามารถทำครกที่มีชื่อเสียงได้จนทุกวันนี้
1. เป็นแหล่งประวัติศาสตร์ของการทำครกหิน
  2. เป็นแหล่งทำอาหารโดยใช้ครก
  3. เป็นแหล่งช่างพื้นบ้านสืบทอดกันมา
  4. เป็นแหล่งหินที่เป็นเขาติดกับทะเล
18. ครกดินเผา ใช้กับงานดำประเภทใด
1. ไม่ต้องการให้แหลกมาก
  2. วัตถุดิบกระเด็นง่าย
  3. วัตถุดิบที่แข็งมาก
  4. วัตถุดิบที่มีขนาดใหญ่
19. เหตุผลด้านความงาม เมื่อนำนิลมาใช้ร่วมกับวัสดุอื่น คือข้อใด
1. สีดำเงาเข้ากับเงินหรือทองได้ดี
  2. ราคาถูกแต่ดูมีคุณค่า
  3. กำหนดรูปทรงได้ทุกรูปแบบ
  4. เข้ากับเครื่องแต่งกายทุกประเภท
20. นิล นอกจากจะสวยงามจนนำมาทำเป็นเครื่องประดับได้แล้ว ยังมีคุณสมบัติเฉพาะตัวอีกอย่างนั่นคืออะไร
1. ทองแดง
  2. ดีบุก
  3. ตะกั่ว
  4. แม่เหล็ก
21. จันตึง มีหน้าที่คล้ายข้อใด
1. พู่กัน
  2. สี
  3. จานสี
  4. น้ำ
22. การใช้น้ำเทียนทาบนเฟรมก่อนการทำผ้าบาติกเพื่ออะไร
1. เพื่อให้ผ้าจับเฟรมแน่นขึ้น
  2. เพื่อป้องกันสีเลอะที่ขอบเฟรม
  3. เพื่อเป็นการทดสอบคุณภาพ
  4. เพื่อทดสอบคุณภาพของเนื้อผ้า

23. ลักษณะของการเขียนเทียนแบบใดที่ไม่ซึมติดเนื้อผ้า
1. เส้นใหญ่และใสเงางาม	2. เส้นเรียบและสดใส
3. เส้นใหญ่และมีสีขุ่น	4. เส้นเล็กและไม่มีสีขุ่น
24. คุณสมบัติของโซเดียมซิลิเกตในการทำผ้าบาติกคืออะไร
1. ผสมกับเทียนเพื่อให้เนื้อเทียนจับผ้าได้ดี	2. เคลือบชั้นตอนสุดท้ายเพื่อกันสีตก
3. ผสมกับสีบาติกเพื่อให้เนื้อสีเข้มขึ้น	4. ผสมกับเทียนเพื่อให้แข็งตัวได้ช้า
25. ข้อใดถูกต้องตามหลักการระบายสีผ้าบาติกที่ดี
1. ระบายสีเข้มก่อน	2. ระบายน้ำที่ผืนผ้าก่อน
3. ระบายส่วนกลางก่อน	4. ใช้โซเดียมซิลิเกตผสมสีก่อนระบาย
26. ข้อใดเป็นวัตถุดิบที่ใช้ในการทำร่ม
1. ต้นอ้อย	2. ต้นกก
3. ต้นสา	4. ต้นหม่อน
27. ข้อใดต่อไปนี้ไม่ใช่กระบวนการทางจิตรกรรม
1. ตีกระดาษวาง	2. บาติก
3. ร่มบ่อสร้าง	4. ครกหิน
28. เอกลักษณะของการเขียนลายร่มกระดาษสาคือข้อใด
1. การพิมพ์ลายลงบนร่ม	2. การระบายแบบแต้ม
3. การใช้พู่กันจิ้ม 2 สีก่อนระบาย	4. การใช้ร่มจุ่มลงถังสี
29. ข้อใดกล่าวถูกต้องเกี่ยวกับหุ่นกระบอก
1. มีการปิดทองที่ส่วนของลำตัวหุ่น	2. มีส่วนประกอบสำคัญคือลำตัวและมือ
3. เสื้อของหุ่นกระบอกประดิษฐ์ด้วยผ้าฝ้ายเดียว	4. ไม่มีเครื่องประดับ
30. ภูมิปัญญาในข้อใดสามารถพบในหลายประเทศและมีความใกล้เคียงกับของไทย
1. บาติก	2. ครกหิน
3. ทอผ้าไหม	4. อัญมณี

เฉลย ม.3									
1	3	2	3	3	4	4	1	5	2
6	4	7	4	8	1	9	4	10	3
11	4	12	1	13	4	14	3	15	4
16	1	17	4	18	1	19	1	20	4
21	1	22	1	23	4	24	2	25	2
26	3	27	4	28	3	29		30	1

ภาคผนวก จ

แบบสอบถาม

แบบสอบถามความคิดเห็นนักเรียนเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
วิชาศิลปะ(พื้นฐาน) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ชุดที่ 1

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ให้ตรงกับข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน

1. เพศ

1. ชาย 2. หญิง

2. อายุ

1. 11-12 ปี 2. 13-14 ปี 3. 14-15 ปี 4. 16 ปี ขึ้นไป

3. ระดับชั้น

1. ม.1 2. ม. 2 3. ม.3

4. โรงเรียนของนักเรียนอยู่ในเขตภูมิภาคใด

1. ภาคเหนือ (ได้แก่ จังหวัด เชียงราย น่าน พะเยา เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน แพร่ ลำปาง ลำพูน อุตรดิตถ์)
2. ภาคกลาง (ได้แก่ จังหวัด พิษณุโลก สุโขทัย เพชรบูรณ์ พิจิตร กำแพงเพชร นครสวรรค์ ลพบุรี ชัยนาท อุทัยธานี สิงห์บุรี อ่างทอง สระบุรี พระนครศรีอยุธยา สุพรรณบุรี นครนายก ปทุมธานี นนทบุรี นครปฐม สมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม)
- 2.1 กรุงเทพมหานคร
3. ภาคตะวันออก/เฉียงเหนือ (ได้แก่ จังหวัด หนองคาย นครพนม สกลนคร อุตรธานี หนองบัวลำภู เลย มุกดาหาร กาฬสินธุ์ ขอนแก่น อ่างนาจเจริญ ยโสธร ร้อยเอ็ด มหาสารคาม ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี)
4. ภาคตะวันออก (ได้แก่ จังหวัด สระแก้ว ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด)
5. ภาคตะวันตก (ได้แก่ จังหวัด ตาก กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์)
6. ภาคใต้ (ได้แก่ จังหวัด ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช กระบี่ พังงา ภูเก็ต ตรัง ปัตตานี สงขลา สตูล นราธิวาส ยะลา)

5. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น จากแหล่งใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. จัดการเรียนการสอนในโรงเรียน 2. รายการวิทยุ/โทรทัศน์ 3. หนังสือ/นิตยสาร/วารสาร
4. ไม่มีความรู้เลย 5. อื่นๆ โปรดระบุ .....

มีต่อด้านหลัง

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็น เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละภูมิภาคในประเทศไทย

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ให้ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
ในแต่ละภูมิภาคในประเทศไทย

**1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง/เป็นที่รู้จักในเขตพื้นที่ต่างๆ ตามการรับรู้ของนักเรียน ในแต่ละภูมิภาค
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)**

1.1 ภาคเหนือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1. ร่มกระดาษลา	☐ 2. ชันโตก	☐ 3. ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากผ้าม่อฮ่อม
☐ 4. ผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลัก	☐ 5. ผ้าฝ้ายลายเขียนเทียน+ขี้ผึ้ง	☐ 6. ตุ๊ก
☐ 7. ชามตราไก่	☐ 8. เครื่องเงิน	☐ 9. ผ้าปักชาวเขา
☐ 10. ไม้รู้จัก	☐ 11. อื่นๆ (โปรดระบุ)	

1.2 ภาคกลาง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1. ผ้าทอมือ	☐ 2. เครื่องเบญจรงค์	☐ 3. เครื่องปั้นดินเผาเคลือบสีลวดลาย
☐ 4. ผลิตภัณฑ์จักสานจากผักตบชวา	☐ 5. เครื่องปั้นดินเผาสังคโลก	☐ 6. เรือจำลอง
☐ 7. เครื่องแขวนพวง	☐ 8. ผลิตภัณฑ์ของจิว	☐ 9. ผลิตภัณฑ์จักสานจากไม้ไผ่
☐ 10. ผลิตภัณฑ์จักสานจากกก	☐ 11. ผ้าขาวม้า	☐ 12. ไหสีหนู
☐ 13. ผลิตภัณฑ์จักสานจากใบลาน	☐ 14. เครื่องประดับจากทองคำโบราณ	☐ 15. ปลาตะเพียนลาน
☐ 16. มีดอรัญญิก	☐ 17. ผลิตภัณฑ์จากทองเหลือง	☐ 18. ตุ๊กตาชาววัง
☐ 19. หัวโขน	☐ 20. ไม้รู้จัก	☐ 21. อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

1. 2. 1 กรุงเทพมหานคร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1. บาตรพระ	☐ 2. หล่อพระพุทธรูป	☐ 3. ชันลงหิน
☐ 4. หัวโขน	☐ 5. หัตถกรรมจิว	☐ 6. ผ้าปักฉลุ
☐ 7. ชลุ่ยไทย	☐ 8. เรือจำลอง	☐ 9. หุ่นกระบอกไทย
☐ 10. ไม้รู้จัก	☐ 11. อื่นๆ (โปรดระบุ)	

1.3 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1. กระติบข้าว	☐ 2. ผ้าไหมมัดหมี่	☐ 3. ผลิตภัณฑ์จักสานจากกก
☐ 4. ผ้าทอลายขิด	☐ 5. ผ้าแพรวา	☐ 6. เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง
☐ 7. ผ้าไหมลายราชวัตร	☐ 8. ผลิตภัณฑ์จักสานจากผักตบชวา	☐ 9. ดอกไม้ประดิษฐ์
☐ 10. ผอบใบตาล	☐ 11. ผ้าทอลายลูกแก้ว	☐ 12. หน้ากากผีตาโชน
☐ 13. กระพรรนทองเหลืองโบราณ	☐ 14. เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน	☐ 15. ไม้รู้จัก
☐ 16. อื่นๆ (โปรดระบุ)		

1.4 ภาคตะวันออก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1. ผลิตภัณฑ์จักสานจากกก	☐ 2. ผลิตภัณฑ์จักสานจากไม้ไผ่	☐ 3. ครกหิน
☐ 4. งามบ	☐ 5. ผลิตภัณฑ์จักสานจากใบลาน	☐ 6. ผลิตภัณฑ์จากเครื่องทองเหลือง
☐ 7. ผลิตภัณฑ์จักสานจากคลุ้ม	☐ 8. เสื้อจันทบูร	☐ 9. ไม้จู้จัก
☐ 10. อื่นๆ (โปรดระบุ)		

1.5 ภาคตะวันตก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1. เครื่องประดับจากหินสี	☐ 2. เครื่องประดับจากนิล	☐ 3. เครื่องประดับจากอัญมณี
☐ 4. จักสานปานครนารายณ์	☐ 5. ผลิตภัณฑ์กระดาษดินเผา	☐ 6. ผลิตภัณฑ์จากไม้ตาล
☐ 7. ผ้าทอ	☐ 8. ผ้าขาวม้า 100 สี	☐ 9. ไม้จู้จัก
☐ 10. อื่นๆ (โปรดระบุ)		

1.6 ภาคใต้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1. ผลิตภัณฑ์จากย่านลิเภา	☐ 2. เครื่องถม	☐ 3. ผลิตภัณฑ์จากผ้าบาติก
☐ 4. ผ้าทอมือ	☐ 5. เครื่องประดับมุก	☐ 6. กรงนก
☐ 7. แกะสลักรูปหนัง	☐ 8. ผลิตภัณฑ์จากใบเตย	☐ 9. ผลิตภัณฑ์จากกระจูด
☐ 10. ผลิตภัณฑ์จากหวาย	☐ 11. เครื่องประดับจากไข่มุก	☐ 12. ไม้เทพทาร์
☐ 13. ผลิตภัณฑ์ใบไม้สีทอง	☐ 14. ไม้จู้จัก	☐ 15. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 3 ข้อมูลด้านการรับรู้ด้านคุณค่าและสุนทรียะเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

โปรดแสดงความคิดเห็นโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด โดย

5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วยมาก 3 = เห็นด้วยปานกลาง 2 = เห็นด้วยน้อย และ 1 = ไม่เห็นด้วย

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วยมากที่สุด (5)	เห็นด้วยมาก (4)	เห็นด้วยปานกลาง (3)	เห็นด้วยน้อย (2)	ไม่เห็นด้วย (1)
1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศิลปะและความงาม					
2. ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยเป็นเรื่องที่คนไทยควรภาคภูมิใจ					
3. การมีความรู้ความเข้าใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย ทำให้เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย					
4. ผลงานจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยเป็นเรื่องยุ่งยากและเสียเวลา					
5. ผลงานจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยเป็นเรื่องเขยและล้ำสมัย					
6. ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย เป็นเรื่องของคนไทยทุกคนที่ควรรู้จัก					
7. การเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ดี ควรทดลองโดยการลงมือทำ					
8. ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว					
9. ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย ควรส่งเสริมสนับสนุนและเผยแพร่ไปทั่วโลก					
10. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเรื่องที่ควรมีไว้ในหลักสูตรระดับมัธยมศึกษา					

1.4 ภาคตะวันออก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1. ผลิตภัณฑ์จักสานจากกก	☐ 2. ผลิตภัณฑ์จักสานจากไม้ไผ่	☐ 3. กระจกหิน
☐ 4. งอบ	☐ 5. ผลิตภัณฑ์จักสานจากใบลาน	☐ 6. ผลิตภัณฑ์จากเครื่องทองเหลือง
☐ 7. ผลิตภัณฑ์จักสานจากกลุ่ม	☐ 8. เสื้อจันทบูร	☐ 9. ไม้รู้จัก
☐ 10. อื่นๆ (โปรดระบุ).....		

1.5 ภาคตะวันตก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1. เครื่องประดับจากหินสี	☐ 2. เครื่องประดับจากนิล	☐ 3. เครื่องประดับจากอัญมณี
☐ 4. จักสานปานครนารายณ์	☐ 5. ผลิตภัณฑ์กระถางดินเผา	☐ 6. ผลิตภัณฑ์จากไม้ตาล
☐ 7. ผ้าทอ	☐ 8. ผ้าขาวม้า 100 สี	☐ 9. ไม้รู้จัก
☐ 10. อื่นๆ (โปรดระบุ).....		

1.6 ภาคใต้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1. ผลิตภัณฑ์จากย่านลิเภา	☐ 2. เครื่องถม	☐ 3. ผลิตภัณฑ์จากผ้าบาติก
☐ 4. ผ้าทอมือ	☐ 5. เครื่องประดับมุก	☐ 6. กรงนก
☐ 7. แกะสลักรูปหนัง	☐ 8. ผลิตภัณฑ์จากใบเตย	☐ 9. ผลิตภัณฑ์จากกระจูด
☐ 10. ผลิตภัณฑ์จากหวาย	☐ 11. เครื่องประดับจากไข่มุก	☐ 12. ไม้เทพทาโร
☐ 13. ผลิตภัณฑ์ใบไม้สีทอง	☐ 14. ไม้รู้จัก	☐ 15. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 3 ข้อมูลด้านการรับรู้ด้านคุณค่าและสุนทรียะเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

โปรดแสดงความคิดเห็นโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด โดย

5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วยมาก 3 = เห็นด้วยปานกลาง 2 = เห็นด้วยน้อย และ 1 = ไม่เห็นด้วย

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วยมากที่สุด (5)	เห็นด้วยมาก (4)	เห็นด้วยปานกลาง (3)	เห็นด้วยน้อย (2)	ไม่เห็นด้วย (1)
1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศิลปะและความงาม					
2. ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยเป็นเรื่องที่คนไทยควรภาคภูมิใจ					
3. การมีความรู้ความเข้าใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย ทำให้ยิ่งเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย					
4. ผลงานจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยเป็นเรื่องยุ่งยากและเสียเวลา					
5. ผลงานจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยเป็นเรื่องเขยและล้ำสมัย					
6. ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย เป็นเรื่องของคนไทยทุกคนที่ควรรู้จัก					
7. การเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ดี ควรทดลองโดยการลงมือทำ					
8. ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว					
9. ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย ควรส่งเสริมสนับสนุนและเผยแพร่ไปทั่วโลก					
10. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเรื่องที่ควรมีไว้ในหลักสูตรระดับมัธยมศึกษา					

แบบสอบถามความคิดเห็นนักเรียนเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
 วิชาศิลปะ(พื้นฐาน) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ชุดที่ 2
 ม.1

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ให้ตรงกับข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน

1. เพศ

1. ชาย 2. หญิง

2. อายุ

1. 11-12 ปี 2. 13-14 ปี 3. 14-15 ปี 4. 16 ปีขึ้นไป

3. ระดับชั้น

1. ม.1 2. ม.2 3. ม.3

ตอนที่ 2 ข้อมูลเพื่อประเมินระดับความรู้ความเข้าใจ

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ให้ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
 ในแต่ละภูมิภาคในประเทศไทยตามการจัดการเรียนการสอนที่กำหนดตามระดับ

- 5 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจระดับมากที่สุด
 4 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจระดับมาก
 3 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจระดับปานกลาง
 2 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจระดับน้อย
 1 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจระดับน้อยที่สุด

รายการ	ระดับความรู้ความเข้าใจ									
	ก่อนเรียน					หลังเรียน				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
1. ภูมิปัญญาผ้าหม้อฮ่อม										
2. ภูมิปัญญาสานปลาตะเพียนโบราณ										
3. ภูมิปัญญาเครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง										
4. ภูมิปัญญาจักสานไม้ไผ่										
5. ภูมิปัญญาโองม้งกร										
6. ภูมิปัญญาจักสานย่านลิเภา										
7. ภูมิปัญญาบาตรพระ										

ตอนที่ 3 ข้อมูลด้านการรับรู้ด้านคุณค่าและสุนทรียะเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

โปรดแสดงความคิดเห็นโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุดโดย

5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วยมาก 3 = เห็นด้วยปานกลาง 2 = เห็นด้วยน้อย และ 1 = ไม่เห็นด้วย

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วยมากที่สุด (5)	เห็นด้วยมาก (4)	เห็นด้วยปานกลาง (3)	เห็นด้วยน้อย (2)	ไม่เห็นด้วย (1)
1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศิลปะและความงาม					
2. ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยเป็นเรื่องที่คนไทยควรภาคภูมิใจ					
3. การมีความรู้ความเข้าใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย ทำให้ยิ่งเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย					
4. ผลงานจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยเป็นเรื่องยุ่งยากและเสียเวลา					
5. ผลงานจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยเป็นเรื่องเขยและลำสมัย					
6. ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย เป็นเรื่องของคนไทยทุกคนควรรู้จัก					
7. การเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ดี ควรทดลองโดยการลงมือทำ					
8. ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว					
9. ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย ควรส่งเสริมสนับสนุนและเผยแพร่ไปทั่วโลก					
10. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเรื่องที่ควรมีไว้ในหลักสูตรระดับมัธยมศึกษา					

ตอนที่ 4 ข้อมูลด้านการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

โปรดแสดงความคิดเห็นโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด โดย

5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วยมาก 3 = เห็นด้วยปานกลาง 2 = เห็นด้วยน้อย และ 1 = ไม่เห็นด้วย

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. การเรียนครั้งนี้ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละภูมิภาค					
2. การเรียนครั้งนี้ ทำให้นักเรียนเข้าใจกระบวนการสร้างผลงานภูมิปัญญาท้องถิ่น					
3. สื่อการสอนนี้ ทำให้นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น					
4. ความชัดเจนในเรื่องภาพและเสียงบรรยายของสื่อการสอน					
5. ความเหมาะสมในการใช้เวลาในเรียนบทเรียนนี้					
6. ใบความรู้ ทำให้นักเรียนเข้าใจที่มา ขั้นตอน เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น					
7. กิจกรรมที่ทำ มีส่วนเสริมสร้างทักษะนักเรียนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น					
8. แบบทดสอบ สามารถวัดความรู้ของนักเรียน เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นได้					

แบบสอบถามความคิดเห็นนักเรียนเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
วิชาศิลปะ(พื้นฐาน) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ชุดที่ 2
ม.2

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ให้ตรงกับข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน

1. เพศ

1. ชาย 2. หญิง

2. อายุ 1. 11-12 ปี 2. 13-14 ปี 3. 14-15 ปี 4. 16 ปี ขึ้นไป

3. ระดับชั้น

1. ม.1 2. ม. 2 3. ม.3

ตอนที่ 2 ข้อมูลเพื่อประเมินระดับความรู้ความเข้าใจ

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ให้ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

ในแต่ละภูมิภาคในประเทศไทยตามการจัดการเรียนการสอนที่กำหนดตามระดับ

- 5 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจระดับมากที่สุด
4 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจระดับมาก
3 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจระดับปานกลาง
2 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจระดับน้อย
1 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจระดับน้อยที่สุด

รายการ	ระดับความรู้ความเข้าใจ									
	ก่อนเรียน					หลังเรียน				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
1. ภูมิปัญญาแกะสลักไม้										
2. ภูมิปัญญาเบญจรงค์										
3. ภูมิปัญญาเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน										
4. ภูมิปัญญาเสื่อจันทบูร										
5. ภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์ไม้ตาล										
6. ภูมิปัญญาหนังตะลุง										
7. ภูมิปัญญาหัวโขน										

ตอนที่ 3 ข้อมูลด้านการรับรู้ด้านคุณค่าและสุนทรียะเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

โปรดแสดงความคิดเห็นโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุดโดย

5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วยมาก 3 = เห็นด้วยปานกลาง 2 = เห็นด้วยน้อย และ 1 = ไม่เห็นด้วย

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วยมากที่สุด (5)	เห็นด้วยมาก (4)	เห็นด้วยปานกลาง (3)	เห็นด้วยน้อย (2)	ไม่เห็นด้วย (1)
1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศิลปะและความงาม					
2. ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยเป็นเรื่องที่คนไทยควรภาคภูมิใจ					
3. การมีความรู้ความเข้าใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย ทำให้ยังเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย					
4. ผลงานจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยเป็นเรื่องยุ่งยากและเสียเวลา					
5. ผลงานจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยเป็นเรื่องเขยและล้ำสมัย					
6. ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย เป็นเรื่องของคนไทยทุกคนควรรู้จัก					
7. การเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ดี ควรทดลองโดยการลงมือทำ					
8. ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว					
9. ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย ควรส่งเสริมสนับสนุนและเผยแพร่ไปทั่วโลก					
10. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเรื่องที่ควรมีไว้ในหลักสูตรระดับมัธยมศึกษา					

ตอนที่ 4 ข้อมูลด้านการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

โปรดแสดงความคิดเห็นโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด โดย

5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วยมาก 3 = เห็นด้วยปานกลาง 2 = เห็นด้วยน้อย และ 1 = ไม่เห็นด้วย

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. การเรียนครั้งนี้ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละภูมิภาค					
2. การเรียนครั้งนี้ทำให้นักเรียนเข้าใจกระบวนการสร้างผลงานภูมิปัญญาท้องถิ่น					
3. สื่อการสอนนี้ทำให้นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น					
4. ความชัดเจนในเรื่องภาพและเสียงบรรยายของสื่อการสอน					
5. ความเหมาะสมในการใช้เวลาในเรียนบทเรียนนี้					
6. ใบความรู้ ทำให้นักเรียนเข้าใจที่มา ขั้นตอน เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น					
7. กิจกรรมที่ทำ มีส่วนเสริมสร้างทักษะนักเรียนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น					
8. แบบทดสอบ สามารถวัดความรู้ของนักเรียน เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นได้					

แบบสอบถามความคิดเห็นนักเรียนเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
 วิชาศิลปะ(พื้นฐาน) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ชุดที่ 2
 ม.3

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ให้ตรงกับข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน

1. เพศ

1. ชาย   2. หญิง

2. อายุ

1. 11-12 ปี   2. 13-14 ปี   3. 14-15 ปี   4. 16 ปี ขึ้นไป

3. ระดับชั้น

1. ม.1   2. ม.2   3. ม.3

ตอนที่ 2 ข้อมูลเพื่อประเมินระดับความรู้ความเข้าใจ

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ให้ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
 ในแต่ละภูมิภาคในประเทศไทยตามการจัดการเรียนการสอนที่กำหนดตามระดับ

- 5 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจระดับมากที่สุด
 4 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจระดับมาก
 3 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจระดับปานกลาง
 2 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจระดับน้อย
 1 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจระดับน้อยที่สุด

รายการ	ระดับความรู้ความเข้าใจ									
	ก่อนเรียน					หลังเรียน				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
1. ภูมิปัญญาร่มบ่อสร้าง										
2. ภูมิปัญญาตุ๊กตาชาววัง										
3. ภูมิปัญญาทอผ้าไหม										
4. ภูมิปัญญาครกหิน										
5. ภูมิปัญญาธนูมณี										
6. ภูมิปัญญาบาติก										
7. ภูมิปัญญาหุ่นกระบอก										

ตอนที่ 3 ข้อมูลด้านการรับรู้ด้านคุณค่าและสุนทรียะเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

โปรดแสดงความคิดเห็นโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุดโดย
5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วยมาก 3 = เห็นด้วยปานกลาง 2 = เห็นด้วยน้อย และ 1 = ไม่เห็นด้วย

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วยมากที่สุด (5)	เห็นด้วยมาก (4)	เห็นด้วยปานกลาง (3)	เห็นด้วยน้อย (2)	ไม่เห็นด้วย (1)
1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศิลปะและความงาม					
2. ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยเป็นเรื่องที่คนไทยควรภาคภูมิใจ					
3. การมีความรู้ความเข้าใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย ทำให้เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย					
4. ผลงานจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยเป็นเรื่องยุ่งยากและเสียเวลา					
5. ผลงานจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยเป็นเรื่องเขยและล้ำสมัย					
6. ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย เป็นเรื่องของคนไทยทุกคนควรรู้จัก					
7. การเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ดี ควรทดลองโดยการลงมือทำ					
8. ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว					
9. ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย ควรส่งเสริมสนับสนุนและเผยแพร่ไปทั่วโลก					
10. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเรื่องที่ควรมีไว้ในหลักสูตรระดับมัธยมศึกษา					

ตอนที่ 4 ข้อมูลด้านการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

โปรดแสดงความคิดเห็นโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด โดย
5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วยมาก 3 = เห็นด้วยปานกลาง 2 = เห็นด้วยน้อย และ 1 = ไม่เห็นด้วย

หัวข้อ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. การเรียนครั้งนี้ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละภูมิภาค					
2. การเรียนครั้งนี้ ทำให้นักเรียนเข้าใจกระบวนการสร้างผลงานภูมิปัญญาท้องถิ่น					
3. สื่อการสอนนี้ ทำให้นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น					
4. ความชัดเจนในเรื่องภาพและเสียงบรรยายของสื่อการสอน					
5. ความเหมาะสมในการใช้เวลาในเรียนบทเรียนนี้					
6. ใบความรู้ ทำให้นักเรียนเข้าใจที่มา ขั้นตอน เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น					
7. กิจกรรมที่ทำ มีส่วนเสริมสร้างทักษะนักเรียนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น					
8. แบบทดสอบ สามารถวัดความรู้ของนักเรียน เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นได้					

ภาคผนวก ฉ

แผนการจัดการเรียนรู้

ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 1 หน่วยการเรียนรู้ (2 ครั้ง)

ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 1 หน่วยการเรียนรู้ (2 ครั้ง)

ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 1 หน่วยการเรียนรู้ (2 ครั้ง)

แผนการจัดการเรียนรู้

รหัสวิชา ศ๒๑๑๐๒ รายวิชา ทักษะศิลป์

[X] รายวิชาพื้นฐาน [ ] รายวิชาเพิ่มเติมเสรี (เลือกเสรี)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ภาคปลาย ปีการศึกษา ๒๕๕๘

[ ] รายวิชาเพิ่มเติม [ ] รายวิชากิจกรรม

ครั้งที่ ๑ เรื่อง ศิลปะภูมิปัญญาไทย

โดย ผศ.พัชริน สงวนผลไพโรจน์

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ศ ๑.๒ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

- ตัวชี้วัด ๑. ระบุน และบรรยายเกี่ยวกับลักษณะรูปแบบงานทัศนศิลป์ของชาติและของท้องถิ่นตนเอง จากอดีตจนถึงปัจจุบัน
๒. ระบุน และเปรียบเทียบงานทัศนศิลป์ของภาคต่าง ๆ ในประเทศไทย

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

๑. ลักษณะรูปแบบงานทัศนศิลป์ของชาติและท้องถิ่น
๒. งานทัศนศิลป์ภาคต่างๆในประเทศไทย

สาระสำคัญ

การส่งเสริมให้นักเรียนได้ความรู้และศึกษาเกี่ยวกับลักษณะรูปแบบงานทัศนศิลป์ของชาติและของท้องถิ่นตนเอง ซึ่งมีประวัติยาวนาน จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ผ่านการสรุปรูปแบบผลงานศิลปะพื้นบ้านที่แสดงให้เห็นภูมิปัญญาของคนไทย ทั้ง ๖ ภาคในประเทศไทย รวมทั้ง กรุงเทพมหานคร จนสามารถทราบขั้นตอนรายละเอียดการสร้างสรรค์ผลงาน รวมถึงเข้าใจการสร้างงานทัศนศิลป์ในแต่ละภาคของไทย ทำให้นักเรียนมีเข้าใจวิถีชีวิตและมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น จนเกิดความซาบซึ้งและภาคภูมิใจในความเป็นไทย

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจลักษณะรูปแบบงานทัศนศิลป์ของชาติและของท้องถิ่นตนเองจากอดีตจนถึงปัจจุบัน
๒. นักเรียนสามารถระบุและเปรียบเทียบงานทัศนศิลป์ของภาคต่าง ๆ ในประเทศไทย
๓. นักเรียนสามารถสร้างสรรค์งานโดยถ่ายทอดลวดลายบ้านเชียงลงบนสื่อม่อห่อมได้

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นนำ

๑. นักเรียนทำความเคารพ กล่าวทักทาย เช้ชื่อนักเรียน
๒. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดย
  - ๒.๑ เปิดโปรแกรม Powerpoint หน้าแรก ภาพต้นไผ่ แล้วครูถามนักเรียนว่า “นักเรียนคิดว่า ไผ่ไม่ สามารถทำอะไรได้บ้าง”
  - ๒.๒ นักเรียนช่วยกันตอบ ครูจดจำและสรุป โดยเปิด Powerpoint หน้าถัดไป ซึ่งเป็นภาพแสดงประโยชน์จากไผ่ไม่จำนวนมาก
  - ๒.๓ ครูสรุปจากคำตอบของนักเรียนว่า “ไม่ว่าจะนำไผ่ไม่มาเป็น เฟอร์นิเจอร์ มาสร้างบ้าน ลำต้นทำข้าวหลาม ใบนำมาทำอาหาร ลำต้นมาเป็นเครื่องดนตรี ต้นอ่อนมาเป็นอาหารคนหรือสัตว์ หรือแม้แต่ในการตุ๋นโถราเอมอน จะนำมาเป็น

คอมพิวเตอร์ไม่ไผ่ ก็ตาม ไม่ไผ่มีประโยชน์ในการสร้างสรรค์งานศิลปะพื้นบ้านอยู่ไม่ใช่น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจักสาน มีผลิตภัณฑ์จักสานไม่ไผ่ที่คนไทยนิยมใช้ เพราะนอกจากหาง่ายแล้ว ยังสวยงาม สะดวกในการใช้งานและราคาไม่แพง

ขั้นสอน

๑. ครูแจกใบความรู้ เรื่อง ศิลปะภูมิปัญญาไทย
๒. ครูบรรยายเนื้อหาผ่านสื่อการสอนเป็นภาพยนตร์สั้น ความยาว ๔๐ นาที โดยให้นักเรียนบันทึกความรู้เพิ่มเติมในใบความรู้ด้วยตนเอง โดยเนื้อหาลำดับ ดังนี้
  - ๒.๑ ภาคเหนือ ภูมิปัญญาผ้าหม้อฮ่อม
  - ๒.๒ ภาคกลาง ภูมิปัญญาการสานปลาตะเพียนใบลาน
  - ๒.๓ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภูมิปัญญาเครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง
  - ๒.๔ ภาคตะวันออก ภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่
  - ๒.๕ ภาคตะวันตก ภูมิปัญญาเครื่องปั้นดินเผาโอ่งมังกร
  - ๒.๖ ภาคใต้ ภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์จักสานย่านลิเภา
  - ๒.๗ กรุงเทพมหานคร ภูมิปัญญาบาตรพระ

ขั้นสรุป

๑. ครูสรุปเนื้อหาที่ได้เรียนโดยการให้นักเรียนสรุปโดยการเปิด POWERPOINT แล้วถามนักเรียน ดังนี้
  - ๑.๑ ภูมิปัญญาอะไรที่เกี่ยวกับดิน และเป็นของภาค/จังหวัดใด
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภูมิปัญญาเครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี
ภาคตะวันตก ภูมิปัญญาเครื่องปั้นดินเผาโอ่งมังกร จังหวัดราชบุรี
  - ๑.๒ ภูมิปัญญาอะไรที่มีความเกี่ยวข้องกับต้นไม้
ภูมิปัญญาผ้าหม้อฮ่อม เกี่ยวกับต้นไม้ และเกี่ยวกับต้นไม้ฝ้าย
ภูมิปัญญาการสานปลาตะเพียนใบลาน เกี่ยวกับต้นไม้ลาน
ภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์จักสานย่านลิเภา เกี่ยวกับต้นไม้ลิเภา
๒. ครูสั่งการบ้าน ให้นักเรียนทบทวนความรู้จากเอกสารที่แจกไปสำหรับทดสอบในคาบเรียนสัปดาห์หน้าและให้เตรียมอุปกรณ์มา ดังนี้
  - วัสดุอุปกรณ์ ๒.๑. สีโปสเตอร์ สีน้ำ สีไม้ (อย่างใดอย่างหนึ่ง)
  - ๒.๒. กระดาษ ๑๐๐ ปอนด์
  - ๒.๓. อุปกรณ์วาดภาพพระบายสี (จานสี แก้วน้ำ พู่กัน)
  - ๒.๔. ดินสอ ไม้บรรทัด ยางลบ
๓. เปิดโอกาสให้นักเรียนถามหากมีข้อสงสัย
๔. ให้หัวหน้าบอกทำความเข้าใจ

เวลาที่ใช้ 1 คาบ (50 นาที)

สื่อการสอน

- ใบความรู้เรื่อง ศิลปะภูมิปัญญาไทย
- สื่อ Power Point สำหรับนำเข้าสู่บทเรียนเรื่อง "ศิลปะภูมิปัญญาไทย" และสรุป

การวัดและประเมินผล

- ประเมินจิตพิสัย (การเรียน) ๕ คะแนน

ขั้นสอน

๑. ครูแจกใบความรู้ เรื่อง ศิลปะภูมิปัญญาไทย
๒. ครูบรรยายเนื้อหาผ่านสื่อการสอนเป็นภาพยนตร์สั้น ความยาว ๔๐ นาที โดยให้นักเรียนบันทึกความรู้เพิ่มเติมในใบความรู้ด้วยตนเอง โดยเนื้อหาลำดับ ดังนี้
  - ๒.๑ ภาคเหนือ ภูมิปัญญาผ้าหม้อฮ่อม
  - ๒.๒ ภาคกลาง ภูมิปัญญาการสานปลาตะเพียนใบลาน
  - ๒.๓ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภูมิปัญญาเครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง
  - ๒.๔ ภาคตะวันออก ภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่
  - ๒.๕ ภาคตะวันตก ภูมิปัญญาเครื่องปั้นดินเผาโอ่งมังกร
  - ๒.๖ ภาคใต้ ภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์จักสานย่านลิเภา
  - ๒.๗ กรุงเทพมหานคร ภูมิปัญญาบาตรพระ

ขั้นสรุป

๑. ครูสรุปเนื้อหาที่ได้เรียนโดยการให้นักเรียนสรุปโดยการเปิด POWERPOINT แล้วถามนักเรียน ดังนี้
  - ๑.๑ ภูมิปัญญาอะไรที่เกี่ยวกับดิน และเป็นของภาค/จังหวัดใด
    - ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภูมิปัญญาเครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี
    - ภาคตะวันตก ภูมิปัญญาเครื่องปั้นดินเผาโอ่งมังกร จังหวัดราชบุรี
  - ๑.๒ ภูมิปัญญาอะไรที่มีความเกี่ยวข้องกับต้นไม้
    - ภูมิปัญญาผ้าหม้อฮ่อม เกี่ยวกับต้นฮ่อม และเกี่ยวกับต้นฝ้าย
    - ภูมิปัญญาการสานปลาตะเพียนใบลาน เกี่ยวกับต้นใบลาน
    - ภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์จักสานย่านลิเภา เกี่ยวกับต้นลิเภา
๒. ครูสั่งการบ้าน ให้นักเรียนทบทวนความรู้จากเอกสารที่แจกไปสำหรับทดสอบในคาบเรียนสัปดาห์หน้าและให้เตรียมอุปกรณ์มา ดังนี้
  - วัสดุอุปกรณ์ ๒.๑. สีโปสเตอร์ สีน้ำ สีไม้ (อย่างใดอย่างหนึ่ง)
  - ๒.๒. กระดาษ ๑๐๐ ปอนด์
  - ๒.๓. อุปกรณ์วาดภาพระบายสี (จานสี แก้วน้ำ พู่กัน)
  - ๒.๔. ดินสอ ไม้บรรทัด ยางลบ
๓. เปิดโอกาสให้นักเรียนถามหากมีข้อสงสัย
๔. ให้หัวหน้าบอกทำความเข้าใจ

เวลาที่ใช้ 1 คาบ (50 นาที)

สื่อการสอน

- ใบความรู้เรื่อง ศิลปะภูมิปัญญาไทย
- สื่อ Power Point สำหรับนำเข้าสู่บทเรียนเรื่อง “ศิลปะภูมิปัญญาไทย” และสรุป

การวัดและประเมินผล

- ประเมินจิตพิสัย (การเรียน) ๕ คะแนน

แหล่งอ้างอิง

ผ้าหม้อฮ่อม

วิพุธ วิวรรณวรรณ **หม้อฮ่อมบ้านทุ่งไธสง** : หลากภูมิปัญญาพื้นบ้านคนเมืองแพร่ พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2545.

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา หม้อฮ่อม หรือ หม้อหม้อม [ออนไลน์] สืบค้นจาก:<http://www.royin.go.th/?knowledges=%E0%B8%A1%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%AE%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%A1-%E0%B8%AB%E0%B8%A3%E0%B8%B7%E0%B8%AD-%E0%B8%AB%E0%B8%A1%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%AB%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%A1> (วันที่สืบค้น 6 ธันวาคม 2557)

กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดแพร่ .หม้อบ้านทุ่งไธสง. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก: http://www.phrae.go.th/tem/tip/nature_phrae/hagi30.html (วันที่สืบค้น 6 ธันวาคม 2557)

ปลาคะเพียนใบลานสาน

บุณชริกา อรัญยานนท์ **ปลาคะเพียนกรุงเก่า**. กรุงเทพฯ : คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546

ณรงค์ฤทธิ์ ศรีสยาม **ปลาคะเพียนใบลาน : งานจักสานมรดกวัฒนธรรมไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ดันอ้อ, 2533

แสงมณี ดันประดิษฐ์. **วิธีทำเครื่องแขวนปลาคะเพียนใบลาน**. [ออนไลน์] สืบค้นจาก: <http://playandcraft.blogspot.com/2010/08/3.html#.VnoemLZ96M8> (วันที่สืบค้น 15 มกราคม 2558)

สถาบันอยุธยาศึกษา. **ปลาคะเพียนใบลาน**. [ออนไลน์] สืบค้นจาก: <http://www.ayutthayastudies.aru.ac.th/content/view/700/32> (วันที่สืบค้น 15 มกราคม 2558)

เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง

สุรพล ดำริห์กุล. **บ้านเชียงมรดกโลกทางวัฒนธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : องค์การค้าของคุรุสภา, 2540.

สุรพล ดำริห์กุล. **เครื่องปั้นดินเผา**. กรุงเทพฯ : โครงการสืบสานมรดกวัฒนธรรมไทย, 2542

อุดรธานี. **พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติบ้านเชียง**. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก: <http://www.udonthani.com/banchiang.htm> (วันที่สืบค้น 14 มกราคม 2558)

ศูนย์ข้อมูลมรดกโลก. **กระทรวงวัฒนธรรม . "แหล่งมรดกโลกบ้านเชียง"** [ออนไลน์]. สืบค้นจาก http://www.thaiwhic.go.th/heritage_culture3.aspx (วันที่สืบค้น 9 กรกฎาคม 2557)

จักสานไม้ไผ่

วิบูลย์ ลีสุวรรณ **บานานุกรมเครื่องจักสาน**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ, 2553

นฤฤทธิ์ วัฒนภู **ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : วาดศิลป์, 2555.

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. **เครื่องจักสาน สารานุกรมไทยเล่มที่ 22**. [ออนไลน์] สืบค้นจาก: <http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=22&chap=3&page=t22-3-infodetail02.html> (วันที่สืบค้น 2 ธันวาคม 2557)

ตะวันออกเฉียงใต้. **พิพิธภัณฑ์เครื่องจักสานที่ใหญ่ที่สุดในโลก**. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก: <http://tawanaok.com/%E0%B8%9A%E0%B8%97%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1/40-%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%84%E0%B8%95%E0%B8%B0%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B8%AD%E0%B8%AD%E0%B8%81/%E0%B8%8A%E0%B8%A5%E0%B8%9A%E0%B8%B8%E0%B8%A3%E0%B8%B5/%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88%E0%B8%A2%E0%B8%A7%E0%B8%8A%E0%B8%A5%E0%B8%9A%E0%B8%B8%E0%B8%A3%E0%B8%B5/236-panusbasketry.html> (วันที่สืบค้น 2 ธันวาคม 2557)

โอ่งมังกร

ปรีดา ปัญญาจันทร์ **ราชบุรีโอ่ง**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2529.

บุพผา เรื่องพุ่ม.2549. การสืบทอดช่างฝีมือ:โอ่งลายมังกรของจังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต(ไทยศึกษา) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

จรัสศรี ภาสภากร.ขั้นตอนการทำโอ่ง [ออนไลน์]. สืบค้นจาก: http://jarratchaburi.blogspot.com/2013/01/blog-post_1266.html (วันที่สืบค้น 17 มีนาคม 2558)

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.วัฒนธรรมท้องถิ่นราชบุรี.[ออนไลน์]. สืบค้นจาก: http://culture.mcr.u.ac.th/content.php?contentpage=article_02.html (วันที่สืบค้น 17 มีนาคม 2558)

ย่านลิเภา

เด่นดาว ศิลปานนท์ [และคนอื่น ๆ].งานช่างพื้นถิ่น. พิมพ์ครั้งที่ 1.กรุงเทพฯ : สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร, 2553
นฤทธิ์ วัฒนภู ศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้านไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : วาดศิลป์, 2555.

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม.ย่านลิเภา. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก: <http://ich.culture.go.th/index.php/th/ich/traditional-craftsmanship/241-craft/173-----m-s> (วันที่สืบค้น 23 เมษายน 2558)

ฉัตรสุดา บัวเกล้า.เครื่องจักสานย่านลิเภา ภูมิปัญญาท้องถิ่นภาคใต้.[ออนไลน์]. สืบค้นจาก: <https://culture55520089.wordpress.com/> (วันที่สืบค้น 23 เมษายน 2558)

บาตรพระ

วิวัฒน์ จุฑะวิภาต.หัตถกรรมไทย ความเป็นมาและการผลิตในปัจจุบัน ศึกษากรณี : การปั้นหล่อพระ การทำบาตรพระ การทำขลุ่ย และการทำของเล่นไม้ระกำ.กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

ภราดร ศักดา. ชุมชน 100 ปี ในกรุงรัตนโกสินทร์ .พิมพ์ครั้งที่ 1.กรุงเทพฯ : แสงดาว, 2557.

ศูนย์ข้อมูลกลางทางวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม .ชุมชนบ้านบาตร [ออนไลน์]. สืบค้นจาก: http://www.m-culture.in.th/moc_new/album/163527/%E0%B8%8A%E0%B8%B8%E0%B8%A1%E0%B8%8A%E0%B8%99%E0%B8%9A%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%9A%E0%B8%B2%E0%B8%95%E0%B8%A3/ (วันที่สืบค้น 3 เมษายน 2558)

artbangkok.com ชุมชนบ้านบาตร.[ออนไลน์]. สืบค้นจาก: <http://www.artbangkok.com/?p=34332> (วันที่สืบค้น 3 เมษายน 2558)

ใบงาน เรื่อง ม่อฮ่อมงามด้วยบ้านเชียง
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

วัสดุอุปกรณ์ ประกอบด้วย

- ปากกาเคมี สีดำ ขนาด ๐.๕ -๑.๐
- กระดาษ ๑๐๐ ปอนด์ ขนาด A๓ หรือ กระดาษ A๔ (๘๐ แกรม) ๒ แผ่น
- ดินสอสี (สีไม้) (อาจใช้สีน้ำ ถ้าใช้กระดาษ ๑๐๐ ปอนด์)

สิ่งที่นักเรียนได้รับจากครู

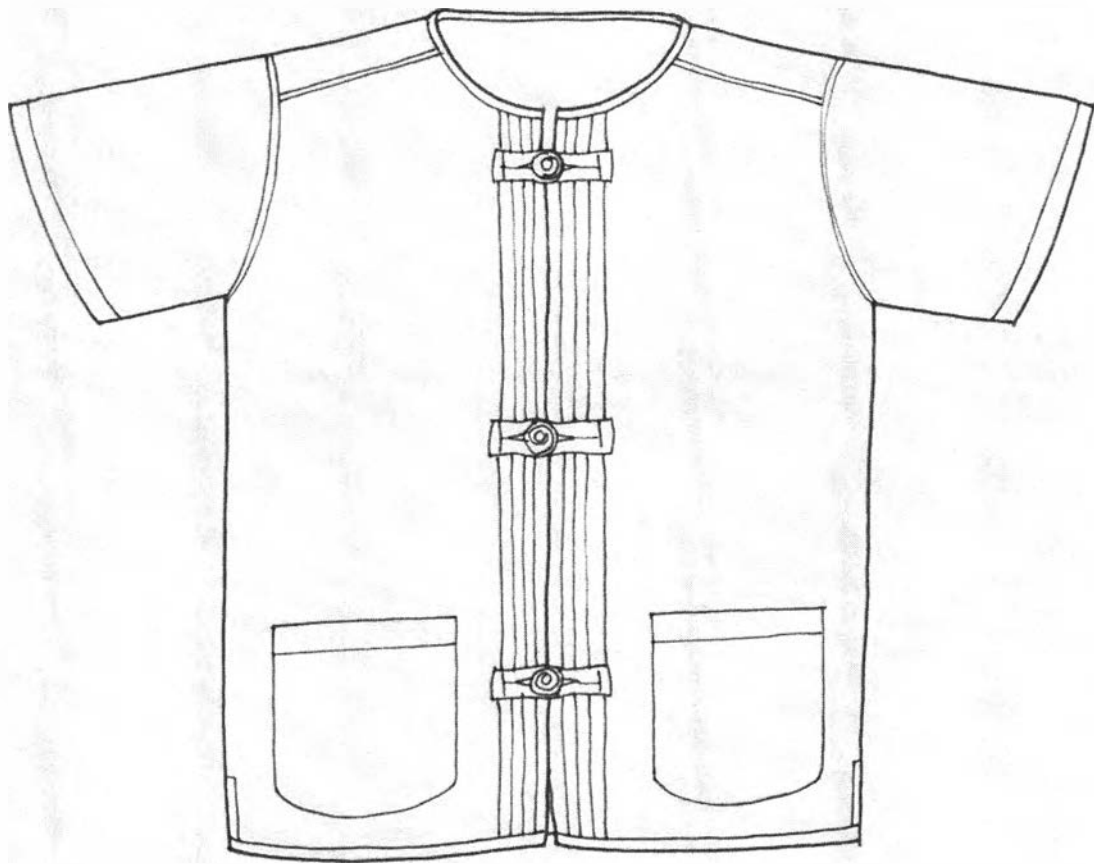
- เอกสารแบบเสื้อม่อฮ่อม
- เอกสารแบบลวดลายบ้านเชียง

ให้นักเรียนออกแบบลวดลายบนเสื้อม่อฮ่อม โดยใช้แรงบันดาลใจลวดลายจากเครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียงมาใส่บนตัวเสื้อ โดยใช้หลักการจัดองค์ประกอบศิลป์โดยเลือกวิธีตัดทอน บ่อย ขยาย ซ้ำ ตามความถนัดของนักเรียน กำหนดให้เสื้อเป็นสีคราม และสีของลวดลายให้เป็นสีครามอ่อน ใช้เทคนิคสีไม้ หรือ สีน้ำ

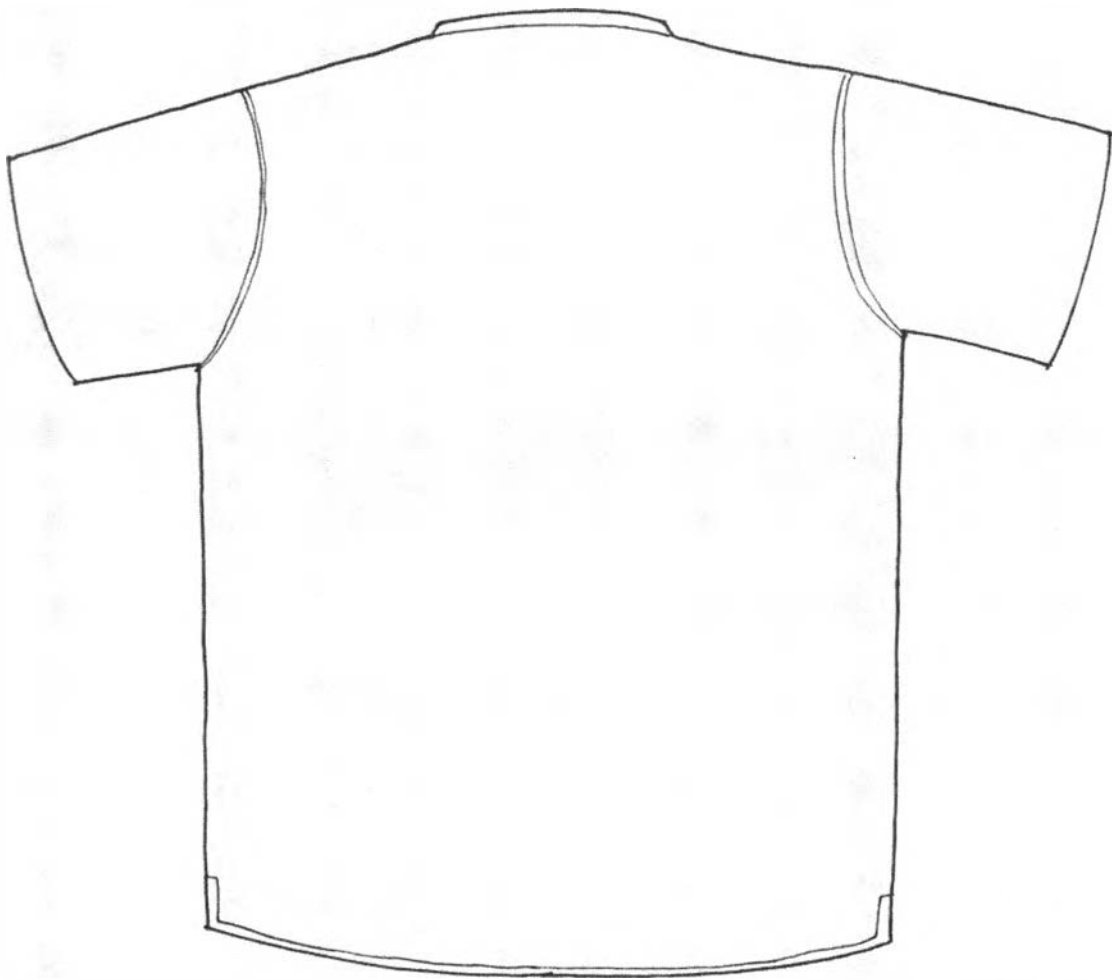
แบบเสื้อมีฮ่อมด้านหน้า

แบบเสื้อม่อฮ่อมด้านหลัง

แผนการจัดการเรียนรู้

รหัสวิชา ศ๒๑๑๐๒ รายวิชา ทักษะศิลป์

[/] รายวิชาพื้นฐาน [ ] รายวิชาเพิ่มเติมเสรี (เลือกเสรี)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ภาคปลาย ปีการศึกษา ๒๕๕๘

[ ] รายวิชาเพิ่มเติม [ ] รายวิชากิจกรรม

ครั้งที่ ๒ เรื่อง ศิลปะภูมิปัญญาไทย (ต่อ)

โดย ผศ.พัชริน สงวนผลไพโรจน์

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ศ ๑.๑ สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัด ๕ ออกแบบรูปภาพ สัญลักษณ์หรือกราฟิกอื่น ๆ ในการนำเสนอความคิดและข้อมูล

มาตรฐาน ศ ๑.๒ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ตัวชี้วัด ๑. ระบุ และบรรยายเกี่ยวกับลักษณะรูปแบบงานทัศนศิลป์ของชาติและของท้องถิ่นตนเอง จากอดีตจนถึงปัจจุบัน

๒. ระบุ และเปรียบเทียบงานทัศนศิลป์ของภาคต่าง ๆ ในประเทศไทย

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

๑. การออกแบบรูปภาพ สัญลักษณ์หรือกราฟิก
๒. ลักษณะรูปแบบงานทัศนศิลป์ของชาติและท้องถิ่น
๓. งานทัศนศิลป์ภาคต่างๆในประเทศไทย

สาระสำคัญ

การส่งเสริมให้นักเรียนได้ความรู้และศึกษาเกี่ยวกับลักษณะรูปแบบงานทัศนศิลป์ของชาติและของท้องถิ่นตนเอง ซึ่งมีประวัติยาวนาน จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ผ่านการสรุปรูปแบบผลงานศิลปะที่บ้านที่แสดงให้เห็นภูมิปัญญาของคนไทย ทั้ง ๖ ภาคในประเทศไทย รวมทั้ง กรุงเทพมหานคร จนสามารถทราบขั้นตอนรายละเอียดการสร้างสรรค์ผลงาน รวมถึงเข้าใจการสร้างงานทัศนศิลป์ในแต่ละภาคของไทย ทำให้นักเรียนมีเข้าใจวิถีชีวิตและมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น จนเกิดความซาบซึ้งและภาคภูมิใจในความเป็นไทย สามารถนำมาปรับใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจลักษณะรูปแบบงานทัศนศิลป์ของชาติและของท้องถิ่นตนเองจากอดีตจนถึงปัจจุบัน
๒. นักเรียนสามารถระบุและเปรียบเทียบงานทัศนศิลป์ของภาคต่าง ๆ ในประเทศไทย
๓. นักเรียนสามารถออกแบบงานกราฟิกจากลวดลายของเครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียงลงบนแบบล้อม่ออ้อม

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นนำ

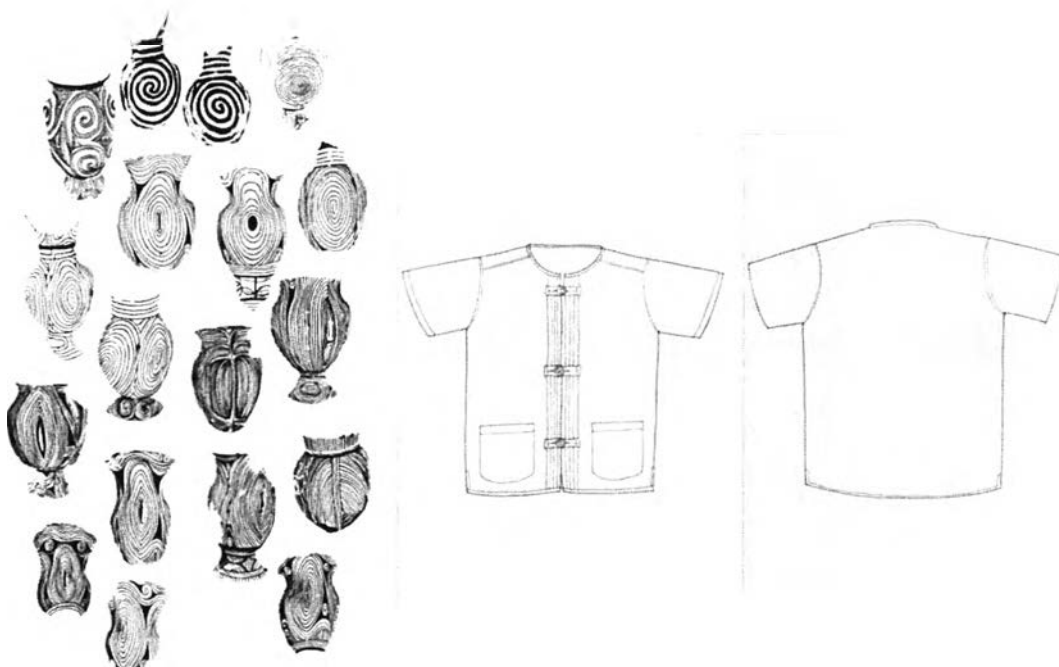
๑. นักเรียนทำความเคารพ กล่าวทักทาย เชื้อชื่อและอุปกรณ์ที่ให้นักเรียนนำมา
๒. ครูชี้แจงเรื่องการทดสอบความรู้ความเข้าใจ เรื่อง ภูมิปัญญาไทยในแต่ละภูมิภาค โดย
  ๑. ครูจะให้นักเรียนแต่ละคน ทดสอบจากข้อสอบอัตนัยจำนวน ๗๐ ข้อ (ภูมิภาคละ ๑๐ ข้อ) แต่ละข้อ มี ๔ ตัวเลือก
  ๒. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบลงในกระดาษคำตอบคอมพิวเตอร์ โดยใช้ดินสอ 2B
  ๓. ใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ ๔๐ นาที เมื่อทำเสร็จแล้วให้ส่งกระดาษคำตอบที่ครู
  ๔. หากใครทำเสร็จก่อน ให้ส่งข้อสอบแล้วนั่งรออยู่ในห้อง จนหมดเวลา
  ๕. ครูจะสรุปคะแนนสอบ ในคาบเรียน ครั้งต่อไป

ขั้นสอน

๑. ครูจัดที่นั่งนักเรียนและแจกแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ เรื่อง ภูมิปัญญาไทยในแต่ละภูมิภาค
๒. นักเรียนทำแบบทดสอบ ใช้เวลา ๔๐ นาที เมื่อทำเสร็จแล้ว ให้ส่งกระดาษคำตอบที่ครู

ขั้นสรุป

๑. ครูถามนักเรียนเรื่องความยากง่ายของแบบทดสอบ
๒. ครูแจกใบงานเรื่อง “ม่ออ่อมงามด้วยบ้านเชียง” โดยอธิบายให้นักเรียนออกแบบลวดลายลงบนเสื้อม่ออ่อม โดยใช้แรงบันดาลใจ ลวดลายจากเครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง มาใส่บนตัวเสื้อโดยใช้หลักการจัดองค์ประกอบศิลป์ โดยเลือกวิธีตัดทอน ย่อ ขยาย ช้ำ ตามความถนัดของนักเรียน กำหนดให้ สีเสื้อ เป็นสีคราม และสีของลวดลายให้เป็นสีครามอ่อน ใช้เทคนิค สีไม้ หรือ สีน้ำ โดยกลับไปทำเป็นการบ้าน (๑๐ นาที)

๓. ครูแจ้งเกณฑ์การประเมินผลงาน
๔. ครูกำหนดส่งงานในสัปดาห์หน้า

เวลาที่ใช้ ๑ คาบ (๕๐ นาที)

สื่อการสอน

การวัดและประเมินผล

๑. แบบทดสอบศิลปะภูมิปัญญาไทย ๖ ภาคและกรุงเทพฯ จำนวน ๗๐ ข้อ (๗๐ คะแนน)
๒. ประเมินทักษะพิสัย จากงาน “ม่ออ่อมงามด้วยบ้านเชียง” คะแนน ๒๐ คะแนน โดย
  - ๒.๑ ความเข้าใจในงานภูมิปัญญาไทยตามภูมิภาคผ่านงานลวดลายบ้านเชียงในเสื้อม่ออ่อม ๕ คะแนน
  - ๒.๒ การสื่อความหมาย ความถูกต้อง ความสมบูรณ์ตามหัวข้อที่กำหนด ๕ คะแนน
  - ๒.๓ การจัดองค์ประกอบและทักษะการใช้ลวดลายบ้านเชียงในเสื้อม่ออ่อม ๕ คะแนน
  - ๒.๔ ทักษะการวาดภาพและการใช้สี ๕ คะแนน

แหล่งอ้างอิง

แผนการจัดการเรียนรู้

รหัสวิชา ศ๒๒๑๐๒ รายวิชา ทศนศิลป์

[1] รายวิชาพื้นฐาน [ ] รายวิชาเพิ่มเติมเสรี (เลือกเสรี)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ภาคปลาย ปีการศึกษา ๒๕๕๘

[ ] รายวิชาเพิ่มเติม [ ] รายวิชากิจกรรม

ครั้งที่ ๑ เรื่อง ศิลปะภูมิปัญญาไทย

โดย ผศ.พัชริน สงวนผลไพโรจน์

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ศ ๑.๒ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ตัวชี้วัด

๑. ระบุและบรรยายเกี่ยวกับวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่สะท้อนถึงงานทัศนศิลป์ในปัจจุบัน
๒. บรรยายถึงการเปลี่ยนแปลงของงานทัศนศิลป์ของไทยในแต่ละยุคสมัยโดยเน้นถึงแนวคิดและเนื้อหาของงาน
๓. เปรียบเทียบแนวคิดในการออกแบบงานทัศนศิลป์ที่มาจากวัฒนธรรมไทยและสากล

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

๑. วัฒนธรรมที่สะท้อนในงานทัศนศิลป์ปัจจุบัน
๒. งานทัศนศิลป์ของไทยในแต่ละยุคสมัย
๓. การออกแบบงานทัศนศิลป์ในวัฒนธรรมไทยและสากล

สาระสำคัญ

การส่งเสริมให้นักเรียนได้ความรู้และศึกษาเกี่ยวกับลักษณะรูปแบบงานทัศนศิลป์ของชาติและของท้องถิ่นตนเอง ซึ่งมีประวัติยาวนานจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ผ่านการสรุปรูปแบบผลงานศิลปะพื้นฐานที่แสดงให้เห็นภูมิปัญญาของคนไทย ทั้ง ๖ ภาคในประเทศไทย รวมทั้งกรุงเทพมหานคร จนสามารถทราบขั้นตอนรายละเอียดการสร้างสรรค์ผลงาน รวมถึงเข้าใจการสร้างงานทัศนศิลป์ในแต่ละภาคของไทย ทำให้นักเรียนมีเข้าใจวิถีชีวิตและมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น จนเกิดความซาบซึ้งและภาคภูมิใจในความเป็นไทย

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจลักษณะรูปแบบงานทัศนศิลป์ของชาติและของท้องถิ่นตนเองจากอดีตจนถึงปัจจุบัน
๒. นักเรียนสามารถระบุและเปรียบเทียบงานทัศนศิลป์ของภาคต่าง ๆ ในประเทศไทย
๓. นักเรียนสามารถสร้างตัวหนังสือศิลปะประยุกต์ลวดลายเบญจรงค์อย่างง่ายได้

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นนำ

๑. นักเรียนทำความเคารพ กล่าวทักทาย เชื้อเชิญนักเรียน
๒. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดย
  - ๒.๑ เปิดโปรแกรม Powerpoint เรื่อง “โขนพระราชทาน” ความยาว 6.50 นาที ให้นักเรียนได้ชม
  - ๒.๒ หลังจากชมเสร็จ ครูถามนักเรียนว่า
    - ๒.๒.๑ “จากการชมวิดีโอ นักเรียนเห็นการออกแบบงานทัศนศิลป์ในวัฒนธรรมการแสดงโขนพระราชทานของไทย ในส่วนใดบ้าง” ครูให้นักเรียนช่วยกันตอบ ครูจดจำและสรุป โดยเปิดเฉลย Powerpoint หน้าถัดไป ว่า

- ๒.๒.๒ “ในการแสดงโขนพระราชทาน นักเรียนเห็นศิลปะประเภทใดจากการแสดงบ้าง” ครูให้นักเรียนช่วยกันตอบ ครู จัดจำและสรุป โดยเปิดเฉลย Powerpoint ส่วนล่างในหน้าเติม ว่า “ดนตรีไทย ทัศนศิลป์ และนาฏศิลป์” ครูอธิบายเพิ่มเติมว่า การแสดงโขน เป็นการแสดงที่บูรณาการศาสตร์ของดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงคือดนตรีไทย ส่วนการแสดงโขน ในส่วนของตัวละครแต่ละตัว และส่วนของเครื่องแต่งกาย หัวโขน และฉาก คือส่วนของทัศนศิลป์

ขั้นสอน

๑. ครูแจกใบความรู้ เรื่อง ศิลปะภูมิปัญญาไทย
๒. ครูบรรยายเนื้อหาผ่านสื่อการสอนเป็นภาพยนตร์สั้น ความยาว 40 นาที โดยให้นักเรียนบันทึกความรู้เพิ่มเติมในใบความรู้ด้วยตนเอง โดยเนื้อหาลำดับ ดังนี้
  - ๒.๑ ภาคเหนือ ภูมิปัญญาแกะไม้
  - ๒.๒ ภาคกลาง ภูมิปัญญาเบญจรงค์
  - ๒.๓ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภูมิปัญญาเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน
  - ๒.๔ ภาคตะวันออก ภูมิปัญญาเลือกก
  - ๒.๕ ภาคตะวันตก ภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์ไม้ตาล
  - ๒.๖ ภาคใต้ ภูมิปัญญาหนังตะลุง
  - ๒.๗ กรุงเทพมหานคร ภูมิปัญญาหัวโขน

ขั้นสรุป

๑. ครูสรุปเนื้อหาที่ได้เรียนโดยการให้นักเรียนสรุปโดยการเปิด POWERPOINT แล้วถามนักเรียน ว่า
  ๑. ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับดิน คือ ภูมิปัญญาอะไร ของจังหวัดใด (ภูมิปัญญาเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน ภูมิปัญญาเบญจรงค์ จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดสมุทรสาคร)
  ๒. ภูมิปัญญาที่เป็นของภาคของโรงเรียนเรา คือภูมิปัญญาอะไร (ตอบตามภาคที่จังหวัดของโรงเรียนตั้งอยู่)
  ๓. ภูมิปัญญาใด ที่ใช้วัสดุหลัก อันเกิดจากสัตว์ (หนังตะลุง)
๒. ครูส่งการบ้าน ให้นักเรียนทบทวนความรู้จากเอกสารที่แจกไปสำหรับทดสอบในคาบเรียนสัปดาห์หน้าและให้เตรียมอุปกรณ์มา ดังนี้

วัสดุอุปกรณ์: ๑. แผ่นพลาสติกใส ไม่มีสี หรือ สีขาวขุ่น ขนาด A4 คนละ 1 แผ่น

  ๒. ปากกา PERMANENT สีดำ หัวกลม ขนาด 1.0 - 2.0 คนละ 1 ด้าม
  ๓. สก๊อตเทป

(รายการที่ ๑ -๓ ให้เตรียมมาในสัปดาห์หน้า)
  ๔. กรรไกร 1 อัน
  ๕. เข็มหมุด หรือ หมุดปลายแหลม
  ๖. เชือกไนลอน หรือ ด้ายเส้นขนาดใหญ่ หรือ เส้นเอ็นไส ความยาว คนละ 30 ซม.
  ๗. ไม้เสียบลูกชิ้น (หรือด้ามไม้ขนาดเล็กที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน) ความยาว 30 ซม. จำนวน 3 ไม้

(รายการที่ ๔-๗ ให้เตรียมไว้ทำเป็นการบ้านจากส่วนที่ทำในห้อง)
๓. เปิดโอกาสให้นักเรียนถามหากมีข้อสงสัย
๔. ให้หัวหน้าบอกทำความเข้าใจ

เวลาที่ใช้ 1 คาบ (50 นาที)

สื่อการสอน

- ใบความรู้เรื่อง ศิลปะภูมิปัญญาไทย
- สื่อ Power Point สำหรับนำเข้าสู่บทเรียนเรื่อง “ศิลปะภูมิปัญญาไทย” และสรุป

การวัดและประเมินผล

- ประเมินจิตพิสัย (การให้ความร่วมมือในชั้นเรียน) 2 คะแนน

แหล่งอ้างอิง

การแกะไม้

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ . ภูมิปัญญาเชิงช่างเชียงใหม่ . พิมพ์ครั้งที่ 1 เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2554.

สถาบันวิจัยและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี .งานแกะสลักไม้. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก: [http://research.pbru.ac.th/web/index.php?option=com_content&view=article&id=259&Itemid=187_\(วันที่ค้นข้อมูล\)](http://research.pbru.ac.th/web/index.php?option=com_content&view=article&id=259&Itemid=187_(วันที่ค้นข้อมูล))

ครูบ้านนอกดอทคอม .งานแกะสลักไม้.[ออนไลน์]. สืบค้นจาก: <http://www.kroobannok.com/article-1314-%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B9%81%E0%B8%81%E0%B8%B0%E0%B8%AA%E0%B8%A5%E0%B8%B1%E0%B8%81%E0%B9%84%E0%B8%A1%E0%B9%89-.html> (วันที่ค้นข้อมูล 23 พฤศจิกายน 2557)

เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน

เป็รื่อง กุมท. เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน . พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : องค์การค้าคุรุสภา, 2531.

นฤทธิ วัฒนภู ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : วาดศิลป์, 2555.

สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดนครราชสีมา : อาณาจักร เครื่องปั้นดินเผา ด่านเกวียน อ.โชคชัย.[ออนไลน์]. สืบค้นจาก: http://pr.prd.go.th/nakhonratchasima/ewt_news.php?nid=173&filename=index (วันที่ค้นข้อมูล 21 พฤศจิกายน 2557)

เบญจรงค์

นงนุช บุวรรณ์ . แกะรอยเบญจรงค์. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : ธนภัทรจัดจำหน่าย, 2557.

มูลนิธิอนุรักษ์โบราณสถานในพระราชวังเดิมกองบัญชาการกองทัพเรือ .เบญจรงค์. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก: http://www.wangdermpalace.org/Bencharong_th.html (วันที่ค้นข้อมูล 21 พฤศจิกายน 2557)

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน . เครื่องเบญจรงค์ . [ออนไลน์]. สืบค้นจาก: <http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=21&chap=5&page=t21-5-infodetail10.html> (วันที่ค้นข้อมูล 21 พฤศจิกายน 2557)

ผลิตภัณฑ์ไม้ตาล

คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.กลุ่มผลิตภัณฑ์จากไม้ตาลหมู่บ้านหนองปรัง. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก: http://agriculture.pbru.ac.th/LocalAgroTour/?page_id=227 (วันที่ค้นข้อมูล 13 ธันวาคม 2557)

ศูนย์ข้อมูลกลางทางวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. กลุ่มกลึงไม้ตาล ตำบลหนองปรัง.[ออนไลน์]. สืบค้นจาก: http://www.m-culture.in.th/moc_new/album/124829/%E0%B8%81%E0%B8%A5%E0%B8%B8%E0%B9%88%E0%B8%A1%E0%B8%81%E0%B8%A5%E0%B8%B6%E0%B8%87%E0%B9%84%E0%B8%A1%E0%B9%89%E0%B8%95%E0%B8%B2%E0%B8%A5%E0%B8%95%E0%B8%B3%E0%B8%9A%E0%B8%A5%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%87/ (วันที่ค้นข้อมูล 13 ธันวาคม 2557)

เลือกกันทุร

กองส่งเสริมเทคโนโลยี สำนักงานปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. เทคโนโลยีการทำผลิตภัณฑ์จากกก. กรุงเทพฯ : สำนักงาน, 2535.

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดจันทบุรี .ของดีประจำถิ่นจันทบุรี.[ออนไลน์]. สืบค้นจาก: <http://province.m-culture.go.th/chanthaburi/product3.html> (วันที่ค้นข้อมูล 24 ธันวาคม 2557)

สำนักศิลปวัฒนธรรมและพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.กกและเสื่อจันทบูร.[ออนไลน์]. สืบค้นจาก: http://www.arts.rbru.ac.th/indextp.php?pg=chan/chan_pro.php&tp=t_chan.png (วันที่ค้นข้อมูล 24 ธันวาคม 2557)

หนังสือ

เอนก นาวิกมูล **หนังสือ-หนังสือใหญ่** พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : พิมพ์คำ, 2546

อัศวิน ศิลปะมาตุลา **การทำรูปหนังสือร่วมสมัย**. พิมพ์ครั้งที่ 1.ปัตตานี : ปัตตานีการช่าง, 2556.

สุจิตรา มาถาวร **หนังสือและหนังสือ**. พิมพ์ครั้งที่ 1.กรุงเทพฯ : บริษัท เอส.ที.พี.เวิลด์ มีเดีย จำกัด, 2541.สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง.หนังสือ.[ออนไลน์]. สืบค้นจาก:<http://www.lib.ru.ac.th/journal2/%E0%B8%A>

[B%E0%B8%A99%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%95%E0%B8%B0%E0%B8%A5%E0%B8%B8%E0%B8%87/](http://www.lib.ru.ac.th/journal2/%E0%B8%A99%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%95%E0%B8%B0%E0%B8%A5%E0%B8%B8%E0%B8%87/)
(วันที่ค้นข้อมูล 29 พฤศจิกายน 2557)สำนักงานจังหวัดพัทลุง.ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี.[ออนไลน์]. สืบค้น

จาก:<http://www.phatthalung.go.th/culture/detail/4>

(วันที่ค้นข้อมูล 29 พฤศจิกายน 2557)

หัวโขน

ฝ่ายช่างสิบหมู่. **เครื่องศรารักษ์ (ศึกษาเฉพาะกรณีหัวโขน)**.กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2536

นฤทธิ วัฒนภู **.ศีรษะโขน (ศิลปะจากวรรณกรรมรามเกียรติ์และภูมิปัญญาของช่างไทย)** .พิมพ์ครั้งที่ 1.กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2557

สถาบันวิจัยและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี . หัวโขน.[ออนไลน์]. สืบค้นจาก: http://research.pbru.ac.th/web/index.php?option=com_content&view=article&id=260&Itemid=188 (วันที่ค้นข้อมูล 12 กุมภาพันธ์ 2558)

สมเกียรติ หะรังศรี (2546) . หัวโขน.[ออนไลน์]. สืบค้นจาก: http://members.tripod.com/tyzo_ros/html/pagehistory.htm
(วันที่ค้นข้อมูล12 กุมภาพันธ์ 2558)

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน . โขน.[ออนไลน์]. สืบค้นจาก: <http://www.kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=13&chap=5&page=t13-5-infodetail05.html> (วันที่ค้นข้อมูล 12 กุมภาพันธ์ 2558)

แผนการจัดการเรียนรู้

รหัสวิชา ศ๒๒๑๐๒ รายวิชา ทศนศิลป์

[√] รายวิชาพื้นฐาน [ ] รายวิชาเพิ่มเติมเสรี (เลือกเสรี)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ภาคปลาย ปีการศึกษา ๒๕๕๘

[ ] รายวิชาเพิ่มเติม [ ] รายวิชากิจกรรม

ครั้งที่ ๒ เรื่อง ศิลปะภูมิปัญญาไทย

โดย ผศ.พัชริน สงวนผลไพโรจน์

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ศ ๑.๒ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ตัวชี้วัด

๑. ระบุและบรรยายเกี่ยวกับวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่สะท้อนถึงงานทัศนศิลป์ในปัจจุบัน
๒. บรรยายถึงการเปลี่ยนแปลงของงานทัศนศิลป์ของไทยในแต่ละยุคสมัยโดยเน้นถึงแนวคิดและเนื้อหาของงาน
๓. เปรียบเทียบแนวคิดในการออกแบบงานทัศนศิลป์ที่มาจากวัฒนธรรมไทยและสากล

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

๑. วัฒนธรรมที่สะท้อนในงานทัศนศิลป์ปัจจุบัน
๒. งานทัศนศิลป์ของไทยในแต่ละยุคสมัย
๓. การออกแบบงานทัศนศิลป์ในวัฒนธรรมไทยและสากล

สาระสำคัญ

การส่งเสริมให้นักเรียนได้ความรู้และศึกษาเกี่ยวกับลักษณะรูปแบบงานทัศนศิลป์ของชาติและของท้องถิ่นตนเอง ซึ่งมีประวัติยาวนานจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ผ่านการสรุปรูปแบบผลงานศิลปะพื้นบ้านที่แสดงให้เห็นภูมิปัญญาของคนไทย ทั้ง ๖ ภาคในประเทศไทย รวมทั้งกรุงเทพมหานคร จนสามารถทราบขั้นตอนรายละเอียดการสร้างสรรค์ผลงาน รวมถึงเข้าใจการสร้างงานทัศนศิลป์ในแต่ละภาคของไทย ทำให้นักเรียนมีเข้าใจวิถีชีวิตและมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น จนเกิดความซาบซึ้งและภาคภูมิใจในความเป็นไทย

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจลักษณะรูปแบบงานทัศนศิลป์ของชาติและของท้องถิ่นตนเองจากอดีตจนถึงปัจจุบัน
๒. นักเรียนสามารถระบุและเปรียบเทียบงานทัศนศิลป์ของภาคต่าง ๆ ในประเทศไทย
๓. นักเรียนสามารถสร้างตัวหนังสือประยุกต์ลวดลายเบญจรงค์อย่างง่ายได้

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นนำ

๑. นักเรียนทำความเคารพ กล่าวทักทาย เชื่คื่อนักเรียน
๒. ครูชี้แจงเรื่องการทดสอบความรู้ความเข้าใจ เรื่อง ภูมิปัญญาไทยในแต่ละภูมิภาค โดย
  ๑. ครูจะให้ให้นักเรียนแต่ละคน ทดสอบจากข้อสอบอัตรันย์จำนวน ๓๐ ข้อ (ภูมิภาคละ ๑๐ ข้อ) แต่ละข้อ มี ๔ ตัวเลือก
  ๒. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบลงในกระดาษคำตอบคอมพิวเตอร์ โดยใช้ดินสอ 2B
  ๓. ใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ ๔๐ นาที เมื่อทำเสร็จแล้ว ให้ส่งกระดาษคำตอบที่ครู
  ๔. หากใครทำเสร็จก่อน ให้ส่งข้อสอบแล้วนั่งรออยู่ในห้อง จนหมดเวลา
  ๕. ครูจะสรุปคะแนนสอบ ในคาบเรียน ครั้งต่อไป

ขั้นสอน

๑. ครูแจกแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ เรื่อง ภูมิปัญญาไทยในแต่ละภูมิภาค
๒. นักเรียนทำแบบทดสอบ ใช้เวลา ๔๐ นาที เมื่อทำเสร็จแล้ว ให้ส่งกระดาษคำตอบที่ครู

ขั้นสรุป

๑. ครูถามนักเรียนเรื่องความยากง่ายของแบบทดสอบ
๒. ครูให้นักเรียนนำอุปกรณ์มา ดังนี้
วัสดุอุปกรณ์: ๑. แผ่นพลาสติกใส ไม่มีสี หรือ สีขาวขุ่น ขนาด A4 คนละ 1 แผ่น
๒. ปากกา PERMANENT สีดำ หัวกลม ขนาด 1.0 - 2.0 คนละ 1 ด้าม
๓. สก๊อตเทป
(รายการที่ ๑ -๓ ที่ให้เตรียมมาเมื่อสัปดาห์ที่แล้ว)
๓. ครูอธิบายวิธีการทำงาน “การทำตัวตะลุ่ยอย่างง่าย” โดยครูแจกภาพต้นแบบจำนวน ๕ ตัว คนละ ๑ ตัว ภาพตัวอย่าง มีดังนี้

๔. ครูให้นักเรียน ประกอบแผ่นใสวางบนภาพต้นแบบ แล้วนำสก๊อตเทปติดทั้ง ๒ ชั้นให้พอดีกัน ติดทั้ง ๔ มุม
๕. ครูให้นักเรียน นำปากกา PERMANENT เขียนลายตามภาพต้นแบบ
๖. จากนั้น ครูกำหนดให้นักเรียนทำส่วนที่เหลือเป็นการบ้าน โดย
๖.๑ ครูแจกตัวอย่างลวดลายเบญจรงค์ ให้นักเรียนดัดแปลง ลวดลายผ้าถุงหนังตะลุง ให้มีลวดลายแบบเบญจรงค์

- ๖.๒ ครูกำหนดให้นักเรียน ใช้กรรไกร ตัดตามเส้นรอบนอก รวมถึงตัดแยกชิ้นส่วนแขน ส่วนบน และแขนส่วนล่าง แยกชิ้นออกมา
- ๖.๓ ครูอธิบายการติดชิ้นส่วน แขนทั้งสองกับตัวหนังตะลุง โดยใช้การเจาะด้วยเข็ม หรือ หมุด แล้วร้อยด้ายหรือเอ็น โดยมีดบม ทั้งด้านหน้าและด้านหลัง
- ๖.๔ ครูอธิบายการติดไม้กับตัวหนังตะลุง โดยใช้สก็อตเทปติดยึดกับแผ่นพลาสติก
- ๗. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนถามหากมีข้อสงสัย
- ๘. ครูกำหนดให้นักเรียนทำมาส่งในสัปดาห์หน้า
- ๙. หัวหน้าบอกทำความเข้าใจ

เวลาที่ใช้ ๑ คาบ (๕๐ นาที)

สื่อการสอน

- ๑. แบบทดสอบ วัดความรู้ความเข้าใจในเรื่องภูมิปัญญาไทยในแต่ละภูมิภาค
- ๒. ภาพต้นฉบับ หนังตะลุงอย่างง่าย
- ๓. ภาพต้นฉบับ ลวดลายเบญจรงค์

การวัดและประเมินผล

- ๑. ประเมินจากแบบทดสอบ (๗๐ ข้อ) ๗๐ คะแนน
- ๒. ประเมินทักษะพิสัยจากงานสร้างสรรค์หนังตะลุงอย่างง่าย ๒๐ คะแนน ดังนี้
  - ๒.๑ ความเข้าใจในงานภูมิปัญญาไทยตามภูมิภาคผ่านโครงสร้างตัวหนังตะลุง ๕ คะแนน
  - ๒.๒ ความถูกต้องสมบูรณ์ตามหัวข้อที่กำหนด ๕ คะแนน
  - ๒.๓ ทักษะการวางลายเบญจรงค์ ๕ คะแนน
  - ๒.๔ ทักษะการเขียนเส้นปากกาในผลงาน ๕ คะแนน

แหล่งอ้างอิง

ใบงาน เรื่อง การสร้างตัวหนังสืออย่างง่าย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

วัสดุอุปกรณ์ ประกอบด้วย

๑. แผ่นพลาสติกใส ไม่มีสี หรือ สีขาวขุ่น ขนาด A4 คนละ 1 แผ่น
๒. ปากกา PERMANENT สีดำ หัวกลม ขนาด 1.0 - 2.0 คนละ 1 ด้าม
๓. ล็ก๊อตเทป

โดยรายการวัสดุอุปกรณ์ ที่ ๑-๓ ทำในห้องเรียน ดังนี้

๑. ประกบแผ่นใสวางบนภาพต้นแบบ แล้วนำล็ก๊อตเทปติดทั้ง ๒ ชั้นให้พอดีกัน ติดทั้ง ๔ มุม
๒. ใช้ปากกา PERMANENT เขียนลายตามภาพต้นแบบ

สิ่งที่นักเรียนได้รับจากครู

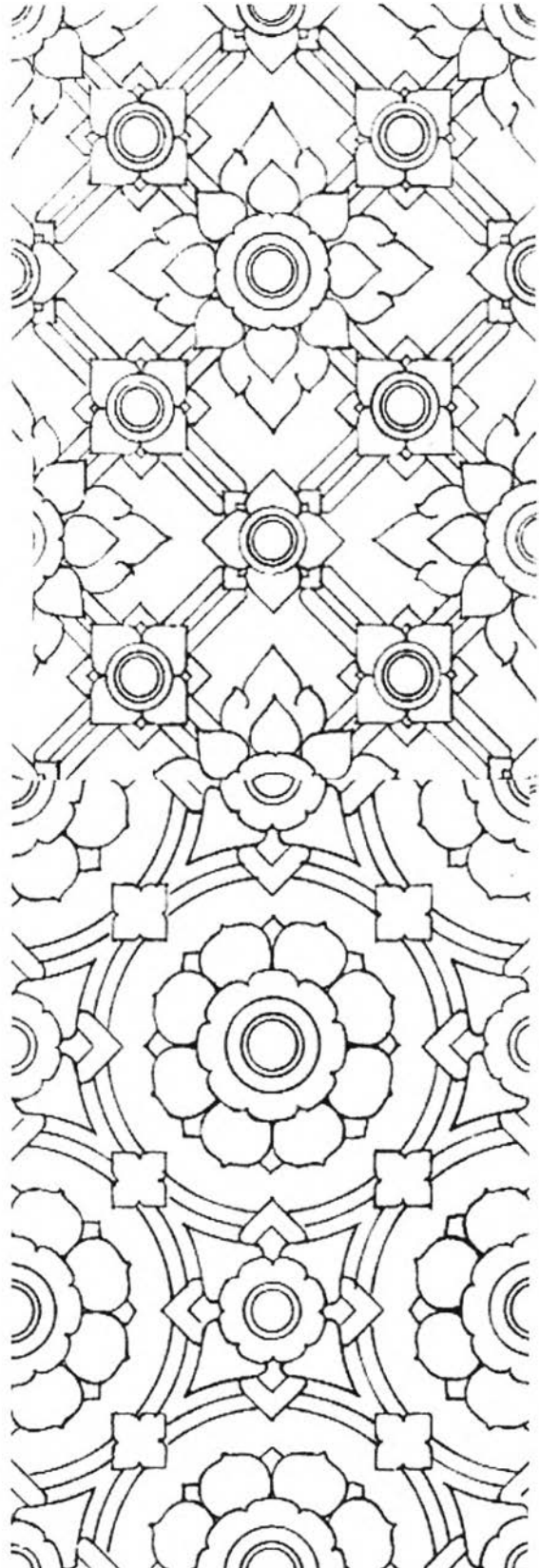
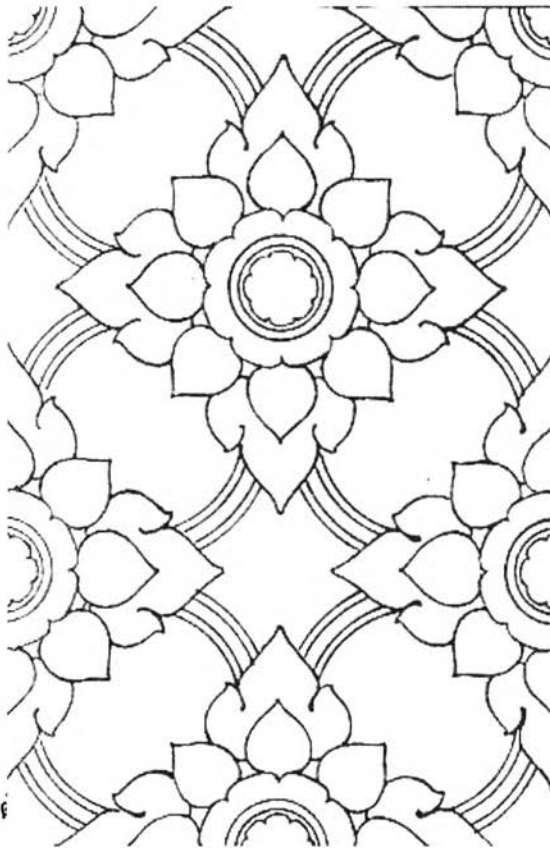
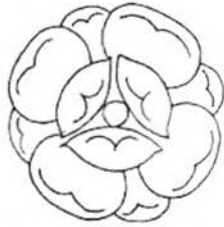
๑. แบบตัวหนังสือคนละ 1 ตัว
  ๒. แบบตัวอย่างลายเบญจรงค์ คนละ 1 แผ่น
- ลายตัวอย่างหนังสืออย่างง่าย ๕ ตัว (นักเรียนทำ ๑ ตัว)

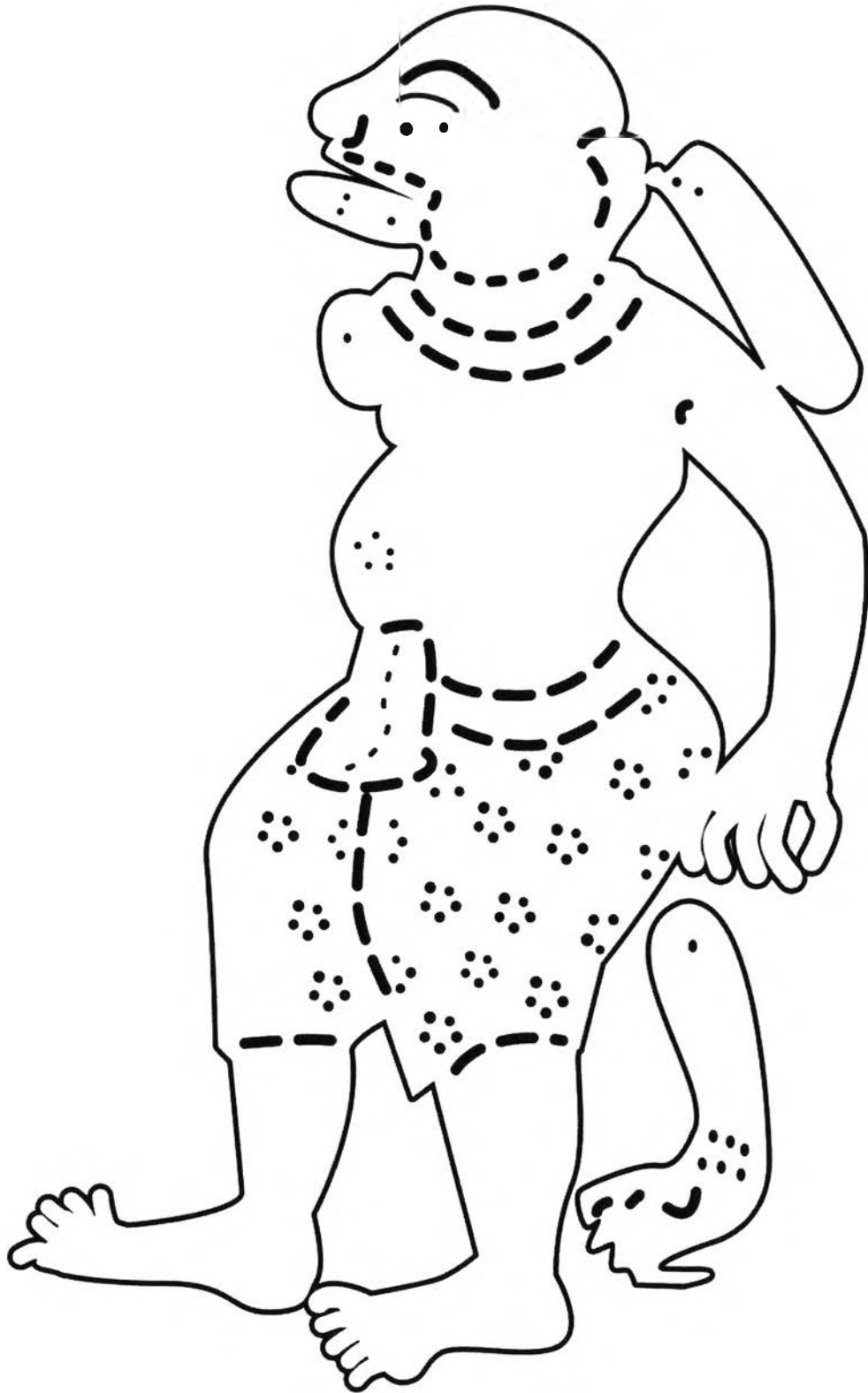
วิธีการทำตัวหนังสือคนละ 1 ตัวให้นักเรียนปฏิบัติ ดังนี้

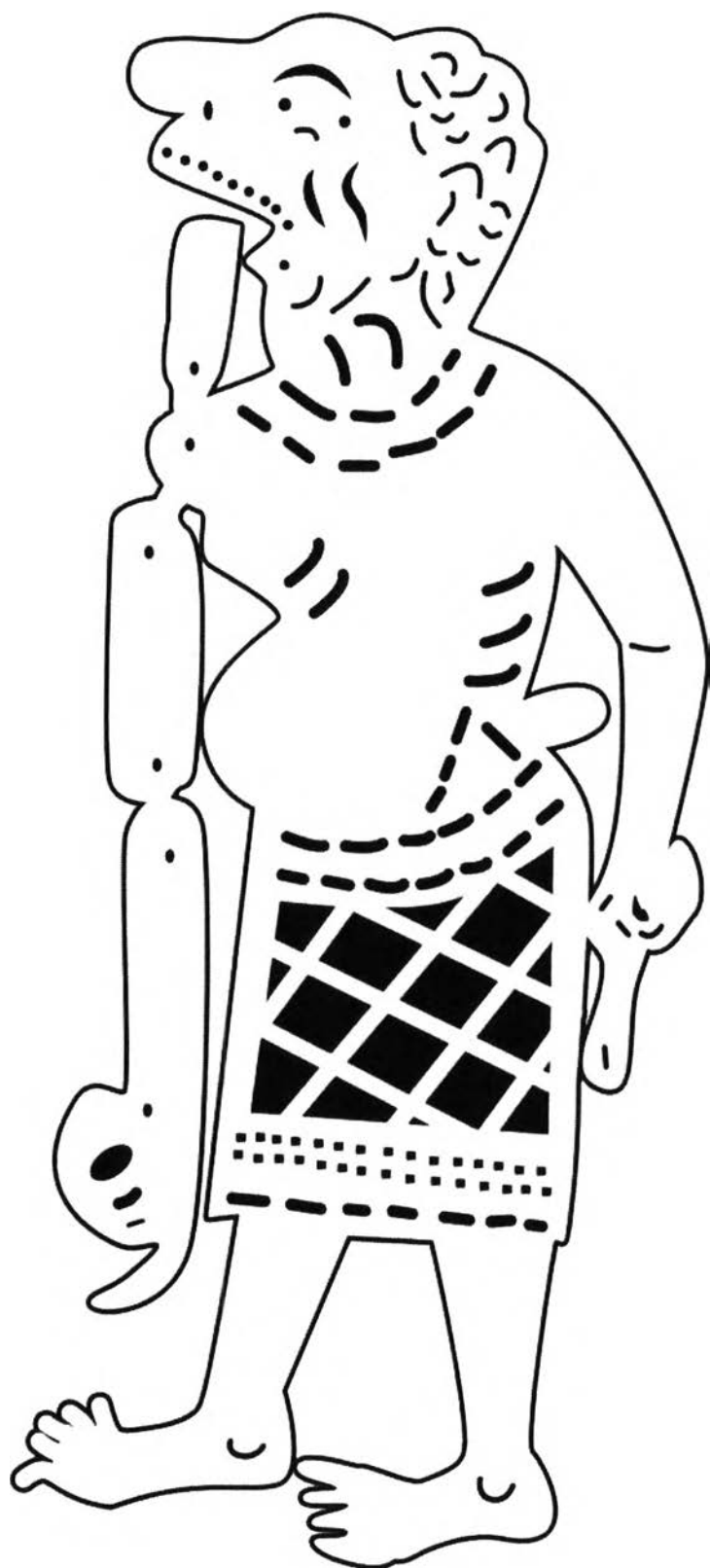
๑. ตกลงตำแหน่งวางตัวหนังสือด้วยลายเบญจรงค์ เขียนด้วยปากกา PERMANENT สีดำ เหมือนตัวหนังสือคนละ 1 ตัว
๒. แกะแผ่นพลาสติก (หลังจากเขียนเส้นด้วยปากกาเสร็จแล้ว) ออกมาจากต้นแบบ ใช้กรรไกร ตัดตามเส้นรอบนอก รวมถึงตัดแยกชิ้นส่วนแขน ส่วนบน และแขนส่วนล่าง แยกชิ้นออกมา โดยแยกชิ้นส่วน แขน ๒ ส่วน คือ ส่วนต้นแขน และ ส่วนแขน(ที่มีมือ) ไว้ต่างหาก
๓. นำชิ้นส่วนต้นแขน วางซ้อนด้านหลังตัวหนังสือในส่วนไหล่ที่ไม่มีแขน ให้ จุด ตรงกัน แล้วใช้เข็มกดลงไปให้ทะลุ
๔. นำด้ายหรือเอ็นสี ร้อยลงรู ขมวดปมปิด ทั้งด้านหน้า และด้านหลัง
๕. นำชิ้นส่วนแขน(ที่มีมือ) วางซ้อนด้านหลังตัวหนังสือส่วนต้นแขน ให้ จุด ตรงกัน แล้วใช้เข็มกดลงไปให้ทะลุ
๖. นำด้ายหรือเอ็นสี ร้อยลงรู ขมวดปมปิด ทั้งด้านหน้า และด้านหลัง
๗. พลิกด้านหลังตัวหนังสือ นำไม้ไผ่เหลา วางทาบ ให้พอดีส่วนกลางตัวหนังสือ ปลายไม้พอดีส่วนหัว ใช้ล็ก๊อตเทป ยึดติดให้แข็งแรงอย่างน้อย ๒ จุด คือ ส่วนหัวและลำตัว
๘. ใช้ไม้ไผ่เหลา วางทาบส่วนปลายมือขวา (มือ ด้านที่นักเรียนตนเอง) ใช้ล็ก๊อตเทปยึดติดให้แข็งแรง ทั้งนี้ จะเลือกใช้วิธีเย็บด้วยมือ โดยวิธีร้อยด้าย ก็ได้เช่นกัน
๙. ทดสอบขีดตัวหนังสือ ดูการขยับ ความคล่องของมือหนังสือ
๑๐. แพ็คด้วยถุงพลาสติกใส เขียนชื่อที่ดู พร้อมส่ง ในวันที่ครูกำหนดส่ง

ตัวอย่างลายไทยประกอบการเขียนลายเบญจรงค์

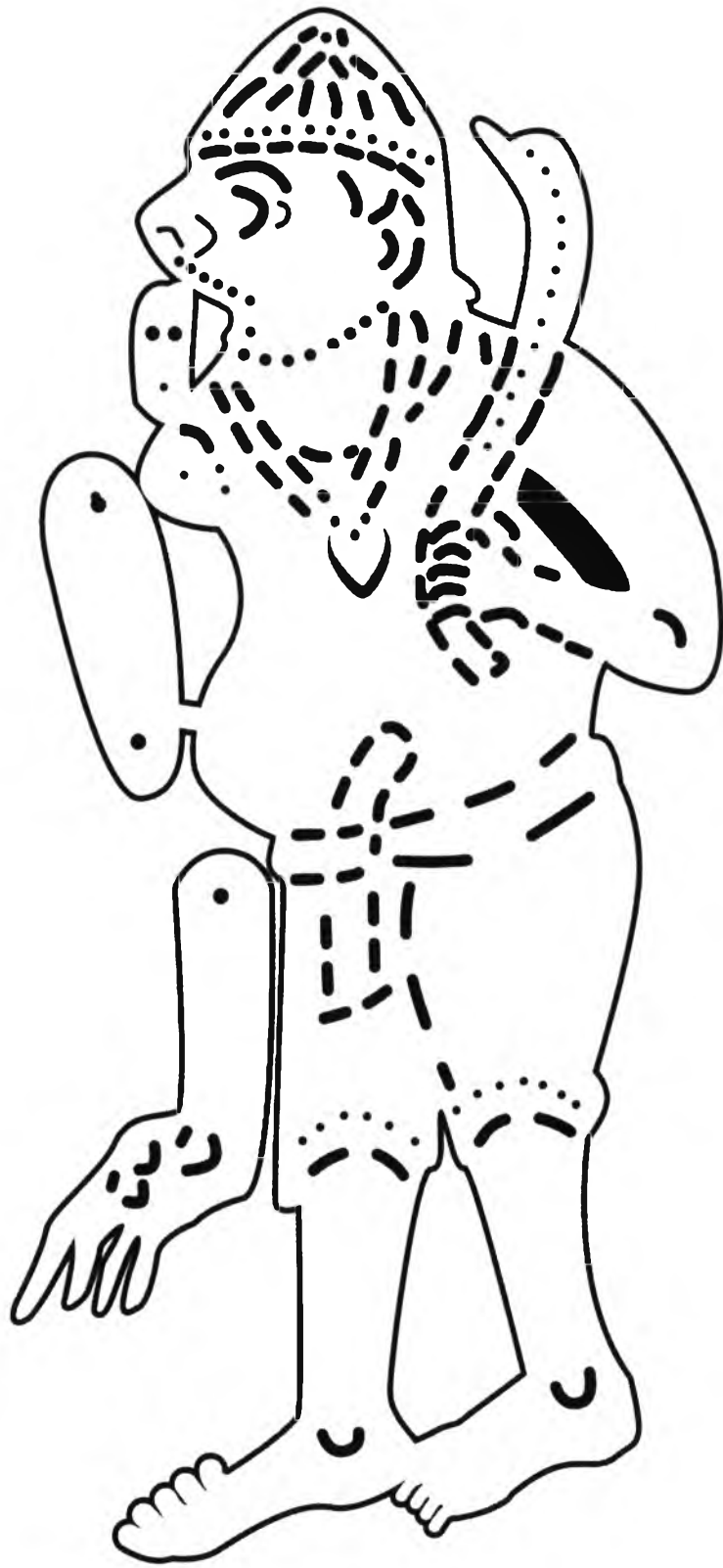

แผนการจัดการเรียนรู้

รหัสวิชา ศ๒๑๑๐๒ รายวิชา ทศนศิลป์

[1] รายวิชาพื้นฐาน [ ] รายวิชาเพิ่มเติมเสรี (เลือกเสรี)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ภาคปลาย ปีการศึกษา ๒๕๕๘

[ ] รายวิชาเพิ่มเติม [ ] รายวิชากิจกรรม

ครั้งที่ ๑ เรื่อง ศิลปะภูมิปัญญาไทย

โดย ผศ.พัชริน สงวนผลไพโรจน์

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ศ ๑.๒ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ตัวชี้วัด

๑. ศึกษาและอภิปรายเกี่ยวกับงานทัศนศิลป์ที่สะท้อนคุณค่าของวัฒนธรรม
๒. เปรียบเทียบความแตกต่างของงานทัศนศิลป์ในแต่ละยุคสมัย ของวัฒนธรรมไทยและสากล

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

๑. วัฒนธรรมที่สะท้อนในงานทัศนศิลป์ปัจจุบัน
๒. งานทัศนศิลป์ของไทยในแต่ละยุคสมัย
๓. การออกแบบงานทัศนศิลป์ในวัฒนธรรมไทยและสากล

สาระสำคัญ

การส่งเสริมให้นักเรียนได้ความรู้และศึกษาเกี่ยวกับลักษณะรูปแบบงานทัศนศิลป์ของชาติและของท้องถิ่นตนเอง ซึ่งมีประวัติยาวนานจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ผ่านการสรุปรูปแบบผลงานศิลปะพื้นบ้านที่แสดงให้เห็นภูมิปัญญาของคนไทย ทั้ง ๖ ภาคในประเทศไทย รวมทั้งกรุงเทพมหานคร จนสามารถทราบขั้นตอนรายละเอียดการสร้างสรรคผลงาน รวมถึงเข้าใจการสร้างงานทัศนศิลป์ในแต่ละภาคของไทย ทำให้นักเรียนมีเข้าใจวิถีชีวิตและมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น จนเกิดความซาบซึ้งและภาคภูมิใจในความเป็นไทย

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจลักษณะรูปแบบงานทัศนศิลป์ของชาติและของท้องถิ่นตนเองจากอดีตจนถึงปัจจุบัน
๒. นักเรียนสามารถระบุและเปรียบเทียบงานทัศนศิลป์ของภาคต่าง ๆ ในประเทศไทย
๓. นักเรียนสามารถออกแบบลวดลายมัดหมี่โดยใช้ลวดลายเรขาคณิตตามแนวทางควิสมิได้.

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นนำ

๑. นักเรียนทำความเคารพ กล่าวทักทาย เชื้อชื่อนักเรียน
๒. ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดย
  - ๒.๑. เปิดโปรแกรม Powerpoint หน้าแรก เป็น clip ความยาว 2.35 นาที ให้นักเรียนดู หลังชมจบ ครูถามนักเรียนว่า
    - ๒.๑.๑. นักเรียนคิดว่า การแสดงดังกล่าว เป็นของชาติใด เพราะเหตุใด
    - ๒.๑.๒. นักเรียนคิดว่า การแสดงดังกล่าว มีความคล้ายคลึงกับงานศิลปะใดของชาติไทย
    - ๒.๑.๓. นักเรียนคิดว่า การแสดงดังกล่าว นักแสดงซ่อนอยู่ตรงไหน เพราะเหตุใด
  - ๒.๒. ครูสรุปว่า
    - ๒.๒.๑. หุ่นกระบอกน้ำ เป็นการแสดงหุ่นกระบอกของเวียดนาม มีการแสดงเฉพาะที่ฮานอย
    - ๒.๒.๒. การแสดงหุ่นกระบอกน้ำมีความคล้ายคลึง หุ่นกระบอกของไทย มีดนตรีและการขับร้องประกอบ และมีหุ่นที่มีการชักหุ่นให้เคลื่อนไหวของไทย แตกต่างกันตรงที่มีน้ำมาเป็นส่วนประกอบหลัก

๒.๒.๓ การแสดงหุ่นกระบอกน้ำ นักแสดงหรือผู้เชิดจะอยู่หลังมู่ลี่ไม้ไผ่ ที่มีการพรางไว้ ตัวหุ่นเชิดจะอยู่ที่ปลายไม้ที่ยาวพอที่จะยื่นออกมาจากที่ผู้เชิดบังคับ มีกลไกบังคับมือหรืออวัยวะของหุ่นที่ทำจากไม้ฉำฉาที่เบาและพวงน้ำหนักเมื่ออยู่ในน้ำ และการเชิดต้องไม่ให้เห็นไม้บังคับหุ่น จึงทำให้ดูเหมือนหุ่นมีลีลาของตน สำหรับนักแสดงหุ่นกระบอกน้ำ ผู้แสดงจะอยู่หลังฉากซึ่งมีระดับน้ำสูงถึงเอว เพื่อควบคุมการเคลื่อนไหวของหุ่นโดยใช้ไม้ไผ่ลำยาว แต่เทคนิคการเชิดจะได้รับการรักษาไว้เป็นความลับ เรื่องราวก็เกี่ยวกับวิถีชีวิต ประเพณี ความเชื่อของชาวเวียดนาม ชวนให้ติดตามมากเองก่อนการแสดงมีดนตรีพื้นเมืองโบราณบรรเลง “โหมโรง” ก่อน เครื่องดนตรีที่โดดเด่น ในวงก็คือ “พิณสายเดี่ยว” รูปร่างดูละม้ายพิณพม่า แต่ว่าพิณนี้มีเพียงหนึ่งสาย มีคันทันไม้ สำหรับใช้ปรุแต่งเสียงให้อ่อนเอื้อยเอื้อยแจ้ว เกิดความสั่นไหวต่อเนื่อง เพลงที่บรรเลงบางเพลงมีการขับร้อง คนชักหุ่นอยู่หลังม่านมู่ลี่ มีจำนวนราว 10 คน ตัวหุ่นเคลื่อนไหวบนผิวน้ำ บางช่วงจมลงไป บางช่วงก็ผิวน้ำขึ้นเหนือผิวน้ำ โดยมีคันทันไม้พร้อมสายชักหุ่น ที่ซับซ้อน แต่ใช้การได้ดี ทำให้หุ่นทุกตัวเคลื่อนไหวได้หลากหลายอิริยาบถ ทกคะมาคว่าคะเมน ตีลังกาได้แปดตลบโดยกลไกไม้ขัดข้อง ทั้งดนตรีประกอบและบทพากย์ บทร้อง ก็สอดคล้องกันเป็นอย่างดี การเดินเรื่องกระชับ ฉับไว แต่ละตอนใช้เวลาสั้นๆ 10-15 นาที มีทั้งหมด 10-12 ตอน ใช้เวลาแสดงทั้งหมดประมาณ 2 ชั่วโมง

ขั้นสอน

๑. ครูแจกใบความรู้ เรื่อง ศิลปะภูมิปัญญาไทย
๒. ครูบรรยายเนื้อหาผ่านสื่อการสอนเป็นภาพยนตร์สั้น ความยาว 40 นาที โดยให้นักเรียนบันทึกความรู้เพิ่มเติมในใบความรู้ด้วยตนเอง โดยเนื้อหาลำดับ ดังนี้
  - ๒.๑ ภาคเหนือ ภูมิปัญญาร่มบ่อสร้าง
  - ๒.๒ ภาคกลาง ภูมิปัญญาตุ๊กตาชาววัง
  - ๒.๓ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภูมิปัญญาทอผ้าไหม
  - ๒.๔ ภาคตะวันออก ภูมิปัญญาครกหิน
  - ๒.๕ ภาคตะวันตก ภูมิปัญญาเครื่องประดับนิล
  - ๒.๖ ภาคใต้ ภูมิปัญญาผ้าบาติก
  - ๒.๗ กรุงเทพมหานคร ภูมิปัญญาหุ่นกระบอก

ขั้นสรุป

๑. ครูสรุปเนื้อหาที่ได้เรียนโดยการถามให้นักเรียนตอบ ดังนี้
  - ภูมิปัญญาในข้อใดจัดเป็นงานจิตรกรรม
    - ภูมิปัญญาร่มบ่อสร้าง การวาดลายลงบนร่ม
    - ภูมิปัญญาผ้าบาติก การวาดลวดลายลงบนผ้า
  - ภูมิปัญญาในข้อใด จัดเป็นงานสื่อผสม
    - ภูมิปัญญาตุ๊กตาชาววัง การปั้นตุ๊กตา เป็นงานประติมากรรม การระบาย เป็นงานจิตรกรรม ดังนั้นจึงเป็นงานสื่อผสม
  - ภูมิปัญญาในข้อใด ต้องใช้เครื่องมือที่เป็นเครื่องใช้ไฟฟ้า
    - ภูมิปัญญาร่มบ่อสร้าง ใช้เครื่องกลึง และเลื่อยไฟฟ้า
    - ภูมิปัญญาครกหิน ใช้ส่วนและเลื่อยไฟฟ้า
    - ภูมิปัญญาเครื่องประดับนิล ใช้เครื่องเจียรไน ด้วยไฟฟ้า
๒. ครูสั่งการบ้าน ให้นักเรียนทบทวนความรู้จากเอกสารที่แจกไปสำหรับทดสอบในคาบเรียนสัปดาห์หน้าและให้เตรียมอุปกรณ์มา ดังนี้
  - วัสดุอุปกรณ์: ดินล่อสี (สีไม้)

๓. เปิดโอกาสให้นักเรียนถามหากมีข้อสงสัย

๔. ให้นักหัวหน้าบอกทำความเข้าใจ

เวลาที่ใช้ 1 คาบ (50 นาที)

สื่อการสอน

- ใบความรู้เรื่อง ศิลปะภูมิปัญญาไทย
- สื่อ Power Point สำหรับนำเข้าสู่บทเรียนเรื่อง “ศิลปะภูมิปัญญาไทย” และสรุป

การวัดและประเมินผล

- ประเมินจิตพิสัย (การให้ความร่วมมือในชั้นเรียน) 5 คะแนน
- ประเมินทักษะพิสัย จากงานชิ้นที่ 1(โปสเตอร์) 20 คะแนน

แหล่งอ้างอิง

ร่วมก่อสร้าง

วลัยลักษณ์ ทรงศิริ. ร่วมกระดาษ. กรุงเทพฯ : ดันอ้อ, 2536

ลำจุล ควบเจริญ เรื่องน่ารู้คู่ล้านนา. เชียงใหม่ : พิมพ์ครั้งที่ 1. The Knowledge Center, 2548

เอนก รัตน์ปิยะภากรณ์ ... [และคนอื่นๆ] เชียงใหม่ นพบุรีศรีนครพิงค์. กรุงเทพฯ ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2543.

ตุ๊กตาชาววัง

วลัยลักษณ์ ทรงศิริ ตุ๊กตาชาววัง. กรุงเทพฯ : ดันอ้อ, 2536

ทิพย์วาทณี สนิทวงศ์. ตุ๊กตาชาววัง. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก, 2529.

เอนก นาวิกมูล. ฝีมือชาวลายม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : พิมพ์คำ, 2554

ททท. สุพรรณบุรี. ศูนย์ตุ๊กตาชาววังบ้านบางเสด็จ. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก: <http://www.tatsuphan.net/Atukta.html> (วันที่ค้นข้อมูล 3 มีนาคม 2558)

ผ้าไหมมัดหมี่

กรมหม่อนไหม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. ภูมิปัญญาผ้าไหมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ ., 2555.

มูลนิธิช่างหัตถศิลป์ไทย กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. ศิลปบนผ้าไหมมัดหมี่. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ :: บริษัท ขบาคิก ณ มิ่งเมือง, 2539

งานข้อมูลท้องถิ่น สำนักงานวิทยบริหาร มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. ภูมิปัญญาการทอผ้าไหมพื้นบ้าน. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก: <http://qakm.lib.ubu.ac.th/sompomrat/design.php> (วันที่ค้นข้อมูล 12 กุมภาพันธ์ 2558)

กรมหม่อนไหม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ . ผ้าไหมมัดหมี่. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก : http://www.qsds.go.th/monmai/cloth_history.php?cloth_id=3 (วันที่ค้นข้อมูล 12 กุมภาพันธ์ 2558)

ครกหิน

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. ครกหิน. กรุงเทพฯ : สำนักงาน, 2546.

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดชลบุรี. ครกหินแกรนิต. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก: <http://chonburi.cdd.go.th/web/datachon/OTOP/16%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%81%E0%B8%AB%E0%B8%B4%E0%B8%99.pdf> (วันที่ค้นข้อมูล 12 กุมภาพันธ์ 2558)

ภูมิปัญญาไทย.com . ช่างแกะสลักหินอ่างศิลา. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก: http://xn--e3ca4anygl0jlp7c8h.blogspot.com/2012/09/blog-post_7445.html (วันที่ค้นข้อมูล 3 มีนาคม 2558)

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี. อาคารพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ตึกมหาราชชาติกราชินี). [ออนไลน์]. สืบค้นจาก: <http://www.rm-culture.go.th/chonburi/index.php/2013-06-07-06-17-27/%E0%B9%81%E0%B8%AB%E0%B8%A5%E0%B9%88%E0%B8%87%E0%B8%97%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88%E0%B8%A2%E0%B8%A7%E0%B8%97%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8%92%E0%B8%99%E0%B8%98%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%A1/item/%E0%B8%AD%E0%B>

8%B2%E0%B8%84%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%9E%E0%B8%B4%E0%B8%9E%E0%B8%B4%E0%B8%98%E0%B8%A0%E0%B8%B1%E0%B8%93%E0%B8%91%E0%B9%8C%E0%B9%80%E0%B8%89%E0%B8%A5%E0%B8%B4%E0%B8%A1%E0%B8%9E%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%81%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%A3%E0%B8%95%E0%B8%B4%E0%B8%95%E0%B8%B6%E0%B8%81%E0%B8%A1%E0%B8%AB%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%8A%E0%B8%B2%E0%B8%95%E0%B8%B6%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%8A%E0%B8%B4%E0%B8%99%E0%B8%B5 (วันที่ค้นข้อมูล 12 กุมภาพันธ์ 2558)

อัญมณี

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. อัญมณีและแหล่งในประเทศไทย [ออนไลน์]. สืบค้นจาก:<http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=20&chap=7&page=t20-7-infodetail09.html> (วันที่ค้นข้อมูล 3 มีนาคม 2558)

บงกช เวบ้านแพ้ว ... [และคนอื่นๆ. วัฒนธรรมการเครื่องประดับของไทย. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก:<https://preciouspieces.wordpress.com/%E0%B8%84%E0%B8%A5%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B8%A7%0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%A3%E0%B8%B9%E0%B9%89/%E0%B8%9A%E0%B8%97%E0%B8%99%E0%B8%B3/%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8%92%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B9%80%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%B7%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%9B%E0%B8%A3/%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8%92%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B9%80%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%B7%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%94%E0%B8%B1/> (วันที่ค้นข้อมูล 29 มกราคม 2558)

ธวัชชัย รามันภู ลูกปัดและเครื่องประดับโบราณ. กรุงเทพฯ : พระราม ศรีเอชเอ็น, 2553.

ศักดิ์ชัย สายสิงห์. ศิลปะทวารวดี : วัฒนธรรมพุทธศาสนายุคแรกเริ่มในดินแดนไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ, 2547
กิติริน จิวเวลลี่. นิลเมืองกาญจน์. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก:<http://www.kitirinjewelry.com/fine-jewelry/%E0%B8%99%E0%B8%B4%E0%B8%A5%E0%B9%80%E0%B8%A1%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%8D%E0%B8%88%E0%B8%99%E0%B9%8C/> (วันที่ค้นข้อมูล 29 มกราคม 2558)

บาติก

โสมณ ศุภวิริยากร. การสร้างสรรค์งานบาติก (Batik creative art). ภูเก็ต : คณะเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต, 2551

โกศล พิณกุล. เทคนิคการทำผ้าบาติก (Batik painting techniques). กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง, 2545

สิริพิชญ์ เหลืองสุวรรณ. เกร็ดความรู้เรื่องผ้าบาติก. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก: <http://www.thaitextile.org/dataarticle/tactic.htm>. (วันที่ค้นข้อมูล 12 มีนาคม 2558)

ไทยกู๊ดวิวดอทคอม. วิธีการทำผ้าบาติก. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก: <http://www.thaigoodview.com/node/147435> (วันที่ค้นข้อมูล 12 มีนาคม 2558)

หุ่นกระบอก

นงคัมภุช ไพรพิบูลยกิจ. หุ่นกระบอก. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : เอส.ที.พี. เวิลด์ มิเดีย, 2541

จักรพันธ์ โปษยกฤต. หุ่นจักรพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ศรีสารา, 2552

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. หุ่นกระบอกไทย. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก: <http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=32&chap=2&page=chap2.htm> (วันที่ค้นข้อมูล 25 กุมภาพันธ์ 2558)

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม. หุ่นกระบอก. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก:<http://ich.culture.go.th/index.php/th/ich/performing-arts/238-stage/69----m-s> (วันที่ค้นข้อมูล 25 กุมภาพันธ์ 2558).

แผนการจัดการเรียนรู้

รหัสวิชา ศ๒๓๑๐๒ รายวิชา ทศนศิลป์

[/] รายวิชาพื้นฐาน [ ] รายวิชาเพิ่มเติมเสรี (เลือกเสรี)

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ภาคปลาย ปีการศึกษา ๒๕๕๘

[ ] รายวิชาเพิ่มเติม [ ] รายวิชากิจกรรม

ครั้งที่ ๒ เรื่อง ศิลปะภูมิปัญญาไทย (ต่อ)

โดย ผศ.พัชริน สงวนผลไพโรจน์

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ศ ๑.๒ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดก

ทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ตัวชี้วัด

๑. ศึกษาและอภิปรายเกี่ยวกับงานทัศนศิลป์ที่สะท้อนคุณค่าของวัฒนธรรม
๒. เปรียบเทียบความแตกต่างของงานทัศนศิลป์ในแต่ละยุคสมัย ของวัฒนธรรมไทยและสากล

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

๑. วัฒนธรรมที่สะท้อนในงานทัศนศิลป์ปัจจุบัน
๒. งานทัศนศิลป์ของไทยในแต่ละยุคสมัย
๓. การออกแบบงานทัศนศิลป์ในวัฒนธรรมไทยและสากล

สาระสำคัญ

การส่งเสริมให้นักเรียนได้ความรู้และศึกษาเกี่ยวกับลักษณะรูปแบบงานทัศนศิลป์ของชาติและของท้องถิ่นตนเอง ซึ่งมีประวัติยาวนาน จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ผ่านการสรุปรูปแบบผลงานศิลปะพื้นบ้านที่แสดงให้เห็นภูมิปัญญาของคนไทย ทั้ง ๖ ภาคในประเทศไทย รวมทั้ง กรุงเทพมหานคร จนสามารถหาข้อตอนรายละเอียดการสร้างสรรคผลงาน รวมถึงเข้าใจการสร้างงานทัศนศิลป์ในแต่ละภาค ของไทย ทำให้นักเรียนมีเข้าใจวิถีชีวิตและมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น จนเกิดความซาบซึ้งและภาคภูมิใจในความเป็นไทย

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจลักษณะรูปแบบงานทัศนศิลป์ของชาติและของท้องถิ่นตนเองจากอดีตจนถึงปัจจุบัน
๒. นักเรียนสามารถระบุและเปรียบเทียบงานทัศนศิลป์ของภาคต่าง ๆ ในประเทศไทย
๓. นักเรียนสามารถออกแบบสวดลายมัดหมี่โดยใช้สวดลายเรขาคณิตตามแนวทางควิบิสมได้.

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นนำ

๑. นักเรียนทำความเคารพ กล่าวทักทาย เช้คชื่อนักเรียน
๒. ครูชี้แจงเรื่องการทดสอบความรู้ความเข้าใจ เรื่อง ภูมิปัญญาไทยในแต่ละภูมิภาค โดย
  ๑. ครูจะให้นักเรียนแต่ละคน ทดสอบจากข้อสอบอัตนัยจำนวน ๓๐ ข้อ (ภูมิภาคละ ๑๐ ข้อ) แต่ละข้อ มี ๔ ตัวเลือก
  ๒. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบลงในกระดาษคำตอบคอมพิวเตอร์ โดยใช้ดินสอ 2B
  ๓. ใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ ๔๐ นาที เมื่อทำเสร็จแล้ว ให้ส่งกระดาษคำตอบที่ครู
  ๔. หากใครทำเสร็จก่อน ให้ส่งข้อสอบแล้วนั่งรออยู่ในห้อง จนหมดเวลา
  ๕. ครูจะสรุปคะแนนสอบ ในคาบเรียน ครั้งต่อไป

ขั้นสอน

๑. ครูแจกแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ เรื่อง ภูมิปัญญาไทยในแต่ละภูมิภาค
๒. นักเรียนทำแบบทดสอบ ใช้เวลา ๔๐ นาที เมื่อทำเสร็จแล้ว ให้ส่งกระดาษคำตอบที่ครู

ขั้นสรุป

๑. ครูถามนักเรียนเรื่องความยากง่ายของแบบทดสอบ
๒. ครูให้นักเรียนปฏิบัติงาน “มองมดหมี่มีคิวบิสม์” ดังนี้
  - ๒.๑ ครูแจกใบงาน หัวข้อ มองมดหมี่มีคิวบิสม์ โดยครูอธิบายเพิ่มเติมว่า ให้นักเรียนออกแบบลายมดหมี่ โดยใช้แรงบันดาลใจจากความสมมาตรตามหลักคณิตศาสตร์และรูปร่างเรขาคณิต ตามแบบอย่างลัทธิคิวบิสม์ กำหนดให้ใช้เพียง ๑ สี ใช้เทคนิค สีไม้ หรือ สีน้ำ (๕ นาที)
  - ๒.๒ ครูอธิบายเกี่ยวกับรูปร่างเรขาคณิตและแบบอย่างลัทธิคิวบิสม์ (Cubism) (๕ นาที)

ศิลปะลัทธิคิวบิสม์ (Cubism Art 1908-1918) เป็นลัทธิศิลปะที่เกิดจากอิทธิพลความเจริญทางวิทยาศาสตร์ และจากรูปแบบหน้าฉากของชนเผ่าพื้นเมืองในแอฟริกา นำมาสร้างสรรค์แบบใหม่ให้มีลักษณะเฉพาะตัว ผ่านแสดงออกทางศิลปะ โดยไม่ถ่ายทอดตามความเป็นจริงตามที่ตาเห็น แต่ใช้การกลั่นกรองรูปทรงด้วยการวิเคราะห์และสังเคราะห์รูปทรงให้เหลือเพียงแก่นแท้ นั่นคือ การสร้างงานศิลปะผ่านรูปร่างรูปทรงเรขาคณิต

สุนทรียภาพและรูปแบบงานจิตรกรรมลัทธิคิวบิสม์ ได้แก่

๑. ส่วนใหญ่เป็นรูปทรงเรขาคณิต
๒. เป็นภาพที่เกิดจากการตัดทอน
๓. รูปทรงส่วนใหญ่เป็นแบบเรขาคณิต เป็นลูกบาศก์ จึงเป็นชื่อของคิวบิสม์
๔. แสดงเรื่องราวของชีวิตยุ่งเหยิงด้วย รูปทรง สี และรูปร่าง
๕. แสดงมิติ ด้วยรูปทรง ขนาด การซ้อนกัน บังกัน โปร่งใส คล้ายภาพเอกซเรย์
๖. รูปแบบกึ่งนามธรรม คือ มีตัวตนและไม่มีตัวตนให้ชัดเจน

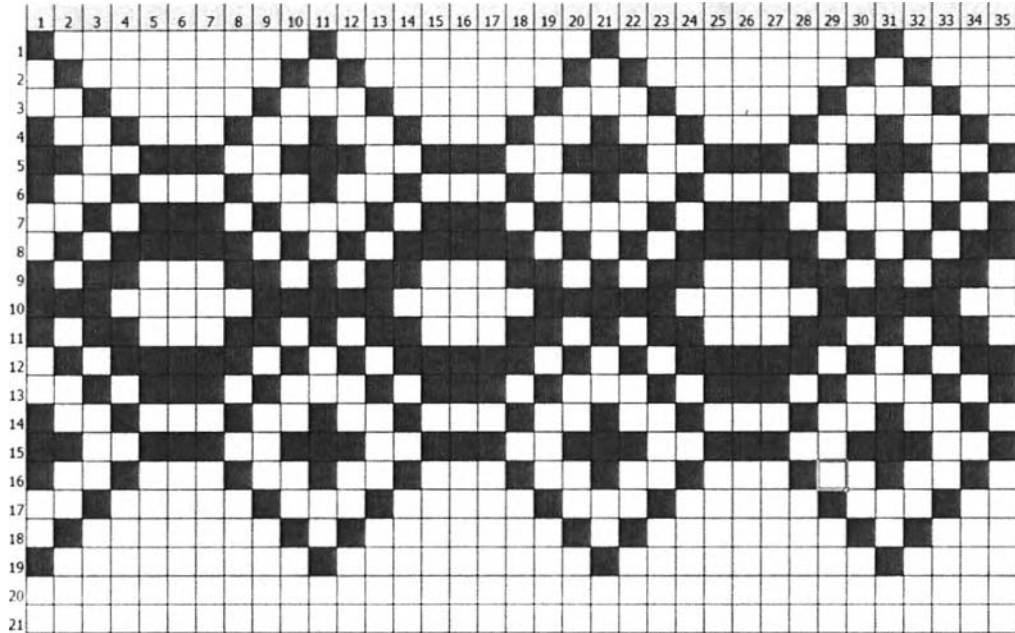
ศิลปินที่มีชื่อเสียง ปิกัสโซ (Picasso) และ บราคว (Braque)

- ๒.๓ ครูแจกตารางออกแบบลายมดหมี่

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35		
1																																					
2																																					
3																																					
4																																					
5																																					
6																																					
7																																					
8																																					
9																																					
10																																					
11																																					
12																																					
13																																					
14																																					
15																																					
16																																					
17																																					
18																																					
19																																					
20																																					
21																																					

- ๒.๔ ครูให้นักเรียนระบายสี เพียง ๑ สี โดยใช้ทักษะการใช้วาดลายเรขาคณิตตามแบบอย่างลัทธิคิวบิสม์
- ๒.๕ ครูแจ้งเรื่องเกณฑ์การประเมิน
- ๒.๖ ครูกำหนดให้นักเรียนทำเป็นการบ้าน โดยกำหนดส่งในสัปดาห์หน้า

ตัวอย่าง

การวัดและประเมินผล

๑. แบบทดสอบศิลปะภูมิปัญญาไทย ๖ ภาคและกรุงเทพฯ จำนวน ๗๐ ข้อ (๗๐ คะแนน)
๒. ประเมินทักษะพิสัย จากงาน “มองมดหมีมีควิบิสม์” ๒๐ คะแนน โดย
  - ๒.๑ การจัดองค์ประกอบและการนำมาใช้ ๕ คะแนน
  - ๒.๒ ความถูกต้องสมบูรณ์ตามหัวข้อที่กำหนด ๕ คะแนน
  - ๒.๓ ทักษะการใช้ลวดลายเรขาคณิตตามแบบอย่างลัทธิควิบิสม์ ๕ คะแนน
  - ๒.๔ ทักษะการเขียนภาพพระบายสี ๕ คะแนน

แหล่งข้อมูล

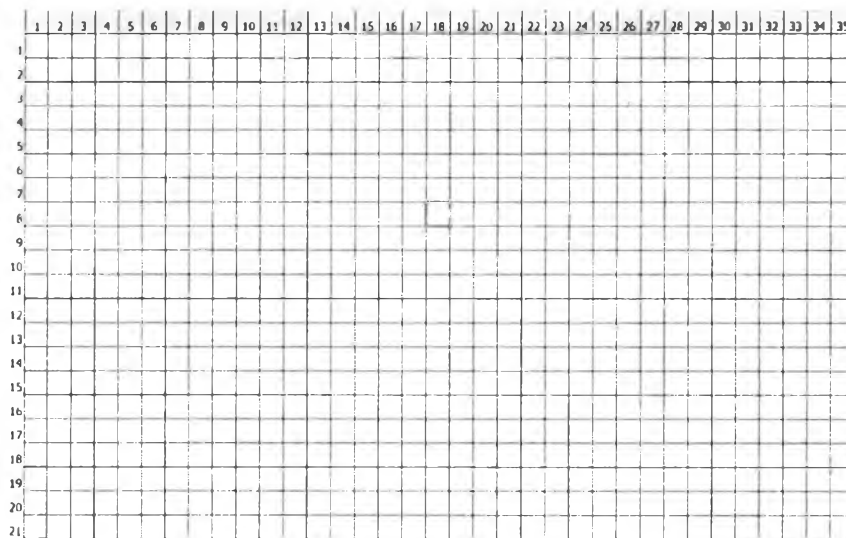
ใบงาน เรื่อง มองมดหมีมีควิบิสม์
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

วัสดุอุปกรณ์ ประกอบด้วย

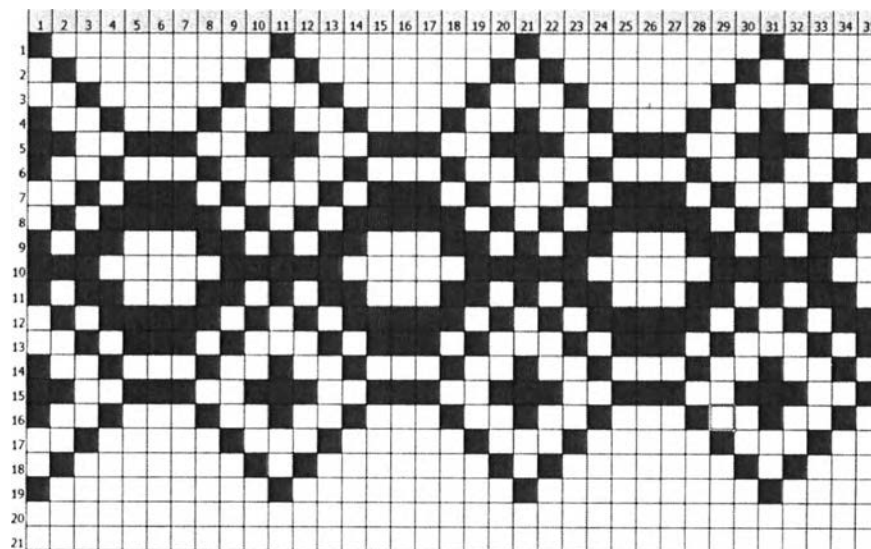
๑. กระดาษตารางออกแบบลวดลาย
๒. ดินสอสีไม้

หัวข้อและวิธีการปฏิบัติ ให้นักเรียนระบายสี โดยให้เลือกใช้เพียง ๑ สี ลงในตารางออกแบบลวดลายมดหมี โดยใช้ลวดลาย
เรขาคณิตตามแบบอย่างลัทธิควิบิสม์

ตัวอย่างตาราง

ตัวอย่างลวดลาย

สื่อการสอน

ระดับชั้น ม.1 <https://www.youtube.com/watch?v=XBqHygevSdI>
หรือเข้า GOOGLE.COM หรือ YOUTUBE พิมพ์ ศิลปะภูมิปัญญา ชั้น ม.1 ความยาว 43 นาที

ระดับชั้น ม.2 <https://www.youtube.com/watch?v=0SdX2X3-MM8>
หรือเข้า GOOGLE.COM หรือ YOUTUBE พิมพ์ ศิลปะภูมิปัญญา ชั้น ม.2

ระดับชั้น ม.3 <https://www.youtube.com/watch?v=45NyNoGyQq4>
หรือ เข้า GOOGLE.COM หรือ YOUTUBE พิมพ์ ศิลปะภูมิปัญญา ชั้น ม.3 ความยาว 40 นาที

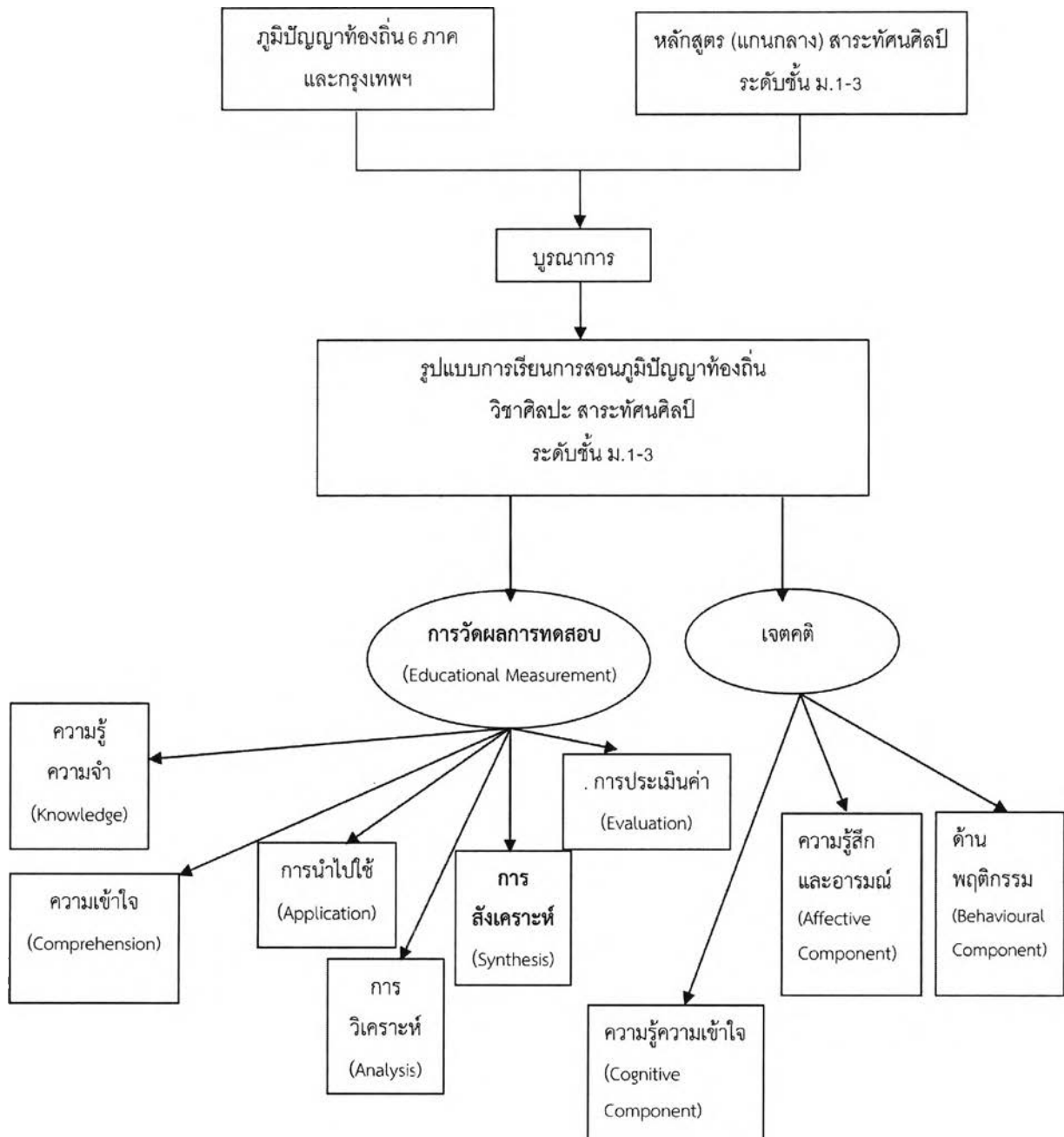

ภาคผนวก ช

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิด หรือทฤษฎีพื้นฐานทางการวิจัย

Chulalinet

3 0021 01385330 4

①

